

26/11/14

Jahresbericht
des
k. k. I. Staatsgymnasiums
zu Laibach,

veröffentlicht
am Schlusse des Schuljahres 1913/14

durch den Direktor
Dr. Laurenz Požar.

-
- 1.) **Grška drama.** (Nadaljevanje.) Z 2 slikama in 1 prilogo. Spisal dr. J. Debevec.
 - 2.) **Schulnachrichten.** Vom Direktor.

Laibach 1914.

Buchdruckerei von Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Verlag des k. k. I. Staatsgymnasiums.

**Verzeichnis der in den Jahresberichten des k. k. I. Staatsgymnasiums
erschienenen wissenschaftlichen Abhandlungen.**

1850. *Philipp I. Rechfeld*: Welches ist die Kraft des griechischen Aoristes?
1851. *P. Petruzzi*: Ideen zu einer Abhandlung über das Epos.
1852. *F. Heinz*: Begründung der Aufnahme der Naturgeschichte in das Gymnasium.
1853. *K. Melzer*: Bemerkungen über die auf religiöser Grundlage zu erzielende harmonische Bildung der Seelenkräfte bei der Anleitung zum Geschichtsstudium.
1854. *Dr. Heinrich Mitteis*: Über meteorologische Linien.
1855. *Dr. K. Reichel*: Über den Chor des Sophokleischen Philoktet.
1856. *Dr. Mitteis*: Abbé Nollet in seiner Stellung gegen Benjamin Franklin.
1857. *Al. Egger*: Abraham a Santa Claras „Redliche Red' für die krainerische Nation“.
1858. *Ad. Weichselmann*: Beiträge zur Erklärung des Horaz. (Carm. I. 1.)
1859. *Joh. Nečásek*: Geschichte des Laibacher Gymnasiums I.
1860. 1.) *Joh. Nečásek*: Geschichte des Laibacher Gymnasiums II.
2.) *J. Marn*: Slovanskega cerkvenega jezika pravo ime, prvotna domovina in razmera proti sedanjim slovanskim jezikom.
1861. 1.) *Joh. Nečásek*: Geschichte des Laibacher Gymnasiums III.
2.) *J. Marn*: Slovnica slovenskega jezika.
1862. 1.) *Dr. W. Wretschko*: Zur Entwicklungsgeschichte des Laubblattes.
2.) *M. Wurner*: Nekaj o toči.
1863. 1.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Über Eulers Auflösungs-Methode unbestimmter Gleichungen des ersten Grades.
2.) *Dr. Zindler*: Bestimmung der Dichte des Alkohols von verschiedenen Konzentrationsgraden und bei verschiedenen Temperaturen. (Ausgeführt im physikalischen Institute, Wien 1859/60.)
1864. 1.) *Ad. Weichselmann*: Balde und Sarbiewski.
2.) *J. Marn*: Vzajemnost slovenskega jezika z drugimi sorodnimi jeziki.
3.) *K. Melzer*: Über Verfassung von Katalogen für Bibliotheken an Mittelschulen.
1865. 1.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Elementare Ableitung der Budan-Hornerschen Auflösungs-Methode höherer Zahlengleichungen.
2.) *K. Melcer*: Matiju Čopu v spomin.
1866. 1.) *Anton Heinrich*: Über die sogenannte Einwanderung der Claudier.
2.) *K. Melcer*: Kako naj bi se učila zgodovina v naših srednjih šolah?
1867. 1.) *Fr. Kandernal*: Über Johann Amos Comenius und seine Didaktik.
2.) *K. Melcer*: Volitev Rudolfa I. in slavna bitva na Moravskem polju leta 1278.
1868. 1.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Beitrag zur Zerlegung gebrochener rationaler Funktionen in Partialbrüche.
2.) *J. Šolar*: Besedoslovje, kako se je začelo in kak napredek je do sedaj stvorilo.
1869. 1.) *Anton Heinrich*: Welche bildenden Elemente bietet der Unterricht der Gabelsbergerschen Stenographie? (Mit einer Beilage.)
2.) *J. Šolar*: O besednih pomenih.

Jahresbericht

des

k. k. I. Staatsgymnasiums

zu Laibach,

veröffentlicht

am Schlusse des Schuljahres 1913/1914

durch den Direktor

Dr. Laurenz Požar.

Inhalt:

1. **Grška drama.** (Nadaljevanje.) Z 2 slikama in 1 prilogo.
Spisal dr. J. Debevec.
2. **Schulnachrichten.** Vom Direktor.

Laibach 1914.

Buchdruckerei Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Verlag des k. k. I. Staatsgymnasiums.

Grška drama.

Spisal dr. J. Debevec.

(Nadaljevanje.)

II. Sofokles (497/6—406/5).

Poslovala sva se torej, mladi čitatelj, v pirejskem pristanišču od Ajshila ter se vrnila v Atene; po poti, nazaj grede skozi senčnati oljkov gozd, je bilo seveda še zelo zabavno, kajti poslušala sva duhoviti pogovor Ajshilovih prijateljev, med njimi Sofokla . . ., toda v mesto prišedšima je nama že zazijala nasproti velika samota in praznота. Mesto je kakor izmrlo; Dionizovo gledišče, kjer sva v letih 473., 472., 470., 467., 458. doživela toliko lepih ur, užila toliko čiste poezije, je zdaj mrtvo — za naju. Pač vró tudi v naslednjih letih 457., 456., 455. . . prav tako kakor prejšnja leta — o Dionizovem — vesele množice v svoj *ἑκατόν* na južni strani akrópole in še vedno se predstavljajo, kakor prejšnja leta, o tistih treh slavnostnih dnevih vsak dan po tri drame in ena burka, vsako leto druge, nikoli ne ponavljane, in vsako leto dobi eden izmed treh pesnikov-tekmecev prvo darilo, vse kakor prejšnja leta, toda za naju je vse tisto bujno življenje v gledišču mrtvo zato, ker so se vsi rokopisi in prepisi tistih dram izgubili. Skozi celih 14 let (do približno leta 444.) nobenega sledu o tolikanj živahni dramatični produkciji. Kaj naj medtem midva začneva? Pred glediščem stati in čakati prihodnje predstave, ki bo šele čez 14 let? Škoda bi bilo časa! Dvigniva se rajši v duhu malo nad vso Grčijo ter z višave dol — kakor iz aeroplana — glejva, kakšne so politične razmere tam spodaj v teh letih. Kaj opaziva? Na treh točkah zlasti gomazi ljudi kakor v mravljišču: na severu v Tebah, na jugu v Šparti in, nekako sredi med obema, v Atenah. Tu pred vsem! Atene so si pravkar priborile hegemonijo na morju; 60 njihovih troveslač (trier) križari po Egejskem morju ter štiti atenske trgovce, ki se vračajo z bogato obloženimi ladjami od zapada, vzhoda in juga v Pirej; iz Pireja pa odhajajo zopet ladje, polne atenskih izseljencev, ki gredó preko morja (v Južno Italijo, na obal Črnega morja, v Trakijo) ustanavljat atenske naselbine in množit blagostanje stari domovini. Nasprotno pa vidimo, kako iz vseh grških mest hité rokodelci, obrtniki, umetniki, učenjaki . . . v Atene, središče vsega duševnega življenja v tisti dobi. Vsako jutro se pomika cela procesija kamnosekov, klesarjev, kiparjev in slikarjev na atenski grad — akropolo —, kjer je leta 447. začelo iz tal rasti najlepše starogrško svetišče, pártendon. In kdo vodi vse to čudovito napredovanje v politiki, trgovini, umetnosti? Perikles je tisti mož, voditelj atenske demokracije (449—429), umski ustvaritelj najsjajnejše kulturne dobe, kar jih je kedaj videl svet. Kaj čuda, če aristokratska Šparta in z njo vred tebanska aristokracija na severu z zavistjo gledata proti nevarni tekmici in

z orožjem v roki namerjata preprečiti nje kulturno delo? Toda Perikles ve, da le v miru uspevajo modrice; zato odstopi nekoliko ozemlja sovražni Šparti ter sklene z njo leta 445. pred Kr. r. takozvani tridesetletni mir. Perikles in njegovo ljubljeno rojstno mesto atensko sta zdaj na vrhuncu slave in sreče. Da je sreča njegova tem popolnejša, mu ne manjka tudi izbranih prijateljev, ki mu krepko pomagajo uresničevati njegove visoke misli.

Tako ga vidimo dan po sklepu miru korakati po strmih marmornatih stopnicah na akropolo v spremstvu izredno lepega moža. Živahen je njiju pogovor. „Kaj meniš, sin Sofilov,“ vprašuje Perikles svojega spremljevalca, „ali ne bi kazalo, da proslavimo ravnokar pričeto dobo miru tudi v gledišču?“ Sin Sofilov, kdo je to? Ima li kakšno besedo pri Dionizovem gledišču? Pa še kako važno! Saj je to — Sofokles, vladar dramske umetnosti, ljubljenec Atencev. Spoštljivo ga pozdraviva, kakor veli Dante (Inf. 4, 80): „Onorate l'altissimo poeta!“ S kakšnim finim okusom si je ogrnil plašč (*ιμάτιον*) okrog života! Ne pozabiva, da v Atenah sodijo izobrazbo moža po načinu, kako nosi plašč. Pa tudi skrbno počesani lasje, gosta brada in celó sandali na nogah so v lepem skladu z osebo. Zunanji stas kakor tudi vedri izraz obličja spričujeta popolno harmonijo med zunanjim in notranjim človekom. (Primerjaj sliko I¹) Sedaj je baš v najlepših moških letih, star 52 let. Čas mu je sicer vrezal nekaj brazd v čelo, dokaz, da je mož že mnogo mislil in delal, vendar se bodo najgloblje misli, največja pesniška dela v tej glavi šele rodila. Mnogo se je učil, mnogo opazoval, zdaj hoče govoriti. Vendar, preden vidimo in slišimo tvoje drame, oј Sofokles, nam ne bi hotel vsaj malo razodeti, kako si preživel svojo mladost, česa se učil, da si tako neizmerno obogatil svojega duha? Zdaj, ko stopaš počasi na strmo akropolo, ne zamudiš nič časa, a mi te bomo verno poslušali in si zapomnili vsako tvojo besedo. Uteši torej našo vedoželjnost! — Zastonj! Sicer v prijateljski družbi tako zgovorni in dovtipni mož — molči. Kakor mladost toliko drugih mož starodavnosti, tako je tudi Sofoklova zavita v temo. Naenkrat — kakor ptič feniks — stoji kot dozorel mož in zmagovit dramatik pred nami. Samo to vemo (primerjaj Grško dramo I, str. 29), da je leta 470. med množico v gledišču tudi Sofokles gledal Ajshilovo trilogijo „Prometej“, ki je odločilno vplivala nanj v tem, da je spisal trilogijo iz atiške prazgodovine — Triptolemos — leta 468. in z njo takoj dobil — prvo darilo. A iz mladosti, iz dobe učenja in šolanja, imamo skoro same domneve. Rodil se je leta 497. pred Kr. r. v selu Kolonós, pol ure severozapadno od Aten, in njegov oče Sofilos je ondi imel tovarno za orožje ter veliko število sužnjev; ker je bilo v hiši blagostanje doma, je oče dečku gotovo preskrbel najboljših učiteljev za vse umetnosti (v glasbi n. pr. mu je bil učitelj sloveči Lampros) . . . Po letu 468. je gotovo še večkrat tekmoval o Dionizovem in tudi zmagoval, a do približno leta 444. se je vse poizgubilo. — — Prijatelja sta dospela na vrh akropole. Z zanimanjem ogledujeta klesarje in kiparje (med katerimi je tudi štiriindvajsetletni Sokrates) ter se pogovarjata s stavbinskim mojstrom Kalikratom. Preden se v mesto vrneta, se hočeta še naučiti prekrasnega razgleda na Pirej, na ladje, na morje, na otok Salamino . . . Kaj snujejo medtem njiju misli? Naenkrat se predrami Perikles ter vzhičen vzklikne: „Glej, prijatelj, Salamino! Tam-le se je z zmago nad Perzijani začela naša slava, naša svoboda. In vidiš na

¹ Ta kip je dika lateranskega muzeja v Rimu. — Sliki I in II je dala rade volje na razpolago tvrdka Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, za kar ji bodi tu izrečena iskrena zahvala.

Slika I

Sofokles.

vrhu otoka svetišče junaka Ajanta, sinu Telamonovega, rojenega na Salamini? Kaj, ko bi nam ti napisal in uprizoril dramo o Ajantu?" Sofoklu so pri teh besedah zažarele oči . . .

Ajant (*Aias*).¹

Dionizovi prazniki leta 444. pred Kr. r.² — Zopet sije žarko suščevo solnce nad Atiko in zopet tudi midva sediva — po dolgem presledku — na tistih najinih prostorih v Dionizovem gledališču. S posebnim veseljem vró danes neštete množice Atencev in Atičanov v sveti okraj Dionizov; saj bodo danes gledali s svojih visokih sedežev daleč doli v orkestri trpljenje in smrt svojega najljubšega narodnega junaka³ — Ajanta, sina Telamonovega, z bližnjega otoka Salamine; in ker bosta v igri nastopila tudi Agamemnon in njegov brat Menelaj, kralj špartanski, glavna sokrivca Ajantove nesreče, bode gledališče imelo tudi priliko, dati duška svojemu političnemu sovraštvu in nastopstvu proti Šparti.

Usoda Ajantova je vsakemu gledalcu že izza otroških let znana, saj so babice otrokom pripovedovale to-le: Ko so pred Trojo truplo Ahilovo sežgali, je nastal prepir za njegovo orožje, oklep in meč. Tetida, Ahilova božanstvena mati, je zahtevala, da mora orožje podedovati najvrednejši junak. Samo dva sta vstala in zahtevala dediščino: Ajant in Odisej. Kateri je boljši junak? Grki so prepustili odločitev trojanskim deklicam. Po navdihnjenju božice Atene so Trojanke prisodile dar Odiseju. Ajant je vsled tega zblaznel in v blaznosti sklenil umoriti vse grške poveljnike pred Trojo; toda v svoji zmedi in blodnji je poklal le čredo živine in ovac, potem pa si je, zbudivši se iz svoje zaslepljenosti, porinil iz obupa in sramote meč v srce.⁴ Snov je torej gledalcem znana; kako jo je pesnik obdelal, kakšno vsebino ji je dal, to jih zanima.

In tako je gledališče zopet polno, do 30.000 glav; na častnih sedežih opaziva Perikla, poleg njega na eni strani filozofa in učitelja mu Anaksagoro iz Klazomen, po katerem se je učenec v mnogočem uvrigel, na drugi pa Herodota, velikega čestilca Periklovega, in še lepo vrsto drugih odličnjakov. Vse pričakuje velikega trenutka, da se prične. Orkestra je še prazna; nikjer nobenega zagrinjala, nobene kulise; edino, kar oko vidi, je dolga lesena stena in zad za njo koliba (*σκηνή*) na južni strani orkestre, obrnjena proti gledalcem (primerjaj Grško dramo I, str. 33, kjer smo jo leta 458. prvič zagledali kot iznajdbo Ajshilovo). Danes predstavlja stena Ajantov šotor ob morski obali pri Troji kot nekako hišo ali kočjo iz Homerove dobe, s trojimi vrati, ki jih vidimo v začetku zaprta.⁵

¹ V slovenščino ga je prevedel Matija Valjavec v Janežičevem „Glasniku“ leta 1860.

² Letnice uprizoritev Sofoklovih tragedij niso tako gotove kakor pri Ajshilu; vendar pa iz notranjih znakov veščaki splošno vsi sklepajo, da je izmed vseh sedmih nam ohranjenih dram najstarejša Ajant, kolebajo pa med leti 445. do 442. Ker smo se pa odločili, da si hočemo, v Dionizovem teatru sedeč, ogledati vse grške drame po vrsti, kakor so bile spisane in predstavljane, se moramo odločiti za letnico.

³ Ajant je bil prvotno ajolski junak; Homer Atencev še ni poznal. Ker so pa Atenci 6. stoletja pred Kr. r. hoteli imeti tudi svoje zastopnike pred staro Trojo, je genialni Pejzistrat (560—527) dal vriniti v drugi spev Iliade verze 546 do 556, ki govoré tudi o Atencu Ajantu.

⁴ Vse to je pripovedovala „mala Iliada“.

⁵ Misli se, mladi čitatelj, v veliko cerkev; pred velikim oltarjem si mesto obhajilne mize misli visoko leseno steno, ki zakriva ves prezbitერიj, lepo poslikano z različnimi svetimi podobami, in s trojimi dvermi. Tako leseno steno imajo v resnici še vse grške (pravoslavne)

Uvodni prizor, *πρόλογος* (v. 1 do 133). Z leve strani (s stališča gledalcev) nastopi Odisej; v tleh vidi krvave sledove Ajantovega klanja in gre za njimi proti dverim. Ž desne se pojavi božica Atena, očem smrtnikov nevidna.¹ Nekaj časa gleda Odiseja, kako zasleduje krvave stopinje, potem ga nagovori: „Dober nos imaš, Odisej, kakor špartanski lovski pes. Ajant je res v šotoru. Toda, kaj bi rad vedel?“ Odisej: „O božica Atena, izmed vseh bogov meni najljubša, ki te sicer ne vidim, toda tvoj glas sem takoj spoznal, ker zveni kakor svetlokovinasta bojna tromba, glej, ponoči nam je nekdo poklal črede goved in ovac, in vsi pravijo, da je to storil Ajant ščitonosec, in res krvave sledi vodijo naravnost pred njegove duri. Zakaj je to učinil?“ Atena: „Ker mu niste prisodili Ahilovega orožja. V divjem srdju je ponoči hotel umoriti Agamemnona in Menelaja, tebe in vse druge veljake. Že je bil pred Agamemnonovim šotorom, a tedaj sem mu jaz zmešala pamet, da je planil v stajo med živali in tam klal kakor volk. Nekaj ovnov je pa zvezal in domov prignal, in zdaj jih neusmiljeno pretepa, misleč, da so to poveljniki grški, njegovi sovražniki. Čakaj, pokličem ga iz šotoru, videl ga boš, kako je besen in blazen. Sladko ti bo, sovražnika videti v takem ponižanju“. Odisej (se brani): „Nikar ga ne kliči, ne maram se naslajati ob njegovi nesreči“.² Toda vkljub Odisejevemu ugovoru Atena zakliče v šotor: „Ajant! Ajant! pridi vun!“ In Ajant se res pojavi med vrati, po obrazu ves krvav, jermen (bič) v roki (*μαστιγοφόρος*) in blazno se krohota. Odisej je stopil nekoliko v stran.³ — Sledi kratek pogovor med Ateno in nesrečnim Ajantom: junak pravi, da je ravnokar vse svoje sovražnike v šotoru poklal, samo enega bo še, Odiseja. Nato se zopet umakne v šotor. (V. 91 do 117.) Odiseju se blazni Ajant smili. Žalosten vzdikne: „Kako je vse minljivo na svetu! Prvi junak za Ahilom — zdaj pa tak siromak. V resnici, ljudje nismo drugega nič kot bežne sence in prazne prikazni (*εἰδωλα, κούφη σκιά*)“. Atena pa še izreče svarilno besedo: „Ajant se je vsled svoje telesne moči prevzel in je nas, bogove,

cerkve; zove se ikonostazis. Stena ima troje dveri: srednje se zovejo carske ali svete in sme samo svečenik iti skozi nje. Skozi stranske, ki so na severni in južni strani od carskih, hodijo diakon in drugi. Ikonostaze so v nekaterih cerkvah prekrasne (n. pr. že v Trstu, v grški cerkvi). Bog zna, če ni grška cerkev te pestro slikane stene prevzela kar od starogrškega gledišča? Sicer pa so tudi stare cerkve latinskega obreda imele ikonostazo, kakor n. pr. jo še vidimo v Benetkah v cerkvi sv. Marka. — In sedaj prenesiva v mislih ikonostazo v Dionizovo gledišče!

¹ V orkestri, na tleh, torej v isti višini kakor Ajant, in ne na strehi, kakor se je prej mislilo. Primerjaj o tem epohalno delo: Dörpfeld-Reisch, „Das griechische Theater“, Athen, 1896, str. 220! Mnogi pa še vedno trdijo, da je bilo mesto za prikazni bogov na strehi kolibe, takozvani *θεολογείον*.

² Ateno vidimo tu kot zastopnico starejše, brutalne morale glede sovražnikov; Odisej pa že zastopa blažjo, ki se polagoma pripravlja.

³ V tem trenutku vidimo torej tri igralce v orkestri: Ajanta (stoječega med dvermi svojega šotoru) igra prvi igralec (protagonist), Odiseja drugi igralec (devteragonist) in Ateno tretji igralec (tritagonist), ki ga je uvedel šele Sofokles. Najlepše je oblečen protagonist. — Sploh moramo tu zopet pribiti važno dejstvo antične tragedije: prizorov, v katerih bi govorilo več kot troje oseb, ne najdemo; prizori so tako urejeni, da trije igralci — s preoblačenjem in spreminjevanjem krinke — igrajo vse vloge. Kako čudno, kaj ne? Gledalcev nad 30.000, v orkestri spodaj pa tako skromno število igralcev! Kar nekam prazno je moralo biti. (Posebno za naše pojme, ki smo navajeni gledati velike skupine na odrih.) A v tem tiči tudi kos klasične veličine: z majhnimi sredstvi doseči velik učinek. Nekaj podobnega — če ne bom s primero banalen — vidimo še vedno v liturgiji, kadar je z leviti opravilo: celebrant, diakon in subdiakon. In starogrška tragedija je bila liturgija, v čast Dionizu.

zaničeval. Bogovi vse hudobne sovražijo, ljubijo pa ponižne“. Zdaj Atena izgine, tudi Odisej odide. (V. 118 do 134.) Orkestra je prazna, prolog je končan.¹

Zdaj šele se prične prava igra. Z desne (od gledalca) prikoraka dvanajstero-glavi zbor (*χορός*) Ajantovih bojevnikov, doma s Salamine kakor Ajant, pojoč pesem vstopnico (v. 134 do 200). „Kje si, Ajant? V groznih skrbeh smo zaradi tebe, ker se širi po taborišču čudna govorica, da si ti ponoči moril ovce in goveda. Prikaži se iz šotora! Ti si naš gospodar, ti naš stolp, brez tebe ne moremo živeti. Kdo te je s tako slepoto udaril, Ares ali Artemida? O naj ti zdravje vrne Zevs!“

Zbor stoji sredi orkestre² ter gleda proti dverim šotora, se li prikaže Ajant. Namesto tega se pojavi med dvermi Tekmesa, žena Ajantova, ki pojoč nagovori vojnike: „Ajanta, silnega junaka, je napadla ljuta bolezen, blaznost; nocoj si je omadeževal svoje slavno ime. V šotoru leže krvave žrtve njegove blaznosti. Tri ovne je posebno razmesaril: dvema, misleč, da sta Agamemnon in Menelaj, je odsekal glavi in jima izdrl jezika, tretjega, imajoč ga za Odiseja, pa je privezal na steber sredi šotora in ga pretepal do pogina, strašno pri tem preklinjajoč.“³ Zbor: „Tovariši, bežimo odtod na ladje, pa domov! Naš gospod bo gotovo moral za svoj zločin umreti, poveljniki bodo zahtevali njegovo smrt“. Že hoče zbor res zbežati, a Tekmesa ga pomiri: „Ne prenažite se! Ravnokar je nesrečneža blaznost zapustila. Umiril se je. A neizrečeno je videti zdaj potrč“. Zbor: „Pa kako je vendar do vsega tega prišlo?“ Nesrečna žena v daljšem govoru (v. 284 do 330) pripoveduje, kako je zjutraj pred svitom naenkrat planil kvišku, drl iz šotora in čez nekaj časa prignal zvezano čredo. Končno pozivlje bojne tovariše, naj ga gredo v šotor tolažit, kajti bati se je, močno bati, da si bedni Ajant v svojem obupu kaj naredi. — Komaj je Tekmesa to izgovorila, že se zaslišijo iz notranjosti šotora pretresljivi kiki Ajantovi,⁴ ki kliče enkrat sinčka, enkrat brata. Zbor sili Tekmeso, naj odpre dveri. Žena odpre in zdaj se korevtom (in vsemu gledališču) nudi pretresljiv prizor: iz odprtega šotora se počasi pomika ekkykléma,⁵ na njej pa, srepro predse zroč, Ajant, sedeč na zaklanih živalih. Korevti stopijo narazen, na vsako plat po šest, da gledališču ne zakrijejo trpečega junaka. Tekmesa stoji ob njegovih desni.

¹ Prolog v stari drami zavzema — se mi zdi — nekako tako mesto kakor v stari cerkveni liturgiji missa catechumenorum; kakor so v starih časih po evangeliju vsi katehumeni odšli, tako v Sofoklovih dramah na koncu prologa odidejo vse osebe (deloma moramo izzvzeti Filokteta in Trahinjke).

² V grških (pravoslavni) cerkvah še dandanes cerkveni pevci stoje sredi cerkve.

³ Kateri igralec je igral Tekmeso? Že prej sem namignil na slovesno opravilo „z leviti“. . . Pomni torej: Drugi igralec (devteragonist), ki je v prologu igral Odiseja in je stal na desni strani Ajantovi (najraje bi rekel: na evangeljski strani! kakor diakon!), igra zdaj Tekmeso; te dve osebi sta namreč glavnemu junaku kakor desna roka, Tekmesa že zdaj, Odisej proti koncu. Na levi je stala sovražna mu Atena; igral jo je tritagonist, ki bo igral tudi vse sovražne osebe: Agamemnona, Menelaja in sla.

⁴ Kiki iz notranjosti (mi bi rekli: izza kulis, iz ozadja) so v stari tragediji običajni. (Primerjaj umor Ajgista v Daritvi na grobu, Grška drama I, str. 38!)

⁵ Starogrškemu gledališču je bilo nemogoče predstavljati sobo, dvorano, sploh notranjost hiše ali palače (ker se je vsa igra vršila pred tisto pisano steno pročelja). S čim so si torej dramatikom pomagali, ako je bilo treba časih vendarle pokazati notranjščino šotora, koč, hiše? V kolibi za srednjimi vrati je stal pripravljen nekakšen podij (majhen oder) na prav nizkih kolesih; na njem so sestavili — kakor nekakšno živo podobo — tisti prizor, ki ga je drama zahtevala kot v notranjosti se godečega. Ko je zunaj igralec izrekel določeno besedo (n. pr. v Ajantu: *ἄλλ' ἀνοίγεται*), so se vrata odprla in podij z živo podobo je počasi tekkel po nalašč narejenem tiru vun, pred steno. Tisti podij na kolesih so imenovali *ἐκκύκλημα*. Primerjaj Bethe, „Prolegomena“, 1896, str. 100 nsl.!

Prične se dolg prizor med Ajantom, Tekmeso in zborom (v. 348 do 595). Najprej Ajant na široko poje o svoji nesreči: onečastil se je, vsem je v zasme, vse ga sovraži, že ni več vreden, da ga solnce obseva. Končno vzklikne proti zboru: „Umorite me!“ Zbor osupel zavrne to misel. Ajant pa se trdovratno drži misli na smrt, rekoč: „Moj oče Telamon se je s slavo ovenčan vrnil iz tujine; Ajant, njegov sin, naj se vrne brezčasten? Če ne morem dolgo in častno živeti, hočem takoj častno umreti. To je moj sklep“. Milo ga prosi Tekmesa: „Ne stori si kaj žallega! Spomni se, da imaš doma še sivolasega očeta in skrbno mater; pomisli tudi, da tvojega sinčka kakor tudi mene čaka potem bridka usoda — robstvo“.¹ Zaman! Osorno zahteva, naj mu pripeljejo sinka Evrízaka. Tekmesa zakliče v stranska vrata; služabnik pripelje dete. Oče ga vzame v naročje: „Sinko, vzrasti močan kakor tvoj oče, toda bodi srečnejši kakor oče. Nič se ne boj: če mene več ne bo, bo moj brat Tevker skrbel zate in te vzgajal. Ko mine vojna, te popelje k staremu očetu Telamonu in stari materi Eriboji na Salamino, da jima boš opora na stara leta. Po moji smrti podeduj moj silni ščit“. Kakor oporoka se glasijo te besede. Kaj nameravaš, Ajant? Zaman vprašuje Tekmesa, zaman tudi zbor. Sinka odpelje služabnik skozi stranske duri, Ajanta pa odvede ekkykléma nazaj. Za njim odide Tekmesa.²

Prva pesem zadejanka (v. 596 do 545). „Srečna Salamina, mirno te božajo morski valčki; mi pa tu pred Trojo ginemo, brez nade vrnitve. Naš gospodar Ajant blazni. Kako bo jokala njegova siva mati, ko to izve, kako se bo žalostil oče!“³

V. 646 do 692. Skozi srednja vrata zopet nastopita Ajant, ostronabrušen meč v roki, in Tekmesa. Ajant: „Vsaka reč samo en čas trpi: zima se umakne poletju, razburkano morje se pomiri. Tudi jaz sem se premislil:⁴ žena ne sme postati vdova, moj sin ne sirota. Vem, kaj storim: k morju pojdem, da si z duše izperem ta madež, meč pa zapičim globoko v zemljo, da ga nihče ne najde. (Proti Tekmesi.) Ti, žena, pojdi v šotor in moli, da se mi izpolni moja želja. (Tekmesa odide.) In vi, bojni tovariši, sporočite Tevkru, naj skrbi za mojo družino. Grem, kamor moram iti. Kmalu zveste, da mi je dobro“. (Odide proti morju.)

Druga pesem zadejanka (v. 693 do 718). „Človek bi kar plesal od veselja, da se je vse obrnilo na dobro. Bogovi, vi sami vodíte naše kolo!“

¹ Tu se je Sofokles gotovo učil od Homera (Iliada, 6. spev), kjer Andromaha enako prosi Hektorja, naj ne hodi v bojni metež.

² S tem je končan prvi epeisodion (*ἐπεισόδιον*), kakor so imenovali Grki dialog med dvema pesmama zbora; zdaj bi morala pasti — po naših pojmih — zavesa; toda v tem času je bila ta iznajdba še neznanca. Čutili pa so, da je tu neka zaseka in da mora nastopiti majhen odmor. S čim so ga označili? Zbor, ki je ves čas ostal v orkestri, je zdaj zapel, obenem seveda plešoč, pesem, takozvano *τὸ στάσιμον* (t. j. pesem, peta z navadnega zborovega stojišča v orkestri, v nasprotju s prejšnjo *πάροδος*, koračnico ali vstopnico, s katero so prikorakali v orkestro). Prevajajo pa to Nemci s Standlied, Hrvatje s stajača pjesam. Ali naj bi slovensko rekli: pesem stalnica? Dal sem ji ime zadejanka: 1.) ker vselej sledi za vsakim dejanjem, 2.) sem hotel s tem nekako izreči, da nadomestuje našo zaveso in 3.) bi rad s tem izrazil znano dejstvo, da je *στάσιμον* v tesni zvezi s prejšnjim dejanjem, ker zbor daje v njej duška čustvom, ki mu jih je vzbudilo dotično dejanje.

³ Ali ne zveni ta pesem kakor Prešernov sonet: „O Vrba, srečna, draga vas domača“ ... ?

⁴ Vsi gledalci so vedeli, da se ni premislil (ker to po tedanjih pojmih ne bi bilo vredno junaka), ampak da hoče le varati svojo okolico, da bi lažje izvršil svojo namero. Zbor pa verjame in zato od veselja raja.

V. 719 do 814. Od strani (leve gledalcev) prihiti sel: „Ljudje božji, poslušajte! Tevker, brat vašega gospoda, se je pravkar vrnil iz Mizije, kamor je bil šel plenit. Komaj je stopil v taborišče, že ga je vse obsulo, češ: glejte, to je brat tistega blaznika, ki nam je poklal črede. Ajanta hočejo kamenjati. Tevker mi je naročil: „Ne pustite danes gospoda vun! Danes mu preti nevarnost.“ To prorokuje tudi videc Kalhant¹. Zbor (preplašen): „Ajant je že odšel z doma, k morju“. — V tem stopi iz srednjih vrat Tekmesa (vodeč za roko Evrizaka): „Prijetelji, pomagajte, brž na vse strani iskat Ajanta; tudi jaz grem z vami“. Zbor se razdeli v dve polovici, ena na desno, druga na levo. Vse odide. Orkestra je prazna.¹

Prizorišče se spremeni: samotni kraj na morski obali.² V. 815 do 865. Ajant pride ter za grmom zasadi držaj meča v zemljo: „Pripravljen, nabrušen je nož. O Zevs, pošlji mi Tevka, da bo moje mrtvo truplo branil pred onečaščenjem; Erinije, maščujite mojo smrt nad Atrejevima sinovoma! O Helios, ki vse vidiš, sporoči mojima roditeljema smrt mojo! Zdravstvuj, moj dragi otok Salamina!“ — Zažene se v meč.

V. 866 do 973. Z desne in leve se vrne zbor v orkestro; nikjer ni našel svojega gospoda. Kmalu se pojavi tudi Tekmesa v ozadju, v tla gledajoč in išoč Ajanta; naenkrat obstane, krikne: „Joj meni, joj!“ — zagledala je namreč mrtveca. Glasno plačoč se zgrudi ob njem na tla; pokrije ga s svojim plaščem.³ Sledi nárek, žalovanje za mrtvim: „To je kruto delo sinov Atrejevih in pa boginje Atene. Sovražniki se vesele, toda kmalu bodo videli, koga so izgubili“.

V. 974 do 1043. S strani se začuje bridko vzdihovanje: „Joj meni, joj!“ Kmalu nato se pojavi Tevker,⁴ Ajantov polubrat, z več služabniki. Prva njegova skrb je: „Kje je Evrizak, sinek Ajantov?“⁵ Tekmesa odide, da ga privede. Nato Tevker poklekne k truplu Ajantovemu in joka. „Nesrečni brat, tudi mene si uničil. Trdosrčni oče mi bo vrata pokazal, če se vrnem brez tebe. Toda vse se je zgodilo, to vem, po volji bogov.“⁶

V. 1044 do 1184. V orkestro prihiti kakor huda ura Menelaj, kralj špartanski:⁷ „Čuj me, Tevker! Ajant je bil vrhovnemu poveljniku neposlušen in ga je hotel celó umoriti; zato mi ga ne pokopavaj: Na pesku ob morju naj leži truplo, pticam roparicam v živež. Če se pa predrzneš in ga pokoplješ,

¹ Nekaj nenavadnega, kajti zbor ostane v drugih dramah med vso igro v orkestri. Vidi se, da se tu pripravlja izreden dogodek — samomor Ajantov.

² Kako so to naredili, ko niso poznali še zavese? So li pred očmi gledalcev kako drevo ali grm postavili v orkestro? Razložil ni še nihče zadovoljivo. Najbrže so stvar s kako malenkostjo označili. Gledalci niso bili še prav nič razvajeni za take reči.

³ To priliko je moral — po stari tehniki — protagonist, ki je igral Ajanta, porabiti, da se je po podzemeljskem rovu („Haronove stopnice“) splazil nazaj v kolibo za igrance ter ondi premenil krinko, da je potem nastopil kot Tevker. — Mrtvega Ajanta pa je odslej predstavljal mož iz cunj.

⁴ Predstavljal ga je, kakor smo ravnokar omenili, prvi igralec. Zakaj? Tevker je alter ego Ajantov, njegov zastopnik po smrti. A nekakšen poseben vtis je moralo pa to vendar delati na poslušalce, da jim je izza Tevkrove krinke donel nasproti znan glas, glas Ajantov. Ali se jim ni moralo zdeti, kakor da je junak od mrtvih vstal?

⁵ Vsak grški oče je vso nado stavil na svojega prvorojenca, da bo po smrti molil zanj in na grobu opravljal daritve.

⁶ Po naših pojmih bi se tragedija morala tu končati; kajti glavni junak je mrtev — kaj nas more še zanimati? Drugače pri Grkih; zanje igra še ni končana, dokler truplo junakovo ni pokopano, kajti dotlej tudi duša rajnega ne najde miru. In tako se z verzom 1044. (do konca) prične boj za pokop.

⁷ Igral ga je tretji igralec, tritagonist, isti kakor prej Ateno.

si izkoplješ sam svoj grob“. Drzno mu odgovori Tevker: „Mar meniš, da imaš mukotrpane Špartance pred seboj? Ne menim se za tvojo prepoved“. S hudimi grožnjami Menelaj odide. — V tem se vrnete Tekmesa (ki jo igra zdaj, ker ne bo nič govorila, kar navaden statist) in pa mali Evrizak. Truplo Ajantovo je zdaj sredi orkestre. Prično se pogrebni obredi. Tevker veli dečku, naj poklekne ob truplu očetovem, in prav tako Tekmesi. Deček se z eno roko dotika očetovega trupla, v drugi pa drži tri šope las: svojih, materinih in stričevih, ki si jih je ta odrezal. Nato odide Tevker, da poišče prostor za grob.

V. 1185 do 1222. Tretja pesem zadejanka. „Kedaj bo že konec te nesrečne vojne? Koliko nesreč je povzročil izumitelj orožja! Neznane so nam gostije in venci, neznana ljubka svirala, neznan sladki sen noči — le hladna rosa noči nam moči lase. Oh, prej je bil Ajant naša zaščita; zdaj je mrtev. O da bi še enkrat videli rtič Sunion, odkoder bi pozdravili svete Atene!“

V. 1223 do 1419. Sklepni prizor (*ἔξοδος*). Tevker prihiti z leve, kmalu nato Agamemnon z desne. Agamemnon proti Tevkru (ves razkačen): „Kaj slišim? Ti, človek nizkega rodu, si se drznil Agamemnonu odrekati nadpoveljniško oblast? Kaj pa je bil Ajant? Širokopleč neokretnež, nič drugega. Ukloni se moji volji! Vola krotimo z bičem; bič boš občutil tudi ti, ako se ne izpametuješ“. Tevker: „Ha, tako plačuješ mrtvecu, ki je tolikokrat otel tvojo vojsko pred napadi Trojancev?! Nizkega rodu mi pa ne očitaj, ki izhajaš iz rodu, s krvjo in umori omadeževanega. Z bičem mi žugaš? Za brata čast in pokop se hočem sili s silo ustavljam!“

Od strani prihiti Odisej:¹ „Kaj pa imata? Daleč se sliši vpitje zaradi tega mrtvega junaka“. Agamemnon: „Ali naj molčim, če se kdo ustavlja mojim poveljem?“ Odisej: „Poslušaj me, kralj! Tudi jaz sem bil Ajantov sovražnik, odkar sva se zaradi orožja sprla; toda s smrtjo se mora sovraštvo nehati. Brez zavisti pripoznam, da je bil za Ahilom največji naš junak. Če mrtvecu zabranjuješ pokop, grešiš zoper zakone bogov“. Agamemnon (začuden): „Tudi ti si zdaj na njegovi strani?“ (Odide jezno.) Odisej hoče Tevkru pomagati pri pokopu; toda ta ponudbo s hvaležnostjo odkloni: „Ne dotikaj se trupla, da rajnika ne razsrdiš. Za plemenitost pa ti hvala!“ Odisej odide. Tevker (zboru): „Eni brž kopljite jamo, drugi pripravite toplo kopel za sveti obred umivanja, tretji pojdite po njegovo orožje v šotor; vsak hiti, teci. Kajti rajnik je bil dober človek, boljšega svet ni imel“. Truplo dvignejo in nesó vun; zbor ga spremlja, poudarjajoč v kratkem spevu, da često nepričakovano dogodek udari iz temne prihodnosti v življenje človekovo ...

Gledišče se razhaja resnih misli. Resne so tudi najine misli. Ta velika drama nama je precej odkrila pogled v dušo Sofoklovo: 1.) najprej v njegovo svetovno naziranje, po katerem je prepričan, da se bogovi ne dadó brez kazni prezirati, in da za prevzetnost (*ὑβρις*) Atena kaznuje Ajanta; 2.) oznanja drama tisto znano, pristno grško načelo, da je boljše kratko, pa častno življenje, nego dolgo, a brezčastno, in 3.) pojavljajo se že novi pojmi o pravosti, n. pr. da je treba bolj slušati zakone bogov nego brezbožno povelje kraljev. —

¹ Igral ga je seveda devteragonist. Zdaj so vsi trije igralci v orkestri: v sredi Tevker, na levi Agamemnon, na desni Odisej. Pred njimi mrtvi Ajant, ob njem klečita sinek in žena. Za njima stojé korevti.

Antigona (*Ἀντιγόνη*).

Jeseni leta 442. je bila iz Mantineje (v Arkadiji) v Ateno pozvana sloveča svečenica Diótima, da bi „zarotila“ grozečo kugo. Prinesla je s seboj tudi poseben nauk o velikem demonu Erosu, *ἔρως φιλόσοφος*. Silno je vplivala na mladega Sokrata, a najbrž tudi na Sofokla, ki je naslednjega leta v Antigoni zapel (v. 781 nsl.) znameniti stazimon na boga Erosa.¹

Leta 441. pred Kr. r. — Zopet epifanija Dionizova, zopet prazniki, zopet vrvenje v gledišču. Kakor drugekrat, tako tudi danes Atenec marsikaj že vnaprej ve, kaj se bo predstavljalo: ve, da nas Sofokles popelje v Tebe, v sivo starodavnost, v dobo kralja Ojdipa. Minila je strašna noč; sovražna vojska, ki je mesto oblegala (preberi, da se točno orientiraš, Grško dramo I, str. 30., kjer dobiš analizo Ajshilove tragedije „Sedmorica zoper Tebe“), je odbita, noč jo je vzela. Mrtva pa sta tudi oba sovražna brata, povzročitelja tega klanja, Eteokles, ki je vodil obrambo mesta, kakor tudi Polinejk, ki je naskakoval mesto. Ojdipov svak Kreont, novi kralj, je že ponoči nastopil vlado. Njegovo prvo povelje je bilo: Eteokla naj z vsemi častmi pokopljejo, Polinejkovo truplo pa naj leži tam zunaj na polju, krokarjem v plen. Ako bi se ga pa kdo predrznil pokopati, tistega naj ljudstvo kamenja. To povelje je bilo izdano še pred solničnim vzhodom. Nato je šel kralj morda malo počivat. A kaj bosta storili sestri umrlih bratov, Antigona in Izména, ki sta našli zavetje v Kreontovi palači? Ali se bosta pokorili temu povelju? Celo gledišče napeto pričakuje njihju odločitve.

Solnce vzhaja in bleščeče razsvetljuje tisto pisano steno s trojimi vrati doli v orkestri. Danes pomenja stena Kreontovo palačo v Tebah, Spredaj, v orkestri, je še vse prazno. Zdaj se bo igra pričela.

Uvodni prizor (v. 1 do 99). Iz stranskih vrat (levih, oddelek za ženske) stopita dve deklici v žalni obleki — Antigona in Izmena. Antigona: „Vse nesreče so že zadele našo hišo in še ni konca“. Izmena: „Kaj je?“ Antigona: „Kreont je prepovedal pokopati Polinejka. Neobjokovan, nepokopan, požrešnim pticam rop, tako naj leži na polju. Toda jaz ga pokopljem.“² Ali mi hočeš pomagati?“ Izmena: „Slabotni ženski sve; ne upam si“. Antigona: „Pokopljem ga torej sama. In če zato umrjem, bo moja smrt slavna. Ti si mi pa odslej mrzka“. Antigona ponosno odide, da takoj izvrši svojo namero.³ Žalostno gleda za njo Izmena: „Nespametno je tvoje početje, o sestra, vendar rajnemu bratu storiš največjo ljubav. Oj vi rajniki, odpustite mi, če bolj poslušam mogotca kakor vas, ki potrebujete moje pomoči.“⁴ Odide.

Pesem vstopnica zhora tebanskih starcev, ki prikorakajo zdaj v orkestro (v. 100 do 161): „Žarki solnca, nikoli nam niste prinesli lepšega dne: pregnali ste temo noči, pregnali ste sovražno vojno. Kakor orli s svetlimi

¹ R. Kralik, „Sokrates“, 1899, str. 30 nsl.

² Ob tej izjavi se prvič zganemo, zbojimo (*ἔλαος καὶ φόβος!*) za junakinjo; tu je takozvano prvo vznemirjenje (das erregende Moment).

³ Komentarji opozarjajo, kako pristno grška lastnost je to slavohlepje!

⁴ „Odpustite mi!“ S temi besedami je pesnik krepko udaril takoj v začetku na temeljni akord, ki bo zvenel skozi celo dramo, in ta je: pravo narode je višje nego zakon države. Črez petsto let bo isto načelo ponovil apostol (leta 34. po Kr. r.) pred judovskim sinedrijem: *πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις*. (Boga je treba bolj slušati kakor ljudi.) Dej. ap. 5, 29.

perutmi so privršali nad nas. Pa kako je ošabni Kapanej telebnil na tla! Kajti Zevs sovraži prevzetnost. Padla sta pa tudi oba sovražna brata. Mi pa se veselimo zmage¹.

V. 162 do 331. Iz palače stopi Kreont s spremstvom. „Državna ladja je zopet v redu. Jaz, novi kralj, vam zdaj razglasim svoja vladarska načela. Blagor države nad vse! Ker je bil Polinejk sovražnik naše države, naj ostane nepokopan, neobjokovan, požrešnim pticam rop naj leži na polju.“ Zbor: „Pravo imaš nad živimi in mrtvimi“.

S strani nastopi grobni čuvaj, oklevajočih korakov: „Oj kralj, dolga mi je bila kratka pot do tebe“. Kreont: „Kaj je?“ Čuvaj: „Nisem jaz storil“. Kralj: „Hodiš kakor mačka okoli vrele kaše. Kaj pa je?“ Čuvaj: „Nekdo je mrliča v naglici zagrebel; posul je truplo s prahom. Zaman iščemo krivca. Mene je zadel žreb, da ti dogodek naznanim“. Kreont (jezen): „To je nepokorščina! Z denarjem podkupljen, je nekdo to storil. Dobite ga, če ne, gorje vam!“ Kralj odide v palačo, čuvaj v stran.

Prva pesem zadejanka (v. 332 do 383) s slovečim rekom: Marsikaj silnega živi na zemlji, a najsilnejši je človek.

V. 384 do 525. Proti koncu speva pripelje prejšnji čuvaj od strani v orkestro Antigono; zmagonosno kliče čuvaj: „Ta je tista, ki je pokopavala“. Ob istem času (kakor da je slišal v palačo) nastopi tudi Kreont: „Kako ste jo zalotili?“ Čuvaj: „Pomeli smo bili prah s trupla, potem smo pa tam za skalo sedeli v zatišju in bedeli. Bilo je okrog poldneva in silno soparno. Sedaj pa vstane naenkrat velik vihar, ki je dvignil cele kolobarje prahu. Morali smo mižati. To je trajalo precej časa. Ko je pa vihar potihnil, smo zagledali to-le deklico, ki je mrtveca objokovala, ga s prahom posipala in vino (z medom in mlekom) nanj izlivala. Zgrabili smo jo. Nič ni tajila².“ Kreont (proti Antigoni, ves čas v tla gledajoči): „Je vse to res?“ Antigona: „Res!“ Čuvaj odide. — Kreont: „Si vedela za mojo prepoved?“ Antigona: „Vedela!“ Kreont: „In vendar si ravnala proti njej?“ Antigona: „Večnim, nezapisanim zakonom božjim se je treba bolj pokoriti nego človeškim. S smrtjo mi žugaš? V moji nesreči mi je umreti dobiček“. Kreont: „Ne samo ti, ampak tudi tvoja sestra Izmena naj umrje. Obe sta sporazumljeni“. Antigona: „Kako majhen si, kralj! Moj čin pa bo slovel na veke³.“ Kreont: „Sramuj se, da tako ljubiš hudobneža“. Antigona: „Ne z drugimi vred sovražiti, ampak z drugimi vred ljubiti, zato sem prišla na svet“⁴.

¹ „*Ἀκτὶς ἀελλίου* . . .“ se pričinja ta pesem v izvirniku. A. Müller pravi o njej, da je najbrž najlepša pesem zmagoslavja, kar jih je kdaj bilo zloženih, in da je postala duševna last vseh omikancev („*Ästhetischer Kommentar zu den Tragödien des Sophokles*“, Paderborn, 1913, str. 466). — Starcev je petnajst (odslej ostane v vseh Sofoklovih dramah to število). Vkorakajo v treh vrstah po pet in pet skupaj; v orkestri se razdele v dva polzbor. Zanimivo se mi zdi, da grškemu patriarhu v Carigradu še dandanes pri liturgiji strežeta dva kora; desni ima petnajst oseb, v treh pentadah. (Primerjaj Maximil. princ. Saxoniae „*Praelectiones de liturgiis orientalibus*, I., 75!) In kakor je bil v Sofoklovem zboru tretji korevt prve petorice najvažnejši, korifaj, ki je govoril v imenu vseh, tako je v carigrajski cerkvi tretji člen prve pentade — *ὁ μέγας σκευοφόλαξ*, t. j. veliki zakristan — odnekaj vplivna oseba in često naslednik patriarhov.

² Vse vedenje in pripovedovanje čuvajevo je humoristično. Gledišče se je ob njegovih besedah gotovo zabavalo in smejalo. Vendar pa moramo možička skoraj zavidati; kajti bil je priča veličastnega prizora!

³ Zopet nagib častihlepnosti, ki je živel v tisoč in tisoč srcih starodavnikov.

⁴ *Ὀδοὶ συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔργον*. Te besede so izmed najlepših, najprisrčnejših, kar smo jih prejeli iz klasične literature.

V. 526 do 581. Iz palače privedejo sluge Izmeno, vso objokano, ki takoj gre proti Antigoni: „Draga sestra, naj umrjem tudi jaz s teboj! (Proti Kreontu.) Dà, tudi jaz sem sokriva“. Antigona (hladno): „Prej pa nisi imela poguma iti z menoj pokopavat? Pusti me! Jaz sem že umrla; moje misli so vse pri rajnikih“. — Kreont, videč, da Izmena tišči za sestro v smrt, vzklikne: „Znoreli sta obe“. (Njemu ne gre v glavo, kako more kdo svoje življenje žrtvovati višji ideji.) — Izmena (Kreontu): „V smrt jo boš obsodil? Ali ne veš, da je zaročenka tvojega sina Hajmona? Se ti sin ne smili?“ Kreont (trdo): „Odvedite obe v palačo, zvezani in vklenjeni!“ Antigona in Izmeno odvedó.¹

Druga pesem zadejanka (v. 582 do 630). „Oj nesrečni rod Ojdipov, ki bo zdaj njegovi zadnji dve mladiki pokosila smrt!“

V. 631 do 780. Iz palače (družinske sobe) nastopi zdaj Kreontov najmlajši sin Hajmon (*Αἴμων*), Antigonin zaročenec. Bo li zarohnel nad očetom, ki mu hoče umoriti zaročenko? Ne, v začetku je čisto pohleven: „Oče, dokler si mi dober voditelj, ti rad sledim“. Kreont (v svoji kratkovidnosti ves ginjen nad toliko pokorščino): „Oj srečnega očeta, kateri ima ubogljive otroke! Prav, prav, moj sin, da si nisi dal zmešati pameti od one ženske. Izpljuni jo! V Hadu, tam naj se poroči!“ Hajmon: „Oče, pamet je res največji dar božji. A nimajo je samo kralji. Tudi ljudstvo zna zdravo misliti. In veš, kaj pravi? Da je Antigona nedolžna, da zasluži najvišjo pohvalo. Ni sramotno, ukloniti se boljšemu spoznanju. Oče, ukloni se, odnehaj, odpusti ji!“ Kreont (začuden): „Žensko zagovarjaš?“ Hajmon: „Tebi, oče, hočem dobro“. Kreont: „Z živo se z njo ne boš poročil“. Hajmon: „Če bo morala umreti, bo še nekoga drugega potegnila v smrt za seboj“. Kreont (napačno misleč, da je nanj meril): „Ti žugaš?“ Hajmon: „Oče, ti si zaslepljen“. Kreont (srdit): „Ne imenuj me več očeta, izrodek! (Slugam.) Privedite mi takoj ono kačo, da pri tej priči umrje pred očmi svojega zaročenca“. Hajmon: „Pred mojimi očmi nikdar! Pa tudi mene ne boš več videl“. Hajmon ves srdit odide. — Zbor: „Mladič je odšel ves jezen; kralj, bojim se zanj“. Kreont: „Prevzetnež! A smrti je ne bo rešil“. Zbor: „Kaj nameravaš z Antigono?“ Kreont: „V podzemeljsko grobnico jo dam zazidati, da jo počasi izstradam“. Odide.

Tretja pesem zadejanka (v. 781 do 805). „Eros, ti nepremagljivi, ne bog ne človek ti ne ubeži. Kogar ti zadeneš s svojo strelico, zblazni. Ti si kriv vsega tega prepira.“

V. 806 do 943. Antigono peljejo preko orkestre v podzemsko ječo; nje slovo od življenja. (Razgovor med Antigono in zborom, vse se je pelo. Višek drame.) Antigona: „Glejte me, someščanje, ki grem zadnjo pot; zadnjikrat gledam beli dan; neobjokovana, neljubljena, neporočena odhajam — nevesta hladnemu Hadu“. Zbor: „S slavo ovenčana, od vseh občudovana, prostovoljno stopaš tja doli“. Straža jo odvede.

Četrta pesem zadejanka (v. 944 do 987). „Ti nisi prva, ki boš živa zazidana: pred teboj je že to pretrpela n. pr. Dánaja.“

¹ Izmena živo spominja na čase krščanskih mučencev, ki so, videč junaške vzgleda, prostovoljno zahtevali svojo smrt. Nekam neumljivo pa je našemu okusu naenkrat to odurno vedenje Antigonino, ki ne mara imeti tovarišice v junaški smrti.

² Zbor večkrat poseže v razgovor treh igralcev — seveda govori tedaj samo korifajl; v tej kratki analizi mi ne moremo vsega navajati: enkrat pa treba tudi to omeniti. In pri tem bi izrekel to-le domnevo: V pravoslavni liturgiji igra veliko ulogo diakon, srednik med svečenikom in ljudstvom; zdi se mi kakor nekakšen — korifajl. (In naš ministrantek? Ni korifeja, a tudi on — vsaj mene — spominja antičnega korifaja.)

V. 988 do 1114. Med to pretresljivo pesmijo je prišel v orkestro slepi Tejrezija, vedež; pripeljal ga je za roko deček. Iz palače pride kralj. — Tejrezija: „O kralj, po noža ostrini gre zdaj tvoja pot“. Kreont: „Kaj je?“ Tejrezija: „Poslušal sem ptičje glasove: strašno so hreščali in se klali. Nato sem poskušal opraviti daritev na žrtveniku: ali ni se hotel prijeti plamen, cvrčalo je in se kadilo. Zakaj to? Vsi oltarji v mestu so onečaščeni, kajti psi so raznesli kose trupla Polinejkovega povsod. O kralj, spreobrni se! Vsak človek lahko greši, toda le svojeglavec se ne poboljša“. Kreont: „Vsi ste podkupljeni!“ Tejrezija: „Ker me ne poslušáš, vedi: ne bo dolgo, ko bo vsa tvoja hiša odmevala glasnega joka! Za devo, ki si jo dal zazidati, boš v zameno dal — ne bo dolgo! — nekoga, ki ti je v bližnjem sorodstvu. Erinije že prežé za tvojo palačo. Tako, zdaj veš vse“. Deček odpelje vedeža. — Zbor: „Strašna prorokba, o kralj! Toda ta mož se ni še nikoli zlagal“. Kreont: „Saj je tudi mene groza. Kaj naj storim? Ukloniti se — sramotno, upirati se — mukepolno“. Zbor: „Udaj se, kralj, izpusti jetnico, pokoplji Polinejka, toda brž, brž, da ne bo prepozno!“ Kreont (se uđa): „Bodi! Idite, sluge, brž pokopljite truplo! Jaz pa hitim, da oprostim jetnico“. Odide.

Peta pesem zadejanka (v. 1115 do 1152). Meneč, da bo zdaj zopet vse dobro, zapoje in zapleše zbor radosten ditiramb, molitev: „Oj Bakhos, zavetnik naš, prikaži se, očisti mesto“.

Sklepni prizor (*ἔξοδος*) (v. 1155 do 1353). Sledi nesreča, katastrofa. S strani nastopi sel: „Oj, spoštovani Tebauci, kako minljiva je vsa sreča na svetu! S kraljem našim ne bi menjal za ves svet: Hajmon je mrtev, sam si je zadal smrt“. Pri zadnjih besedah pride iz palače Evridika, kraljica: „Govori, govori!“ Sel: „Ko smo Polinejka lepo pokopali, smo šli brž k temni, poročni kamrici Antigonini. Prišedšim bliže nam je udaril žalosten krik na ušesa. ‚Moj sin je notri!‘ je zavpil Kreont. Udrli smo v grobnico. Strašen pogled! Njo smo zagledali mrtvo; bila se je obesila. On pa jo je, naglas plakajoč, držal objeto. Tedaj ga je oče poklical: ‚Pojdimo vun, dete moje!‘ Sin pa ga je divje pogledal; pljunil je očetu v obraz in hotel z mečem nadenj, a ko se mu je kralj naglo umaknil, si je nesrečnež sam porinil meč globoko med rebra. In še mrtev drži v objetju nevesto“. — Evridika molče odide. Sel za njo v palačo.

Zdaj se vrne povzročitelj vse nesreče, Kreont, sinovo truplo nesoč na rokah in pojoč pesem-žalnico: „O grehi zaslepljenosti! Poglejte naju, morilca in mrtveca! Zbog moje nespameti si, sin moj, prerano umrl. S težko pestjo me je udaril bog; uničena je radost mojega življenja“. Pa še ni dovolj nesreče! Iz palače prihiti sel s strašno novico: „Kralj, tvoja žena je mrtva; ravnokar se je zabolala v srce“. Po naših pojmih bi zdaj kralj moral planiti v palačo pogledat, če je to res; antično je bilo, da ostane pred palačo in zapoje drugo pesem-žalnico: „O nenasitno žrelo Hadovo, zakaj me ubijaš? Človek, zakaj biješ po meni, mrtvecu?“ Odpró se vrata, na ekkyklémi pripeljejo vun truplo Evridikino. Kreont: „V naročju mrtvi sin, pred mano žena mrtva, gorje!“ Sel: „Objokujoč svojega otroka, se je zgrudila pred hišnim žrtvenikom; proklela je nazadnje tebe, detomorilca!“ Kreont: „Prebodite tudi mene! Dà, otrok, jaz sem te umoril. O smrt, ne mudi se več! Odvedite me proč, mene ničvredneža!“ — Ekkykléma nazaj. Tudi sinovo truplo nesó v palačo; s sklonjeno glavo sledi kralj. Zbor (odhajaje): „Pamet je prvi pogoj sreče. Bridke izkušnje naučé človeka ponižnosti...“.

Gledišče hrumi navdušenja za prekrasno igro. V znak hvaležnosti izvolijo Atenci Sofokla v zbor desetero vojnih poveljnikov (za leta 441. do 439.).

Kaj pa midva? Ali naj hitiva kar k naslednji igri, ali pa naj se še malo pomudiva pri Antigoni, najslavnejši drami starega veka? Ker se nam iz let 440. in 439. ni nič ohranilo, imava zopet kar dve leti časa do prihodnje predstave, torej dovolj, da izpregovoriva nekoliko o tendenci „Antigone“ in o takozvani „tragični krivdi“ te junakinje.

Tendencia obeh dram, Ajanta in Antigone, je očitna in zdaj splošno pripoznana. Sofisti so v tistem času poudarjali pravico močnejšega, zahtevali so, da se mora državi vse pokoriti; vsaka postava, ki jo država sklene, je dobra in se mora izpolnjevati. Proti temu krutemu nauku oznanjata naši drami višjo veljavo nepisanih, večnih zakonov, višjo vrednost svetih obredov, ki ostanejo večnoveljavni in zahtevajo z neizprosno silo sveto spoštovanje; kdor jih tepta (kakor Kreont), si sam koplje propast. In tisto orodje v roki božanstva, ki Kreontu napove kazen, je stari vedež Tejrezija; poganstvo svečeništvo so takrat sicer že mnogi zasmehovali, toda Sofokles ga je obdal še z vso častjo starih časov. (Geffcken, n. m. str. 88.)

In kaj je z Antigonino „tragično krivdo“? Mnogo se je že o tem pisalo — po nepotrebnem. Z najostrejšim drobnogledom namreč ne moremo zaslediti na njej nobene krivde, nobenega zločina. Mar je to zločin, krivda, če je bila božjim zakonom bolj pokorna nego človeškimi, ki so bili v tem slučaju naravnost nasprotni božjim? Ne, na Antigoni ni sledu o zločinu, o krivdi. Pa porečete: Kako pa naj si razlagamo tisto težko kazen, ki jo mora nesrečnica pretrpeti, če ni storila nobenega greha, zločina, krivde? Tako vprašujejo pre-mnogi estetik, ki menijo, da mora vsake nesreče, ki človeka zadene, biti človek sam kriv (vsaj v poeziji). Tem estetikom in kritikom jako dobro odgovarja dr. Jos. Müller („Philosophie des Schönen in Natur und Kunst“, Straßburg, 1912, str. 144 nsl.): „Zakaj naj bi junak moral imeti neko krivdo na svoji vesti? Ker je grozno, po nedolžnem trpeti? Toda, mar nam ne izpri-čuje vsakdanja izkušnja, da plemenitega človeka (večkrat) zadene trpljenje, ne da bi bil kriv? In ali ni naloga tragedije, razlagati življenje? Mar naj umetnost iz vsakega velikega značaja samo zato naredi napol lopova, da bo tista lažniva pravičnost (v poeziji) zadovoljna in sita? Če si ljudje (v pred-zgodovinski dobi) zbog svojih pomanjkljivih pojmov o svetovnem redu niso znali razlagati pogina plemenitega, cvetočega življenja, n. pr. smrti Adonizove ali Ahilove, drugače, kakor da so si izmislili zavist bogov, mar nismo mi o teh pojavih zdaj po krščanstvu bolje poučeni? Mar ni življenja po smrti in nimamo (vsled tega) etične opravičbe trpljenja?“ — „Ako bi res kakršnakoli krivda junakova bila neizogibno potrebna za tragedijo, potem bi morali celo vrsto najboljših dram kar črtati kot pogrešenih. Kje je pri Antigoni, Ojdipu, Desdemoni, Ofeliji kakšna krivda?“ Naj bi se torej že enkrat nehalo v vsaki tragediji iskati „tragično“ krivdo. Ta ni bistvena. K bistvu tragike spada samo troje: velikost ali vzvišenost značajev, njih trpljenje, njih boj. To troje. Glede trpljenja naj pripomnimo, da fizična smrt junakova ni nujno potrebna. (Müller, n. m. str. 149 nsl.) Kar zadeva tretji znak, boj, je treba poudariti, da trpeči značaj, pa bodi še tako vzvišen in velik, ni tragičen, če se ne bojuje proti sovražnim silam, ampak je zgolj pasiven. Kar se tiče krivde, bomo razlikovali tragične značaje 1.) s krivdo, 2.) brez krivde.¹ Od doslej obravnavanih dram spada torej Ajant pod prvo, Antigona pa pod drugo točko.

¹ Poreče kdo: Mar ni Antigona sama kriva svoje smrti? Dà, sama jo zakrivi, sama je je kriva, ker se po pokopu noče upogniti, ukloniti, noče prositi odpustanja, toda to ni

[Po programu bi se morali zdaj za precej časa posloviti od Sofokla, ker do leta 428. (približno) nimamo zopet nikakega sledu o njegovem delovanju; pač pa leta 438. prvič v gledišču srečamo tretjega tragika, Evripida, z njegovo „Alkesto“ in leta 431. z njegovo „Medejo“. Morali bi torej ostaviti Atene za nekaj časa, napotiti se v Pirej, si tu najeti barko ter se prepeljati na bližnji otok Salamina; ondi bi na severni obali med skalami obiskali tisto slovečo špiljo (*σπίλαιον*), kjer Evripid v samoti piše svoje nesmrtnne drame. Povprašali bi na otoku, kako živi na svojem obširnem posestvu itd., sploh bi skušali, kolikor se da, seznaniti se z njegovim življenjem doslej (rojen leta 480. pred Kr. r.), nato pa bi prisostvovali Alkesti in Medeji. Šele potem bi se zopet vrnil k Sofoklu. To bi bilo naravno; kajti pesnika sta živela ob istem času, ne pa drug za drugim, sta tudi tekmovala med seboj in vplivala drug na drugega. Vkljub temu si hočemo ogledati najprej še vse ostale Sofoklove drame, potem pa vse Evripidove, ker bo tako vse bolj — pregledno.]

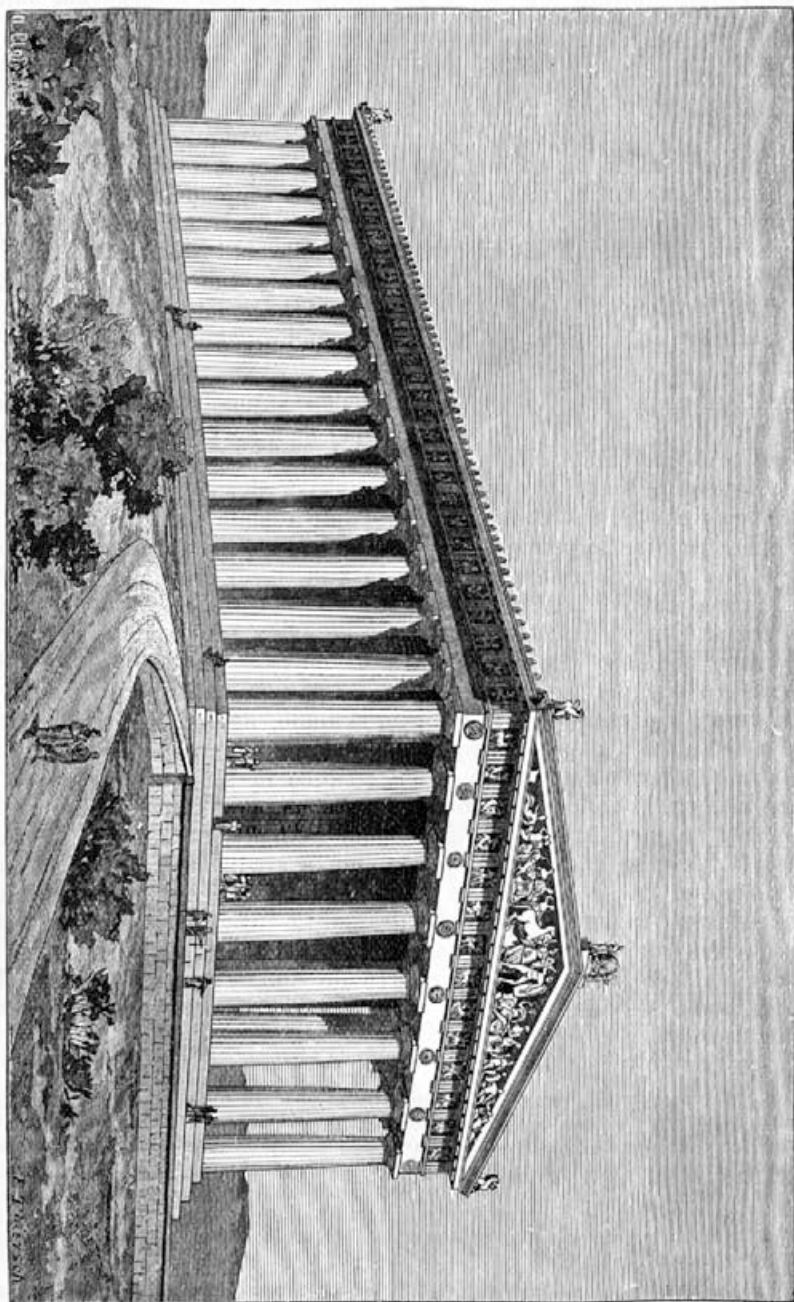
Od „Antigone“ do „Ojdipa“ je presledka najmanj trinajst let. Kako naj izpolniva to dolgo pavzo? Povzpniiva se zopet na atenski grad, na akrópolo. Svetišče božice Atene (*pártenon*), najlepše starega sveta, je dozidano (447—438). Kakšna krasota! Kako se sveti beli penteliški marmor stebrov, ki obdajajo svetišče kroginkrog! Pa koliko jih je! Pojdiva malo okrog stavbe in štejeva! Na južni strani jih je petnajst, na severni istotako, na vzhodni, kjer je vhod, pa stojé kar v dveh vrstah, po osem in šest, torej štirinajst, in na zapadni enako. (Primerjaj sliko II!) In kakšni korenjaki so ti stebri! Ali te ne spominjajo, če jih zamaknjen gledaš, tistih petnajst korevtov tam spodaj pod akropolo, ki v orkestri obdajajo glavnega junaka drame? . . . In tisto trikotno pročelje, glej, kako se oživlja! Ne vidi se več prazni paž, ampak Fidijevi učenci stavijo vanj marmor, kip za kipom, skupino za skupino, najprej v kotih ležeče osebe, potem sedeče, dalje napol sklonjene, dve skupini konj, in slednjič se dvigne v sredi visoko vzravnana božica Atena s sulico in ščitom, v prekrasni obleki, ter morski bog Pozejdon s trizobom, tudi pokonci stoječ, v bojni poziciji. Tekmo zreš tu med Ateno in Pozejdomom za nadvlado v Atiki. Pa ta divna simetrija! Z leve se počasi dvigajo skupine, v sredi dosežejo višek, potem se zopet znižujejo. Po istem zakonu kakor kiparji tu gori, pa tvori tudi dramatik Sofokles tam spodaj svoje drame. Z uvodnim prizorom se čisto mirno prične dejanje (kakor da gre v ravnini naprej), potem raste, v sredi neke doseže vrh (v Ajantu v. 815 do 865, v Antigoni v. 806 do 943, v ostalih bomo še videli), odondi pada in v sklepnem prizoru se izravna in umiri.¹

nikakršna „npravna krivda“, temveč le neupogljivost značaja njenega. Ločiti torej treba med „zakriviti, kriv biti“ — kar je lahko brez npravnega madeža — in pa med „krivdo“, ki ruši npravni red in omadežuje dušo. Tako loči tudi Aristoteles v poetiki (pogl. 13.), kjer pravi, da si junak (v tragediji) nesreče in trpljenja ne nakoplje vsled zlobnosti, hudobije (*μωχθηρία*), ampak *δι' ἀμαρτίαν τινά*, to je vsled neke zmote ali napake. In še dandanašnji pravimo zlasti tedaj, kadar kak velik značaj trpi brez svoje krivde: to je tragika življenja! Res je pa tudi, da ljudje v vsakem slučaju iščejo krivde, če ne osebné, pa v drugem ali tretjem rodu nazaj.

¹ Ta primerjava je zelo poučna, vredna naše pozornosti. Primerjaj Jos. Puntar, „Zlate črke“, v Ljubljani, 1912, str. 46 nasl. („Piramidalna zasnova dramskih umetnin“), kjer dobiš nadaljnjo literaturo!

Silka II

Párfenon o Periklovem času.

Kralj Ojdip (*Oιδίπους τύραννος*).

Spomladi (Dionizovo) leta 428.¹ Žalostno je zdaj v Atenah. Od leta 431. divja takozvana peloponeška vojna: Šparta na jugu, Tebe na severu in razni zavezniki so prisegli, da hočejo Atene oslabiti, uničiti. Leta 430. je izbruhnila v mestu še strašna kuga, ki je poleg približno petnajst tisoč Atencev umorila tudi voditelja atenske politike, največjega njih državnika — Perikla (leta 429.). Nekatero rodbino so kar izumrle; umrlo je pa v tej strašni nesreči še nekaj drugega, dragocenejšega: spoštovanje do bogov. V svojem obupu so ljudje kar nekako otopeli; vsak skuša vsaj tiste hipe, ki mu jih je še dovoljeno živeti, sebično izkoristiti zase. Nobene samoopovedi, nobene človekoljubnosti več. Nevarnost je, da bo duh časa — racionalizem, nauk sofistov — popolnoma zastrupil vse javno in zasebno življenje . . .

In v tem neveselem letu nastopi v orkestri pred Atenci veličastna postava tebanskega kralja Ojdipa! Zakaj je pisatelj zdaj — po 13 letih — že drugič segel v isto rodbino, kakor v Antigoni, zakaj mu je baš ta hiša Labdakidov tako pri srcu? Ali ga je kuga v Atenah spomnila kuge v Tebah, razsajajoče zaradi nekaznovanega umora prejšnjega kralja? Morda. Ali je hotel v srčnodobrem in skrbnem Ojdipu naslikati svojega prijatelja Perikla? Mogoče. Morda pa je pobožni pesnik hotel frivolnemu, s svojim razsvetljenim razumom bahajočemu rodu pokazati, kakšna slaba stvar je človek v primeri z Bogom? Najbrže je hotel to.²

Zopet sediva na starem prostoru sredi vrveče množice, zopet pozna ljudem na obrazih, da vsebino po večini že vedó iz detinskih lét. Kaj morava torej tudi midva vedeti, da bodeva igro razumela? V davnih, davnih časih je Laios, kralj tebanski, dobil od delfskega proročišča napoved, da ga bo umoril njegov lastni sin. Prestrašeni kralj je sklenil čuvati se. Ko mu je torej kraljica Jokasta rodila sina, mu je kralj čez nekaj dni v sporazumu s kraljico prebodel gležnje ali kite na nogah, da se ga ne bi nihče kot pokveke usmilil in ga vzredil; nato ga je Jokasta izročila enemu izmed svojih služabnikov, da ga nese izpostaviti divjim zverem v gorovju Kitajronu, južno od Teb. Toda služabniku se je otrok smilil; zato ga je dal nekemu svojemu prijatelju, pastirju iz Korinta, ki je tudi ondi poleti pasel svoje črede. Ko se je ta pastir-Korinčan jeseni vrnil s planin domov v Korint, je prinesel s seboj tudi otetega otroka in ga pokazal korintskemu kralju Polibu, svojemu gospodarju. Ker kralj ni imel otrok, je krepkega dečka vzel za svojega. Tudi kraljica Meropa mu je bila dobra mati. Deček se je razvil v prekrasnega mladeniča. Vse ga je rado imelo; imenovali so ga *Oιδίπους*, Ojdip (to je oteklozožec³). Toda pri neki gostiji ga je pijan tovariš razžalil, češ da je najdenec ali podtaknjenec. Zastonj sta ga skušala kralj in kraljica potolažiti. Resnica mora priti na dan! Ojdip se je napotil skrivaj v Delfe, da bi iz ust samega vsevednega boga Apolona zvedel, kaj je z njim. Toda Apolon mu ni hotel glede rodu ničesar razodeti; samo to mu je rekel, da bo svojega očeta umoril in se z materjo oženil. Prestrašen je popotnik sklenil, da se nikakor ne vrne v Korint, misleč seveda še vedno, da sta mu Polip in Meropa oče

¹ Domneve, ki govore, da je bila drama igrana to leto, so zbrane v večkrat navedenem komentarju A. Müllerja, str. 91.

² A. Müller, n. m.

³ Vsak vinogradnik pri nas pozna bolezen oidium.

in mati. Napotil se je torej v drugo smer, namesto proti jugu jo je udaril proti vzhodu, proti Tebam. Ni hodil še prav dolgo, kar mu v neki soteski — na križišču treh poti — pride nasproti voz: pred vozom klicar, na vozu postaren človek plemenitega rodu, za vozom pa štirje služabniki. Mladi potnik pa je bil tako zamišljen v svojo pot, da ni prav nič slišal prihajajočega voza in se seveda tudi ni umeknil. Tedaj pa ga je na gospodarjevo povelje spredaj idoči klicar s silo odrinil s poti. V mladeniču pa je zavrelo; udaril je klicarja z gorjačo, nato pa hotel mirno dalje iti. Že je prišel mimo starca; toda v tistem hipu se starec okrene za njim ter ga s svojo okovano palico udari preko glave. Vname se boj, v katerem mladenič vse do mrtva potolče, razen enega služabnika, ki zbeži — bil je prav tisti pastir-Tebanec, ki je bil po Jokastinem naročilu pred leti dete odnesel v gorovje. Ojdip pa je potoval dalje ter dospel črez nekaj časa v Tebe, kjer je ravno grozovita zver — sfiga — morila mladeniče, ki niso znali razmotati njene uganke. Vse je žalovalo. V tej stiski so obljubili kraljevi prestol in roko kraljice-vdove (Jokaste) tistemu junaku, ki bi deželo rešil nadloge. Ojdip je razrešil uganko, sfiga je skočila v prepad, srečni mladenič pa dobi kraljestvo in kraljico za ženo. Več let sta živela v srečnem zakonu, četvero otrok je bilo že precej odraslih, in Ojdip je bil splošno spoštovan od vseh. Kar nastane slaba letina in z njo se pojavi še kuga. Skrbni kralj je hotel vse storiti, da bi odvrnil nesrečo od mesta; zato je poslal svojega svaka Kreonta v Delfe vprašat proročišče, kaj je vzrok kužni bolezni? Vse mesto ga pričakuje, kedaj se vrne in s kakšnim odgovorom. In s tem smo v sedanjosti, v pričetku igre.¹

Ozadje nam zopet predstavlja kraljevo palačo v Tebah. Pred palačo stoji oltar s stopnicami, na njem kip boga Apolona.

Uvodni prizor (v. 1 do 150). Procesija dečkov in deklic, oljkove veje, z volnenimi trakovi ovite, v rokah, pod vodstvom sivolasih svečenikov, pride tiho v orkestro ter se razpostavi okrog oltarja.² Ko je vsak na svojem prostoru, pride iz palače skozi srednja vrata kralj Ojdip s svojim spremstvom, ki nagovori voditelja procesije, svečenika Zevsovega: „Česa prosite, otroci moji? Želim vam ustreči, govorite!“ Svečenik: „V mestu razsaja kuga: na polju je vse suho, hlevi so prazni, hiše izumirajo. Enkrat si že pomagal, o kralj; pomagaj nam še zdaj!“ Ojdip: „Res, nesrečni ste, a tako kakor jaz, nobeden; kajti jaz občutim gorje cele dežele.“ Kar sem mogel, sem storil: svojega svaka Kreonta sem poslal v Delfe, vprašat boga za svet. Vsak čas se mora vrniti“.

¹ Pri tej drami hočeva posebno paziti, kajti izmed vseh je najčudovitejše zgrajena in spletena. Tako se mi zdi — primera, vem, je neprimerna, a boljše v tem trenutku ne dobim — kakor mreža, ki si jo splete pajek: kjerkoli se je dotakneš, in še tako rahlo, vselej opozoriš pajka, da se začne gibati; tako nekako je tukaj: vsaka beseda, ki jo izgovori katerakoli oseba, meri na glavnega junaka, vselej je zadet. To je res vse vzorno dramatično, živo, vse sega eno v drugo. Vse ima en sam končni cilj: iztekniti pravega morilca prejšnjega kralja! Kako polagoma, stopnjema pride na dan, da je morilec Ojdip sam, to je vsebina drame.

² Skoro kakor pri nas še na cvetno nedeljo.

³ „A kakor jaz, nobeden...“ Nevede je s tem Ojdip izrekel bridko resnico: naj-nesrečnejši v celi deželi je on, očetomorec, krvoskronec, pravi krivec kuge, in vse to, ne da bi hotel. Ojdip zdaj umeva te besede samo v enem pomenu (češ, ker skrbi za občni blagor), gledalci pa jih razumemo tudi še v drugem, globljem, tragičnem pomenu. Tu se že pričinja takozvana tragična ironija, ki prepleta vso to tragedijo: ta kontrast namreč, da Ojdip v svoji nezadolženi slepoti govori v enem pomenu, dočim gledalci vidijo v njih drugi, zanj usodni in s poginom mu preteči pomen.

V tem nastopi Kreont, gologlav, z lovorjem ovenčan, kot nositelj prokrobe: „Veselo novico vam prinašam: vse bo zopet dobro, če morilce našega prejšnjega kralja iztaknemo in kaznujemo“. Ojdip (osupel): „Kaj jih še niste kaznovali?“ Kreont: „Sfinga, ki je v istem času morila naše otroke, nas je bila čisto zmešala“. Ojdip: „Pa jih bo po toliko letih še mogoče izslediti? Živi še kakšna priča?“ Kreont: „En sam služabnik izmed spremstva se je rešil,¹ vse druge so ubili“. Ojdip: „Vse mora na dan! Morilca moram izslediti. To zahteva tudi moja korist, kajti navsezadnje se zločinec tudi mene loti.² Na delo! Pokličite mi zastopnike ljudstva!“ (Procesija odide.)

Pesem vstopnica petnajstorie starcev tebanskih (v. 151 do 215): „Mesto nam izumira; bogovi, pomagajte!“

V. 216 do 462. Ojdip starcem: „Pomagajte tudi vi: kdor izmed vas količkaj o morilcih ve, naj mi takoj vse pove. Kdor pa zločinca prikriva, bodi izobčen iz vsake hiše, iz vsakega svetišča, tudi iz moje palače. Jaz sem sicer iz tujine prišel k vam; a ker imam kraljico-vdovo za ženo in otroke iz tega zakona, hočem za pokoj rajkega skrbeti, kakor da je moj oče... Proklet bodi, kdor mi ne pomaga!“³ Zbor starcev: „Vedež Tejrezija bi utegnil kaj več vedeti“. Ojdip: „Poslal sem dva sla ponj; pričakujem ga“. Zbor starcev: „Nekaj pač lahko tudi mi povemo: govori se, da so kralja umorili popotni ljudje“.⁴

Zdaj nastopi slepi vedež Tejrezija; vodi ga deček, spremljata ga dva sla.

Ojdip (sili v vedeža): „Ti, ki veš in vidiš skrivnosti, reši nas!“ Tejrezija: „Bolje je zame in zate, o kralj, če molčim“. Ojdip: „Torej nimaš srca za trpljenje naše?“ Tejrezija: „Hočeš li, da odkrijem tvojo nesrečo?“ Ojdip (nepotrpežljivo): „Najbrže si pri umoru tudi ti imel svoje prste vmes“. Tejrezija: „Da ne boš drugih dolžil, vedi: morilec rajkega kralja si ti! In v svoji slepoti ne vidiš, s kom živiš pod eno streho“. Ojdip (zbadljivo): „Slepec je vseveden, ha, ha! Kje si bil pa takrat, ko sfinge ni mogel nihče ugnati v kozji rog? Sama zavist vas je: ti in Kreont bi me rada pehnila s prestola“. Tejrezija (mirno): „Pravi slepec si ti, ki gledaš in vendar ne vidiš, kje si, kdo si, s kom si. Pa kmalu boš izpregledal, in tedaj bodo naše gore odmevale tvojega joku“. Ojdip: „Poberi se, norec!“ Tejrezija: „Tvoji roditelji so drugače mislili o meni“. Ojdip (v živo zadet): „Kdo so moji roditelji?“ Tejrezija: „Današnji dan te bo sodil in pogubil. (Odhajaje.) Dà, morilec je tukaj; ljudje mislijo, da je bil tujec, pa izkaže se, da je bil domačin. In danes bo — še pred večerom — nekdo, ki zdaj vidi, oslepel in iz bogastva prišel na beraško palico“. (Odide.)⁵ Tudi Ojdip se vrne v palačo, razburjen, a vedežu ne verujoč.

Prva pesem zadejanka (v. 463 do 511). „Kdo neki je morilec? Sin Polibov (t. j. Ojdip) ne more biti. Tega mi ne moremo verjeti.“

¹ To je bil prav tisti pastir-Tebnec; pred kakimi 40 leti je bil nebogljeno dete izročil pastirju-Korinčanu.

² Se je do pičice izpolnilo: Ojdip si na koncu igre sam iztakne oči. Torej zopet tragična ironija.

³ Vsaka beseda, ki jo Ojdip govori, ima strašen pomen: „žena“, „otroci“, „oče“... V resnici je žena — tudi njegova mati, otroci — obenem bratje, umorjeni kralj — pravi oče. Tragična ironija! V temi tava revež in ne ve, kako sam sebi plete vrv okrog vratu.

⁴ Počasi se bližamo odkritju.

⁵ Izprva, kakor vidimo, je Tejrezija voljan, vse odkriti, toda proti koncu, od kralja sumničen, odide, ne da bi povedal kaj določnega. Tako si je kralj v svoji veliki razdražljivosti sam kriv, da pride cela stvar nekoliko pozneje na dan, a tem groznejše.

V. 512 do 863. Kreont, najbrže od Tejrezije obveščen, česa ga kralj dolži, prihiti v orkestro: „Oj, možje, kaj sem zvedel? Zarote me kralj dolži?“ Ojdip (ki je med tem vstopil skozi srednja vrata): „Dà, ti bi me rad umoril, ti bi mi rad ugrabil prestol. Lopov si!“ Kreont: „Dokaži!“ Ojdip: „Zakaj je šele danes stari vedež začel rovat zoper mene? Če sem jaz morilec, zakaj je pa toliko let molčal?“ Kreont: „Jaz ne vem. Gotovo je imel svoj vzrok. Zveze pa jaz nimam z njim nobene. Da bi jaz po kraljevi kroni hlepel?! Kot tvoj svak uživam vse časti, pa brez skrbi; čemu bi si grenil življenje? Ne, jaz te ne zavidam.“ Ojdip: „Državna korist zahteva, da umrješ.“¹

Zastonj se trudi zbor, da bi ju pomiril, vik in krik raste. Tu prihiti kraljica Jokasta iz palače ter stopi dostojanstveno v sredo med oba prepirajoča se moža:² „V teh težkih dneh se pripravata? Ni sramotno?“ Kreont: „S smrtjo mi žuga.“ Ojdip: „Ker mi po življenju streže.“ Kreont: „Sveto prisegam, da to ni res!“ Jokasta: „Verjemi mu, o kralj!“ Zbor (istotako proseč): „Verjemi mu!“ Ojdip (po daljšem premagovanju): „Zaradi vas drugih ga izpustim. Naj odide svoboden!“ (Kreont odide.)

Jokasta: „Zakaj si se vendar tako razjezil?“ Ojdip: „Stari vedež mi je v obraz vrgel, da sem jaz kralja umoril.“ Jokasta (zaničljivo): „Vedež? Mar vedeževalcem še kaj verjameš? Saj nič ne vedó. Le poslušaj: mojemu rajnkemu možu je bilo tudi prorokovano, da ga bo ubil njegov lastni sin. No, meniš, da se je to izpolnilo? Kaj še! Roparji so ga ubili — tako so pravili ljudje — v neki soteski, na križišču treh poti.³ Med roparji pa ni mogel biti najin otrok, ker mu je bil oče takoj tretji dan po rojstvu prebodel gležnje in ga dal vreči divjim zverem.⁴ Prazne so torej vse prorokbe Apolonove.⁵ Ne brigaj se zanje!“ Ojdip (zamišljen): „Na križišču treh poti, si rekla, kraljica? In pred koliko leti je bilo to?“⁶ Jokasta: „Malo prej, preden si ti nastopil vlado.“ Ojdip (v stran): „O Zevs, kakšna slutnja se me polašča! (Proti kraljici.) Kakšen pa je bil kralj?“ Jokasta: „Zelo podoben tebi, le nekoliko starejši.“ Ojdip: „Je potoval sam ali v spremstvu?“ Jokasta: „Petorica služabnikov je bila z njim.“ Ojdip (v stran, z grozo): „Vse to se vjema. (Kraljici.) Živi kakšna priča onega uboja?“ Jokasta: „En služabnik je ušel takrat; a že mnogo let pase kraljevo čredo na pristavi. V mesto se boji priti.“ Ojdip: „Pošlji takoj ponj! — Medtem poslušaj mojo povest, ki je nisem še nikomur povedal. (Pripoveduje o svojih ‚roditeljih‘ Polibu in Meropi, o žalitvi med pojedino, o poti v Delfe, o uboju na križišču treh poti.) Vse kaže, da sem res jaz morilec Lajev; samo majhno iskrico upanja imam še.“ Jokasta: „Katero?“ Ojdip: „Govorila si o roparjih (v množini!). Če tvoj služabnik potrdi, da jih

¹ V skrbi za domovino zaide Ojdip — kakor vidimo — v ekstazo, v nekakšno blaznost, tako da je nedostopen mirnemu dokazovanju.

² Pazi na situacijo: v ozadju oltar, pred njim tri glavne osebe; spomni se zopet liturgičnega opravila „z leviti“!

³ Misliti si moramo, da se je pri teh besedah igralec, ki je predstavljal Ojdipa, zgenil; v obrazu seveda zaradi krinke ni mogel izraziti razburjenosti. Te besede (v. 716) tvorijo takozvano peripetijo, preobrat v mišljenju in delovanju Ojdipovem; dozdej poln samozavesti, hiteč kvišku, iščeč škodljivca domovine drugod, zdaj smrtno zadet, pot gre navzdol, mir je izgubljen, imeti hoče samo še gotovost, gotovost. . .

⁴ Ojdip je moral na prebodeh in gležnjih vendar imeti kakšne sledove, kakšne obrunke; zato se nam — novodobnikom — čudno zdi, da pri tej materini pripovedi še ne izpregleda. A gledalci petega stoletja pred Kr. r. pač teh neskladnosti niso čutili.

⁵ Zopet tragična ironija.

⁶ Čudno, da Ojdip ne ve, kdaj je bil njegov prednik ubit! Nam neumljivo.

je bilo res več, se jaz oddahnem“. Jokasta (ki se ji še nič ne odpirajo oči): „Naj poreče služabnik karkoli, eno je gotovo: Laja ni ubil njegov sin, ki je že davno, davno mrtev. Proročišče laže“.¹ Oba odideta v palačo.

Druga pesem zadejanka (v. 864 do 910). Starci protestirajo proti brezbožnemu govorjenju Jokastinemu.²

V. 911 do 1085. Jokasta (prišedši iz palače v spremstvu služabnic, nosečih oljkove vejice, z volnenimi trakovi ovite, in kadilnice): „O Apolon, usliši me, vrni že skoraj dušni mir mojemu možu Ojdipu!“ — Od morske strani nastopi sel iz Korinta: „Z vašim kraljem moram govoriti. (Pokličejo Ojdipa.) Polib je umrl“. Ojdip (kakor da se mu je odvalil težak kamen od srca): „Umrl? Hvala bogovom! Ni se torej izpolnil prvi del prorokbe; a mati še živi. Drugi del prorokbe — zakon z materjo — me pa vendar še skrbi“. Sel: „Bodi potolažen: Polib ni bil tvoj oče in Meropa ni tvoja mati“. Ojdip (razburjen): „Odkod to veš?“ Sel: „Bil si le njun rejenc. Jaz sem te jima bil prinesel. Izročil te mi je bil pastir-Tebanec, ko sva skupaj pasla v gorah Kitajrona; gležnje si imel prebodene“.³ Ojdip (skrajno razburjen): „S tistim pastirjem moram takoj govoriti. Kje je?“ Zbor: „Saj je kraljica že poslala ponj?“ Ojdip! „Mar je isti, ki sva prej govorila o njem?“ Jokasta (zamišljena, do smrti žalostna): „Ne vprašuj več!“ Ojdip (strastno): „Izvedeti hočem vso resnico“. Jokasta (pretresljivo krikne): „Gorje, gorje, tebi, nesrečnež!“ (Plane v palačo.) Ojdip (misleč, da se je morda res iz nizkega stanu, kot sin ubogega pastirja, povzpел tako visoko): „S ponosom se zovem sinu Sreče (*παῖς τῆς Τύχης*)!“⁴ Ojdip, pričakujoč pastirja, ostane na odru. Istotako sel korintski.

Tretja pesem zadejanka (v. 1086 do 1107): „Pozdravljen, zeleni Kitajron, domovina našega kralja! Katera gorska vila je tvoja mati, kateri bog tvoj oče, o kralj?“

V. 1110 do 1185. Na oder privedejo pastirja-Tebanca, že starega moža. (Doselej ta pastir ve o Ojdipu samo to, da je umoril Laja.) Ojdip (pastirju): „Ali poznaš tega-le sla iz Korinta? Si mu res pred davnim časom izročil neko nebogljenoto dete?“ Pastir (ki dolgo noče nič povedati, sunkoma): „Res!“ Sel iz Korinta (vesel): „No, vidiš, stari prijatelj, tisto dete je zdaj — tvoj kralj!“⁵ Ojdip: „Čegav je bil otrok?“ Pastir (po dolgem obotavljanju): „Sin Lajev! Smilil se mi je; zato sem ga dal temu-le Korinčanu. In če si tisti otrok res ti, si najusrečnejši človek na svetu“. Ojdip (kateremu je naenkrat vse jasno, krikne): „Gorje, vse se je izpolnilo!“ Odide naglo v palačo. Odideta tudi sel in pastir.

Četrta pesem zadejanka (v. 1186 do 1223). „Kako ničevno je človeško življenje. Nikogar pod solncem ne smemo blagrovati.“⁶

Sklepni prizor (v. 1223 do 1530). Iz palače pride sluga s poročilom: „Kraljica se je od žalosti in sramote obesila, mrtva je; Ojdip si je — v srdcu nad samim seboj — izteknil oči, da ne bi gledal tolike sramote“. Sluga odide.

¹ Kako bridka ironija!

² Ker se je prav takrat v Atenah širilo brezboštvo, je bila pesem zelo aktualna, času primerna.

³ Kako so morale učinkovati te besede na Jokasto! Zda j ve vse: njen otrok živi, je morilec očetov, je njen mož . . . Komaj se še drži pokonci, a dolgo se ne bo.

⁴ In že trka na vrata najgroznejša vest in nesreča! Iz ene tragične ironije v drugo prehajamo.

⁵ Zda j ve pastir vse: da je kralj soprog svoje matere itd.

⁶ Kolik kontrast proti prvi pesmi zadejanki v Antigoni! (Primerjaj ondi!)

V tem privedejo slepega Ojdipa: očesne vdrtnine prazne, obraz ves krvav. Zbor (prestrašen): „Kaj te je zmotilo, oj kralj, da si tako okrnil samega sebe?“ Ojdip (žalostno pojoč¹): „Čemu naj so mi še oči? O gorovje Kitajron, zakaj si me otelo? O Polib, zakaj si me odgojil? O križišče treh poti, ki si pilo kri mojega očeta, da te nisem nikdar videl! O ljudje božji, primite me za roko in peljite me vun iz dežele, mene, izvržek domovine, gnus bogov in ljudi!“ Zbor: „Baš prihaja Kreont; on ukrene vse potrebno“.

Kreont nastopi kot novi vladar. Ojdip: „Ukaži me odvesti v gorovje Kitajron, da ondi pričakam smrti. Samo to mi še prej dovoli, da se od svojih hčerk poslovim. (Pripeljejo iz palače Antigono in Izmeno, še otroka, ihteči. Ojdip se jih dotakne.) Oj ubogi moji hčerki, kakšna usoda vaju čaka? (Kreontu.) Prosim te, skrbi zanji!“ Kreont: „Dovolj je žalovanja! (Slugam.) Odvedite nesrečnika v palačo!“ Vsi odidejo. —

Mimo nas je torej šla najpretrsljivejša drama starega veka. A zdaj vprašamo: če je res bistvo vsake dobre drame „igra“ in „protiigra“, in če je — in to je — nositelj „protiigre“ v baš obravnavani drami najprej že Lajos sam, ki se je z vsemi močmi branil, da ne bi padel od sinovega meča, in potem Ojdip, ki vse stori, da ne bi ubil očeta in se oženil z materjo . . ., kje je, vprašamo, pa „igra“? Kdo je njen nositelj? V zadregi smo skoro; kajti med igralci ga ni. Kje je torej? Prav s tega stališča zavzema drama svoje posebno mesto: „igro“ vodi namreč — nevidni svet, to je — *μοῖρα*, usoda. Zato je ta drama najbolj znan zgled za takozvano usodno tragedijo (Schicksalstragödie). Toda Sofoklu ta *μοῖρα* ni bila slepa, mrka sila, nikakor ne; marveč je videl v njej višjo voljo, ki človeka sicer s trpljenjem — četudi ni nič zagrešil — stre, a mu končno hoče — dobro.²

[Iz leta 425. pred Kr. r. imamo prvo komedijo ohranjeno. In tako bi se morali zdaj seznaniti z Aristofanom; toda iz gori omenjenih vzrokov bomo govorili o njem pozneje.]

Eléktra (*Ἠλέκτρα*).

V sušcu leta 415. pred Kr. r.³ — Tisoči in tisoči so leta 458. pred Kr. r. (in še potem večkrat) gledali slovečo Ajshilovo trilogijo „Orestijo“, v kateri mladi Orest maščuje umor svojega očeta Agamemnona nad morilcema njegovima, nad sorodnikom Ajgustom in svojo lastno materjo Klitajmnestro (primerjaj Grško dramo I, str. 33 nsl.), toda na nobenega izmed gledalcev ni tako plodonosno vplivala kakor na Sofokla, ki je v njem vzbudila idejo za novo dramo iz istega okrožja. V srednji drami trilogije je namreč videl Sofokles med drugim tudi tisti sprevod žalujočih žen, ki so šle na grob Agamemnonov, in med njimi Elektro, Orestovo sestro. Njena žalostna usoda — opravljati mora najnižja dela! — ga je globoko ganila. Kaj ko bi — tako je pač razmišljjal naš pesnik — Elektri dal glavno vlogo? (Kajti pri Ajshilu jo ima Orest, Elektra pa samo mimogrede nastopi in zopet izgine.)

¹ Take pete pogovore med zborom (voditeljem, korifajem!) in posameznimi igralci so Grki imenovali *κόμμος*, nárek (hrvatski: tužaljka).

² Primerjaj A. Müller, n. m. str. 92 nsl. — Primerjaj tudi zgodbo Jobovo.

³ Leto uprizoritve te drame se ne da določiti. Toliko je po zadnjih preiskavah določeno in dognano, da je bila Sofoklova Elektra prej uprizorjena nego Evripidova (kajti tudi ta je obdelal isto snov); ker so pa Evripidovo Elektro igrali — kar je zdaj splošno priznано — leta 413., ne bo morda tako narobe in napačno, če denemo Sofoklovo v leto 415. (Ni namreč dvoma, da je Evripid bil malo prej po Sofoklu vzpodbujen za svojo istoimensko dramu.)

In začel se mu je snovati njen značaj: najprej tisti mračni grad Agamemnonov v Mikenah, s starinskimi zidovi; v svetli dvorani se gostita Ajgist in Klitajmnestra; Elektra ne je nikoli pri njiu mizi, ker hudobna mati v njenih očeh vidi večno očitane očetovega umora; spodaj, v temni kuhinji, mora pomagati deklam; solnca sirota ne vidi nikoli, ker ne sme iz gradu, kadar je Ajgist doma; brez upa, da bi se kedaj omožila, se stara; prava desetnica, pepelčica je v hiši svojega dobrega rajnega očeta; na videz je vsemu odmrta, v istini pa tli pod pepelom iskra: želja, maščevati očetov umor, in hrepenenje, da bi se vendar že vrnil njen edini brat Orest, ki biva izza očetove smrti pri daljnem sorodniku gori v Fokidi; kajti Orest bi ji gotovo pomagal pri osveti, dočim je nekoliko mlajša sestra Hrizotemida preveč boječa in preveč materi pokorna. Iz tega značaja se razvija drama.

Ozadje predstavlja mrki Agamemnonov grad v Mikenah; pod napuščem spredaj oltar s kipom boga Apolona.

Uvodni prizor (v. 1 do 85). Jutro je; od strani (iz tujine) nastopijo v popotni obleki Orest, njegov prijatelj Pilad in starec-pedagog (varuh). Orest: „Naš načrt je torej dogovorjen: ti, starec, greš v grad naznanit izmišljotino, da je Orest mrtev; midva pa greva medtem molit na očetov grob. Proti večeru se vrneva pred grad z žaro in namišljenim pepelom Orestovim v njej, in potem — se osvetimo“. Odidejo.

Iz palače pride Elektra in toži svojo usodo v monologu (v. 86 do 120): „Noč in dan objokujem tvojo nasilno smrt, oče. O Erinije, pridite, pomagajte! O brat, pridi že skoraj!“ Proti koncu te pesmi nastopi zbor uglednih žen mikenskih in prične se medsebojno petje med njimi in Elektro (v. 121 do 150), ki nadomestuje pesem vstopnico: Elektra toži, zbor jo tolaži.

V. 251 do 471. Elektra: „Ajgist je odšel za nekaj časa z doma; zato sem si upala na dan. Žalostno je moje življenje: mati me sovraži, Ajgist me zatira; brezbožneža s pojedinami slavita očetovo obsmrtnico. A jaz ne bom molčala“.

Hrizotemida (ki je medtem stopila iz palače, nesoč pitno daritev na grob, vrč vina, medu in mleka, skledico sadja in daritveni kolač): „Okani se, draga sestra, večnega žalovanja! Saj tudi jaz obsojam materino ravnanje; toda brez moči sem proti njima“. Elektra: „Žalovanje je moja jed. Ti pa si nezvesta rajnkemu očetu“. Hrizotemida: „Ukloni se, če ne, te vržejo — to vem za gotovo — še danes v podzemeljsko temnico, kjer ne boš nikdar več videla svetlega solnca“. Elektra: „Ne bojim se ničesar. — A čemu neseš daritev na grob?“ Hrizotemida: „Mati je imela čudne sanje: videla je očeta, iz glave mu je priklila bujna mladika, ki je zasenčila vso deželo. Zato me pošilja na grob“. Elektra (proseče): „Pojdi, pa moli na grobu rajši, da mi oče pošlje Oresta, zaradi osvete! Hočeš?“ Hrizotemida (pomišlja): „Naj bo!“ Odide.

Prva pesem zadejanka (v. 472 do 515): „Erinije se bližajo tej hiši“.

V. 516 do 822. Klitajmnestra (prišedši iz palače, spremljana od sužnje, ki drži v roki daritveno skledico, jezno proti Elektri, ki je ostala ves čas na odru): „Ajgista ni doma, zato se potepaš pred hišo. Kaj me gledaš tako sovražno? Res sem ti umorila očeta, ali on je to zaslužil, ker je v Avlidi žrtvoval tvojo starejšo sestro Ifigenijo“. Elektra: „Ni zaslužil. Storil je to v občno korist. A da živi z Ajgistom, je tudi to zaslužil?“ Klitajmnestra stopi pred žrtvenik ter moli: „Apolon, daj srečen izid mojim snočnjim sanjam. Varuj me sovražnih mojih otrok!“ — V tem nastopi starec-pedagog (od

strani — tujine): „Pri dirki v Delfih se je Orest ponesrečil,¹ mrtev je; kmalu bosta dospela dva moža z njegovo žaro“. Klitajmnestra (radostna): „Ha, enega sovražnika sem rešena! Pojdi, starec, da ti dam plačilo za veselo sporočilo“. (Odide s starcem v palačo.) Elektra: „Moje zadnje upanje je izginilo. Zdaj sem sama na svetu. Ali naj še naprej robujem? Zdaj naj še mene umoré“.

V. 823 do 871. Naricanje Elektre in zbor a mrtvim Orestom.

V. 872 do 1057. V eni sapi prileti Hrizotemida z groba očetovega: „Grob sem našla s cveticami ozaljšan in šop odstriženih las na vrhu. To je brezdvomno delo Orestovo; on mora torej biti tukaj“. Elektra: „Prazne nade! Mrtev je; ravnokar sem zvedela. Zdaj sve sami na svetu. Pomagaj mi umoriti Ajgista! Najini imeni bosta sloveli“. Hrizotemida (nevoljna): „Blazno je tvoje početje. Vdaj se v razmere, kakršne so!“ Elektra: „Nikdar! Naklep izvršim brez tebe“. Hrizotemida odide v palačo.

Druga pesem zadejanka (v. 1058 do 1097). „O da sta se morali zdaj še sestri spreiti! Toda, kje dobiš boljšo hčer od Elektre? Njena ljubezen do očeta bo na veke slovela“.

V. 1098 do 1383. S strani nastopita Orest in Pilad, za njima dve slugi z žaro. Orest: „Je li to grad Ajgistov?“ Elektra: „Oj tujec, vem, kaj nosiš. Daj za hip tisto žaro meni v roke! (Objame žaro, naricajoč.) Oj mene nesrečnice! Kot čvrstega dečka sem te, bratec Orest, poslala k sorodnikom, pest prahu objemam zdaj. O smrt, združi me z njim!“ Orest (spoznavši sestro): „Ne jokaj! Orest živi. Jaz sem. Potrebuješ dokaza?“ (Poda ji očetov prstan.) Elektra (objame brata s prekipevajočo radostjo): „O najlepši dan mojega življenja! Daj, bratec, da se te nagledam“. Orest (se jej izvije iz objema): „Previdnosti je treba. Zatri vsako sled veselja v obrazu. Nihče ne sme vedeti, da sem se vrnil“. Elektra (vdano): Ti ukazuj odslej!“

Iz palače stopi starec-pedagog (govoreč hudomušno): „Kaj klepetata? Brž na delo!“ Elektra (se čudi, kdo je starec). Orest: „Kaj me nisi temu izročila po smrti očetovi?“ Elektra (vesela): „O pozdravljen, zvesta duša!“ Pedagog: „Nič besed zdaj! Brž na delo! Klitajmnestra je sama notri. Ne bo težko, obvladati jo“. Orest, Pilad in pedagog pokleknejo pred kipe bogov; tiha molitev; nato v palačo. Elektra (moli, kleče pred oltarjem): „Oj, Apolon, bodi nam naklonjen!“ Tudi ona odide v palačo.

Tretja pesem zadejanka (1384 do 1397). „Neizbežne Erinije so stopile pod streho palače; in osvetnik umorjenih je nameril svoj lokavi korak v to hišo.“

Sklepni prizor (1398 do 1510). Elektra prihiti iz palače: „Tiho, oj žene, zdaj se bo izvršilo“. Klitajmnestra (znotraj, pretresljivo): „Joj mene nesrečnice! Otrok, otrok, imej usmiljenje z materjo!“ Elektra (porogljivo): „Z očetom našim pa nisi imela usmiljenja! (Obrnjena proti kraljevim vratom). Bratec, udari še enkrat!“ Klitajmnestra (znotraj): „Joj, že zopet!“ Orest in Pilad stopita s krvavimi meči iz palače. Orest: „Apolonov nalog sem dovršil. Mrtva je!“ Vrneta se v palačo.

Ajgist (vračajoč se s polja, hlastno): „Kje sta tujca z veselim sporočilom? Hitro, pokažite mi ostanke mrtvega Oresta! (Elektra odpre kraljeva vrata; vun stopita Orest in Pilad, v ozadju pa se vidi mrtvaški oder, pokrit s črnim prtom.) Ha, vesel pogled! Odgrnite!“ Orest: „Sam odgrni!“ Ajgist (odgrnivši

¹ Sloveči popis dirkanja v. 680 do 765.

prt in zagledavši mrtvo kraljico): „Gorje, kaj vidim!“ Orest: „Veš, kdo zdaj govori s teboj?“ Ajgist (skrušen): „Poslušaj me, Orest, samo besedico!“ Orest: „Ni več časa! V palačo! Na istem mestu, kjer si umoril mojega očeta, umri tudi ti!“ Vsi odidejo noter. Zbor (odhajaje): „Oj nesrečni rod Atrejev, koliko si pretrpel! To je zadnji udarec“.

Trahinjke (*Τραχίνια*).

Spomladi leta 413. pred Kr. r.¹ — Se li še iz zgodovine spominjaš, kod je kralj Kserkses plul s svojim sijajnim brodovjem proti Greciji? Od Helesponta, kajne, ves čas najprej ob obali Tracije, potem Macedonije (predor skozi goro Atos), dalje Tesalije, torej ob vzhodni obali Grecije, kajne? In tam, kjer se v to obal morje najgloblje zajeda, so bile tiste slavne Termopile, kajne? Tesni zaliv pred njimi se je zval malijski, in vanj se izteza še dandanašnji s svojo glavo veliki otok Evbója. Vzporedno z južno obalo zaliva se razprostira gorovje, v starih časih imenovano Ojta (*Οίτη*), v njega vzočju pa je v davni stalo mestece Trahís.² Sredi mesta je stal trden grad. In pred tem gradom vidiva — v sivi starodavnosti — Grkinjo, gospo, v globoko žalost zatopljeno. Zamišljena govori sama s seboj:

„Pred smrtjo o nikomer reči se ne dá,
bo li zares do konca srečen ali ne —
takó trdili stari vedno so ljudje . . .“ (Trahinjke, v. 1 do 3.)

Kdo je ta gospa in zakaj žaluje? Dejanejra (*Δηιάνειρα*) je, glavna junakinja naše drame, soproga Herakla, najslavnejšega grškega junaka. Vzrok žalosti pa se nama „iz njenih prejšnjih dni odkriva“.

Njena domovina je ravno na nasprotni strani Grecije, na zapadu, na obronku ravnine, katero namaka mogočni Aheloos, ob vhodu v Korintski zaliv (če prihajamo iz Trsta). Tu je v mestu Kalidonu kraljeval njen oče, miroljubni in gostoljubni Ojnej. Razen več sinov je imel edino hčerko, prelepo Dejanejro. Srečno so ji tekli dnevi prve mladosti. Pa bili so le kratki. Oglasil se je snubec, nenavaden — sam povodni mož Aheloos. Trikrat je stopil pred njenega očeta, da ga poprosi za njeno roko, pa vselej v drugačni podobi in postavi: prvič kot silen bik, drugič kot pestroluskast zmaj, tretjič sicer s človeškim stasom, a z rogato bikovo glavo, iz goste brade pa so mu drli celi potoki vode. Ta čudni snubec je žugal, da poplavi vso deželo, če mu kralj ne da hčerke za ženo. Že se je bližal dan odločitve. Tu pride drug snubec, preslavni Herakles. V junaški borbi je premagal nasprotnika in dobil Dejanejro za ženo. Kako mu je bila hvaležna, da jo je otel sužnjosti povodnega boga! Srečno se je štela, imeti za moža tistega junaka, ki je po svojih dvanajstero junaških činih slovel po vsej Greciji. Kmalu po svatbi je Herakles odpotoval s svojo mlado ženo proti vzhodu; hotel je priti v mesto Trahís. Toda medpotoma se jima je pripetilo nekaj usodepolnega. Prišla sta namreč do neke deroče reke, čez katero je kentaver (polkonj) Nesos ljudi za plačilo prevažal. Herakles je seveda z lahkoto sam prebrodil reko, Dejanejro pa je

¹ Tudi ta letnica je negotova. Vendar nekoliko verjetnosti ima zase. Zakaj? Skoro splošno je zdaj sprejeto mnenje, da je na Sofokla pri tej drami vplival Evripid s svojim „blaznim Heraklom“; ker pa je ta bil uprizorjen med leti 421. do 415., smemo kot naj-poznejši rok za „Trahinjke“ postaviti leto 413.

² Glej zemljevid stare Grecije!

izročil Nesu, da mu jo na svojem širokem hrbtu prenese. A komaj je bil dobro na drugem bregu, že je začul vpitje svoje žene; obrnil se je in videl, kako je surovi kentaver s silo držal lepo Dejanejro, da bi z njo zbežal. Brž je napel lok in sprožil; puščica, otrovana s krvjo lernejske hidre, je Nesu predrla prsi. Smrtno ranjen se je zgrudil na tla; še umirajoč pa je mislil na osveto. Izpustil je sicer prestrašeno Dejanejro, toda rekel ji je te-le lokave besede: „Odpusti mi, hčerka Ojnejeva, mojo nepremišljeno drznost, katero moram poplačati s smrtjo. Želim te potolažiti; zato sprejmi od mene darilo, ki ti bo morda enkrat zelo koristilo. Kri, ki teče iz moje rane, ima čarovno moč. Prestrezi jo in jo skrbno hrani; ako bi se kedaj bala, da bo tvoj mož katero drugo bolj ljubil nego tebe, tedaj namaži z njo njegovo oblačilo, in takoj se njegova ljubezen povrne k tebi“. Kentaver je nato poginil. Dejanejra pa je — nič hudega sluteč — res prestregla tisto kri, vso zastrupljeno vsled Heraklove puščice, ter jo shranila v posodici, ki jo je imela pri sebi. Vse to je storila skrivaj pred Heraklom. Po tem dogodku sta potovala dalje ter slednjič prišla po težavnem potovanju v Trahís, kjer sta se ustavila. — Preteklo je nekaj let. Zdelo se je, da je Herakla minilo nemirno hrepenenje po tujini. Živela sta z ženo srečno. Imela sta četrto sinov; najstarejšemu je bilo ime Hyllos (*Υλλος*). Toda nekega dne se Heraklu zopet vzbudi želja po novih junaštvih. Zbral je okrog sebe nekaj junakov ter se z ladjo odpeljal proti mestu Ojhálji (na Evboji), da bi se osvetil nad ondotnim kraljem Evritom. Herakles namreč ni mogel pozabiti, da mu je bil Evrit odrekel svojo lepo hčerko Íolo (*Ίόλη*¹), katero je bil junak zasnubil. S svojo vojsko je res porušil mesto, pobil vso kraljevo rodbino ter Íolo zarobil. Z drugimi robinjami vred in bogatim plenom jo je poslal pred seboj v Trahís; obenem z jetnicami je odpravil tudi svojega sla Liho (*Λίχας*), ki naj bi Dejanejri naznanil, da pride kmalu tudi on sam, brž ko opravi na otoku klavno in zahvalno daritev svojemu očetu Zevsu.

In zdaj se vrniva tudi midva v Trahís, pred grad. Dejanejra ni dobila ves čas od svojega moža nikakršnega poročila. Kaj torej čuda, če je žalostna? Pred odhodom je bil vprašal dodonsko proročišče za svét, in to mu je bilo odgovorilo, da bo črez petnajst mesecev konec njegovih muk in naporov. A še neka starejša prorokba mu je bila dana: da mu bo smrt zadal mrtvec. V neki temni slutnji je bil pred odhodom ženi izročil svojo oporoko. In danes je minilo natanko petnajst mesecev: jutranja zarja vstaja, a Dejanejra je žalostna.

Uvodni prizor (v. 1 do 93). Iz gradu stopi Dejanejra, za njo pa stara pestunja njenih otrok. Dejanejra: „Nobenega sporočila odnikoder. Po svetu hodi in si pridobiva slavo, svoje otroke pa komaj mimogrede pogleda. Kako je tožna moja usoda!“ Pestunja: „Zakaj ne pošlješ Hyllo poizvedovat za očetom?“ V tem nastopi Hyllos. Dejanejra: „Oče je zdaj na koncu svojega trpljenja. Ali ga ne bi hotel poiskati?“ Hyllos: „Grem, mati“. Odide.

Pesem vstopnica trahinjskih devojk² (v. 94 do 140). „O Helios, povej, kod hodi junak? Dejanejra je v groznih skrbeh. Toda ne boj se, gospa! Za žalostjo pride veselje. Zevs varuje svojega sina.“

V. 141 do 204. Dejanejra: „Zakaj je baš to pot pred odhodom naredil oporoko? Strašna slutnja me muči“. Zbor devojk (korifaja): „Tiho, tiho!

¹ Vijolica.

² Po njih se imenuje drama.

Glej, sel prihaja, ves vesel!" Pastir (zasopljen): „Pastirji smo pasli. Kar pride Liha z novicami od Herakla. Ljudje ga ne puste dalje. Vse hočejo vedeti. Jaz pa sem tekel naprej, da dobim od tebe nagrado za veselo oznanilo“. Dejaneyra: „Devojke, zapojte zahvalni paján!“

Prva pesem zadejanka (v. 205 do 224). Pajan (pesem poskočnica) v čast Apolonu in Artemidi.

V. 225 do 496. Proti koncu pesmi nastopi (iz tujine) Liha z robinjami, med katerimi je tudi Iola. Liha: „Vse sovražnike je Herakles premagal, kot zadnjega tudi Evrita na Evboji. (Izmišljujé si.) Temu se je osvetil, ker ga je nekoč nečastno vrgel iz svoje hiše. Od vse njegove rodbine so ostale samo te sužnje žive. Ko opravi daritev, se vrne tudi sam“. Dejaneyra: „Veselim naj se? Smilijo se mi te revice, zaslužjene. O težko je, izgubiti domovino! (Proti Ioli.) Kako je tebi ime deklica? (Ker Iola molči, proti Lihi.) Povej mi ti, kdo je ta deklica? Odlikuje se od vseh drugih“. Liha (v zadregi): „Ne vem, res ne vem“. Dejaneyra: „Ne veš? Čudno. (Proti jetnicam.) Žalost vam je zavezala jezike, kajne? Ne bojte se, jaz vas ne bom trpinčila. Pojdimo v grad“. Jetnice in Liha v grad. Ko hoče tudi Dejaneyra za njimi, jo ustavi prejšnji sel: „Malo počakaj, gospa! Liha je lopov; lagal je. Herakles je napadel kralja samo zaradi Iole, ker jo hoče imeti kot ženo poleg tebe“. Dejaneyra (bridko zadeta): „Oj mene nesrečnice! Torej sem svojo pogubo vzprejela pod streho? (Proti zboru.) Kaj mi je začeti?“ Zbor: „Vprašaj Liho še enkrat, vpričo pastirja, če je res?“

Medtem je prišel Liha iz gradu: „Nazaj moram k tvojemu gospodu. Kaj naj mu sporočim?“ Dejaneyra: „Povej mi vso resnico o tej robinji!“ Pastir: „Ne taji! Saj si pred mestom vpričo vseh drugače govoril. Slišal sem te“. Dejaneyra: „Ne boj se, da ne prenesem udarca! Močna sem; tudi poznam vsemoč Erosovo. Vem tudi, da je Herakles imel že več žen; pa vse sem mu odpustila. Iole prav nič ne sovražim, ona ni kriva“. Liha (odkritosrčno): „Dà, vse je res. Prikrival sem, da ne bi ranil tvojega srca“. Dejaneyra (kateri je medtem dozorel sklep, uporabiti čarovno mazilo kentavrovo): „Pojdi z menoj, da poneseš gospodu slavnostno darilo“. Dejaneyra v grad, takisto Liha, pastir odide na levo.

Druga pesem zadejanka (v. 497 do 530). „Kiprijka (Afrodita) je vsemogočna; ona je bila tudi Dejaneyrine snubce nagnala v strašno borbo.“

V. 531 do 632. Dejaneyra (ki je medtem v gradu svežo platneno haljo [χιτών] prepojila s čarovno tekočino, jo v skrinjico položila in to s pečatom zaprla): „Ne morem vam povedati, devojke, kaj trpim. Tako dolgo sem zvesto čuvala ljubezen in ga pričakovala, kot plačilo pa mi pošlje to Iolo v hišo! Ona je kakor popek, ki brsti, a moja lepota gine. Kako naj si ohranim njegovo ljubezen? Glejte, kaj sem storila (pokaže zboru skrinjico): novo oblačilo, prepojeno s čarovnim filtrom, mu pošljem. Škoditi mu s tem nikakor nočem. Sem prav storila?“ Zbor (rahlo svareč): „Poskusi, potem se bo videlo“. Dejaneyra (Lihi, ki je medtem stopil iz palače): „Vzemi tole skrinjico z novim oblačilom za Herakla. Sporoči mu mojo željo: naj ga obleče neposredno tisto uro pred slovesno daritvijo. Prej pa naj skrinjice nikar ne odpira. Zdaj pojdi!“ Liha odide s skrinjico na pot, Dejaneyra v grad.

Tretja pesem zadejanka (v. 633 do 662). „Čujte gore in bregovi, svirajte piščali: Herakles se bliža! Naj bi se nikjer ne ustavljal, naj bi prišel že skoro!“

V. 663 do 820.¹ Dejanejra (prišedši iz gradu): „Kako me skrbi, devojke, da sem nekaj groznega storila!“ Zbor: „Govori!“ Dejanejra: „Volno, s katero sem Heraklovo novo haljo utirala, sem bila vrgla proč, na tla; a kaj sem zapazila? Na solncu se je vnela in je začela tleti, in zdaj je videti kakor kupček ostružev. Gorje, če se zgodi isto s haljo na životu Heraklovem! Kentaver me je ogoljufal. Povem vam: če se Heraklu kaj pripeti, hočem tudi jaz z njim umreti.“

Hyllos (prihiti v orkestro): „O mati, očeta si mi umorila! Nič hudega sluteč je oblekel haljo, ki si mu jo poslala, ter zapalil grmado za žgalno daritev. A v bližini ognja je pri tisti priči začel delovati tvoj strup: očetu je udaril pot iz kože, halja se ga je tesno prijela, zgrabilo ga je trganje do kosti, zapeklo ga je, kakor da ga je pičil gad. Srdit je zgrabil Liho za gležnje ter ga treščil ob skalo, da je bil takoj mrtev. Vse je bežalo od oltarja; oče pa se je zvijal v silnih bolečinah ter proklinjal tebe, svojo morilko. Tedaj je zagledal mene. Prosil me je, naj ga brž denemo v ladjo ter jadramo proti domu. Kmalu ga boš videla, kadar ga z ladje prineso na nosilih, živega ali mrtvega. Tebe pa naj zadene pravična kazen božja!“

Dejanejra molče odide.²

Četrta pesem zadejanka (v. 821 do 861). „Gorje, prorokbe se izpolnjujejo . . .!“ (Iz gradu se sliši jok, naricanje.)

V. 862 do 946. Stara pestunja (prišedši iz gradu, naricajoč): „Dejanejra je mrtva!“ Zbor (prestrašen): „Kdo jo je umoril?“ Pestunja: „Sama!“ Zbor: „Veliko prokletstvo je prinesla v dvor mlada jetnica!“ Pestunja: „Čujte, kako je bilo. Ko jo je sin tako obdolžil, je zbežala v grad. Padla je pred hišni oltar ter plakala. Potem je kakor brezumna hodila iz kraja v kraj, kakor bi od vsega jemala slovo. Končno stopi v spalnico, si razgali prsi ter si porine oster meč v srce. Prepozno sva prišla s Hylloom, da bi jo rešila. Zdaj si nesrečni sin ruje lase, ko je zvedel, da je mati v dobri veri storila vse to, in da jo je prehitro obdolžil. Oh, naj nihče ne hvali dneva pred večerom!“ Odide v grad.

Peta pesem zadejanka (v. 947 do 970). „Katerega naj prej objokujemo, nesrečnico v gradu ali onega zunaj? Od strahu bi človek umrl!“ (Medtem prinesó vojniki na nosilih Herakla, spečega. Starec stopa pred nosili. Zada se zgrinja množica ljudstva. Iz gradu stopi Hyllos.) Glejte, nesejo ga; je li mrtev ali živ?“

Sklepni prizor (v. 971 do 1278). Hyllos: „Oj, kaj počnem brez tebe, oče?“ Starec: „Tiho, da ga ne zbudiš“. Herakles (vzbudivši se): „Kje sem? (Bolestno.) Uh, zopet me žge! Sinko, zgrabi za meč in porini mi ga v prsi, da me rešiš neznosnih bolečin. O dobri Had, pošlji mi, pošlji usmiljeno smrt!“³ — Mnogo sem pretrpel na svetu, a toliko še ne. Vsega je kriva Dejanejra. Sinko, s silo jo privedi iz gradu, da jo strem, preden umrjem“. Hyllos: „Oče, v dobri veri je mati ravnala: hotela si je ohraniti tvojo zvestobo. Čarovno tekočino pa ji je bil nasvetoval kentaver Nesos. Ko je slišala, kako je učinkovala, si je vzela življenje“. Herakles (bogovdano): „Mrtvi kentaver je ubil mene, živega; po petnajstih mesecih muk in naporov se mi bliža mir —

¹ V prejšnjih besedah največja radost, v tem prizoru pa že — preobrat, *περιπέτεια!*

² Gledišče je vedelo, kaj pomeni ta tihi odhod. Tako je n. pr. po strašnem spoznanju tudi Jokasta molče odšla, da je izvršila samomor.

³ Od v. 971 do v. 1043 („pošlji mi usmiljeno smrt!“) se je vse pelo, takozvani „patos-prizor“.

smrt. Zdaj se mi odpirajo oči: obe stari prorokbi se zdajle izpolnjujeta. Sinko, obljubi mi dvoje: da me daš sežgati na grmadi vrh Ojte, pa da se oženiš z Iolo". Med slovesno-tožnim petjem zbora odnesó umirajočega Herakla iz orkestre.¹

Kakšno mesto zavzemajo „Trahinjke“ med tragedijami Sofoklovimi? Že Bernhardy („Griechische Literatur“, II., 1845, str. 371) je menil, da ima ta najmanj sile v sebi izmed vseh. Dejstvo je, da jo v gimnazijah najmanj čitajo. A. Müller pa obžaluje to dejstvo ter trdi, da je Sofokles z značajem Dejanerininim ustvaril „najnežnejšo in najginljivejšo duševno sliko, kar nam jih je ohranjenih od njegove roke“. („Das griechische Drama“, Kösel, 1908, str. 55.) Prizor v. 225 do 496 (Dejanejra in Iola) spada, pravi Müller (n. m.), med „najlepše prizore, kar jih je kedaj kak dramatik ustvaril“. (Seveda se to iz našega povzetka ne razvidi.) Res, prava junakinja je v svojem trpljenju; v marsičem nas spominja neke druge žene z Balkana, Asan-Aginice. Toda A. Müller nas vabi, naj primerjamo Ajshilovega „Agamemnona“ s „Trahinjkami“: v obeh dramah se pričakuje prihod nekega junaka iz tujine, po slavni zmagi; Agamemnon vodi s seboj Kasandro, Herakles Iolo; oba s tem žalita svoji zakoniti ženi; v obeh dramah sta ženi glavni vlogi, v obeh umreta junaka nasilne smrti, vsled žen, Agamemnon v kopalni odeji, Herakles vsled otrovane halje. Toda kakšen razloček v bistvu značajev Klitajmnestre in Dejanejre! Klitajmnestra divje-maščevalna, kakemu odpuščanju čisto nedostopna, umori ne le moža, ampak tudi robinjo Kasandro; Dejanejra pa iz srca dobra, vse odpuščajoča, nezvestemu do smrti zvesta, robinjo Iolo, tako nevarno tekmičo svojo, ljubeznivo vzprejme... Zares, če te dve antični drami primerjamo, zlasti z ozirom na poglobitveni vlogi, se nam zdi poezija Ajshilova kakor veličasten pragozd, divji in nedostopen, poezija Sofoklova pa že kot idealen sadni vrt, kjer se drevju že pozna roka vrtnarjeva — obdelovanje, samozatajevanje.

Filoktet (*Φιλοκτήτης*).²

Spomladi (Dionizovo) leta 409. pred Kr. r. — Med „Trahinjkami“ in „Filoktetom“ imamo zvezo v zadnji opazki k „Trahinjkam“, ki govori o Heraklovem loku; kdove, če ni ta konec „Trahinjk“ 86letnemu starčku hodil toliko časa po glavi, dokler ga ni dramtiziral?

Kaj je torej zopet gledišče vedelo že pred predstavo?

Že deseto leto so Grki oblegali Trojo; s smrtjo Ahilovo in Ajantovo so izgubili pa še najboljša junaka. Že ni bilo več upanja, da premagajo sovražno trdnjavo. Tu vstane v zboru poveljnikov modri vedež Kalhant ter razodene voljo bogov, da bo Troja padla le, če pozovejo na pomoč Ahilovega mladega sina Neoptolema, bivajočega še pri starem očetu na otoku Skiru (v Egejskem morju), in pa, če se jim posreči, ranjenega Filokteta pripraviti do tega, da

¹ S tem se konča drama; gledalcem je bilo pa iz narodne pripovedke še dalje znano: Vrh Ojte so napravili grmado; Herakles je sedel nanjo ter velel: „Zažgite!“ Toda nihče si ni upal. Slednjič se je približal njegov prijatelj Filoktet, vladar na Ojti, ter mu uslišal milo prošnjo. V zahvalo za to uslugo mu je Herakles podaril svoj slavni lok in pušice. In ko so plameni objeli vso skladanico drv, glej, se je naenkrat zatemnilo nebo, strašni bliski so švigali, junaka pa je grmeč oblak dvignil in odnesel v Olimp, kjer je bil vzprejet med nesmrtno bogove, oproščen vse zemeljske nepopolnosti. (Andrä, „Griechische Helden-sagen“, str. 110.)

² Slovenski prevod prinaša letos list „Mentor“ (1913/14); uvod (o grškem gledišču) in prevod je priredil prof. F. Omerza. (Škoda, da niso verzi zaznamovani s številkami.)

bi ostavil otok Lemnos in prišel s svojim lokom pred Trojo. Grki so takoj izpolnili prvo povelje Kalhantovo: prišel je najprej mladi Neoptolem, od vsega grškega tabora navdušeno pozdravljen. A treba pridobiti tudi Filokteta. Kdo pojde ponj? Vsa grška vojska določi v to Odiseja in pa Neoptolema, ki se takoj odpravita z ladjo ponj.

Kako pa je bil Filoktet prišel na samotni otok Lemnos? Ko je pred devetimi leti tudi on z ostalimi junaki vred plul proti Troji in so se ladje ustavile pri otočiču Irizi, da bi se založile z vodo, ga je dohitela nesreča, da ga je pičila strupena kača v nogo. V začetku se še ni mnogo zmenil za rano; a ko so dalje pluli, mu je začela otekati in ga boleti tako, da je od bolečin neprenehoma vpil. Iz gnojne rane pa je prihajal tak smrad, da ga ni mogel nihče več prenašati. Zato so poveljniki sklenili, bolnika ostaviti na pustem otoku Lemnu, ko so pluli ravno mimo njega. Lokavi Odisej je izvršil ta kruti sklep: ko je bil junak po silnem napadu zopet nekoliko zaspal, so ga rahlo položili v čoln in Odisej je veslal z njim k obrežju, kjer ga je položil pred neko skalnato steno. V tej je bila votlina z dvojnimi vhodoma, tako da se je siromak pozimi lahko grel na solncu, poleti pa se na drugi strani hladil v senci; tudi studenček je žuborel v bližini. Odisej mu je pustil nekaj obleke in jedil; potem pa je jadrno odveslal.

Neizrečeno žalostna je bila usoda Filoktetova: čisto sam je bil, sama puščava kroginkrog; preživljal se je s tem, kar je ustrelil s svojim lokom in spekel na ognju, ki si ga je zanetil z „divjim ognjem“. A pekoča rana se mu ni hotela zaceliti in nikjer ni našel zdravilnega zelišča, ki bi mu lajšalo žgoče bolečine. — Tako mu je minilo devet let v nepopisnih bolečinah; in tako je prišlo deseto leto, dan, ko sta priplula Odisej in Neoptolem ponj. In z jutrom tega dne se prične naša drama.¹

Ozadje orkestre nam kaže skalnato steno; bolj visoko v njej votlina z dvema vhodoma. V začetku Filokteta ni doma.

Uvodni prizor (v. 1 do 134). Nastopita Odisej in Neoptolem z enim služabnikom, prišedši ravnokar z ladje. Pod skalnato steno se ustavijo. Odisej: „Na tej obali sem bil nekoč izpostavil Filokteta vsled povelja Agamemnonovega. Tu mora biti tudi tista votlina. (Neoptolemu.) Splezaj po steni gori, če jo boš našel“. Neoptolem (priplezavši do srede): „Jo že vidim: kup listja kot ležišče, pa ena lesena čaša, to je vsa oprava; pa nekaj umazanih obvez se suši na solncu. A notri ni nikogar“. Odisej: „Dobro! Torej je še živ; gotovo ne bo daleč. (Služabniku.) Splezaj na vrh stene, pa stoj na straži, da naju ne preseneti“. (Služabnik spleza na skalo.)

Odisej (Neoptolemu): „Filokteta bova le z zvijačo spravila s seboj. Ti moraš pomagati. Mene ne more živega videti. Reci mu, češ, da se vračáš izpred Troje domov, razžaljen, ker ti Odisej ni hotel dati očetove bojne

¹ V epičnih pesnitvah se je isti dogodek obširno opisoval; rečeno je bilo ondi tudi, da je Filoktet rad šel z otoka, pomagat Grkom pred Trojo. Dramatik je moral stvar seveda čisto drugače zasukati: Odisej se z lažjo in zvijačo zelo trudi, da bi pripravil junaka do tega sklepa. Se mu bo posrečilo? — Kot posredovalca potrebuje Odisej mladega, nepokvarjenega Neoptolema. Tega uči, naj z lažjo pridobi Filokteta; a v mladeniču se zoper laž vse upira — v njegovem srcu se vrši boj med lažjo in resnico. Katera bo zmagala? — In zopet imamo tri igralce: v sredi je stari lisjak Odisej, ki pritiska (posredno) na starejšega Filokteta na eni, (neposredno) na mladeniča Neoptolema na drugi strani. Pritisk v dveh smereh! Oboje čudovito spleteno v en umotvor. Nositelj igre je Filoktet, vlogo torej igra protagonist; nositelj protigre je Odisej, ki ga igra tritagonist, Neoptolema — Filoktetu prijaznega — pa je igral, kakor vemo, devteragonist.

oprave. To bo sicer laž, a drugače ne uspeva“. Neoptolem: „Laž sovražim. Če želiš, ga bom s silo odvedel“. Odisej: „S silo ne opraviš nič. Ubogaj me! Saj brez Filokteta tudi ti ne boš premagal Troje“. Neoptolem (po daljšem oklevanju): „Naj bo po tvojem! Govoril bom torej zvijačno“. Odisej: „Ostani tu, pred votlino in čakaj. Jaz se skrijem. Pa tudi stražnik naj pride s skale doli, pa z menoj. Na ladji ga preoblečem v trgovca ter ga pošljem sem. Pomagal bo mešati in priganjati k hitrejši odločitvi. Bogovi z nami!“ Odisej odide s služabnikom-stražnikom.

Pesem vstopnica zbora grških mornarjev (v. 135 do 218). Zbor: „Kje je bolnik?“ Neoptolem: „Najbrže je odšel z lokom iskat si hrane“. Zbor: „Kako je od vseh zapuščen! Smili se nam“. Neoptolem: „Ni še prišel čas, da Troja pade; zato ga je usoda dozdej držala tu“. Zbor (plašno): „Tiho! Bolesten krik je jeknil“.

V. 219 do 390. Na vrhu stene se pojavi Filoktet, lok v roki, ves razmršen in raztrgan, ter počasi stopa med skalami nižje doli: „He, neznani ljudje, kdo in odkod ste? Obleka kaže, da ste Heleni, a jezik? Govorite, govorite!“ Neoptolem:

„Pred drugim vsem, neznanec, zvedi to o nas:
Heléni smo. Saj to si želel slišati?“

Filoktet:

„O sladki glas! O kakšna slast, da slišim spet
čez dolgo vrsto let rojaka svojega.
Kaj te privedlo sem je? Reci brž, da zvem.“

Neoptolem: „Izpred Troje plovem. Ahilov sin sem, Neoptolem“. Filoktet (radosten): „Pozdravljen, sin najljubšega mi prijatelja! A mene ne poznaš?“ Neoptolem (pričenjajoč z lažjo): „Ne!“ Filoktet: „Od zlobnega Odiseja izpostavljeni Filoktet sem; v največji bedi živim tu“. Neoptolem (lažoč dalje): „Tudi jaz mrzim Odiseja kakor tudi vrhovnega poveljnika Agamemnona. Nočejo mi izročiti očetove bojne oprave. Zato se vračam domu“.

Prva pesem zadejanka (v. 391 do 402). „Osveta bogov zadeni tiste, ki so te oropali očetovega orožja!“

V. 403 do 677. Neoptolem (delajoč se, kakor da se mu mudi): „Zdravstvuj, sin Pojantov (t. j. Filoktet)! Čas hiti. Naj ti bogovi vrnejo zdravje!“ Filoktet (na kolenih): „Rotim te pri vsem, kar ti je svetega, usmili se me, vzemi me s seboj!“ Zbor: „Imej usmiljenje z njim, o Neoptolem!“ Neoptolem (kakor da ga res popelje domu): „Pojdimo torej na ladjo!“ Filoktet: „Samo od votline naj se še poslovim!“ Hoče oditi v jamo, v tem nastopi „trgovec“.

„Trgovec“ (kakor zasopljen, Neoptolemu): „Beži, gospod! Pregarjalci so ti za petami. Stari Fojniks (Ahilov učitelj) vodi ekspedicijo. S silo te hočejo nazaj spraviti pred Trojo. Druga ekspedicija pa je odšla pod vodstvom Odiseja in Diomeda po Filokteta, da ga zlepa ali zgrda privedejo v tabor“. Odide.

Filoktet (ogorčen): „Kakšna predrznost! Nikdar me ne pregovori. Beži!“ Neoptolem: „Kaj vzameš s seboj?“ Filoktet: „V votlini imam nekaj zdravilnih zelišč pa nekaj puščic. Pojdiva ponje!“ Neoptolem: „Dovoliš, da se dotaknem tvojega loka?“ Filoktet (prekipevajoč hvaležnosti): „Tebi dovolim vse!“ Odideta v jamo.

Druga pesem zadejanka (v. 678 do 729). „Po tolikih bridkostih se ti bliža dan rešitve, oj veliki trpin Filoktet!“

V. 730 do 826. (Višek drame.) Filoktet in Neoptolem se vrmeta iz votline, pogovarjajoč se. Filoktet naenkrat umolkne vsled boleznega napada. Neoptolem (začuden): „Zakaj si umolknil? Kaj ti je?“ Filoktet (ki je zastoj skušal prikriti bolečine): „Joj, prejoj! Zgrabi za meč in odsekaj mi to nesrečno nogo! O smrt, smrt, vsak dan sem te klical; zakaj ne prideš? (Neoptolemu.) Čutim, da me bo po tem napadu obvladal spanec. Ne zapusti me tisti čas, čuvaj moj lok! Obljubiš?“ Neoptolem (ki je z iskrenim sočutjem spremljal bolešne kretnje Filoktetove in je ob tem prizoru v srcu izvojeval boj med lažjo in resnico, in sicer zoper laž — tu je torej že *πειρίεσσα* — mu ginjen poda desnico): „Tu imaš mojo roko!“ (Filoktet zaspi.)

Tretja pesem zadejanka (v. 827 do 864, v obliki medsebojnega naricanja [*λόμμος*] med zborom in Neoptolemom). Zbor: „Oj blagodejni sen, ti utešiš vse boli, pridi in ozdravi ga! (Neoptolemu.) Zakaj oklevaš? Brž na delo!“ Neoptolem: „Brez njega ne moremo odpluti; njemu je odmenjen venec zmage“.

V. 865 do 1080. Filoktet (zopet odpre oči): „Hvala ti, mladenič, da si vztrajal pri meni. Zdaj pa na ladjo!“ (Skuša sest.) Neoptolem (v vidni zadregi, boreč se sam s seboj): „Ali naj še naprej lažem?“ Filoktet: „Kaj praviš? Ne razumem“. Neoptolem (odločno): „Resnica naj pride na dan: z zvijačo te hočemo odpeljati pred Trojo. Toda v tvojo korist: zdravniki ti bodo v taboru pomagali, pa Trojo boš premagal“. Filoktet (potr): „Izdajalci ste. Vrnite mi lok!“ Neoptolem: „Ne dam ga!“ Filoktet (obupno): „Ob zadnjo oporo sem, zdaj sem brez moči. Oj sin Ahilov, premisli se, vrni mi lok! Usmili se me (*ἐλέησον*)!“ Neoptolem (omahovaje): „Kaj naj storim?“ (Že hoče res vrniti lok, v tem prihiti od morja sem Odisej, ki potegne Neoptolema k sebi.)¹

Odisej (Neoptolemu): „Lok daj meni!“ Filoktet: „O dragi mladenič, vrni ga meni, lastniku!“ Odisej (Filoktetu): „S silo te bomo odpeljali pred Trojo!“ Filoktet: „Nikdar! Rajši se spustim s te pečine v prepad“. Odisej (zboru): „Zvežite ga!“ Filoktet (Odiseju, ljuto): „Ti, stari lokavec, si zapeljal tega mladeniča v laž. Kaj ste pripluli pome? Kaj ne, ker ne morete brez mene nič opraviti? O bogovi, maščujte se nad njimi!“ Odisej (zboru): „Razvežite mu zopet roke! Naj ostane na otoku; brez njega opravimo, saj imamo njegov lok! Hajdimo!“ Filoktet (Neoptolemu): „Ali me hočeš tudi ti zapustiti?“ Odisej (Neoptolemu): „Idiva, ne oziraj se za njim! Z dobrosrčnostjo vse pokvariš“. Filoktet (zboru): „Tudi vi odidete?“ Neoptolem (zboru): „Vi ostanite toliko časa, da pripravimo ladjo. Morda se medtem vendar še premisli“. Odisej in Neoptolem odideta.

Četrta pesem zadejanka (v. 1081 do 1217, je zopet medsebojno naricanje med zborom in Filoktetom). Filoktet: „Oj skalnata votlina, priča mojih bolečin, v tebi bom torej umrl. Lakota me bo zgrudila“. Zbor: „Ukloni se, pojdi z nami pred Trojo“. Filoktet: „Nikdar! Izpolnite mi poslednjo željo: dajte mi kakšno orožje, da se usmrtim in pridem v Had“. (Odide v votlino.)

Sklepni prizor (v. 1218 do 1471). Odisej in Neoptolem se vrmeta v razvnetem pogovoru pred votlino. Odisej: „Kaj torej nameravaš?“ Neoptolem

¹ Zdaj so zopet vsi trije na odru, na levi (od nas) Filoktet, v sredi Neoptolem, na desni Odisej. Najhujši duševni boj bije še vedno mladi Neoptolem. Njegovo srce je kakor med dvema mlinskima kamenoma.

(odločno): „Konec narediti sleparstvu in lok vrniti bednemu trpinu“. Odisej: „Uprli se bomo jaz in vsi drugi zoper to namero“. Neoptolem: „V zavesti, da delam prav, se nikogar ne bojim“. Odisej: „Naznanit grem ostalemu moštvu tvojo namero“. (Odide.) Neoptolem (pokliče Filokteta): „Še enkrat te vprašam: greš z nami ali ne?“ Filoktet: „Tudi tebi zdaj več ne zaupam. Ne grem“. Neoptolem: „Nočem te več pregovarjati. Vrnem ti, kar je tvoje. Na, tu imaš svoj lok“. (Izroči mu lok.) Odisej (planivši tisti hip izza skale): „V imenu vse vojske ugovarjam proti temu. Z nami pojdeš, hočeš nočeš“. Filoktet (napenjajoč lok proti Odiseju): „Če sprožim, ti ne bo dobro“. Odisej odide. — Neoptolem (skuša še enkrat z resnim, premišljenim govorom pregovoriti neupogljivega Filokteta): „Pri Zevsu te rotim, ukloni se, pojdi z nami. Čaka te nesmrtna slava“. Filoktet (nekaj časa res omahujoč): „Kaj naj storim? Naj se vdam prijateljskim besedam? (Odločno.) Ne! To ne bi bilo moško. Rajši mi ti, dobri dečko, izpolni dano besedo: odploviva na Grško!“ Neoptolem (po daljšem oklevanju): „Ker vidim, da te ne spravim pred Trojo, naj pa bo — vrniva se na Grško!“ Filoktet (ves radosten): „Oj premile besede!“

(Ze hočeta res k ladji — in Grkom bi nada, da osvojé Trojo, splavala za zmirom po vodi, pa tudi oba junaka, Filoktet in Neoptolem, bi s tem korakom zapravila nesmrtno slavo — zato se zadnji hip pojavi v zraku Herakles, prišedši iz nebeške slave, ter razvozlja zadevo.) Herakles: „Kdor si hoče pridobiti neumrljivo slavo, mora prej na svetu trpeti. Tako se je godilo meni, isto velja vama. To je volja Zevsova. (Filoktetu.) Pojdi pred Trojo! Ondi boš ozdravel, pa tudi mesto vzel. Podpirajta drug drugega kakor dva mlada leva“. Filoktet (kakor omamljen od nebeške prikazni): „Storil bom po tvojih besedah“. Neoptolem: „Tudi jaz“. (Herakles zgine.) Filoktet (poslavljaajoč se): „Zbogom, dobrotna ti moja votlina; zbogom, vi morski valovi; zbogom, ve gore na Lemnu; zbogom, ti bistri studenec . . .“. Odhajata z Neoptolemom. Zbor (odhajaje): „Odidimo vsi skupaj; morske vile naj nas čuvajo!“¹

* * *

Dionizovo leta 406. Danes vstopiva samo za trenutek v Dionizovo gledališče: baš te dni je iz Macedonije, z dvora macedonskega kralja Arhelaja, dospela žalostna vest, da je ondi umrl tretji največji tragik grške zemlje, Evripid. Ljubljenec atenske mladine je bil; 92 dram njegovih se je bilo igralo na tem prostoru. Zdaj pa je umrl, v tujini. In tako živi samo še en atiški tragik, Sofokles, ki je pa tudi že došel do skrajnjih mej človeškega življenja. Njega je novica najbolj pretresla: v žalni obleki, glej, je danes prišel v gledališče in zbor z igralci vred je stopil brez vencev na glavi v orkestro. (Vita Euripidis.)

Jeseni leta 406. Danes napraviva majhen izlet v okolico atensko. Mahniva jo po tebanski cesti, ki vodi naravnost proti severu in ki bi naju končno v par dneh pripeljala v Tebe. Po polurni hoji se znajdeva sredi lepih oljkovih

¹ A. Müller (n. m. str. 407) pravi tam, kjer razmotriva Neoptolemov značaj, to-le: „Krepilni, osvežujoči dih čistosti, ki izhaja od tega idealnega značaja, ni zadnji vzrok tihga zadovoljstva, s katerim se bralec loči od te drame“. — Glavni junak v tej igri na koncu ne umre, sklep je celó vesel; po naših pojmih bi torej ta umotvor imenovali dramo, ne tragedijo. Pripomnimo naj še to, da ima samo moške vloge, kar se lahko razlaga iz dejanja samega.

nasadov. Semtertja se skrivajo pritlične hiše z vrtovi. To selo že poznavajo. Kolonos je (s priimkom Hippios, po naše: Konjski holm), rojstni kraj Sofoklov. Saj tam-le je njegov tihi dom. Pa kaj se je danes zgodilo v hiši? Jok in naricanje prihaja odondod. Stopiva bližje! Vežna vrata so odprta, in v veži — kaj vidiva? Na mrtvaškem odru (*κλίνη*) leži, v bel prt zaviti in ves s cveticami, bršljinom in zlatim nakitjem ovenčan, starček — Sofokles. Sin mu je zatisnil oči; z obrazom in nogami je obrnjen proti cesti. Življenjepisi sporočajo, da je bila smrt 91letnega starčka mirna in lahka. „V svojih dramah ni nikdar bogov proklinjal; to mu je bilo čisto nemogoče, kajti bil je izmed najbolj bogaboječih ljudi.“ Tako pripominja antični sholiast k verzu 831. Sofoklove Elektre. (Citira A. Müller, n. m. str. 20.) Omembe je vredno tudi to, da je umrl v Atiki, v svojem rojstnem kraju, dočim sta druga dva tragika v starosti ostavila domovino in je Ajshil odšel v Sicilijo, Evripid pa v Makedonijo. Sofokles se sploh ni ločil od svoje ljube Atike, razen za par mesecev v takozvani vojni zoper Samos (leta 442./441). — In zdaj je mrtev; ko sva ga naslednje jutro — še pred solničnim vzhodom — spremila k zadnjemu počitku, h grobu tam ob tebanski cesti, se po pravici žalostna ozreva dol proti Atenam, kjer v Dionizovem gledališču plaka osirotela tragična muza, kajti mrtvi so zdaj vsi trije njeni prijatelji: Ajshil, Evripid in Sofokles.

Kaj sedaj? Je li vse končano? Naj se vrneva izpod akropole, kjer sva preživela nekaj vzvišeno lepih uric, v našo prozo, iz starodavnosti zopet v sedanjost? Ali pa morda še počakava, ker se govori, da so v zapuščini Sofoklovi našli rokopis, dramo, katera je bila prav zadnja leta pesniku posebno pri srcu? Čim bližjega se je namreč čutil grobu, tem pogosteje je obiskoval tisto skrivnostno, z gostim grmovjem preraščeno brezno sredi oljkovega gaja na svetem „Konjskem holmu“, kjer je bil — kakor je verovalo ljudstvo — vhod v podzemlje in bivališče Erinij (ali Eumenid ali „svetih žen“, *Σευραί*), in kjer je umrl blažene smrti tudi veliki trpin Ojdip ter bil — tudi telesno — odvzet očem umrljivih ljudi. Z zadnjimi, dramatičnih bojev polnimi dnevi Ojdipovimi se je torej bavil Sofokles pred svojo smrtjo in ustvaril je svojo zadnjo, pretresljivo dramo: Ojdip na Kolonu. Z njo je ovekovečil slavo svojega rojstnega kraja.

Kaj so Sofoklu nudile pripovedke o Ojdipu in kaj je sam dodal? Pripovedka je vedela to-le: Takrat, ko je dvajsetletni Ojdip v Delfih povpraševal po svojih starših in je dobil od proročišča strašni odgovor, da bo lastnega očeta ubil in storil še druga grozodejstva, je bog Apolon končno vendarle usmiljeno pristavil, da bo nesrečnež po dolgem, dolgem času našel mir in pokoj, in sicer tedaj, ko bo došel na neki kraj, kjer se časté Eumenide. Tisti strašni dan, ko je vse na dan prišlo, je bedni kralj takoj hotel zapustiti Tebe in oditi, kamorkoli. Toda novi kralj Kreont ga ni pustil iz mesta. In tako je siromak ždel v kraljevi palači kakor v grobu ter čakal smrti. Njegova duša se je bila nekoliko pomirila. Upal je, da bo v Tebah umrl. Kar ga nekega dne Kreont osorno zapodi izpod strehe. Slep, betežni starec mora prijeti za beraško palico ter iti po svetu od praga do praga, od nemila do nedraga. Kaj pa otroci? Sinova sta trda ko kamen; drugače pa hčeri: Antigona ga ljubeznivo spremlja in vodi, Izmena pa ostane v Tebah, da ga lahko obvesti o vsem, kar je zanj važno. Tako sta oče in hči dolgo blodila po svetu. Nekega dne pa ju je cesta pripeljala vrh hriba, odkoder je Antigona zagledala pred seboj zeleno ravnino, sredi nje oljkov gozdiček, v ozadju pa temne stolpe in belo zidovje nekega mesta. Vedela je, da so to — Atene.

A kaj je s tistim oljkovim gajem? Trudna stopata po klancu dol ter slednjič prideta pred oljkovo lozo, kjer starec sede na velik kamen, da se odpočije.¹ Nič pa še ne ve, kje je. Pustiva ga za par hipov . . . pa poglejva, kaj so medtem glede njega ukrenile druge osebe, njegovemu srcu nekđaj tako drage. Najprej Kreont, njegov svak: ta koraka z oboroženim spremstvom od severa dol, po tebanski cesti, da starca dohiti in odvede nazaj; kajti proročišče je medtem odgovorilo, da bodo Tebe nesrečne, če ne bo Ojdip pokopan v tebanski zemlji. Ojdipova mlajša hči Izmena: ta je zvedela za Kreontovo namero in odhitela še pred njim, da očeta doide in ga o pravem času obvesti. Sinova njegova, Eteokles in Polinejk: ta dva sta se zaradi prestola v Tebah hudo sprla med seboj, in starejši, Polinejk, koraka medtem z oboroženo silo proti Tebam, da se potegne za svoje pravo in pravico, a kmalu ga bodo njegovi prijatelji in zavezniki poslali izpred Teb, naj poišče očeta in ga pridobi zase, ker je od te odločitve odvisna zmaga.

Starec, počivajoč na trdem kamenu, poleg njega Antigona; v ozadju (za enkrat seveda še nam nevidno) Izmena, Kreont, Polinejk, brzo hiteči k njemu, vsak s svojim posebnim namenom, to je situacija ob začetku drame.

Dionizovo leta 401. pred Kr. r. Danes bodeva torej gledala zadnjo izmed ohranjenih dram Sofoklovih, katero je po smrti dedovi uprizoril pesnikov v n u k Sofokles.

Ojdip na Kolónu (*Oιδίππος ἐπὶ Κολωνῶν*).²

Namesto stene s trojimi vrati vidiva v ozadju oljkov in lovorjev gaj in tudi vinska trta se visoko ovija. V sredi vodi stezica proti vходу v votlino. V goščavi prepevajo slavčki. Za drevjem se v daljavi vidi akropola atenska. Mimo gaja teče cesta v Atene. Ob cesti velik, neobsekan kamen.

Uvodni prizor (v. 1 do 116). Ojdip (slep starec v beraških capah, ves zaprašen in zamazan od dolge poti, nastopi z leve [od gledalcev, torej iz notranjosti dežele], stopicajoč za Antigono, ki ga nekaj časa vodi in potem posadi na obcestni kamen): „Kje sva zdaj, dete moje? Bodeva li dobila danes kaj vbogajme?“ Antigona: „Vse kaže, da je tukaj nekakšen svet log. Pa saj baš nekdo prihaja; ta nama pove“.

Domačin Kolonec (ki je prišel z desne): „Proč, starec, s tega kraja, ki je posvečen Evmenidam“. Ojdip (ki se je v hipu spomnil davne prorokbe): „Evmenidam? Potem se pa ne ganem odtod“. Kolonec: „Bomo videli! Hitro grem naznanit vaščanom; ti naj odločijo, ali boš smel ostati. Pa tudi naš kralj Tezej mora kmalu zvedeti“. (Odide; z njegovim odhodom je utemeljen skorajšnji nastop zbor.)

Ojdip (hvaležno, bogovdano): „Sedaj bo torej moja pot končana! Oj božice podzemlja, rešite me mojih muk, usmilite se me!“ Antigona: „Tiho, oče! Vaščanje se bližajo“. Ojdip: „Brž me skrij v logu!“ Ojdip in Antigona se skrivata med drevjem.

¹ Da si boš lažje predstavljal, si misli domače kraje, n. pr. da Antigona pripelje slepega očeta od vzhoda nekod na Janče, odkoder pod seboj zagleda ljubljansko ravnino, tam v sredi nekje „božji grob“ in v ozadju stolpe ljubljanskega mesta. Namesto „božjega groba“ si misli log Evmenid in v njem — Ojdipov grob.

² Slovenski prevod je izšel leta 1892. v Novem mestu („Narodna biblioteka“, 13. snopič, natisnil in založil J. Krajec) izpod peresa profesorja R. Peruška, ki je spisal tudi življenjepis Sofoklov, uvod v dramo in opomnje v dodatku. Cena (za dijake) 25 v. Če hočeš en dan počitnice posebno dobro porabiti, kupi in čitaj! Premnogi hrvatizmi in pravopisni perušekizmi (n. pr. vspoznam, mōka namesto muka in drugo) naj te nikar ne motijo, saj je dodan slovarček.

Pesem vstopnica zbora (starci s Kolóna, iščočí in stikajoči po grmovju za Ojdipom, v. 117 do 253). „Kje je predrznež? Domačin ne more biti, ker izmed nas si nobeden ne upa stopiti na ta sveti kraj.“ Ojdip (stopivši izza drevja): „Evo me! Pomoči prosim“.

Pesem vstopnica (dalje): „Brž zapusti log, Erinijam posvečen, da si ne nakoplješ še hujše kazni. (Ko po kratkem izpraševanju zvedó, da je tujec sam Ojdip iz Teb:) Poberi se odtod, da nam ne nakoplješ srda bogov!“

Antigona: „Možje, usmilite se mojega slepega očeta!“¹

V. 254 do 509. Zbor (korifaj): „Usmilili bi se vaju, ali bojimo se srda bogov“. Ojdip: „Kar sem učinil, sem učinil nevede. Nedolžen sem. Vzprejmite me! Kje je vaš kralj?“ Zbor: „Pride gotovo“.

Izmena (ki je medtem nastopila v popotni obleki, v širokokrajnem klobuku [*πέτασος*], spremljana od enega služabnika, vsa vzhičena): „Oh oče, sestra, samo da sem vaju našla!“ (Objame ju.) Ojdip: „A kje sta sinova moja?“ Izmena: „Sta, kjer sta; strašno je z njima“. Ojdip: „Moji otroci so vloge zamenjali: sinova čepita doma, hčerki se trudita zame. S kakšnim poročilom si prišla?“ Izmena: „Tvojega starejšega sina Polinejka je pregnal iz Teb mlajši Eteokles; zdaj koraka prognanec z vojsko nađenj. Pa še nekaj novega, oče; iz Delfov je dospela prorokba, da bo tista država srečna, katera bo imela tvoj grob. Kreont je že na poti, da te odvede nazaj v Tebe“. Ojdip: „Je to znano tudi mojima sinoma?“ Izmena: „Znano“. Ojdip: „Pa jima ni nič do mene?“ Izmena: „Nič“. Ojdip (ogorčen): „Naj prejmeta zasluženó plačilo za tako nehvaležnost. Tudi Kreont ne bo nič opravil. Tu, v bližini Aten, hočem umreti“.

Zbor: „Pojdi torej v sveti log in daruj Evmenidam!“ Ojdip (hčerkama): „Jaz ne morem; katera vaju opravi to namesto mene?“ Izmena: „Jaz“. (Odide.²)

(V. 510 do 548: kot intermezzo petje zbora in Ojdipa, ki pripoveduje svojo usodo.)

V. 549 do 667. Tezej (nastopivši s spremstvom): „Kaj želiš, nesrečni mož? Vse ti izpolnim“. Ojdip: „Pri vas naj dobom svoj grob“. Tezej: „Majhno ljubav zahtevaš“. Ojdip: „Prišli bodo iz Teb in me s silo hoteli odvesti“. Tezej: „Jaz te bom čuval“. (Odide.)

Prva pesem zadejanka (v. 668 do 719): sloveči slavospev na divno okolico Kolónos.

V. 720 do 1043. Antigona: „Joj oče, Kreont se že bliža“. Ojdip: „Možje, branite me!“ Zbor: „Bodi miren!“ Kreont (prišedši z vojaškim spremstvom, hlinjeno-prijazen): „Vrni se v Tebe, nesrečni Ojdip! Vse ljudstvo te želi“. Ojdip: „Iz sebičnosti me hočete imeti. Jaz ostanem tukaj“. Kreont (srdit): „Dobro! Izmeno sem že dal odvesti, zdaj, vojaki moji, zvežite tudi Antigono. Domov mora, v Tebe!“ Antigona (ko jo vojaki vlečejo proč): „Pomagajte mi, možje Kolonci!“ Kreont (Ojdipu): „S časom se boš že tudi ti omečil“. (Hoče oditi; zbor plane k njemu in ga zadržuje.) Ojdip (razjarjen): „Vsevidni Helios naj te, Kreont, kaznuje!“ Kreont hoče s silo odvesti tudi Ojdipa; zbor kliče: „Ljudje božji, pomagajte!“

¹ Če boš čital slovenski prevod, pomni: Kar zbor prvič poje, se imenuje strofa; kar drugič (ali dalje) antistrofa; kar vmes Ojdip poje, imenujejo stare poetike sistem; kar na koncu poje Antigona: „Možje . . .“, je bil solospjev (*μονοδία, μέλος ἀπὸ σκηνῆς*), v izvirniku v. 237 do 253.

² Iz tehničnih oziróv odide. Spomni se, kaj smo povedali glede števila igralcev na str. 7., op. 3.

Tezej (prihitevši s spremstvom): „Kaj vpijete? Kaj me motite pri daritvi, ki sem jo opravljal Pozejdonu v čast?“ Ojdip: „Ugrabil mi je hčerki“. Tezej (spremstvu): „Brž za roparji, privedite deklici očetu nazaj! (Kreontu.¹) Kaj si prišel kalit mir k nam? Sramoto delaš svoji domovini, Tebam“. Kreont (hinavsko in lažnivo): „Nisem mislil, da se bodo Atene potegovala za takega omadeževanca, takega nečistnika“. Ojdip (s pravično jezo): „Kar sem storil, sem storil nevede“. Tezej (Kreontu): „Stopaj naprej ter mi pokaži, kje sta ugrabljeni deklici“. (Kreont preteč odide, za njim Tezej s spremstvom.)

Druga pesem zadejanka (v. 1044 do 1095): zbor bi rad videl boj med Tezejevim in Kreontovim spremstvom; želja po zmagi.

V. 1096 do 1210. Antigona (ki je z Izmeno prihitela v orkestro, vsa vesela): „Oče, oče, rešeni sve. Rešil naju je slavni Tezej, ki tudi prihaja“. Ojdip (Tezeju): „O da bi te mogle zreti moje oči! Blagoslov božji nad teboj, rešitelj! Oh, še roke ti ne smem poljubiti jaz, omadeževanec“. Tezej: „Nekaj novega sem čul“. Ojdip: „Obvesti me, prosim“. Tezej: „Neki tujec je prišel; sedi na Pozejdonovem oltarju. Želi s teboj govoriti“. Ojdip: „Kdo bi to bil?“ Tezej: „Prihaja od juga sem, iz Argov“. Ojdip (se ves zdrzne): „Že vem, kdo je: moj hudobni sin Polinejk. Ne maram ga slišati“. Antigona (proseče): „Oče, pozabi jezo; poslušaj ga, oče njegov si“. Ojdip: „Bodi! Toda naj me ne skuša kam odvesti“. — Tezej odide.

Tretja pesem zadejanka (v. 1211 do 1248) s tistim pretresljivim krikom starega sveta: „ne biti rojen, je najboljše; drugo pa: če smo rojeni, kar najhitreje se vrniti tja, odkoder smo prišli. Kajti, kadar mladosti mine cvet in z njo nora lahkomišelnost, kateri težki udarec gre mimo tebe, katera nadloga ti prizanese?“

V. 1249 do 1446. Polinejk (ki se je medtem, ves v solzah, približal Ojdipu in sestram): „Joj meni, kaj naj prej objokujem, svoje jade ali očetove? Oče, grešil sem zoper tebe. Odpusti mi; saj je tudi pravični Zevs usmiljen. (Molk.) Ti molčiš. Oj, ne obračaj se proč od mene. Sestri, prosita zame!“ Antigona: „Govori, nesrečnež; morda tvoj glas gane očeta“. Polinejk: „Mene, starejšega, je iz domovine pregnal moj mlajši brat. Z lepimi besedami je na svojo stran pridobil meščane. Toda tudi jaz sem zbral vojsko, šestorico vojvod vodim s seboj. Mi vsi te rotimo in zaklinjamo: odpovej se gnevu do mene in stopi na našo stran. Kajti prorokba pravi, da bo tisti zmagal, kateremu boš ti pomagal. Midva oba jeva kruh prognanstva; ako pomagaš meni, oče, pomagaš s tem tudi sebi“. Ojdip (trdo): „Ti, kot starejši, si me izgnal iz Teb; umrl bi bil gladu, da nisem imel svojih hčerk. Zato čuj: Teb ne boš osvojil, temveč boš pod ozidjem padel od bratovega meča, in on od tvojega. Že poprej sem vaju tako proklel, tako vaju proklinjam tudi zdaj, pri Tartaru, pri Aresu“. Polinejk: „Nesrečno moje podjetje, nesrečni moji sobojevniki! Če se očetova kletev izpolni, tedaj, oj sestri moji, me pokopljita!“ Antigona: „Poslušaj, brat, moje prošnjo: vrni se z vojsko v Argos“. Polinejk: „Prepozno! Tudi sramotno bi bilo. Zbogom! Ne vidimo se več“. Antigona: „Ubogaj me, brate!“ Polinejk: „Nemogoče!“ (Odide.)

¹ V Peruškovem prevodu pri v. 909 pomni, da se ondi Tezej obrača proti Kreontu.

² To vedenje Ojdipovo nasproti sinu je našemu modernemu čustvovanju skoro neumljivo. Toda gledalci v starogrškem gledišču so hoteli imeti glavnega junaka neupogljivega, neizprosnega.

V. 1447 do 1499. Začuje se zamolklo grmenje. Zbor (misleč, da se bogovi srdijo): „Novo zlo nas zadene zaradi tega slepega tujca; ali pa njemu bije zadnja ura. Nekaj ta grom pomeni“. Ojdip (prepričan, da se zdaj-le izpolni usmiljena prorokba Apolonova): „Pošljite po Tezeja! Zevsov grom me kliče — zdaj pojdem v Had“. (Zopet grom in blisk.) Zbor: „Zopet se je zablislilo. Lasje se mi ježe. Kaj vse to pomeni?“ Ojdip: „Približal se je, o hčerki, konec, davno prorokovani“. (Zopetno grmenje.) Zbor: „O Zevs, bodi mi milostiv! Naj mi pogled zlosrečnega človeka ne škoduje!“ Ojdip: „Se bliža Tezej? Mojo zahvalo naj prejme za plemenitost“. Zbor: „Brž sèm, vladar“.¹

V. 1500 do 1555. Tezej (ki je naglo pritekkel s spremstvom): „Kaj hoče to grmenje? Prihaja li od Zevsa?“ Ojdip: „Ravno prav si prišel: moje življenje se je nagnilo h koncu — grom božji mi to naznanja“. Tezej: „Kaj naj storim?“ Ojdip: „Jaz pojdem pred vami v sveti log, kjer me čaka smrt. Nihče naj ne zve za ta kraj. Moč vam bom dajal zoper sovražnike. — Glas božji me kliče; ne oklevajmo, idimo! (Hčerkama.) Ne dotikajta se mojih rok; sam si najdem grob. Zdaj bom jaz vajin vodnik. (Poslavlja se.) Oj svetloba, zbogom! Kralj in vsi drugi, mir in sreča z vami“. (Ojdip pogumno koraka naprej v log, za njim hčerki in Tezej s spremstvom.)

Četrta pesem zadejanka (v. 1556 do 1578). „Daj mu, Ajdonej, večni mir! Po silnih jadih ga bo poveličal pravični bog. Oj ve, boginje noči, in ti, Kerberos, tudi ti, Smrt, naj mu bo lahka pot k dolnjim poljanam.“

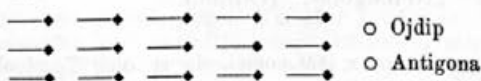
Sklepni prizor (v. 1579 do 1779). Sel (ki je stopil iz loga): „Ojdip je mrtev. Prečudna je bila njegova smrt. Ko je prišel do takozvanega ‚mednega praga‘, se je ustavil, se umil in izkopal v čisti vodi, nato sta ga hčeri preoblekli, kakor za smrt. Nato smo začuli podzemsko grmenje; hčerki sta se silno prestrašili in se oklenili nog očetovih, in v jok. Po tistem grmenju se je začel poslavljeni od otrok. Kar začujemo glas iz globočine: ‚Ojdip, kaj se obotavljaš?‘ Zdaj je zadnjič priporočil svoja otroka Tezeju, se ju še enkrat doteknil, nato je velel vsem oditi. Odšli smo vsi, samo Tezej je ostal. Črez malo časa nismo starca več videli, Tezej pa je klečal na tleh in molil. Samo ta ve, kakšne smrti je starec umrl: ali ga je neki bog odvedel ali pa se je podzemlje, kjer ni več bolečin, usmiljeno odprlo. Brez trpljenja se je preselil“.

Po tožnem naricanju Antigone in Izmene, spremljanem od zbora, in po tolažilnih besedah Tezejevih vsi odidejo.

* * *

Črte pregledne tabele (glej prilogo) nam kažejo dvoje: 1.) odpirajo nam pogled — vsaj oddaleč — v delavnico Sofoklovo. Napisal je 123 dram (18 do 20 krat je dobil z njimi prvo nagrado v gledišču). Kako je to mogoče? Saj je še eno dramo težko, neizrečeno težko zgraditi. Odgovor imamo v črtah. Pesnik

¹ Kar na tem mestu zbor poje, je bilo naricanje (*κόμμος*). Muff („Die chorische Technik des Sophokles“, Halle, 1877) misli, da je petnajstotica korevtov stala pred Ojdipom v treh, po pet mož globokih vrstah:

in da je en korevt pel v. 1447 do 1450, drugi v. 1451, tretji v. 1452 do 1454, četrti v. 1555, peti v. 1463 nsl., šesti v. 1465 nsl., itd.

Dejanje Sofoklovih dram v črtah.

	<i>Πρόλογος.</i> (Uvodni prizor.)	<i>Ἰλάριος.</i> (Pesem vslopnica.)	Rastoče dejanje (v dveh, navadno pa v treh stopnjah).	Vrh.	Padajoče dejanje (v eni, dveh ali treh stopnjah).	<i>Ἐξόδος.</i> (Sklepni prizor. Katastrofa.) (Če je v dveh razdelkih, je navadno prvi epičen, drugi liričen.)
Ajant:	V. 1 do 133 Junak v blaznosti in njegov čin.	201 do 347 Junak, iztreznjen, sam v šotoru.	1. 430 do 595 Skriti sklep samomora. 2. 646 do 692 Junak se navidezno premisli. (Retardacija.) 3. 719 do 814 Poročilo slaj: Ajant je v smrtni nevarnosti.	815 do 865 Junakovo slovo od življenja. Smrt.	1. 866 do 973 Za Tekmesojad, osirotelost. 2. 974 do 1059 Za Tevkra: zavrnjenje, brezdomje. 3. 1040 do 1184 Za mrtvega junaka: odrek pokopa.	1223 do 1419 Ker Odisej vmes poseže, junaka pokopljejo.
Antigona:	V. 1 do 99 Kreontova prepoved; Antigonin sklep. (Vznemirjenje.)	1. 161 do 331 Kreont se razsrdi, zvedevši, da je nekdo pokopal Polinejka.	2. 384 do 581 Ker je Antigona trdovratna, srd Kreontu raste. 3. 631 do 780 Ko se Hajmon zavzame za obojenko, Kreont zbesni.	806 do 943 Junakinje slovo od življenja.	988 do 1114 Tejrezija napove Kreontu nesrečo v rodbini: preobrat v duši Kreontovi.	1155 do 1256 Antigona in Hajmon sta mrtva. (Epično poročilo slaj.) 1257 do 1352 Smrt Euridikina; Kreontov. (Lirično.)
Kralj Ojdip:	V. 1 do 150 Beda v Tebah; Apolonov ukaz, dobiti morilca Lajevega.	1. 216 do 462 Ker Tejrezija noče imenovati morilca, se Ojdip razsrdi; sumničji tudi Kreonta. Posledica: Tejrezija izjavi: „Ti si —“.	2. 512 do 677 Kreont se zagovarja: Ojdip zbesni.	697 do 863 Pogovor z Jokasto. V. 716 povzroči peripetijo v duši Ojdipovi.	1. 911 do 1085 Pripoved korintskega pastirja odpre oči Jokasti. 2. 1110 do 1185 Pripoved tebanškega pastirja odpre oči Ojdipu.	1223 do 1296 Jokasta mrtva; Ojdip si je izteknil oči. (Sel; epično.) 1307 do 1415 Ojdipovo žalovanje. 1416 do 153 Ojdipovo slovo. (Lirično.)
Elektra:	V. 1 do 85 Razmere v gradu; načrt Elektrin.	1. 251 do 471 Sanje Klitajmnestrine. Hrizotemida gre opraviti daritev na grob očetov. Elektra jo pridobi zase.	2. 516 do 822 (Lažniva) vest o smrti Orestovi. Vtis na Elektro in mater. 3. 871 do 1057 Hrizotemida: „Orest živi“. Elektra ne verjame; hoče Ajgista sama umoriti.	1098 do 1231 Žalovanje Elektrino; spozna brata (ἀναγνώσις).	1288 do 1333 Pedagog priganja k izvršitvi naklepa.	1398 do 1441 Umor Klitajmnestre. 1442 do 1507 Osveta tudi nad Ajgistom.
Trahinjke:	V. 1 do 93 Položaj; odposlanstvo Hyllovo.	1. 141 do 204 „Priti ima Liba; kmalu pride tudi Herakles.“	2. 225 do 334 Izmišljotina Libina; vsled te vzprejme Dejanjra Iolo v grad. 3. 335 do 496 Dejanjra zve resnico; njen sklep.	531 do 632 Dejanjra izroči otrovano haljo.	1. 663 do 730 Preobrat v duši Dejanjrinji. Zla slutnja. 2. 731 do 820 Učinek strupa (poročilo Hyllovo).	862 do 946 Smrt Dejanjrina. (Sporočilo stare pastunje.) 971 do 1278 Heraklova smrt. (Prigovor se z liričnim naricanjem.)
Filoktet:	V. 1 do 134 Odisejev načrt. (Vznemirjenje.)	1. 219 do 390 Neoptolem se prikupi Filoktetu.	2. 403 do 506 Neoptolem se na videz odpravil na Grsko; Filoktet želi z nj m. 3. 519 do 676 Ko pride „trgovec“, prikupi želja Filoktetova, oditi z Lemna, do vrha.	730 do 826 Bolestni popad; Neoptolem se začne sramovati laži.	1. 865 do 962 Neoptolem pove resnico. 2. 963 do 1217 Pritisk Odisejev poveča odpor Filoktetu. 3. 1218 do 1408 Filoktet je neizprosen; vpliv na Neoptolema.	1409 do 1471 Junak se vda, ko mu voljo bogov javi Herakles.
Ojdip na Kolonu:	V. 1 do 116 Dospesvi pred lozo Evmenid je junak prepričan, da ondi umre.	1. 254 do 509 Ojdipa hočejo imeti Tebanci. 2. 549 do 667 Tezej objubi Ojdipu varstvo. 3. 720 do 886 Kreont ugrabi Ojdipu hčerki in se loti njega samega.	887 do 1043 Tezej prekriža Tebacem račun. Ojdip naj ostane v svetem logu.	1. 1096 do 1210 Dovoljenje, da pride Polinejk. 2. 1249 do 1446 Polinejk skuša očeta spraviti pred Tebe. (Retardacija.) 3. 1447 do 1555 Grom. „Ura se je približala.“ Slovo junakovo; smrti naproti.	1578 do 1669 Skrivnostna smrt junakova v lozi. (Epično poročilo slaj.) 1670 do 1779 Naricanje hčerk. (Lirično.)	

* * pomeni — razen na prvem mestu — pesmi zadejanke (στιάσιμα).

si je ustvaril neki stalen (seveda ne suženjsko-stalen) vzorec ali shêmo, in tega se je držal. Ajshil si je tako shemo šele ustvarjal; saj smo videli (glej Grško dramo I), da njegovi prvi dve drami (Pribežnice, Perzijani) še nimata prologa, ampak se začenjata kar s pesmijo vstopnico, pri Sofoklu pa je zunanja oblika že ustaljena. Toda ali si ni s tem vezal svobodnega razmaha? Nasprotno: te meje, ki si jih je postavil, so mu pomagale vedno ohraniti tisto klasično sorazmerje, tisto evmetrijo ali simetrijo, katero tolikanj občudujemo na grških templjih in kipih. Le poglej: prolog povsod približno enako kratek, ob koncu prologa redno odhod vseh nastopivših oseb; nato pesem vstopnica; potem prične dejanje rasti in raste v dveh ali treh sunkih ali stopnjah, vmes pa so pesmi zadejanke (●); središče in žarišče cele tragedije, nje najlepši prizor je vrh (višek), z največjo pesniško močjo in skrbjo zgrajen, redno obdan od dveh zborovih pesmi; padajoča stran je krajša (ker nizdol gre voz nesreče hitro!) in ima (redno) le pred sklepnim prizorom še zadnjo pesem zadejanko . . . Dà, Sofokles nam je lep dokaz za resničnost znanega (Goethejevega) izreka: „In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister!“ — Te preproste črte pa nam 2.) pripovedujejo tudi to, da je bistvo drame — recimo v našem slučaju: tragedije — v vseh časih isto; kajti, dasi se novodobna tragedija (Šekspir in drugi) ni neposredno razvila iz grške,¹ ima vendarle prav takó petero bistvenih delov kakor starogrška: na mestu starogrškega prologa imamo mi I. čin, ki ga imenujemo ekspozicijo (razgrnitev položaja), ki prinaša tudi običajno — kakor časih že pri Grkih — prvo vznemirjenje; potem sledi II. čin, ki mu pravimo rast ali stopnjevanje dejanja (ki se tudi v moderni drami razvije v eni ali več stopnjah); III. čin zovemo višek ali vrh; IV. čin se zove peripetija (preobrat), ker se zgodi v njem — kakor že pri Grkih — preobrat v duši junakovi, in V. čin se običajno nazivlje katastrofa, ker večjidel vsebuje junakov poraz. Samo enega elementa novodobne drame ne poznajo več: antičnega kora in njegovih pesmi; te žive le še v liturgiji (pesem vstopnica, graduale, offertorium, communio).

¹ Grška drama je vplivala na Šekspirja le posredno, preko latinskih tragedij L. Aneja Seneke (4 pred Kr. r. do 65 po Kr. r.).

Schulnachrichten.

I.

Lehrkörper.

1. Personalveränderungen.

Dem bereits vom Schuljahre 1912/13 an zur Dienstleistung zugewiesenen Professor **Anton Dokler** vom Kaiser-Franz-Joseph-Staatsgymnasium in Krainburg wurde mit U.-Min.-Erl. vom 31. August 1913, Zl. 31.223 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 10. September 1913, Zl. 5957), eine erledigte Lehrstelle an der hiesigen Anstalt verliehen.

Infolge der Beurlaubung des Professors **Julius Krek** wurde der bisher nur als Gesangslehrer verwendete Lehramtskandidat **Markus Bajuk**, der inzwischen am II. Staatsgymnasium als Hilfslehrer in Verwendung genommen worden war, vom k. k. Landesschulrate vom 13. November an zum Supplenten für die hiesige Anstalt bestellt (L.-Sch.-R.-Erl. vom 13. November 1913, Z. 7801).

Nach einer mehr als 32jährigen Lehrtätigkeit als Katechet und Professor der Mathematik, Physik und philos. Propädeutik wurde Ehrendomherr Dr. **Johann Svetina** mit dem U.-Min.-Erl. vom 22. November 1913, Z. 48.994, auf eigenes Ansuchen in den dauernden Ruhestand versetzt, jedoch mit der Erteilung des Religionsunterrichtes noch bis zur Ernennung seines Nachfolgers betraut. Er versah seinen Dienst suppletorisch noch bis Ende Februar l. J., worauf er von der weiteren Dienstleistung enthoben wurde (S. hiezu noch die Chronik).

Mit dem Erlasse des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 13. Februar 1914, Z. 2300, wurde die so erledigte Religionslehrerstelle dem Professor am Staatsgymnasium in Krainburg, dem f.-b. Konsistorialrate **Dr. Franz Perné** verliehen, welcher seinen hiesigen Dienst am 2. März antrat.

Nachdem zufolge des U.-Min.-Erl. vom 9. Dezember 1913, Z. 53.317, der I. Kurs für den nicht obligaten Zeichenunterricht in zwei Abteilungen geteilt worden war, wurde der Assistent für den Zeichenunterricht **Maksim Gaspari** mit dem L.-Sch.-R.-Erlasse vom 31. Jänner 1914, Z. 705, auch zum Zeichenlehrer in der II. Abteilung bestellt.

2. Beurlaubungen.

Dem Professor **Dr. Joh. Matth. Klimesch** wurde mit dem U.-Min.-Erl. vom 12. August 1913, Z. 37.117, ein Krankheitsurlaub zunächst auf die Dauer des I. Semesters bewilligt (L.-Sch.-R.-Erl. vom 20. August 1913, Z. 5492) und mit dem weiteren U.-Min.-Erl. vom 18. Februar 1914, Z. 5720, ganz ausnahmsweise noch bis zum Schlusse des Schuljahres 1913/14 verlängert (L.-Sch.-R.-Erl. vom 23. Februar 1914, Z. 1333). — Seine Lehrstunden wurden unter die 3 übrigen Vertreter desselben Faches, Professor **Dr. Šarabon**, **Dr. Žmavc** und Supplent **Volavšek** und unter die Philologen Professor **Vadnjal** (Geschichte in II. b) und Supplent **Bradač** (Geschichte in II. c) verteilt. — Am 20. Oktober mußte ferner Professor **Julius Nardin** krankheitshalber mit dem Unterrichte aussetzen und erhielt zufolge des U.-Min.-Erl. vom 29. Oktober 1913, Z. 47.649 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 9. November 1913, Z. 7656) einen Krankheitsurlaub zunächst für die Dauer des I. Semesters und mit dem U.-Min.-Erl. vom 28. Februar 1914, Z. 7605 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 6. März 1914, Z. 1653) noch bis zum Schlusse des Schuljahres 1913/14. Seine Lehrfächer wurden mit einiger Verschiebung unter die Supplenten **Grošelj** und **Sodnik**, der infolgedessen 4 Stunden Turnen an den Turnlehrer **Gorečan** abtrat, und Professor **Reisner** verteilt. — Endlich erkrankte am 27. Oktober noch Professor **Julius Krek** und wurde mit dem U.-Min.-Erl. vom 25. November 1913, Z. 52.014 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 29. November 1913, Z. 8255) beurlaubt. Zu seiner Vertretung wurde der Hilfslehrer des II. Staatsgymnasiums **Markus Bajuk**, der schon als Gesangslehrer in Verwendung stand, für die hiesige Anstalt mit 14 wöchentlichen Stunden zum Supplenten bestellt. Außerdem übernahm Professor **Dr. Korun** anstatt des Slowenischen in III. a, das er an Bajuk abtrat, das Slowenische in VII. b und VIII. a und Supplent **Franz Kobal** zu seinen bisherigen Stunden noch das Slowenische in VI. b. (Genehmigt mit dem L.-Sch.-R.-Erl. vom 19. November 1913, Z. 8001.) — Professor **Eugen Jarc** war auch im Berichtsjahre als Reichsratsabgeordneter ganz beurlaubt.

3. Sonstige Personalangelegenheiten.

Professor **Josef Reisner** wurde mit dem U.-Min.-Erl. vom 27. Juli 1913, Z. 28.862 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 1. Oktober 1913, Z. 5223) in die VIII. Rangklasse befördert. — Die Religionsprofessoren Ehrendomherr **Dr. Johann Svetina** und **Dr. Alfons Levičnik** wurden laut Note des f.-b.-Ordinariates vom 14. Oktober 1913, Z. 4378, zu Examinatoren bei der k. k. Prüfungskommission für allgemeine Volks- und Bürgerschulen für die Funktionsperiode vom Beginne des Schuljahres 1913/14 bis zum Schlusse des Schuljahres 1915/16 bestellt.

Seine k. u. k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschließung vom 27. März 1914 dem Religionsprofessor Ehrendomherrn **Dr. Johann Svetina** aus Anlaß der über sein eigenes Ansuchen erfolgten Übernahme in den bleibenden Ruhestand das Ritterkreuz des Franz-Joseph-Ordens allergnädigst zu verleihen geruht. (Siehe Chronik!)

Den Supplenten **Rudolf Grošelj** und **Alois Sodnik** wurde vom k. k. Landesschulrate mit dem Erl. vom 14. Juni 1914, Z. 3844, für die erfolgreiche Betätigung bei der Beaufsichtigung des Schießunterrichtes der Dank und die Anerkennung ausgesprochen.

Stand des Lehrkörpers im Schuljahre 1913/14.

A. Für die obligaten Lehrfächer.

	Name und Charakter	Ordinarius in der Klasse	Lehrfach und Klasse	Wöchentl. Stunden
1	Laurenz Požar , Dr. der Philosophie, k. k. Direktor der 6. Rangsklasse	—	—	—
2	Josef Debevec , Dr. der Theologie, k. k. Professor der 8. Rangsklasse	IV. a	Religion I. c, II. c; Latein IV. a; Slowenisch IV. a, VI. a	14
3	Anton Dokler , k. k. Professor der 8. Rangsklasse	—	Latein VIII. a; Griechisch VIII. a; Deutsch V. a, VI. a	16
4	Johann Grafenauer , k. k. Professor	VII. a	Deutsch I. a, VII. a, VIII. a; Slowenisch VII. a, VIII. b	15
5	Kuno Hočevar , k. k. Professor, k. k. Leutnant i. E., Kustos der Schülerbibliothek, Leiter der Jugendspiele	V. a	Latein V a; Griechisch V. a, VIII. b	16
6	Eugen Jarc , k. k. Professor der 8. Rangsklasse, Mitglied des k. k. Landesschulrates, Landtags- und Reichsratsabgeordneter	—	Beurlaubt	—
7	Johann Matthäus Klimesch , Dr. der Philosophie, k. k. Professor der 7. Rangsklasse	—	Beurlaubt	—
8	Valentin Korun , Dr. der Philosophie, k. k. Professor der 7. Rangsklasse, Kustos der Lehrerbibliothek	III. a	Latein III. a; Griechisch III. a; Deutsch III. a; Slowenisch III. a. — Vom 13. November auch Slowenisch VII. b, VIII. a statt Slowenisch III. a	18 bzw. 19
9	Paul Kozina , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Kustos des naturhistorischen Kabinettes	—	Mathematik III. a; Naturgeschichte I. a, b, c, III. a, b, V. a, b. — Vom 11. Oktober auch Mathematik I. a	19 bzw. 22
10	Julius Krek , k. k. Professor der 8. Rangsklasse	III. b (bis 13.11.)	Latein III. b; Slowenisch III. b, VI. b, VII. b, VIII. a. — Seit 13. Novemb. beurlaubt	15
11	Ludwig Lederhas , k. k. Professor der 7. Rangsklasse	II. a	Latein II. a, VIII. b; Slowenisch II. a	14
12	Alfons Levičnik , Dr. der Theologie, k. k. Professor der 8. Rangsklasse, Kustos der Unterstützungsfonds-bibliothek, Mitglied der Prüfungskommission für allgem. Volks- und Bürgerschulen	—	Religion I. a, b, II. a, b, III. a, b, IV. a, b Exhortator für das Untergymnasium	16

	Name und Charakter	Ordinarius in der Klasse	Lehrfach und Klasse	Wöchentl. Stunden
13	Julius Nardin , k. k. Professor	VII. b (bis 11.10.)	Mathematik V. b, VI. a, b, VII. b, VIII. b; Physik VII. b, VIII. b. — Seit 11. Oktober beurlaubt.	21
14	Franz Novak , k. k. Professor der 7. Rangsklasse	I. a	Latein I. a; Griechisch VII. a; Slo- wenisch I. a	15
15	Franz Pernè , Dr. der Theologie, k. k. Professor der 8. Rangsklasse, f.-b. Konsistorialrat	—	Religion V.—VIII. Exhortator für das Obergymnasium (Seit 1. März)	16
16	Josef Reisner , k. k. Professor der 8. Rangsklasse, Kustos des chemi- schen und physikalischen Kabi- nettes, Mitglied des Gemeinde- und Landesschulrates, Landtags- abgeordneter	VIII. a	Mathematik II. a, VII. a, VIII. a; Phy- sik VII. a, VIII. a; Schreiben I. a, b, c. — Vom 11. Oktober auch Mathematik VIII. b, Physik VIII. b	18 bezw. 23 bezw. 25
17	Anton Sušnik , k. k. Professor, k. k. Leutnant i. E.	II. b	Latein II. b, VII. a; Deutsch II. b. — Bis 13. November auch Slo- wenisch II, b	19 bezw. 17
18	Johann Svetina , Dr. der Philosophie, k. k. Professor der 7. Rangsklasse, Ehrendomherr d. Laibacher Dom- kapitels, f. b. geistl. Rat, Mitglied der k. k. Prüfungskommission für allgemeine Volks- und Bürger- schulen	—	Religion V.—VIII. Exhortator für das Obergymnasium (Bis 1. März)	16
19	Vinzenz Šarabon , Dr. der Philosophie, k. k. Professor	VIII. b	Geographie II. b; Geschichte und Geographie V. a, b, VI. b, VIII. b	19 bezw. 18
20	Franz Vadnjal , k. k. Professor der 8. Rangsklasse	IV. b	Latein IV. b; Griechisch IV. b, VII. b; Geschichte II. b	16
21	Franz Verbic , k. k. Professor	—	Mathematik I b; Naturgeschichte II. a, b, c, IV. a, b, VII. a, b	19
22	Jakob Žmavc , Dr. der Philosophie, k. k. Professor der 8. Rangsklasse, Konservator der k. k. Zentral- kommission für Denkmalpflege, Kustos des hist.-geogr. Kabinettes	VII. b	Geschichte und Geographie III. a, VI. a, VII. a, b, VIII. a	19 bezw. 18
23	Josef Gorečan , Turnlehrer der k. k. Lehrerbildungsanstalt	—	Turnen II. a, b, c, III. a. — Vom 11. Oktober auch Turnen IV. a, b	8 bezw. 12
24	Markus Bajuk , suppl. Gymnasial- lehrer, k. u. k. Leutnant i. d. Res.	III. b (Seit 13. 11.)	Latein III. b; Slowenisch II. b, III. a, b (Seit 13. November)	14
25	Franz Bradač , suppl. Gymnasial- lehrer	II. c	Latein II. c; Griechisch V. b; Deutsch II. c; Slowenisch II. c; Geschichte II. c	21
26	Johann Dolenc , suppl. Gymnasial- lehrer	VI. a	Latein VI. a; Griechisch VI. a; Deutsch II. a	16

	Name und Charakter	Ordinarius in der Klasse	Lehrfach und Klasse	Wöchentl. Stunden
27	Franz Gnjezda , suppl. Gymnasiallehrer	V. b	Latein V. b; Griechisch III. b; Deutsch IV. a; Propädeutik VII. b, VIII. b	19
28	Rudolf Großelj , suppl. Gymnasiallehrer, k. k. Leutnant i. d. Res.	—	Mathematik I. c, II. b, III. b, IV. a, V. a; Propädeutik VII. a, VIII. a. — Vom 11. Oktober auch Mathematik V. b, VII. b	19 berw. 25
29	Franz Kobal , suppl. Gymnasiallehrer	VI. b	Latein VI. b; Griechisch VI. b; Deutsch IV. b; Slowenisch V. a, b. — Vom 13. November auch Slowenisch VI. b	19 berw. 21
30	Josef Osana , suppl. Gymnasiallehrer, k. k. n. a. Kadett	I. b	Latein I. b, VII. b; Deutsch I. b; Slowenisch I. b	21
31	Andreas Prebil , suppl. Gymnasiallehrer	I. c	Latein I. c; Griechisch IV. a; Slowenisch I. c, IV. b	17
32	Alois Sodnik , suppl. Gymnasiallehrer, k. u. k. Leutnant i. d. Res.	—	Mathematik I. a, II. c, IV. b; Turnen I. a, b, c, III. b, IV. a, b. — Vom 11. Oktober auch Mathematik VI. a, b, Physik VII. b statt Mathematik I. a und Turnen IV. a, b	21 berw. 24
33	Martin Volavšek , suppl. Gymnasiallehrer	—	Geographie I. a, b, c, II. c; Geschichte und Geographie II. a, III. b, IV. a, b	24
34	Franz Zidar , suppl. Gymnasiallehrer	—	Deutsch I. c, III. b, V. b, VI. b, VII. b, VIII. b	21

B. Für die nicht obligaten Lehrfächer.

35. **Französische Sprache** für Schüler von der IV. Klasse an, in 2 Kursen à 2 St. w., lehrte der Realschulprofessor **Dr. Franz Sturm**.

36. **Italienische Sprache** für Schüler von der IV. Klasse an, in 3 Kursen, 8 St. w., lehrten der Gymnasialprofessor **Dr. Josef Debevec** und der Lyzealprofessor **Josef Berce**.

Stenographie für Schüler von der IV. Klasse an:

deutsche und **slowenische** in je 2 Kursen, 6 St. w., lehrten der suppl. Gymnasiallehrer **Johann Doleneč** und der Gymnasialprofessor **Franz Novak**.

37. u. 38. **Freihandzeichnen** für Schüler des ganzen Gymnasiums, in 3 Kursen, 1. K. in 2 Abt. à 2 St. w., lehrten der Professor der 7. Rangsklasse an der k. k. Lehrerbildungsanstalt **Franz Suher** und der Assistent **Maksim Gaspari**, akad. Maler.

Gesang für Schüler des ganzen Gymnasiums, in 4 Abteilungen, 8 St. w., lehrte der Gesanglehrer **Markus Bajuk**.

Turnen für Schüler der V. bis VIII. Klasse in 1 Abteilung à 2 St. w., lehrte der suppl. Gymnasiallehrer **Alois Sodnik**.

39. u. 40. **Darstellende Geometrie** für Schüler von der VI. Klasse an, in 2 Kursen à 2 St. w., lehrten der Realschulprofessor **Josef Mazi** und der Realschulsupplent **Franz Jeran**.

Anmerkung: Musikalischen Unterricht erhielten mehrere Gymnasialschüler in der Musikschule der „Glasbena Matica“ und im „Marianum“.

Gymnasialdiener: † **Ignaz Vakselj** und **Josef Berdajs**. — Aushilfsdiener: **Ludwig Wokaun**.
Botanischer Gärtner: **Franz Juvan**.

II. Lehrverfassung.

A. Obligate Lehrgegenstände.

Dem Unterrichte in den obligaten Lehrgegenständen, ausgenommen die slowenische Sprache in allen Klassen und die deutsche Sprache in der I. und II. Klasse, liegt der mit dem Erlasse des Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 23. Februar 1900, Z. 5146, veröffentlichte Normallehrplan zugrunde. Die slowenische Sprache wird nach dem vom k. k. Landesschulrate für Krain mit Erlaß vom 28. Mai 1888, Z. 885, genehmigten Lehrplane gelehrt. Der Lehrplan für die deutsche Sprache in der I. und II. Klasse wurde mit dem U.-M.-Erl. vom 6. Juli 1892, Z. 11.297 (intimiert mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 30. Juli 1892, Z. 1478), festgestellt.

Die Zahl und der Inhalt der deutschen Aufgaben am Obergymnasium wurden mit dem U.-M.-Erl. vom 20. August 1892, Z. 17.616 (intimiert mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 9. September 1892, Z. 2025), geregelt.

Die durch den U.-M.-Erl. vom 20. September 1873, Z. 8171, für das k. k. I. Staatsgymnasium bezüglich der Unterrichtssprache bestimmten Normen wurden durch den U.-M.-Erl. vom 25. Oktober 1907, Z. 2575 (intimiert mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 2. November 1907, Z. 5976), insoweit geändert, daß nach sukzessiver Abtrennung der Klassen mit ausschließlich deutscher Unterrichtssprache auch der sprachlichen Einrichtung der utraquistischen Gymnasien in Krain näher getreten wurde. In diesem Sinne ordneten die weiteren U.-M.-Erl. vom 22. September und 14. Dezember 1908, Z. 27.245 und 40.914, an, daß an den utraquistischen Staatsgymnasien in Krain sukzessive die slowenische Unterrichtssprache nach Maßgabe der für einzelne Disziplinen zur Verfügung stehenden approbierten Lehrmittel und Lehrbehelfe eingeführt und daß an den genannten Anstalten schon mit Beginn des Schuljahres 1908/09 die Religionslehre in der V. Klasse und Griechisch in der III. Klasse unter Gebrauch der slowenischen Unterrichtssprache gelehrt werde. Weiters wurde zugleich genehmigt, daß die Zahl der wöchentlichen Unterrichtsstunden aus Deutsch in den zwei ersten Klassen von 4 auf 5 und in der III. Klasse von 3 auf 4 erhöht werde. Mit dem U.-M.-Erl. vom 1. Oktober 1909, Z. 39.330, wurde die slowenische Unterrichtssprache in der Mathematik auch auf die V. Klasse ausgedehnt. Demnach wurden im Sinne der eben erwähnten Verfügungen und des U.-M.-Erl. vom 22. Juli 1882, Z. 10.820, am Untergymnasium alle Gegenstände, mit Ausnahme des deutschen Sprachfaches, in slowenischer Sprache gelehrt. Am Obergymnasium wurde außer dem Slowenischen noch Religion in der V. bis VII., Naturgeschichte in der V. und VI., Mathematik in der V. bis VII. Klasse slowenisch, die übrigen Gegenstände deutsch gelehrt.

In den relativ-obligaten oder freien Lehrfächern wird die deutsche Stenographie, die italienische Sprache sowie die darstellende Geometrie unter Gebrauch der deutschen, die übrigen Lehrfächer unter Gebrauch der slowenischen Sprache gelehrt. Die Terminologie ist in beiden Sprachen zu geben.

Slowenische Sprache.

I. Klasse. Grammatik: Die Lehre vom einfachen Satze in elementarer Vollständigkeit; die regelmäßige Formenlehre und die notwendigen Unregelmäßigkeiten, in der Reihenfolge, die der parallele Lateinunterricht verlangt; empirische Erklärung der Elemente des zusammengesetzten und zusammengesetzten Satzes an Beispielen aus dem Lesebuche, mit besonderer Hervorhebung

dessen, was man beim Lateinunterrichte braucht. — Lektüre mit sachlicher Erklärung und den notwendigen grammatischen Bemerkungen. Nacherzählen, Memorieren und Vortragen poetischer und prosaischer Stücke. — Schriftliche Arbeiten: Im Anfang einige Diktate behufs Einübung der Orthographie; dann Wiedergabe vom Lehrer vorgetragener einfacher Erzählungen und erzählender Beschreibungen. Alle 14 Tage eine Schulaufgabe; im II. Semester wechseln Schul- und Hausaufgaben ab.

II. Klasse. Grammatik: Der zusammengezogene und zusammengesetzte Satz; die Interpunktionslehre; Ergänzung der Formenlehre; besonders ausführliche Behandlung des Verbums. — Lektüre und schriftliche Arbeiten wie in der I. Klasse.

III. Klasse. Grammatik: Systematische Wiederholung der Formenlehre, Syntax des Nomens, Berücksichtigung der Bedeutungslehre. — Lektüre mit sachlichen, sprachlichen und stilistischen Erklärungen und Anmerkungen. Memorieren und Vortragen. — Schriftliche Arbeiten: Monatlich eine Schul- und eine Hausaufgabe nach den in den Instruktionen für das Deutsche gegebenen Anleitungen.

IV. Klasse. Grammatik: Systematische Lehre vom zusammengesetzten Satz in Verbindung mit der Syntax des Verbums. Grundzüge der Prosodik und Metrik. Figuren und Tropen. — Lektüre und schriftliche Arbeiten wie in der III. Klasse.

V. Klasse. Die wichtigsten Punkte der Stammbildungslehre. Nominal- und Verbalstämme. Komponierte Nominalstämme. Epik. Nationalepos. Kunstepos. Lektüre der entsprechenden Lesestücke mit besonderer Berücksichtigung der epischen Nationalliteratur. Privatlektüre. Memorieren und Vortragen. Monatlich eine schriftliche Arbeit, abwechselnd Schul- und Hausarbeiten.

VI. Klasse. Fortsetzung der Epik, Lyrik, Dramatik. Lektüre der bezüglichen Lesestücke nach dem Lesebuche. Auswahl serbischer Volkslieder; dieser Lektüre wird eine kurze Darlegung der hauptsächlichsten Eigentümlichkeiten der serbo-kroatischen Sprache vorausgeschickt. Privatlektüre. Memorieren und Vortragen. Aufsätze wie in der V. Klasse.

VII. Klasse. Altslowenische Lautlehre. Dehnung und Steigerung in den drei Hauptgruppen der Vokale. Die wichtigsten Veränderungen der Konsonanten vor weichen und präjotierten Vokalen. Altslowenische Formenlehre mit steter Berücksichtigung der neuslowenischen Wortformen, indem auf Grund der altslowenischen Sprache auf die Entwicklung der neuslowenischen Formen, auf die Gleichheit und Abweichung beider Sprachen hingewiesen und dadurch eine genauere Kenntnis des Neuslowenischen erzielt wird. Die wichtigsten Angaben über die Geschichte der altslowenischen Sprache. Neuslowenische Lektüre nach Auswahl und solche der serbo-kroatischen Dichtung: „Smrt Smail-age Čengića“. Privatlektüre, Deklamationen, freie Vorträge. Aufsätze wie in der V. Klasse.

VIII. Klasse. Altslowenische Denkmäler. Altslowenische Lektüre nach dem Lesebuche. Geschichte der neuslowenischen Literatur und Sprachentwicklung auf Grund entsprechender Musterlektüre. Lektüre ausgewählter Dichtungen neuerer Schriftsteller. Privatlektüre, Deklamationen und Redeübung. Aufsätze wie in der V. Klasse.

Deutsche Sprache

in den beiden ersten Klassen.

I. Klasse. Empirische Erklärung der Elemente des einfachen und zusammengesetzten Satzes. Die Formenlehre parallel mit dem slowenischen und lateinischen Unterrichte. Einübung der starken Verba gelegentlich der Lektüre. — Lesen,

Sprechen, Nacherzählen und Vortragen memorierter poetischer und prosaischer Stücke. Schriftliche Übersetzungen aus dem Slowenischen ins Deutsche. Im II. Semester mitunter schriftliche Wiedergabe erklärter Lesestücke. Monatlich zwei Arbeiten, abwechselnd Schul- und Hausarbeiten.

II. Klasse. Wiederholung und Ergänzung der Formenlehre, namentlich systematische Behandlung der starken Verba. Empirische Behandlung des zusammengesetzten und znsammengesetzten Satzes. Systematische Durchnahme der orthographischen Regeln. Interpunktionslehre. — Lektüre wie in der I. Klasse. — Schriftliche Arbeiten wie in der I. Klasse, doch vorwiegend Nacherzählungen.

Übersicht der Verteilung der obligaten Lehrfächer nach den einzelnen Klassen und wöchentlichen Stunden.

Lehrgegenstand	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Zusammen
	a, b, c à	a, b, c à	a, b à	a, b à	a, b à	a, b à	a, b à	a, b à	
Religionslehre	2	2	2	2	2	2	2	2	36
Latein	8	7	6	6	6	6	5	5	113
Griechisch	—	—	5	4	5	5	4	5	56
Deutsch	5	5	4	4	3	3	3	3	70
Slowenisch	3	2	3	2	2	2	2	2	41
Geographie und Geschichte	2	4	4	4	4	5	3	4	66 (I. S.)
								3	64 (II. S.)
Mathematik	3	3	3	3	3	3	3	2	52
Naturgeschichte	2	2	—	—	3	3	2	—	22 (I. S.)
									28 (II. S.)
Physik	—	—	2	—	3	—	—	4	24 (I. S.)
									20 (II. S.)
Propädeutik	—	—	—	—	—	—	2	2	8
Schreiben	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Turnen	2	2	2	2	—	—	—	—	20
Zusammen	28	27	31	30	28	28	28	28	511

B. Freie Lehrgegenstände.*

I. Französische Sprache.

I. Kurs (2 St. w.): Laut- und Formenlehre in methodischer Angliederung behufs Erlernung der französischen Orthographie und Grammatik. Der bestimmte und der unbestimmte Artikel, Deklination und Geschlecht der Substantiva, das Adjektiv, Pronomen, Numerale, Adverb, Präpositionen, grundlegende Begriffe für die Konjugation der einfachen und zusammengesetzten Zeiten. Memorieren und

* Die Angaben über die Schülerzahl beziehen sich immer auf den Semesterschluß.

Rezitieren einfacher vorbereiteter Leseübungen und Lesestücke. Lehrbuch: Friedrich Juvančič, Učna knjiga francoskega jezika za srednje in njim sorodne šole. I. del. — An diesem Kurse beteiligten sich auch 4 Schüler des II. Staatsgymnasiums. — Besuch im I. Semester 14, im II. Semester 13 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.): Eingehende Erörterung der Formenlehre der regelmäßigen und unregelmäßigen Verba. Komplettierung der Formenlehre der übrigen Redeteile. Das Wichtigste aus der Syntax. Lektüre erzählender, dialogischer und epistolarer Prosa. Memorieren und Rezitieren von Gedichten. Die wichtigsten Regeln der französischen Verslehre. Konversation im Anschluß an das Lehrbuch: Friedrich Juvančič (wie oben), II. del, und an Anatole France: *Jocaste*, *Le Chat maigre*. — Besuch im I. Semester 13, im II. Semester 11 Schüler.

2. Italienische Sprache.

I. Kurs (in 2 Abt. à 2 St. w.): Elemente der Grammatik; einfache Sprechübungen. Lehrbuch: Baroni-Segatini, Lehr- und Lesebuch der italienischen Sprache, I. Teil. Vertua Gentile, Santuccio della Grotta. — Besuch im I. Semester 88, im II. Semester 75 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.): Grammatik: Baroni-Segatini, II. Teil. Lektüre: Dr. O. Haecker, *Il piccolo italiano*. Drei schriftliche Arbeiten im Semester. — Besuch im I. Semester 28, im II. Semester 19 Schüler.

III. Kurs (2 St. w.): Übersicht über die italienische Literatur. Lektüre: Dante, *La Div. Commedia*, c. 1. 2. 3. A. Manzoni, *I promessi sposi* (c. I–VIII). — Baroni-Segatini, III. Teil. — Besuch im I. Semester 28, im II. Semester 28 Schüler.

3. Deutsche Stenographie.

I. Kurs (in 2 Abt. à 2 St. w.): Die Wortbildung oder die sogenannte Korrespondenzschrift nach dem Lehrbuche der Stenographie von E. Kramsall, 8. Aufl. — Besuch im I. Semester 54, im II. Semester 49 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.): Die Kürzungsarten (Etymologie), die Wortbildungskürzungen nach Redeteilen (Formenlehre), praktische Ausbildung nach den syntaktischen Gesetzen (wann gekürzt wird), das ist die Debattenschrift. — Besuch im I. Semester 26, im II. Semester 25 Schüler.

4. Slowenische Stenographie.

I. Kurs (in 2 Abt. à 2 St. w.): Korrespondenzschrift. Lehrbuch: Novak, *Slovenska stenografija*, I. del. — Besuch im I. Semester 55, im II. Semester 49 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.): Debattenschrift. Lehrbuch: Novak, *Slovenska stenografija*, II. del. — Besuch im I. Semester 34, im II. Semester 30 Schüler.

5. Freihandzeichnen.

I. Kurs (in 2 Abt. à 2 St. w.): Freiarmübungen mit Kohle und Bleistift: Kreis, Ellipse, Eilinie, Schlingen, geom. Grundfiguren, Spirale, Schnörkel usw. Malen von Blättern und Blüten verschiedener Art; Stilisieren und Anwendung

derselben im Ornament. Zeichnen der Vorderansichten verschiedener Gefäßformen und Gebrauchsgegenstände. — Besuch im I. Semester 56, im II. Semester 74 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.) Erläuterung der perspektivischen Grundsätze nach Gegenständen aus der Umgebung der Schüler auf Grund der Erfahrung. Malen von Gebrauchsgegenständen in perspektivischer Auffassung und von Schmetterlingen, Blüten, Zweigen und Käfern nach der Natur. Skizzieren einfacher Motive im Freien. — Besuch im I. Semester 46, im II. Semester 44 Schüler.

III. Kurs (2 St. w.): Zeichnen von antiken Gefäßformen. Kopfzeichnen nach Reliefs, Büsten aus Gips und nach der Natur. Skizzieren von figuralen Details und der menschlichen Figur nach der Natur. Malen von Schmetterlingen, Blumen, Muscheln, Schnecken, Gebrauchsgegenständen, Vögeln, Stilleben und landschaftlichen Motiven nach der Natur, Zeichnen im Museum und im Freien nach der Natur. — Besuch im I. Semester 37, im II. Semester 33 Schüler.

Darstellende Geometrie.

I. Kurs (2 St. w.): Anschauungsgemäßes Zeichnen von Grund- und Aufriß einfacher Körper in besonderen Lagen gegen die Rißebenen. Geometrische Festsetzung der Begriffe Grund- und Aufriß für Punkte, Linien usw. Hauptgesetze über die Risse eines Punktes. Darstellung ebenflächiger Körper in gedrehten Stellungen. Zeichnen von Seiten- und Schrägrissen solcher Körper. Konstruktion der Schnitte von Geraden mit Ebenen, von Ebenen untereinander und von ebenflächigen Körpern mit Ebenen. Schattenkonstruktionen für ebenflächige Körper bei Parallelbeleuchtung. Lösung der allerwichtigsten Grundaufgaben, anknüpfend an die Körperdarstellung. Zeichnen von Körpernetzen. — An diesem Kurse beteiligten sich auch die Schüler des II. Staatsgymnasiums. — Besuch im I. Semester 22, im II. Semester 13 Schüler.

II. Kurs (2 St. w.): Gestaltermittlung einer durch Normalrisse gegebenen ebenen Figur und Zeichnen der Normalrisse einer ebenen Figur von vorgeschriebener Gestalt und Lage. Anwendung dieser beiden Konstruktionen zur Lösung verschiedener Aufgaben, insbesondere zur Darstellung regelmäßiger Prismen und Pyramiden von vorgeschriebener Gestalt und Lage. Darstellung von Kreisen, Drehkegeln und Drehzylindern oder daraus zusammengesetzten Körperformen auch im Schrägriß. Darstellung von Kugeln und Drehkörpern. Kegelschnitte. Ebene Schnitte von Zylindern, Kegeln, Kugeln und Drehkörpern. Die einfachsten Schattenkonstruktionen für Zylinder, Kegel und Kugel. — Besuch im I. Semester 12, im II. Semester 11 Schüler.

7. Gesang.

Der Gesangunterricht wurde den Schülern des Gymnasiums in vier Abteilungen in je 2 wöchentlichen Stunden erteilt. Der I. Kurs (2 Abteilungen) war für die Anfänger bestimmt, der II. Kurs (2 Abteilungen) a) Männerchor, b) in Knabenchor geteilt. Im I. Kurse und nach Bedarf im II. Kurse wurde das Elementare der Gesangkunst, das Musiktheoretische mit historischen Rückblicken auf die Entwicklung der Tonkunst, das Gesangtechnische in ein- und mehrstimmigen Übungen sowie beim Einstudieren geistlicher und weltlicher Lieder durchgenommen. — Besuch im I. Semester 150, im II. Semester 143 Schüler.

8. Turnunterricht.

Am Turnen als nicht obligatem Gegenstande beteiligten sich die Schüler der V. bis VIII. Klasse in einer Abteilung (2 St. w.) — Besuch im I. Semester 18, im II. Semester 17 Schüler.

Frei- und Ordnungsübungen. Übungen *mit* Belastung. — Reihungen, Schwenkungen mit kleineren Reihen, Windungen mit größeren Übungen im Reihenkörper.

Die **Gerätübungen** erstreckten sich auf Weit- und Hochsprung, Sturmspringen, Bock-, Pferd- und Barrenspringen; Hangeln und Hangzucken an der Leiter, einfache Wellen, Felgen und Abschwünge am Reck, Stützübungen am Barren und Hangübungen an den Ringen.

III.

Absolvierte Lektüre.

A. Aus dem Lateinischen.

III. a Klasse. Cornelius Nepos (ed. Košan): Nr. 1—3, 9, 10. Q. Curtius Rufus (ed. Košan): Nr. 1, 2, 4, 6, 7. — **Privatlektüre:** Cornelius Nepos: Nr. 4 (Furlan, Inglič, Lužar), Nr. 5 (Kermavner, Mantuani, Markošek, Rožič, Vertačnik, Globočnik, Konvalinka Anna), Nr. 6 (Bizjak, Lužar), Nr. 11 (Beg, Černič, Gruden, Ponebšek, Rauter, Rus, Kolar, Konvalinka Ludwika, Pirc Vera); Q. Curtius Rufus: Nr. 3 (Popovič), Nr. 5 (Klinar, Kostanjevec, Ločniškar, Pirc Zvezdana); Caesar, *De bello Gallico*: lib. I. 46—54 (Bassin), I. 1, II. 34, 35 (Kokalj), I. 1—3 (Kramaršič); Cicero, *Verres*: lib. I. 1—5 (Kovač).

III. b Klasse. Cornelius Nepos (ed. Košan): Nr. 1—5, 7, (mit Auswahl) 10. Q. Curtius Rufus (ed. Košan): Nr. 1—4, 7—9. — **Privatlektüre:** Cornelius Nepos: Nr. 6; Q. Curtius Rufus: Nr. 5—7.

IV. a und b Klasse. Caesar, *De bello Gallico*: lib. I., VII. 1—5, 14—29. C. Plinii Secundi *Historia naturalis*: lib. XXXV. 10 (de Apelle pictore). C. Plinii Minoris *epistola ad Traianum*; *Traiani responsum*. — **Privatlektüre:** Caesar, *De bello Gallico*: lib. II. 5—15 (1 Sch.), III. 1—10 (12 Sch.), III. 7—16 (1 Sch.), III. 20—30 (1 Sch.), III. (1 Sch.), IV. 1—12 (6 Sch.), 16—19 (1 Sch.), 20—30 (4 Sch.), V. 1—10 (2 Sch.), VI. 11—20 (17 Sch.), VI. 29 bis 37 (1 Sch.).

V. a Klasse. Ovidius (ed. Sedlmayer): *Metamorphosen*: Nr. 2—5, 12, 16, 17, 30; *Fasten*: Nr. 1, 5; *Tristien*: Nr. 1, 8. Livius (ed. Zingerle): lib. XXI. (mit Auswahl). — **Privatlektüre:** Ovidius: *Metamorphosen*: Nr. 6 (Petrič), Nr. 10 (Zupan), Nr. 15 (Vičič), Nr. 18 (Bežek, Budič, Vurnik), Nr. 20 (Zbašnik), Nr. 21 (Fettich), Nr. 23 (Karlin, Skala, Steindl, Zajec), Nr. 25 (Cepuder, Debevec, Faganel, Fettich, Karlin, Krašna, Kump, Steindl, Zajec), Nr. 26 (Flis), Nr. 29 (Sajovic, Struna); *Jugendgedichte*: Nr. 5 (Flis); *Briefe vom Pontus*: Nr. 1 (Mejač), Nr. 3 (Ambrožič), Nr. 4 (Dernovšek); Livius: lib. I. 1, 2 (Lukesch), I. 11—14 (Flis, Fink, Kristan), I. 25, 26 (Ambrožič, Bežek, Cepuder, Faganel, Ilešič, Kump, Mejač, Pirc, Zupan), I. 27—29 (Vičič), II. 9—13 (Petrič, Sajovic, Struna, Zbašnik), VIII. 8, 19—11, 4, XXVI. 9 (Budič, Dernovšek, Karlin, Rapè, Steindl, Vesel, Vurnik, Zajec, Zelenka), XXII, 11, 12, XXVI. 9 (Debevec), XXII. 15—17 (Fettich, Krašna). — **Memorierte Stellen:** Ovidius, *Metamorphosen*: Nr. 2 (1—24).

V. b Klasse. Ovidius (ed. Sedlmayer): *Metamorphosen*: Nr. 1—5, 12, 16, 17, 30; *Fasten*: Nr. 1, 5; *Tristien*: Nr. 1, 8. Livius (ed. Zingerle): lib. XXI. (mit Auswahl). — *Privatlektüre*: Ovidius: *Metamorphosen*: Nr. 9 (Lenič, Lipovšek), Nr. 10 (Galovič, Hiti), Nr. 13 (Avšič, Bezjak, Galovič, Gunde, Klatzer, Konjar, Kovič, Mejač, Soklič), Nr. 14 (Parma, Torelli), Nr. 18 (Čeh, Dimnik, Javoršek, Kepec, Lilleg, Pfeifer, Plevel, Potokar, Pretnar), Nr. 21 (Debevc, Pfeifer, Žvokelj), Nr. 23 (Berlic, Pfeifer, Pohar, Slana), Nr. 25 (Deisinger, Plevel); *Elegien*: Nr. 2 (Debevc, Klatzer); *Fasten*: Nr. 18 (Debevc, Žvokelj); *Tristien*: Nr. 12 (Debevc, Lilleg); *Episteln*: Nr. 3 (Berlic, Pretnar), Nr. 4 (Deisinger, Klatzer, Pohar, Slana); Livius: lib. I. 1—20 (Avšič, Berlic, Bezjak, Debevc, Gunde, Javoršek, Kepec, Klatzer, Konjar, Kovič, Lenič, Lilleg, Mejač, Parma, Pfeifer, Plevel, Potokar, Pretnar, Žvokelj), I. 1—18 (Soklič, Torelli), I. 55—60 (Lipovšek), II. 1—6 (Dimnik), II. 12—18 (Hiti), XXI. 45—51 (Parma), XXII. 44—45 (Čeh, Pohar), XXVI. 9 (Čeh, Pohar, Slana), XXXIX. 49—52 (Čeh, Deisinger, Galovič, Slana). — *Memorierte Stellen*: Ovidius, *Metamorphosen*: Nr. 1, 2 (1—24).

VI. a Klasse. Sallustius: *Bellum Jugurthinum* (mit geringen Weglassungen); *Bellum Catilinae* (kursorisch die Abschnitte, die für den historischen Hintergrund von Ciceros Reden gegen Catilina in Betracht kommen). Cicero, *In Catilinam*, oratio I. Vergilius: *Aeneis*, lib. I., II. (mit Weglassungen); *Ecloga* I. — *Privatlektüre*: Cicero: *Pro Roscio Amerino* (Šusteršič); *In Catilinam*, oratio II. (Šusteršič); ausgewählte Gedichte des Catullus (Bajec). — *Memorierte Stellen*: Vergilius, *Aeneis*, lib. I. (1—11) und einzelne Merkwürdige.

VI. b Klasse. Sallustius, *Bellum Jugurthinum* (in Auswahl). Cicero, *In Catilinam*, oratio I. Vergilius: *Aeneis*, lib. I.; *Georgica*, lib. I.; *Einleitung*; lib. II. (*Laudes Italiae, Laudes vitae rusticae*); lib. IV. (über die Bienen [in Auswahl]); *Bucolica*; *Ecloga* I. — *Privatlektüre*: Sallustius, *Oratio cottae* (Gogala, Kežar, Orožen, Podgornik, Turk, Vodusek); Vergilius: *Bucolica, Ecloga* V. (Čekal, Födransperg, Sajovic, Šabec, Žnidaršič); *Aeneis*, lib. IV. (Hrast). — *Memorierte Stellen*: Sallustius, *Bellum Jugurthinum*, cap. 31 (Rede des C. Memmius); Cicero, *In Catilinam*, oratio I., cap. 1; Vergilius: *Aeneis*, lib. I. (1—34), *Georgica*, lib. I. (1—5), *Bucolica, Ecloga* I. (1—10).

VII. a Klasse. Ciceros Anklageschrift gegen C. Verres (ed. H. Nohl), lib. IV., §§ 1—39, 52—61. Vergilius (ed. E. Hoffmann), *Aeneis*: lib. II. 1—56, 195—338, 402—566, 633—803; lib. IV. Plinius des Jüngeren Briefe (Auswahl von R. Kukulica): I., V., VI., VIII., XXXI., XXXII., LXII. Cicero, *De re publica*, VI. 9—29 (*somnium Scipionis*). — *Privatlektüre*: Cicero, *In Verrem*, lib. IV. 39—52, 61—67; Vergilius, *Aeneis*, lib. II. 56—195, 338—402, 566—633.

VII. b Klasse. Ciceros Anklageschrift gegen C. Verres (ed. H. Nohl), lib. IV. Cicero, *De re publica*, VI. 9—29 (*somnium Scipionis*). Vergilius (ed. E. Hoffmann): lib. II., IV., VI. 620—853. Plinius des Jüngeren Briefe (Auswahl von R. Kukulica). I., III., IV., V., VIII., XIV., XV., XXVIII., XXIX., LVIII. — *Privatlektüre*: Ciceros Rede gegen Q. Caecilius, §§ 1—35 (für alle Sch.); Cicero: *Pro Archia poeta* (Arh), *Cato Maior*, § 39 bis Schluß (Bregar, *De finib. bon. et malor.*, lib. I. (Čebin), *De oratore*, lib. I. (Češarek), *De re publica*, I. 1—12, 41—71 (Černe sen.), *De officiis*, I. 1—60, 74—91 (Debevc Anton), *De imperio Cn. Pompei* (Dolničar), *De natura deorum*, I. 1—12, II. 75—104, 147—168, III. 69—95 (Juvanc), *In Verrem*, lib. V. (Pihlar), *Pro Murena* (Turk, Vohnjak); Vergilius: *Aeneis*, lib. V (Mušič, Vidic), III. (Pretnar); Catull, lib. III., V., VII.,

VIII., XI., XXXI., XLV., LV., CI., CVII.; Tibull, lib. I. 1, 3; Properz, lib. I 18, V. 7 (Šmalc). — *Memorierte Stellen*: Vergilius, Aeneis: lib. II. 1—20, 40—49, IV. 53—70.

VIII. a Klasse. Horatius: Carmina: lib. I. 1—4, 6, 7, 11, 12, 14, 18, 20—22, 24, 29, 31, 34, 37, 38, II. 1, 3, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 17, 20, III. 1—3, 5, 6, 9, 16, 21, 23, 30, IV. 3—5, 7, 9; Epoden: 2, 13; Satirae: lib. I. 1, 3, 6, 9, II. 6; Epistulae: lib. I. 2. Tacitus, Annales: lib. I. 1—49, II. 41—43, 53—55, 69—77, III. 1—7. — *Memorierte Stellen*: Hor. Carm. I. 1, 3, 22, II. 3, 14, III. 30.

VIII. b Klasse. Horatius: Oden: lib. I. 1—4, 6, 7, 10—12, 14, 18, 20—22, 24, 31, 32, 34, 38, II. 1—3, 6, 7, 9, 10, 13—18, 20, III. 1—5, 8, 21, 23, 30, IV. 3, 5, 7, 9, 15; Carmen saeculare; Epoden: 2, 7; Satirae: lib. I. 1, 9; Epistulae: lib. I. 2. Tacitus, Annales: lib. I. 1—30, II. 41—43, 53—55, 69—83, III. 1—7. — *Privatlektüre*: Horatius, Oden: lib. IV. 12 (Adamič), III. 24 (Budinek), III. 9 (Čop), I. 15, 17, II. 19 (Krašna), I. 37 (Mihelič), III. 29 (Scherwitzel), III. 9, 16, IV. 6 (Šavli), III. 18 (Žnidarič). — *Memorierte Stellen*: Horatius, Oden: lib. I. 1—3, II. 3, III. 30.

B. Aus dem Griechischen.

V. a Klasse. Xenophon, Anabasis (ed. Schenkl): Nr. I—III, V, VI. Homer, Ilias (ed. Christ): lib. I., II. — *Privatlektüre*: Xenophon, Anabasis: Nr. IV 1—15 (Fettich), Nr. IX (Bežek), Nr. X (Ambrožič, Faganel); Kyrupädie: Nr. III (Sajovic, Skala, Struna, Vurnik, Zajec), Nr. IV (Kump, Petrič), Nr. VII (Dernovšek, Zbašnik); Homer, Ilias: lib. III. 1—75 (Ambrožič, Cepuder, Faganel, Karlin, Kristan, Kump, Mejač, Rapè, Vesel, Vičič, Zelenka, Zupan), III. 1—120 (Petrič, Sajovic, Steindl, Struna), III. 121—198 (Flis, Ilešič), III. 245—461 (Bežek, Debevec, Dernovšek, Zbašnik), III. 324—461 (Laßbacher). — *Memorierte Stellen*: Homer, Ilias: lib. I. 1—32.

V. b Klasse. Xenophon und Homer wie in V. a. — *Privatlektüre*: Xenophon, Anabasis: Nr. IV (alle Sch.); Homer, Ilias: lib. III. (Bežak, Debevc, Deisinger, Galovič, Klatzer, Parma, Pretnar, Slana, Soklič, Mejač), VIII. (Lipovšek), XIV. (Pfeifer), XVI. (Žvokelj), XVII. (Pohar), XIX. (Berlic), XXI. (Cséh). — *Memorierte Stellen*: Homer, Ilias: lib. I. 1—32, 42—51, 437—439, II. 174—175.

VI. a Klasse. Homer, Ilias: lib. III., VI., XVIII., XXII., XXIV. Herodot: lib. VII. 1—52. Plutarchs Perikles (mit Auswahl). — *Privatlektüre*: Homer, Ilias: lib. VII. (Wolf), XVI. (Ambrožič, Bajec, Bedžuh, Bohinec, Kordin, Nečemar), XXI. (Sedej), XXIII. (Tušar).

VI. b Klasse. Homer, Ilias: lib. III., VI., XVI., ferner in einer die Fortentwicklung der Begebenheiten klarlegenden Auswahl Partien aus den Gesängen, lib. XVII.—XXIV. Herodot: lib. I. (in Auswahl), VI. (Der Zug des Mardonius, Der erste Perserkrieg), VII. (Rüstungen der Perser zum zweiten Kriege). — *Privatlektüre*: Abschnitte aus Herodot: lib. I. (Čekal, Hrast, Orožen, Plehan, Podgornik, Turk, Vodušek, Žnidaršič), aus II. (Fettich-Frankheim, Kejžar, Maležič, Sajovic), aus III. (Gogala, Šabec), aus IV. (Repnik), aus VII. (Jurkovič, Kušlan), aus VIII. (v. Födransperg, Maček). — *Memorierte Stellen*: Homer, Ilias: lib. III. 15—45, VI. 440—465.

VII. a Klasse. Homer, Odyssee: lib. V., VI., IX., X., XIII., XIV. Demosthenes, III. Philippische Rede. Platon, Apologie: cap. I—XV. — *Privatlektüre* (für alle Sch.): Demosthenes, Rede über den Frieden.

VII. b Klasse. Homer, Odyssee: lib. I. 1—350, V.—VII., IX., X., XIII. Demosthenes und Platon wie in VII. a.

VIII. a Klasse. Platon: Apologie, cap. XVI bis Schluß; Kriton; Euthyphron. Sophokles, Antigone. Homer, Odyssee, lib. XVI.

VIII. b Klasse. Platon u. Sophokles wie in VIII. a. Homer, Odyssee, lib. XIII. (aus dem Stegreife). — Privatlektüre: Platon, Phaidon, cap. 63—67 (Adamič); Homer, Odyssee: lib. XV. 1—168 (Engelsberger, Grabner), XV. 169 bis 557 (Javornik, Verbič), XVII. 1—325 (Budinek, Komar), XIX. 1—307 (Miklič, Pakiž, Pretnar).

C. Aus dem Deutschen.

V. a Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl aus dem Lesebuche. Liliencron, Kriegsnovellen; Stifter, Die Narrenburg. — Memorierete Stellen: Goethe, Erbkönig, Der Fischer; Schiller, Die Kraniche des Ibykus; Heine, Belsazar; Uhland, Bertran de Born; Mörike, Die traurige Krönung.

V. b Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Heinrich v. Kleist, Michael Kohlhaas. — Memorierete Stellen: Goethe, Erbkönig, Der Fischer; Schiller, Die Kraniche des Ibykus; Heine, Belsazar; Th. Fontane, Gorm Grymme, Die Brück' am Tay.

VI. a Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Lessing, Minna von Barnhelm, Emilia Galotti; Goethe, Götz von Berlichingen; Schiller, Die Räuber; Raabe, Des Reiches Krone, Else von der Tanne. — Memorierete Stellen: Goethe, Prometheus, Wanderers Nachtlied, Harfenspieler, Das Göttliche, Grenzen der Menschheit.

VI. b Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Lessing, Minna von Barnhelm, Emilia Galotti; Goethe, Götz von Berlichingen, Egmont; Schiller, Die Räuber; Annette Droste-Hülshoff, Die Judenbuche. — Memorierete Stellen: Mailed, Mignon, Gesang der Geister über den Wassern, Das Göttliche, Grenzen der Menschheit, Prometheus.

VII. a Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Goethe, Hermann und Dorothea, Iphigenie auf Tauris; Schiller, Wallenstein, Maria Stuart, Jungfrau von Orleans, Wilhelm Tell, Braut von Messina; Grillparzer, Ahnfrau, König Ottokars Glück und Ende, Wehe dem, der lügt, Der Traum ein Leben; Kleist, Der zerbrochene Krug; Shakespeare, Macbeth; Handel-Mazzetti, Jesse und Maria. — Memorierete Stellen: Schillers Lied von der Glocke.

VII. b Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Goethe, Iphigenie auf Tauris, Torquato Tasso, Hermann und Dorothea; Schiller, Wallenstein, Die Jungfrau von Orleans, Wilhelm Tell, Die Braut von Messina; Heinrich v. Kleist, Der zerbrochene Krug; Grillparzer, Die Ahnfrau. — Memorierete Stellen: Goethe, Gefunden, Schäfers Klagelied; Schiller, Das eleusische Fest, Die Hoffnung, Die Worte des Glaubens, Die Macht des Gesanges.

VIII. a Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Goethe, Egmont, Iphigenie auf Tauris, Faust I.; Schiller, Wallenstein, Maria Stuart, Braut von Messina; Grillparzer, Ahnfrau, König Ottokars Glück

und Ende, Das goldene Vlies; Kleist, Prinz von Homburg; Hebbel, Agnes Bernauer, O. Ludwig, Der Erbförster; H. Ibsen: Die Kronpräsidenten; Shakespeare, Macbeth; Handel-Mazzetti, Jesse und Maria. — **Memorierte Stellen:** Schillers Lied von der Glocke.

VIII. b Klasse. Schul- und Privatlektüre: Auswahl nach dem Lesebuche. Goethe, Faust I.; Grillparzer, Sappho, Das goldene Vlies; Fr. Hebbel, Agnes Bernauer; Ludwig, Der Erbförster; Kleist, Friedrich von Homburg. — **Memorierte Stellen:** Schillers Lied von der Glocke.

D. Aus dem Slowenischen.

V. a und b Klasse. Slovenska čitanka za V. in VI. razred: št. 1—70 (izberoma), 75, 124 (1—6). — **Na pamet:** št. 46, 51, 54, 81, 106, 116, 124 (1, 2). — **Privatno čtivo,** uporabljeno za prosta predavanja v šoli: Jurčič, Lepa Vida; Finžgar, Pod svobodnim solncem. — **Prostovoljno na pamet:** nekaj pripovednih narodnih pesni, nadalje nekaj Aškerčevih, Gregorčičevih, Levstikovih, Prešernovih in Župančičevih pesnitev.

VI. a Klasse. Slovenska čitanka za V. in VI. razred (druga polovica). Šekspir, Julij Cezar; M. Ogrizovič, Asan-Aginica. — **Na pamet:** Krst pri Savici (Uvod in prva tretjina Krsta, 1—20); S. Gregorčič, Oljki; Smrt majke Jugovića (iz cikla Kosovo); Peter Preradović, Putnik.

VI. b Klasse. Izbor iz Čitanke za V. in VI. razred (druga polovica). Poleg tega: Cankar, Troje povesti; Morre-Kosta, Revček Andrejček; Funtek, Tekma; Shakespeare, Kralj Lear. — **Na pamet:** Prešeren, Krst pri Savici (Uvod in Krst), Nova pisarija. — **Privatno čtivo,** uporabljeno za prostovoljna predavanja v šoli: Detela, Malo življenje; Jurčič, Sosedov sin. — **Prostovoljna predavanja:** Al. Jirásek in njegovo literarno delovanje (Čekal); Henrik Sienkiewics (Podgornik); O značaju starih Slovanov (Vodušek).

VII. a Klasse. Izbor iz Sketove staroslovenske čitanke in iz Slovstvene čitanke (do Vodnika). Zraven še: Iv. Mažuranić, Smrt Smail-age Čengijića; Vodnik, Pesmi; Finžgar, Naša kri, Veriga, Pod svobodnim solncem; Iv. Cankar, Troje povesti; Shakespeare, Beneški trgovec, Kralj Lear; Drechsler, Hrvatsko-srpske junačke pjesme.

VII. b Klasse. Izbor iz Staroslovenske čitanke in iz Slovstvene čitanke (do Preporoda slov. slovstva). Izbor Prešernovih pesmi. Mažuranić, Smrt Smail-age Čengijića. — **Na pamet:** Prešeren, Slovo od mladosti, Glosa; Smrt Smail-age (368—385).

VIII. a Klasse. Izbor iz Slovstvene čitanke (od Vodnika dalje). Prešernovi soneti in zabavljivi napisi. A. Medwed, Kacijanar. A. Funtek, Tekma.

VIII. b Klasse. Izbor iz Sketove Slovstvene čitanke (od Vodnika dalje). Razen tega še: Medved, Ivan Kacijanar; Finžgar, Naša kri; Iv. Cankar, Troje povesti; Slovenske novele in povesti (izdaja Matice Hrvatske); Ksaver Meško, Črna smrt; Puškin, Jevgenij Onjegin; Mencinger, Izbrani spisi I.; Erjavec, Hudo brezno in drugi spisi.

IV. Lehr- welche im Schuljahre 1914/1915 dem Unterrichte in

Gegenstand	I. Klasse	II. Klasse	III. Klasse	IV. Klasse
Religion	Veliki katekizem ali krščanski nauk; Stroj, Liturgika	Wie in I.	Stroj, Liturgika; Karlin, Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi	Karlin, Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi
Latijn	Pipenbacher, Latinska slovnica; Pipenbacher, Latinska vadnica za I. razred	Slovnica wie in I.; Pipenbacher, Latinska vadnica za II. razred	Slovnica wie in I.; Košan, Latinska čitanka za III. gimnazijski razred; Košan, Latinsko-slovenski slovar; Pipenbacher, Latinska vadnica za III. razred	Slovnica wie in I.; Pipenbacher, Latinska vadnica za IV. razred; Košan, Latinska čitanka za IV. in V. gimnazijski razred
Griechisch	—	—	Tominšek, Grška slovnica; Tominšek, Grška vadnica	Wie in III.
Deutsch	Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch, I. Teil	Wie in I.	Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch, II. Teil	Wie in III.
Slovenisch	Janežič-Sket, Slovenska slovnica, 10. nat.; Sket-Wester, Čitanka, I., 4. in 5. nat.	Slovnica wie in I.; Sket-Wester, Čitanka, II., 3. nat.	Slovnica wie in I.; Sket, Čitanka, III., 2. nat.	Slovnica wie in I.; Sket-Wester, Čitanka, IV., 2. nat.
Geographie und Geschichte	Pajk, Zemljepis za I. gimnazijski razred; Kozenn, Schulatlas, 42. Aufl.	Bežek, Zemljepis za spodnje in srednje razrede sred. šol, 2. nat.; Mayer-Kaspret, Zgodovina starega veka, 2. n.; Putzger, Historischer Schulatlas, 31.-32. Aufl.; Kozenn, Schulatlas, 42. Aufl.	Zemljepis wie in II.; Mayer-Kaspret, Zgodovina srednjega veka; Kozenn und Putzger wie in II.	Mayer-Kaspret, Zgodovina novega veka; Orožen, Domovinoznanstvo; Kozenn und Putzger wie in II.
Mathematik	Matek-Peterlin, Aritmetika; Mazi, Geometrijski nazorni nauk za I. razred	Aritmetika wie in I.; Mazi, Geometrija za II. razred	Aritmetika wie in I.; Mazi, Geometrija za III. razred	Matek, Aritmetika in algebra za IV. in V. gimnazijski razred; Matek, Geometrija za IV. in V. gimn. razred
Physik	—	—	Senekovič, Fizika, 3. nat.	Wie in III.
Naturgeschichte	Macher, Prirodopis živalstva; Macher, Prirodopis rastlinstva	Wie in I.	—	Herle, Kemija in mineralogija za IV. razred
Propädeutik	—	—	—	—

bücher, den obligaten Lehrfächern zugrunde gelegt werden.

V. Klasse	VI. Klasse	VII. Klasse	VIII. Klasse
Svetina, Katoliški verouk, I. (Resničnost katoliške vere)	Pečjak, Katoliški verouk, II. (Resnice katoliške vere)	Pečjak, Katoliški verouk, III. (Zivljenje po katoliški veri)	Medved, Zgodovina katoliške cerkve
Scheindler, Lateinische Grammatik, 8. Aufl.; Sedlmayer Scheindler, Lateinisches Übungsbuch für Obergymnasien, 5., umgearbeitete Aufl.; Tit. Livius, Ab urbe condita liber I, II, XXI, XXII, ed. Zingerle; Schmidt, Schülerkommentar zu Livius I, II, XXI, XXII; Ovids ausgewählte Gedichte von Sedlmayer, 7. Aufl.; Schwartasch, Schülerkommentar zu Sedlmayers Ovidius Naos Košan, Lat. cit. wie in IV.	Grammatik und Übungsbuch wie in V.; Vergili Aeneidos epitome, ed. Hoffmann, nur 5. Aufl.; Sallustii bellum Jugurthinum, ed. Scheindler, 3. Aufl.; Müller, Schülerkommentar zu Sallusts Schriften; Ciceros Reden gegen Catilina, ed. Nohl, 3. erweiterte Aufl.; Nohl, Schülerkommentar zu Ciceros Reden gegen Catilina	Grammatik und Übungsbuch wie in V.; Vergili Aeneidos epitome wie in VI.; Ciceros Rede gegen Caecilius und Verres IV, ed. Nohl, 3. verb. Aufl.; Briefe des jüngeren Plinius von Kukuša, 2. verb. Aufl., I. und II. Teil; Auswahl aus den römischen Lyrikern von Jurenka	Grammatik und Übungsbuch wie in V.; Horatii Flaccii Carmina selecta, ed. Huemer, 9. bis 4. Aufl.; Tacitus, Historische Schriften in Auswahl von A. Weidner, 1. und 2. Aufl.; Weidner, Schülerkommentar zu Tacitus' historischen Schriften
Curtius-Hartel, Griechische Schulgrammatik, 27. umg. Aufl.; Schenkl, Griechisches Übungsbuch, 22. umg. Aufl.; Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 15. Aufl.; Homers Ilias, von Christ, 3. Aufl.	Grammatik, 26.—24. Aufl.; Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 21. Aufl.; Homers Ilias, wie in V.; Herodot, Auswahl für den Schulgebrauch, v. Scheindler, I. und II. Teil	Grammatik wie in VI.; Homers Odyssee, von Christ, 4. Aufl.; Koch, Schülerkommentar zu Homers Odyssee; Demosthenes ausgewählte Reden, von Wotke, 5. Aufl.; Baran, Schülerkommentar zu Demosthenes	Grammatik wie in VI.; Homers Odyssee, von Christ; Lesebuch aus Platon und Aristoteles, von Schneider, 2. und 3. Aufl.; Sophokles, Philoktetes, von Schubert, 3. umgearbeitete Aufl.
Willomitzer, Deutsche Grammatik, 13.-10. Aufl.; Bauer-Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch, Ausg. für Gymn., V. Band, 2. und 3. Aufl.; Bauer-Jellinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literatur, 1. Teil	Grammatik wie in V.; Bauer-Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch, VI. Band, 2. Aufl.; Bauer-Jellinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literatur, 2. Teil	Grammatik wie in V.; Bauer-Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch, VII. Band; Bauer-Jellinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literatur, 3. Teil	Bauer-Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch, VIII. Band; Bauer-Jellinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literatur, 4. Teil
Slovnica wie in I.; Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred, 3. nat.	Slovnica wie in I.; Čitanka wie in V.; Novaković, Kosovo	Sket, Staroslov, čitanka; Sket, Slovenska slovnica čitanka za VII. in VIII. razred, 2. nat.; Prešeren, Poezije; Mažuranič, Smrt Smail-age Čengijica	Wie in VII.
Müllner, Erdkunde, Ausgabe für Gymnasien und Realschulen, 4. Teil; Zeehe, Lehrbuch der Geschichte des Altertums, 4.—6. Aufl.; Atlanten wie in II.	Müllner, Erdkunde, Ausg. f. Gymn. u. Realsch., 5. T.; Geschichte des Altertums wie in V.; Zeehe, Lehrbuch der Geschichte des Mittelalters, 2.—4. Aufl.; Zeehe, Geschichte der Neuzeit; Atlanten wie in II.	Geschichte der Neuzeit wie in VI.; Atlanten wie in II.	Hannak, Vaterlandskunde, Oberstufe, 16. und 17. Aufl.; Atlanten wie in II.
Wie in IV.	Matek-Zupancič, Aritmetika in algebra za VI., VII. in VIII. gimn. razr.; Matek, Geometrija za VI., VII. in VIII. gimn. razr. Adam, Logarithmen	Wie in VI.	Wie in VI.
Poljanec, Mineralogija in geologija; Macher, Botanika za višje razrede	Poljanec, Prirodopis živalstva za višje razrede	Reisner, Fizika za višje gimn. razr.; Reisner, Kemija za VII. gimn. razr.	Wallentin, Lehrbuch der Physik, 16. Aufl.
—	—	Ozvald, Logika	Ozvald, Psihologija

V.

Themata.

A. Zu den deutschen Aufsätzen am Obergymnasium.

V. a Klasse. 1. a) Der Mord im Fichtenhain. (Nach dem Gedichte „Die Kraniche des Ibykus.“) b) Die Entdeckung der Mörder des Ibykus. — 2. a) „Wohl dem, der frei von Schuld und Fehle, bewahrt die kindlich reine Seele.“ b) Auf dem Wege zum Friedhofe am Allerheiligentage. — 3. a) Kriemhildens Traum. b) Niobes Fall. (Nach Ovid.) c) Die geistlichen Epen des 9. Jahrhunderts. — 4. a) Die Vorboten des Winters. b) Siegfrieds Jugend. — 5. a) Siegfrieds Tod. b) Die Treue im Nibelungenliede. c) Das Landschaftsbild in Goethes „Erlkönig“. — 6. a) Hannibals Jugend. b) Der Kampf zwischen der naiven Selbstsucht und der Nächstenliebe im „Armen Heinrich“. c) Das Leben des Verschlagenen auf der Insel „Salas y Gomez“. — 7. a) Archibald Douglas — ein Beispiel glühender Vaterlandsliebe. b) Erst wäg's — dann wag's. c) Wie vererbe ich einen Schultag? — 8. a) Die höfische Epik und ihre Stoffe. b) Die Jugend lebt der Hoffnung, das Alter der Erinnerung. c) Parzivals Empfang in der Gralburg. — 9. a) Im wunderschönen Monat Mai. b) Die Stoffe in den Liedern Walters von der Vogelweide. — 10. a) Am Schlusse des Schuljahres. b) Ein Samstag-Abend in der „grünen Fichtau“. (Nach Stifters Erzählung „Die Narrenburg.“) c) Die Katakomben. — Redeübungen.

V. b Klasse. 1. a) Walters Erlebnisse auf der Flucht. b) Die Geisterwelt in „Erlkönigs Tochter“. c) Der Herbst und seine Sprache. — 2. a) Cziczan — ein Mustersoldat. b) Liliencron als Soldat. c) Ein Waldspaziergang im Herbst. — 3. a) Das lyrische Element in Schillers „Die Kraniche des Ibykus“. b) Uhlands „Harald“ — eine Ballade. c) Durch Feuers Glut, — durch Wassers Flut — Muß Schwert und Mann auf Erden. (Düll.) — 4. a) Siegfrieds Jugend. b) Wie hass' ich den Winter im schneeigen Kleid. c) Du hast zwei Augen und einen Mund, — Mach' dir's zu eigen! — 5. a) Gunters Werbung um Brünhilde. b) Die Künste des Winters. — 6. a) Eine Parallele zwischen dem Nibelungen- und dem Gudrunliede. b) Der Schwan als Glücksbote im Gudrunliede. c) Semesterschluß. (Ein Brief an den Freund.) — 7. a) Die Frauengestalten im Nibelungen- und dem Gudrunliede. b) Taillefer als Sänger und Held. c) Des Vögleins Fleiß uns zur Lehre; — des Vögleins Lied uns zur Freude; — des Vögleins Flug unsere Sehnsucht. — 8. a) Die höfische Epik und ihre Stoffe. b) Parzival das erstmal auf der Gralburg. c) Frühling und Jugend. — 9. a) hêr Walther von der Vogelweide, swer des vergaeze, der tae' mir leide. (Hugo von Trimberg.) b) Holz, das nicht willig spaltet, treibt man mit Keilen auseinander. c) Schön ist, Mutter Natur, deiner Erfindung Pracht! (Klopstock.) — 10. a) Wie und warum ändern sich die Träger der deutschen Literatur? b) Das Rappenpaar auf der Tronkenburg. (Nach Kleists „Michael Kohlhaas.“) c) Tand, Tand — Ist das Gebilde von Menschenhand. (Th. Fontane.)

VI. a Klasse. 1. a) Die von Priamus und Helena entworfene Charakteristik griechischer Helden. b) Luthers Bedeutung für die deutsche Literatur. c) Edel sei der Mensch, hilfreich und gut! — 2. a) Unglück selber taugt nicht viel; doch es hat drei gute Kinder: Kraft, Erfahrung, Mitgefühl. b) Das Scheiden des Herbstes. — 3. a) Die literarischen Bestrebungen vor dem Auftreten Klopstocks. b) Die Vorgeschichte des Majors von Tellheim. — 4. a) Not entwickelt Kraft.

b) Die Bedeutung der Buchdruckerkunst. — 5. a) Klopstocks literaturgeschichtliche Bedeutung. b) Der Grundgedanke der Klopstockschen Ode „Der Züricher See“. c) Wie erfüllt Lessing in den ersten acht Auftritten der „Minna von Barnhelm“ die Aufgaben der Exposition? — 6. a) Die Frauengestalten in Lessings „Emilia Galotti“. b) *Ὀὐκ ἔστι τοῖς μὴ ὁρῶσι σύμμαχος θεός.* c) Die Bedeutung der Gräfin Orsina für die Handlung in Lessings „Emilia Galotti“. — 7. a) Wie hat Lessing den Einfluß der Franzosen auf das deutsche Drama gebrochen? b) Der Studierende und der Wanderer. — 8. a) Dic, cur hic? b) Herders Verdienste um die deutsche Literatur. c) „Noch ist es Tag, da rühre sich der Mann; die Nacht bricht ein, wo niemand wirken kann“. (Goethe.) — 9. a) *Οἱ τοῦ λόγῳν χρειαν ἔχοντες ἔλατον ἐπιχέουσιν.* (Plutarch, Perikles.) b) Inwiefern ist Werther ein Kind der Sturm- und Drangperiode? — 10. a) Goethe in Straßburg. b) Die Lyrik des jungen Goethe. c) Götz und Weislingen. (Vergleichende Charakteristik.) — Redeübungen.

VI. b Klasse. 1. a) Luthers Bedeutung für die deutsche Literatur. b) Wie sind Luthers Worte, man solle den Leuten aufs Maul sehen, zu verstehen? c) Die Saite, wenn man sie zu hoch will spannen, reißt; — Nur weise Mäßigung ist, was Erfolg verheißt. — 2. a) Das Lob der Freundschaft bei Paul Fleming und Simon Dach. Motto: Der Mensch hat nichts so eigen, — So wohl steht ihm nichts an, — Als daß er Treu erzeugen — Und Freundschaft üben kann. b) Herbstgedanken eines Greises. c) Die Erinnerung ist das einzige Paradies, aus dem wir nicht vertrieben werden können. — 3. a) Der deutsche Roman des 16. und 17. Jahrhunderts. b) Wodurch motiviert Droste-Hülshoff in der „Judenbuche“ den Selbstmord des Helden? c) Solang' noch Farben glühn — Sei die meine immer grün. (Vogl.) — 4. a) Wie gestaltet Droste-Hülshoff den Charakter Mergels und warum? b) Solang' die Einfalt dau'rt, wird auch der Wohlstand währen. (Im Anschluß an Hallers „Alpen“.) c) Keine Rose ohne Dornen. — 5. a) Die Exposition in Lessings „Minna von Barnhelm“. b) Die Diener-typen in Lessings „Minna von Barnhelm“. c) Wozu dient den Menschen der Stab? — 6. a) Wodurch wird in Lessings „Minna von Barnhelm“ die Umkehr herbeigeführt? b) Natur und Mensch in Goethes Gedichte „Das Göttliche“. c) Herders Wahlspruch: „Licht, Liebe, Leben!“ — die Bestimmung des Menschen. — 7. a) Wie bricht Lessing theoretisch und praktisch den französischen Einfluß auf dem Gebiete des deutschen Dramas? b) Welche Rolle spielt der Graf von Bruchsal in Lessings „Minna von Barnhelm“? c) *Χρόνος γὰρ ἐνμαρτήρ θεός.* (Sophokles.) — 8. a) Die Exposition in Lessings „Emilia Galotti“. b) Mit seinen Schmerzen soll man auf Reisen gehen, mit seinem Glücke zu Hause bleiben. — 9. a) Goethes „Werther“ — ein Kind des Sturmes und Dranges. b) Die Vorzüge der Briefform in Goethes „Werther“. c) Die tragische Schuld der Heldin in Lessings „Emilia Galotti“. — 10. a) Die Lyrik des jungen Goethe. b) Die Frauengestalten in Goethes „Götz von Berlichingen“. c) Geduld! Laß kreisen Sonne, Mond und Sterne — Und Regenschauer mit der Sonnenglut — Abwechseln über dir! Geduld erlerne! (Chamisso.)

VII. a Klasse. 1. a) Kleinstadttypen in Goethes „Hermann und Dorothea“. b) Der erste Gesang von Goethes „Hermann und Dorothea“ als Exposition der ganzen Dichtung. c) Wer an den Weg baut, hat viele Meister. (Sprichwort.) — 2. a) Das Kunstmittel der Vorbereitung in Goethes „Hermann und Dorothea“. b) Pylades, ein Griechentypus. (Nach Goethe.) c) Wir Menschen werden wunderbar geprüft, — Wir könnten's nicht ertragen, hätt' uns nicht — Den holden Leichtsin die Natur gegeben. (Goethe, Tasso II, 4. Der wahre Sinn dieses

Spruches ist zu bestimmen und zu beweisen.) — 3. a) Das leichte Volk der Schauspieler in Goethes „Wilhelm Meister“. b) Wehrstand, Lehrstand, Nährstand in „Wallensteins Lager“. c) Vom Feinde soll man lernen. — 4. a) Wallensteins tragische Irrtümer. (Nach Schiller.) b) Buttler. c) Des Helden Name ist in Erz und Marmelstein — So wohl nicht aufbewahrt als in des Dichters Liede. — 5. a) Wie beweist Johanna ihre göttliche Sendung? (Nach Schillers „Jungfrau von Orleans“.) b) Wie besiegt Johanna den Herzog von Burgund? c) Günstige Momente für Maria Stuart im zweiten Aufzug des Schillerschen Dramas. — 6. a) Wie charakterisiert Grillparzer das Verbrecherische in Jaromirs Wesen? b) Wie sucht sich Adam aus der Schlinge zu ziehen? (Nach Kleists „Zerbrochenem Krug“.) c) Wer im Anfang oft gewann, — War zuletzt ein Bettelmann. (Italienisches Sprichwort.) — 7. a) Das Problem der Wahrhaftigkeit in Grillparzers „Weh dem, der lügt“. b) Das Problem der Wahrhaftigkeit in Goethes „Iphigenie auf Tauris“. c) Die innere Entwicklung des Küchenjungen Lern. — 8. a) Der Aufbau des Dramas „Der Traum — ein Leben“. b) Die Einheit der Handlung im „König Ottokar“. c) Durch welche Mittel vergegenwärtigt uns Grillparzer im „König Ottokar“ die Zeit und den Schauplatz des Dramas? — 9. a) Das Rechte erkennen und nicht tun, ist Mangel an Mut. b) Der Obstbau in meiner engeren Heimat. c) Der gute Mensch bleibt immer Anfänger. — 10. a) Der Grundgedanke des Grillparzerschen Gedichtes „Jugenderinnerungen im Grünen“. b) Wie bereitet uns Shakespeare auf die Mordtat Macbeths vor? c) Die Gegenhandlung in Shakespeares „Macbeth“.

VII. b Klasse. 1. a) Goethes und Schillers Annäherung zur gemeinsamen literarischen Tätigkeit. b) Warum läßt Goethe Hermann seine Auserwählte als Magd in das Haus der Eltern einführen? c) Und einen Freund kann jeder haben, der selbst versteht, ein Freund zu sein. — 2. a) Die Bedeutung der Worte Iphigeniens: „Und rette mich . . . auch von dem Leben hier, dem zweiten Tode!“ b) Frei atmen macht das Leben nicht allein. (Goethe.) c) Wenn dich die Lästerzunge sticht, — So laß dir dies zum Troste sagen: — Die schlechtsten Früchte sind es nicht, — Woran die Wespen nagen. — 3. a) Wallenstein im Munde seiner Soldaten. b) Wie stellt Goethe die Schuld des Orestes dar und warum muß er sie so darstellen? c) Der Stolz frühstückt mit dem Überflusse, speist zu Mittag mit der Armut und ißt zu Abend mit der Schande. — 4. a) Goethes „Iphigenie auf Tauris“ — ein modernes Drama. b) In deiner Brust sind deines Schicksals Sterne. (Schiller.) c) Es schwinden jedes Kummers Falten — Solang' des Liedes Zauber walten. (Schiller.) — 5. a) Das Reich der Romantik. b) Italien — das Land der Sehnsucht. — 6. a) Das deutsche Schicksalsdrama. b) Mit welchem Rechte kann Tasso zu seiner Umgebung sagen: „Und welchen Preis nun auch mein Werk erhält, — Euch dank' ich ihn, denn euch gehört es zu“? c) Begeisterung ist die Sonne, die das Leben befruchtet, trinkt und reift in allen Sphären. — 7. a) Die romantischen Elemente in Schillers „Jungfrau von Orleans“. b) Das Leben an den Höfen zur Zeit des Torquato Tasso. (Nach Goethe.) c) Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbes. (Horaz.) — 8. a) Die Einheit der Handlung in Schillers „Wilhelm Tell“. b) Das schweizerische Kolorit in Schillers „Wilhelm Tell“. c) Die Rütli-Szene in Schillers „Wilhelm Tell“. — 9. a) Die Farben als Symbole. b) Des Menschen Engel ist die Zeit. (Schiller.) c) Auch die Luftschlösser haben schon manchen unter ihren Trümmern begraben. — 10. a) Der Orient in der deutschen Dichtung. b) Welche Analogien mit dem Schicksalsdrama weist das Kleistische Lustspiel „Der zerbrochene Krug“ auf? c) Die Glocke im menschlichen Leben.

VIII. a Klasse. 1. a) Die Disposition des „Liedes von der Glocke“. b) Von der Stirne heiß — Rinnen muß der Schweiß — Soll das Werk den Meister loben — Doch der Segen kommt von oben. (Schillers „Glocke“.) c) Holder Friede — Süße Eintracht — Weilet, weilet — Freundlich über dieser Stadt. (Schillers „Glocke“.) — 2. a) Wie bereitet Goethe im „Egmont“ das Auftreten Albas vor? b) Herzog Alba. (Nach Goethes Drama.) c) Ein niedrer Sinn ist stolz im Glück, im Leid bescheiden; — Bescheiden ist im Glück ein edler, stolz im Leiden. (Fr. Rückert.) — 3. a) Was für geschichtliche Stoffe wählte Schiller für seine Dramen? (Allgemeine Gesichtspunkte.) b) Wer den Besten seiner Zeit genug getan — Der hat gelebt für alle Zeiten. (Schillers „Wallenstein“, Prolog.) c) So willst du glücklich sein, so bitte Gott selten, was du willst und dir zu sehr beliebt. — 4. a) Wie ist die Handlungsweise des Oktavio Piccolomini zu beurteilen? b) Der Parallelismus im zweiten und vierten Aufzug der „Maria Stuart“. c) Das Bedeutsame des Schauplatzes in der „Braut von Messina“. — 5. a) Anklänge an Schiller in Grillparzers „Ahnfrau“. b) In welchem Zusammenhange stehen die drei Teile des „Goldenen Vlieses“ zueinander. c) Das Gesetz nur kann uns Freiheit geben. (Goethe.) — 6. a) Der Grundgedanke der „Meistersinger von Nürnberg“. b) Erinnerungsstimmungen in gelesenen neueren Dichtungen. c) „Der Prinz von Homburg“ und „Der Kampf mit dem Drachen“. — 7. a) Das Rechtsproblem im „Erbförster“. b) Das Rechtsproblem in Hebbels „Agnes Bernauer“. c) Die „naiven“ Charaktere in den Novellen „Am Totenmaar“ von Klara Viebig und im „Hirten“ von Schönherr. — 8. a) Hakon und Skule. (Eine Gegenüberstellung. Nach Ibsens „Kronprätendenten“.) b) Lady Macbeth. (Eine Charakteristik.) c) Die Bauerngestalten in Anzengrubers „Meineidbauer“. — 9. Reifeprüfungsaufgaben.

VIII. b Klasse. 1. a) Der Gedankenaufbau in Schillers „Lied von der Glocke“. b) Das Dramatische in Schillers „Lied von der Glocke“. c) Nicht der Stand gibt wahre Würde, — Nur des Menschen Herz allein. — 2. a) Dem Freunde ins Stammbuch. b) Das Griechen- und das Barbarentum bei Grillparzer. c) Die Hoffnung gibt ein morgenrotes Leben, — Erinnerung ein Abendrot voll Ruh'; — So treten beide hin zur Gegenwart und weben — Dies Zwischenland mit Blumendecken zu. (Tiedge.) — 3. a) Medeens innere Umwandlung und deren Motivierung in Grillparzers „Gastfreund“ und den „Argonauten“. b) Goethes Worte „Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten,“ auf seinen „Faust“ bezogen. c) Der Dichter steht auf einer höheren Warte — Als auf den Zinnen der Partei. (Freiligrath.) — 4. a) Welchen Anteil hat Natalie an der Schuld und Sühne des „Prinzen von Homburg“? b) Wer einen Berg baut, dem folgt der Abgrund von selbst nach. c) Schön ist der Friede, . . . aber der Krieg auch hat seine Ehre. (Schiller.) — 5. a) Fausts und Wagners Ansichten über die Wissenschaft. b) Das Jahr 1848 — ein Wendepunkt in der deutschen Dichtung. c) Der Anblick der Natur ist für den Menschen demütigend, aber auch erhebend. — 6. a) Die Motivierung und Verwirklichung der Worte Fausts: „Die Träne quillt, die Erde hat mich wieder“. b) Eine Waldidylle. (Im Anschluß an Roseggers „Schriften des Waldschulmeisters“.) c) Der Gifte gefährlichstes ist die Tinte. — 7. a) Wie sind die Worte Sapphos zu verstehen: „So zahle ich die letzte Schuld des Lebens, Ihr Götter, segnet sie und nehmt mich auf!“ und wodurch wird sie dazu bewogen? b) Den Menschen Liebe und den Göttern Ehrfurcht. (Bedeutung dieser Worte und ihr Bezug auf Sappho und ihr Schicksal.) c) Feuerswut

und Menschentücke in Hamerlings „Ahasver in Rom“. — 8. a) Das Drama der Neuromantiker. b) Schillers Worte „Heiter ist die Kunst“ auf die Dichtung bezogen. c) Die Flügel wuchsen dir, gebrauche sie zum fliegen! (Rückert.) — 9. Reifeprüfungsarbeiten.

B. Zu den slowenischen Aufsätzen am Obergymnasium.

V. a Klasse. 1.) O slovstvu v obč. (Na podlagi obširne uvodne razlage v šoli.) — 2.) Boj alkoholu! (Propagandističen govor.) — 3.) Lepa Vida v narodni pesmi in Lepa Vida v Jurčičevem romanu. (Dve dispoziciji.) — 4.) Božično pismo dijaka na starše. — 5.) Moje zimske zabave. — 6. a) Naša materinščina. b) O vilah. (Na podlagi prečitanih beril.) c) Oj luna! — 7. a) Oljka — simbol miru. b) Pod vaško lipo ob raznih letnih časih. c) Najveselejši dnevi mojega detinstva. — 8.) Miselna vsebina Prešernovih „Sonetov nesreče“. — 9. a) O telovem. b) Grmade po gorah goré... 10.) Juh, počitnice so pred durmi! (Pismo prijatelju.)

V. b Klasse. 1.) Wie in V. a. — 2.) „Blagor mu, ki se spočije, v črni prsti v Bogu spi...“ (Nagrobni govor.) — 3.) Wie in V. a. — 4.) Dijakovo novoletno pismo podporniku. — 5.) Ko bi mi zdajle odšteli stotisoč v loteriji zadetih kron. — 6. a) Nekaj misli o deklamiranju. b) O slovenskih prirodnih duhovih. c) Spomlad na vasi. d) Ptičice pozimi. — 7. a) „Vsem ljudem še Bog ne more ustreči“. b) Ko zapoje zvonec... (Razpoložnostna slika.) c) V božjem hramu na oljčno nedeljo. — 8.) Izsljikaj prispodobo v drugem Prešernovem „Sonetu nesreče“. — 9.) Wie in V. a. — 10.) Wie in V. a.

VI. a Klasse. 1. a) Zopet v Ljubljani! b) Kadar koraka jesen skozi prirodo... — 2. a) In zagrizel se v rodna je tla volkodlak, To bil je Črtomir, naš junak. (Zupančič.) Kako naj si razlagamo to obsodbo? b) Črtomir-Prešeren? c) Krst pri Savici kot arhitektonska umetnina. — 3.) Črtomir govori po povratku iz Ogleja svojim rojakom. (Govor.) — 4.) Domov! (Potovanje v božični noči.) — 5.) Božična povest. (Svoboden tema.) — 6.) V molčanju je skrivnost uspeha. (V obliki hrije.) — 7. a) Kompozicija Gregorčičeve ode „Oljki“. (Estetično razmotrivanje.) b) Med dvema kamenoma. (Tragični spomini.) — 8. a) Karakteristika O. Zupančičeve lirike. b) Naš Parnas. c) Genij je pridnost. — 9.) Na odru življenja. (Premišljevanje ob proučevanju dramatike.) — 10. a) Homo homini Deus, homo homini lupus. (O prihodu velikega cirkusa in zverinjaka v Ljubljano.) b) Kakšen bi si jaz želel pouk v slovenščini?

VI. b Klasse. 1. a) Črtomir. b) Bogomila. (Po Prešernu.) — 2.) Kako oživlja in ponazoruje Homer svoje pesniško pripovedovanje. — 3.) Kako sem se učil drsati. — 4. a) Kaj smeši Prešernova „Nova pisarija“? b) Moje božične želje. — 5. a) Poglavitne osebe v narodni igri „Revček Andrejček“. b) Črtomirov odgovor na vojake. c) Katilina in Ciceron v borbi za nadvlado. — 6. a) Črtomir ob Bohinjskem jezeru. (Sličica.) b) Velikonočni običaji pri nas doma. — 7. a) Razvoj dejanja v Funtkovi drami „Tekma“. b) Kaj me uči moja ura. — 8. a) Vergilova prva ekloga „Tityrus“. b) Vergilov „Slavospev Italiji“. — 9.) „Tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji so nam izginili; več ne doseže jih naše oko“. (Oton Zupančič: Duma.) — 10. a) Ekspozicija Shakespearovega „Kralja Leara“. b) Moderna prometna sredstva.

VII. a Klasse. 1. a) Zakaj je zdravo in dobro, da potujemo peš? b) „Dolgost življenja našega je kratka“. (Premišljevanje ob Prešernovem sonetu „Memento mori.“) c) Mladenič, zdaj se pije — Zdravljica vaša, vi naš up! — Ljubezni

domačije — Noben naj vam ne usmrti strup. (Prešeren, „Zdravljica“.) — 2. a) Samovoljnost. (Določitev pojma in presoja.) b) Omnia deficient, animus tamen omnia vincit — Ille etiam vires corpus habere facit. (Ovidij.) c) *Ἦμῶν ἡ ἀνθρωπότης* (Zogr. Luc. XI. 9.) 3. a) Uljudnost, kaj je in kaj velja. b) Zgodovinski spomini ob ljubljanskih cestah in trgih. c) Kako vpliva umetnost na človeka. — 4. a) Stari in mladi v Shakespearovem „Kralju Learu“. b) Kent. c) Narodni ponos, kdaj je lepa, kdaj grda lastnost. — Prevod iz staroslovensčine. (Zogr. Luc. VIII. 41, 42, 49—56.) — 6. a) Kmetiški tipi v Finžgarjevi igri „Naša kri“. b) Kako slika Mažuranić pobiranje harača? c) Ravna pot — najboljša pot. — Označi kako zanimivo osebnost v novejši slovenski povesti. — 8. a) Kako slika Ivan Cankar v „Šimnu Sirotniku“ javno skrb za reveže? b) Shylok proti Antoniju. (Po Shakespearu.) c) Pravda v „Beneškem trgovcu“. — 9. a) Ljudska modrost v pregovorih Gutsmanovega slovarja. b) Velik ropotic, pak malu mele. (Pregovor iz Gutsmanovega slovarja.) c) Kako deluje alkoholizem med našo inteligenco in med našim ljudstvom? — 10. a) Upravda. (Po Finžgarjevem romanu „Pod svobodnim solncem“.) b) Bojni prizori v Finžgarjevem romanu „Pod svobodnim solncem“. c) Vodnik — humorist.

VII. b Klasse. 1. a) Sem videl, da svoj čoln po sapi sreče, — komur sovražna je, zastoj obrača. (Prešeren.) b) Vsak je svoje sreče kovač. — 2. a) Umetnost nam blaži značaj in lepša življenje. b) V delu je rešitev. — 3. a) Poezija v zimski pokrajini. b) Pomen čtiva. — 4. Svobodno izvoljeni tema. — 5. a) Svečenikov govor v pesmi „Smrt Smail-age Čengijića“. b) Skopuh in zapravljivec. (Oznaka.) — 6 a) Voda in ogenj dobro služita, pa slabo gospodarita. b) Kaj nas vleče v naravo? — 7. a) Vivitur parvo bene. (Hvala zadovoljnosti.) b) Zakaj so knjige naše prijateljice? — 8. a) Dokažite resničnost Vodnikovih besed: Slovenec, tvoja zemlja je zdrava, — za pridne nje lega najprava. b) *Ὅν ἐσθι τοῖς μὴ ὀρώσι σύμμαχος θεός.* — 9. a) Pomlad in mladost. (Primeri.) b) Kaj vpliva na podneblje kakega kraja? — 10. Koliko je resničen pregovor: Denar je sveta vladar?

VIII. a Klasse. 1. a) Prvo dejanje Medvedovega „Kacijanarja“. b) Dobrodelnost. — 2. a) Ko listje pada... (Vtiski.) b) Dobre in slabe strani moderne tehnike. — 3. a) Kateri šport najbolj ljubim in zakaj? b) S katerimi sredstvi je možno širiti omiko med preprostim ljudstvom? — 4. a) Poezija božičnega večera. b) Pomen govornišva nekdanj in sedaj. — 5. Svobodno izvoljeni tema. — 6. a) *Ἀρχὴ δὲ τοῖς ἡμῶν παντός.* b) Crkarska pravda. — 7. a) Historia vitae magistra. b) Dokažite iz slovenske slovstvene zgodovine resničnost Prešernovih besed: Slep je, kdor se s petjem vkvarja. — 8. a) Kaj je značajnost? b) Neidi sinko, draga dušo, — nejd' od krova očinskoga; — tudja zemlja ima svoje, — nepoznaje jade tvoje, — tudja ljubav ljubi svoga. (Preradović, „Putnik“.) — 9. In ko ločitve pride čas, — na razne poti žene nas, — tu, na! pobratim, roko mojo, — ti mi podaj desnico svojo, — da srce zvesto kakor zdaj, — ostalo bode vekomaj. (Jenko, „Pobratimija“). — Zrelostne naloge.

VIII. b Klasse. 1. a) Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi. — A delo in trud nam nebo blagoslovi! (Po S. Gregorčiču.) b) Slovenska romantika in njene smeri. c) Tam gori, tam gori za tretjo goro. (S. Gregorčič, Spomin na počitnice.) — 2. a) Kako opeva Prešeren lepoto slovenske domovine? b) Tu ne cede malis, sed contra audentior ito, quam tua te fortuna sinet. (Eneida VI. 95.) c) Lepota in poezija vode. — 3. a) Naš kmet, njegove vrline in hibe. b) V koliko se sme sklepati iz vnanjosti na notranjost človekovo? — Kako so se naši predniki prizadevali za našo jezikovno in narodno skupnost. b) Kacijanarjevi zavezniki.

(Po Medvedu.) c) Quid cras futurum sit, fuge quaerere. (Horacij I. 9, 13. Presoja.) — 5. a) Vzroki izseljevanja iz naših krajev. b) Starinska skrinja kot spomenik naše narodne umetnosti in kulture. c) Kacijanar, cilji in sredstva njegovega prizadevanja. (Po Medvedu.) — 6. a) Slovenska misel v Finžgarjevi drami „Naša kri“. (Njena vsebina in njeno vdejstvanje.) b) Ekspozicija v Finžgarjevi drami „Naša kri“. c) Narava — knjiga božja. — 7. a) Kulturno ozadje v Mencingerjevi novelici „Vetrogončič“. b) Socialna satira v Cankarjevem „Šimnu Sirotniku“. c) Kako slika Jurčič v „Sosedovem sinu“ kmetiško življenje. — 8. a) Primerjaj pisateljski značaj Jurčičev in Stritarjev na podlagi prebranih pripovednih spisov. b) Kako se je premikalo središče slovenskega slovstva v teku 19. stoletja. c) Življenje pri Larinovich. (Po Puškinovem „Jevgeniju Onjeginu“. d) Na razstanku. — 9. Svobodno izbrana naloga. — 10. Zrelostne naloge.

VI.

Lehrmittelsammlungen.

1. Lehrerbibliothek.

(Kustos: Prof. Dr. Valentin Korun.)

A. Durch Ankauf:

a) Zeitschriften (Jahrg. 1914):

Verordnungsblatt des Unterrichtsministeriums (2 Exemplare). — Zeitschrift für österr. Gymnasien. — Sokrates. — Zeitschrift für das Realschulwesen. — Archiv für slavische Philologie. — Zeitschrift für den deutschen Unterricht. — Literar. Zentralblatt. — Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht. — Ljubljanski Zvon. — Slovan. — Dom in Svet. — Publikationen der Slov. Solska Matica. — Publikationen der Slov. Matica. — Popotnik. — Veda. — Planinski Vestnik. — Časopis za zgodovino in narodopisje. — Carniola. — Mitteilungen der Geographischen Gesellschaft. — Kartographische Zeitschrift. — Geographischer Anzeiger. — Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik. — Österreichische Rundschau. — Monatshefte für den naturwissenschaftlichen Unterricht. — Die schöne Literatur. — Jahresbericht des philologischen Vereines. — Germanisch-Romanische Monatsschrift.

b) Werke:

Berneker, Slavisches etymologisches Wörterbuch (Fortsetzung). — Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens (Jahrg. 1914). — Jahrbuch der Naturwissenschaften (Jahrg. 1914). — Goedeke, Deutsche Dichtung (Fortsetzung). — Finsler, Homer. — Aškerc, Pesnitve, 12 Bde. — Levstikovi zbrani spisi, 5 Bde. — Dr. Tavčar, Povesti, 5 Bde. — Kersnikovi zbrani spisi, 5 Bde. — Medved, Poezije, 3 Bde. — Jenko, Pesmi, II. zv. — Aleksandrov, Pesmi in romance. — Kette, Poezije. — Strekelj, O Levčevem slovenskem pravopisu. — Kralik, Österreichische Geschichte. — Diez, Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen. — Obermaier, Der Mensch aller Zeiten. — Ratzel, Anthropogeographie (Fortsetzung). — Landsberg, Didaktik des botanischen Unterrichtes. — Petronii Saturae. — Petronii Cena Trimalchionis. — Horaz' Oden und Epoden von Menge. — Kammer, Ein ästhetischer Kommentar zu Aischylos' Oresteia. — Demothenes' ausgewählte politische Reden von Reich. — Perschinka, Das alte Rom. — Prix,

Athen. — Scheindler, Methodik des Unterrichtes in der lateinischen Sprache. — Mužik, Lehr- und Anschauungsbeihelfe zu den griechischen Schulklassikern. — Schulze, Aus der Werkstatt der experimentellen Psychologie und Pädagogik. — Hoffmann, Erziehung der Jugend in den Entwicklungsjahren. — Damaschke, Volkstümliche Redekunst. — Zimmermann, Geschichte der Stenographie. — Pejscha, Praktische Methodik des Unterrichtes in der französischen Sprache. — Jakob, Praktische Methodik des mathematischen Unterrichtes. — Lienert, Der moderne Redner. — Hoernes, Buch des Fluges. — Holtz, Die innerösterreichische Armee 1813 und 1814. — Herodotos von Abicht. — Herodotos von Stein. — Wallaschek, Psychologie und Technik der Rede.

B. Durch Schenkung:

Vom Unterrichtsministerium: Körperliche Erziehung. — Von der Landesregierung: Landesgesetzblatt. — Vom fürstbischöflichen Ordinariat: Catalogus cleri. — Von der Leonova družba: Čas. — Vom Verlag: Die Friedenswarte. — Vom Prof. Dr. Korun: Nastavni Vjesnik. — Von M. Schmidinger: Werke mit Inv.-Nr. 3348—3354.

Gegenwärtiger Stand der Lehrerbibliothek: Werke mit 3357 Inventar-nummern.

2. Schülerbibliothek.

Die Leitung der **deutschen und slowenischen Schülerbibliothek** lag in den Händen der Professoren *K. Hočevar* und *Fr. Bradač*, die in den mechanischen Bibliotheksgeschäften von den Schülern *M. Sinkovič*, *Ž. Tavčar* (VII. a), *M. Budič*, *H. Petrič* und *U. Steindl* (V. a) unterstützt wurden.

I. Deutsche Abteilung.

Diese erhielt folgenden Zuwachs:

A. Durch Ankauf:

Der gute Kamerad, XXVII. — Mein Österreich! III. — Rückert, Werke (6 Bände). — Hahn, Ausgewählte Werke. — Claudius, Werke. — Hölderlin, Gesammelte Dichtungen. — Anastasius Grün, Sämtliche Werke (2 Bände). — Briefwechsel zwischen Schiller und Goethe. — Bäumer, Goethes Freundinnen. Briefe. — H. Viehoff, Schillers Leben, Geistesentwicklung und Werke. — H. Mielke, Der deutsche Roman des 19. Jahrhunderts. — H. Grimm, Vorlesungen über Goethe (2 Bände). — Dr. Stacke, Erzählungen aus der Griechischen Geschichte in biographischer Form (2 Exemplare). — G. Freytag, Die verlorene Handschrift (2 Bände), Soll und Haben (2 Bände), Die Journalisten, Ingo und Ingraban. — E. Schwartz, Charakterköpfe aus der antiken Literatur (2 Bände). — E. Biller, Heinz der Lateiner. — M. Eimer, Heldensöhne. — Mark Twain, Prinz und Bettler. — S. Lagerlöf, Gösta Berling, Unsichtbare Bande, Christuslegenden, Wunder des Antichrist, Legenden und Erzählungen, Jerusalem I. und II., Eine Herrenhofsage, Die Königinnen von Kungahälla. — Cooper, Der Pfadfinder, Lederstrumpf, Der Wildsteller, Der letzte Mohikaner, Der Wildtöter. — Julius Verne (Kollektion Verne), Band I—XX. — D. v. Liliencron, Ausgewählte Gedichte, Kriegsnovellen, Balladenchronik, Novellen, Romane. — Volks- und Jugendbibliothek, Band 1—30. Rícek, 1813. Erhebung und Befreiung (5 Bände). — Kralik, Die Befreiungskriege 1813 (5 Bände). — O. Mylius, Die Türken vor Wien 1613.

B. Durch Schenkung:

Von Sr. Exzellenz Freiherrn von Schwarz 1 Werk. — Vom k. k. Notar Dr. K. Schmidinger 2 Werke.

Die Abteilung zählt 1915 Nummern.

II. Slowenische Abteilung.

Diese erhielt durch Ankauf folgenden Zuwachs:

Publikationen der Matica Slovenska, Matica Hrvatska und der Družba sv. Mohorja. — Vrtec 1913. — Angelček 1913. — Mentor V. — Dom in Svet 1913. — Zvonček 1913. — Planinski Vestnik 1913. — Tolstoj, Ljudske pripovedke. — Planinski Vestnik 1909, 1910. — Jer. pl. Andrejka, Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini 1878. — Goldoni, Un curioso accidente, Il vero amico, Il Curbero beneficio, Il ventaglio. — Alfieri, Filippo, Oreste. — Carcano, Memoire d'un fanciullo, La madre e il figlio. — Maffei, Merope. — Amicis, Cuore. — Castelnovo, O bere o affogare. — Tasso, La Gerusalemme liberata. — Libro di lettura. — Petrarca, Rime. — Manzoni, I promessi sposi (2 Exemplare). — Dante Alighieri, La divina commedia. — Italia artistica (13 Bände). — Haggard, Roža sveta. — Murnik, Znanci, Navihanci. — Ant. Medved, Poezije, I. und II. — Shakespeare, Kralj Lear, Beneški trgovec, Hamlet, Julij Cezar. — Spisi Andrejčkovega Jožeta (5 Bände). — Funtek, Zlatorog. — Spisi Mišjakovega Julčka (4 Bände). — J. Kersnik, Zbrani spisi (5 Bände). — Janez Trdina, Zbrani spisi (9 Bände). — J. Jurčič, Zbrani spisi (8 Bände). — Dr. Tavčar, Povesti (5 Bände). — Leposlovna knjižnica (5 Bände). — Ribičić, Kraljestvo čebel, Vsem dobrim. — Hoffmann, Bog pomaga, Kar Bog stori, vse prav stori, Kako vzgaja usoda, Od uboštva do bogastva. — Leban, Pri Vrbovčevem Grogi. — Gangl, Knjižnica za mladino (5 Bände). — Haggard, Salomonovi rudniki. — Grafenauer, Zbirka slov. povesti, 1. zv. (3 Exemplare). — Slemenik, Izdajavec. — Parapat, Robinzon starši (2 Exemplare). — Drameljski, Za bratoljubje. — Kočevar, Mlinarjev Janez. — May, Gozdovnik. — Malavašič, Oče naš. — Vrtec 1897, 1906. — Funtek, Spominski listi iz zgodovine c. in kr. peh. polka št. 17. — Dr. Lampe, Vojska na Daljnem Vzhodu. — Trunk, Amerika in Amerikanci. — Ante Kalac, Biskup Dr. Jurij Dobrila.

Die Abteilung zählt 2538 Nummern.

Die Benützung beider Schülerbibliotheken (der slowenischen und der deutschen) war eine außerordentlich rege — wir zählen über 5000 Entlehnungen —, so daß die Bücherbestände, namentlich für die Schüler der unteren Klassen, oft nicht ausreichten, obwohl dieselben durch reichliche Neuanschaffungen sehr bedeutend erhöht wurden.

3. Programmsammlung.

(Kustos: Suppl. Gymn.-Lehrer *Martin Volavšek*.)

Die Sammlung zählt 28.553 Nummern, und zwar 13.229 aus Österreich-Ungarn, 15.136 aus Deutschland, 166 aus Italien, 15 aus der Schweiz und 7 aus Rußland.

4. Das historisch-geographische Kabinett.

(Kustos: Prof. Dr. Jakob Zmavc.)

A. Durch Ankauf:

Baldamus, Schulwandkarte zur Geschichte des Frankenreiches (481—911). — Schwabe, Historische Schulwandkarte des Römischen Reiches (mit 4 Nebenkarten). — Schwabe, Reich Alexanders des Großen (mit 3 Nebenkarten). — Schwabe, Frühgeschichtliche Ruinenstätten in Griechenland. — Hölzels Geographische Charakterbilder, Nr. 44 (Gibraltar), Nr. 45 (Elbrus) und Nr. 46 (Australische Alpen.) — Pendl, Charakterbilder aus Österreich, Nr. 1 (Krka-fälle) und Nr. 8 (Karlstein). — Lehmann, Geographische Charakterbilder, Nr. 11, 33, 37, 39 und 57. — Neue Wandbilder für den Geschichtsunterricht, Nr. 14 (Huldigung der Kärntner auf dem Zollfelde). — Text zu den „Neuen Wandbildern“. — Text zu Felks Induktionsglobus.

B. Durch Schenkung:

Erinnerungsmedaille zur Jahrhundertfeier der Befreiungskriege. (Geschenk des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht.)

Stand der Sammlung am Ende des Schuljahres 1913/14: 1392 Stück in 350 Nummern, und zwar: 171 geographische und 50 historische Karten, 5 Globen, 4 Reliefkarten, 43 Albums und Atlanten, 5 Pläne, 4 astronomische Tafeln, 2 Modelle, 988 Abbildungen und Photographien, 54 stereoskopische Bilder, 10 Diapositive, 55 Texte und Bücher, 1 Erinnerungsmedaille.

5. Das physikalische und chemische Kabinett.

(Kustos: Prof. Josef Reisner.)

Durch Ankauf:

1 Diamant zum Glasschneiden. — 1 Elfenbeinkugel. — 1 Gummiplatte, 20 cm, zum Luftpumpenteller. — 2 Magnethadeln, 2 cm und 5 cm. — 2 Leydnerflaschen zur Influenzmaschine. — 1 Taschenvoltmeter in Etui, 0—6 Volt. — 1 zerlegbare Leydnerflasche. — 2 Nachfüllelemente (zum Telephon). — 1 Schachtel gefärbter Hollundermarkkugeln. — 3 Hollundermarkfiguren. — 1 Universaldemonstrationskonduktor. — 2 Spiegelglasplatten für Chladnys Figuren. — 1 Apparat für Longitudinalschwingungen. — 1 Apparat zur Verbrennung einer Kerze mit Platinblechen. — 2 Eprovettenstative. — 1 pneumatische Wanne nach Weckesser-Hilgers. — 1 Kippscher Apparat $\frac{1}{2}$ l. — 1 Glasglocke 21 : 26 cm.

Stand des Inventars: 767 Nummern mit 1251 Stücken, zirka 300 chemische Reagenzien und Präparate, 150 Bände, Karten und Tafeln.

6. Das naturhistorische Kabinett.

(Kustos: Prof. Dr. Paul Kozina.)

A. Durch Ankauf:

Doppel-Präparat von Felis domesticus. — Talpa Europaea. — Elaps coralinus. — Skelett von Acipenser huso. — Zoologische Abbildungen von Schmeil Nr. 2, von Pfurtscheller Nr. 12, 13, 18. — Botanische Abbildungen von Schmeil Nr. 7, 8, 9 und Sonnentau. — Flora exsiccata Carniolica von Paulin.

B. Durch Schenkung:

Cordaites principalis. — *Semenocykasa Carpolithes*. — *Amblypterus Feistmanteli*. — *Calamites cannaeformis* (Geschenk des Schülers der IV. b Klasse Vedral). — 3 Stück Golderz (Geschenk des Schülers der VI. b Klasse Maležič).

7. Die Lehrmittelsammlung für den Religionsunterricht.(Kustos: Prof. Dr. *Aljona Levičnik*.)

Durch Schenkung:

Dr. Frohnmeier & Dr. Benzinger, Bilderatlas zur Bibelkunde.

8. Die Lehrmittelsammlung für den Zeichenunterricht.(Kustos: Prof. *Franz Suher*.)

Durch Ankauf:

1 moderne Porzellanvase.

9. Die Lehrmittelsammlung für den Gesang.(Kustos: Suppl. Gymn.-Lehrer *Markus Bajuk*.)

A. Durch Ankauf:

Gounod, Ave Maria. Part. Orgel, Violin- und Solostimme. — Greith, Marienlieder. 2 Part. — Händel, Largo, Part. — St. Premrl, Deset mašnih pesmi. 2 Part. samt 70 Einzelstimmen. — Lotti Antonio, Studentenmesse. 2 Part. und 70 Einzelstimmen. — Jos. Gruber, Marienstrauß. 4 Part. — Druzovič, Pesmarica, II. in III. zv. — Erleman, Crux fidelis. Orgelpartitur. — Ant. Foerster, Litanije Srca Jezusovega. 6 Part.

B. Durch Schenkung:

Vom Direktor Dr. L. Požar: Fr. Gerbič, 20 moških zborov. 1 Part. — D. Fajgelj, Orgelski odmevi. 1 Part. — Oskar Dev, Pastirica, Kangljica, Sneguljčica. 1 Part. — Polašek-Vedral, Slovenski mladini. 1 Part. — Osem samospevov. (Glasb. Matica.) — Vom Gesanglehrer Bajuk: Jak. Aljaž, Slov. pesmarica, I. in II. del. 7 Part.

Der k. k. botanische Garten unter der Leitung des Schulrates *Aljona Paulin*, k. k. Professors i. R., und unter der Obsorge des k. k. Gärtners *Franz Juvan*. Die Benützung desselben steht allen staatlichen Lehranstalten zu. Dem Publikum ist er an regenfreien Nachmittagen zugänglich.

Die öffentliche Studienbibliothek mit einer jährlichen Dotation von 2400 K unter der Verwaltung des k. k. Direktors Herrn *Lukas Pintar*, bzw. des k. k. Bibliothekars Herrn *Dr. A. Žigon*, steht unter den gesetzlichen Vorschriften sowohl dem Lehrkörper als auch den Schülern zur Benützung offen. Dieselbe enthielt am Schlusse des Solarjahres 1913: 40.008 Werke in 61.698 Bänden, 9774 Heften und 3878 Blättern; 452 Manuskripte und 136 Landkarten.

Das Landesmuseum Rudolfinum mit sehr reichhaltigen Sammlungen aus allen drei Naturreichen, von Altertümern und kulturhistorischen Objekten, erweitert durch reichhaltige Pfahlbauten- und prähistorische Funde in Krain.

VII. Statistik der Schüler.

(Das + Zeichen gilt den Privatisten.)

		K l a s s e												Summe																
		I		II		III		IV		V		VI				VII		VIII												
		a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			a	b	a	b											
1.) Zahl.																														
Zu Ende 1912/1913		45	+4	45	38	+5	33	39	44	+3	49	35	+4	35	31	+2	24	34	+3	32	23	+1	28	29	28	636	+22			
Zu Anfang 1913/1914		50	+6	54	49	39	+1	40	47	49	+6	49	49	+2	53	29	+4	32	29	+1	27	32	+2	32	22	+1	29	711	+23	
Während des Schuljahres eingetreten		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	+1		
Im ganzen also aufgenommen . . .		50	+6	54	49	39	+1	40	47	49	+6	49	49	+2	53	29	+4	32	29	+1	27	23	+3	32	22	+1	30	712	+23	
Darunter:																														
Neu aufgenommen, und zwar:																														
aufgestiegen		50	+6	52	46	4	2	3	1	+1	6	7	6	3	3	3	3	3	3	1	2	+1	1	—	—	—	—	190	+8	
Repetenten		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	
Wieder aufgenommen, und zwar:																														
aufgestiegen		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Repetenten		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Während des Schuljahres ausgetreten		8	13	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schülerzahl zu Ende 1913/1914 . . .		42	+6	41	39	37	+1	40	44	46	+6	42	47	+2	52	29	+4	29	26	+1	27	32	+3	31	22	+1	30	656	+24	
Darunter:																														
Öffentliche Schüler		42	41	39	37	—	—	40	44	46	—	42	47	—	52	29	—	29	26	—	27	32	—	31	22	—	30	656	—	
Privatisten		6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	
2.) Geburtsort (Vaterland).																														
Laibach		24	+3	3	12	13	10	15	26	+2	9	6	+2	24	10	+3	6	6	+1	8	11	+2	5	10	+1	6	204	+14		
Krain sonst		12	+2	32	24	18	+1	23	23	16	+2	26	33	26	13	+1	19	19	17	18	+1	22	12	18	371	+7				
Küstenland		2	1	1	—	—	—	3	4	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	
Steiermark		3	1	1	4	1	2	1	2	2	4	3	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	
Die anderen zisleithanischen Länder		1	+1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Die Länder der ungarischen Krone		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ausland		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summe		42	+6	41	39	37	+1	40	44	46	+6	42	47	+2	52	29	+4	29	26	+1	27	32	+3	31	22	+1	30	656	+24	

		K l a s s e																		Summe									
		I.			II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.						
		a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c				
3.) Muttersprache.																													
Slowenisch		40	5	41	39	36	1	39	44	45	4	40	47	2	52	28	4	29	26	1	27	30	3	31	21	1	30	645	21
Deutsch		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Kroatisch		2	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7		
Italienisch		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Böhmisch		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3		
		+1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3		
Summe		42	6	41	39	37	1	40	44	46	6	42	47	2	52	29	4	29	26	1	27	32	3	31	22	1	30	656	24
4.) Religionsbekenntnis																													
Katholisch des lateinischen Ritus		42	6	41	39	37	1	40	44	46	6	42	47	2	52	29	4	29	26	1	27	32	3	31	22	1	30	656	24
Evangelisch		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Summe		42	6	41	39	37	1	40	44	46	6	42	47	2	52	29	4	29	26	1	27	32	3	31	22	1	30	656	24
5.) Lebensalter.																													
11 Jahre		14	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24		
12 »		19	3	11	12	13	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67		
13 »		5	2	15	11	11	1	13	17	12	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90		
14 »		2	1	8	6	11	—	14	12	18	2	5	6	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97		
15 »		2	1	3	2	5	—	5	7	2	14	12	1	19	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86			
16 »		—	1	1	—	—	—	2	3	6	1	13	14	1	12	14	2	7	2	3	—	—	—	—	—	—	78		
17 »		—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	13	4	1	2	4	1	2	7	10	8	—	4	—	—	65			
18 »		—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	1	2	11	7	7	8	2	8	9	2	—	—	52			
19 »		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	6	1	3	5	6	6	6	34			
20 »		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	7	5	9	34	34			
21 »		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	4	1	1	14	
22 »		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	1	3	9	
23 »		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6		
Summe		42	6	41	39	37	1	40	44	46	6	42	47	2	52	29	4	29	26	1	27	32	3	31	22	1	30	656	24

K l a s s e

	I.		II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.			Summe
	a	b	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b		
6.) Nach dem Wohnorte der Eltern.																								
Ortsangehörige	31+3	4	14	24+1	15	22	33+3	10	15+2	31	18+4	10	8+1	9	14+2	11	13+1	8					290+17	
Auswärtige	11+3	37	25	13	25	22	13+3	32	32	21	11	19	18	18	18+1	20	9	22					366+7	
Summe	42+6	41	39	37+1	40	44	46+6	42	47+2	52	29+4	29	26+1	27	32+3	31	22+1	30					656+24	
7.) Klassifikation.																								
a) Zu Ende des Schuljahres 1913/1914:																								
Zum Aufsteigen in die nächste Klasse waren geeignet, bzw. haben die oberste Klasse beendet:																								
Vorzüglich geeignet (mit vorzüglichem Erfolg beendet)	6+4	4	4	11+1	10	4	4+1	7	11+1	12	9+2	2	10+1	6	5+2	4	6+1	4					119+13	
Geignet (mit gutem Erfolg beendet)	27+2	29	17	15	21	22	30+5	20	31	32	16+2	17	12	15	16	17	14	18					369+9	
Im allgemeinen geeignet	5	3	6	4	7	4	2	4	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—					43	
Nicht geeignet (mit nichtgenügendem Erfolg beendet)	4	5	9	7	2	9	10	11	4	1	1	4	1	1	4+1	4	—	4					81+1	
Die Bewilligung zu einer Wiederholungsprüfung erhielten	—	—	3	—	—	—	5	—	—	—	3	5	3	5	6	5	2	3					40	
Nicht klassifiziert wurden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+1	—	—	—	—	—	—	—	—					4+1	
Außerordentliche Schüler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					—	
Summe	42+6	41	39	37+1	40	44	46+6	42	47+2	52	29+4	29	26+1	27	32+3	31	22+1	30					656+24	
b) Nachtrag zum Schuljahre 1912/1913:																								
Wiederholungsprüfungen waren bewilligt	1	—	1	1	2	2	—	1	+1	3	1	4	1	6	2	1	5	1					32+1	
Entsprochen haben	1	—	1	—	2	1	—	1	+1	3	—	4	1	5	2	1	3	—					25+1	
Nicht entsprochen haben (oder nicht erschienen sind)	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					7	

K l a s s e

I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.		Summe			
a	b	c	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b				
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	+	—	1	—	—	—	4+1			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+	—	—	—	—	—	1+1			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	3			
Danach ist das Endergebnis für das Schuljahr 1912/1913:																			
Zum Aufsteigen in die nächste Klasse waren geeignet, bzw. haben die oberste Klasse beendet:																			
Vorzüglich geeignet (mit vorzüglichem Erfolg beendet)																			
9+2	8	6	5+2	4	5	13+1	15	8+2	6	7+2	7	4+2	7	6+1	6	5	6	127+12	
24	25	35	25+3	24	19	23+1	28	17+2	23	20	16	29+1	21	16	21	22	21	409+7	
4	5	2	—	—	7	5	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	26	
Nicht geeignet (mit nicht genügendem Erfolg beendet)																			
8+2	7	1	8	5	8	3+1	5	8	5	4	1	1	4	—	2	1	—	71+3	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
45+4	45	44	38+5	33	39	44+3	49	35+1	35	31+2	24	34+3	32	23+1	28	29	28	636+22	
Summe																			
8.) Geldleistungen der Schüler.																			
Das Schulgeld zu zahlen { I. Sem.																			
14	8	15	5	4	4	8	2	6	5	2	1	3	4	2	8	2	3	96	
4	5	5	9	5	14	18	17	9	9	6	10	5	6	7	11	5	8	153	
Zur Hälfte befreit waren { I.																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
35	38	27	35	36	43	47	47	45	48	31	31	27	23	32	24	21	27	617	
44	39	36	29	35	31	34	27	40	43	27	19	22	21	26	20	18	22	533	
Ganz befreit waren { I.																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
560	320	600	200	160	160	320	80	240	200	80	40	120	160	80	320	80	120	3840	
160	200	200	360	200	560	720	680	360	360	240	400	200	240	280	440	200	320	6120	
Das Schulgeld betrug im { I. Sem. K																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
720	520	800	560	360	720	1040	760	600	560	320	440	320	400	360	760	280	440	9960	
Summe . K																			
Die Aufnahmestaxen betragen . K																			
235	2218	4193	216	8	8	412	612	625	20	4	8	4	12	6	12	6	8	4	8
Die Lehrmittelbeiträge betragen »																			
112	108	98	80	80	94	110	98	102	106	66	64	60	54	68	64	46	58	58	1468
Die Taxen für Zeugnisduplikate und Nachträge bis Schluß 1913 betragen																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
Summe . K																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2329
Summe . K																			

11.) **Unterstützungswesen.**

a) An Stipendien bezogen (siehe unter 10) 51 Schüler 9952 K 95 h.
Die Gregor Engelmansche Stiftung für drei arme brave Schüler im Betrage von 40 K wurde unter die Schüler Černič Johann (III. a), Batagelj Anton (VII. b) und Skubic Anton (VIII. b) verteilt.

b) Der **Gymnasialunterstützungsfonds** (gegründet 1856).
— Laut Rechnungsabschlusses vom 3. Juli 1913 (erledigt und richtig befunden mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 7. August 1913, Z. 4680) besaß derselbe am Schlusse des abgelaufenen Schuljahres 1913/14 16.700 K in Obligationen (nach dem Nominalwerte), 3777 K in Sparkassabücheln und 1079 K in Barem.

Die **Unterstützungsfondsbibliothek** erwarb durch Ankauf 190 Lehr- und Hilfsbücher, 15 Atlanten und 15 Lexika. Durch Schenkung kamen hinzu: vom Herrn Landeshauptmann Dr. Ivan Šusteršič 56, von Jos. Hauptmann, Sekretär der Handels- und Gewerbekammer 10, vom Direktor Dr. Požar 1, vom Kanonikus Dr. Joh. Svetina 1, vom Professor Polovič in Gottschiee 1, vom k. k. Schulbücherverlag 8, vom fürstbischöfl. Ordinariate 4, von der Katoliška bukvarna 7, von den Abiturienten (1912/13) Likar 1, Novak Leo 5 Werke.

Nach Ausscheidung nicht mehr verwendbarer Exemplare besitzt der Unterstützungsfonds derzeit 1780 Lehr- und Hilfsbücher, 133 Atlanten und 287 Lexika, welche an dürftige Schüler ausgeliehen werden.

Übersicht über die Gebarung im Schuljahre 1913/14.**A. Einnahmen.**

Kassarest vom Schuljahre 1912/13	1079 K — h
Ganzjährige Interessen der krainischen Anleihe per 600 K	24 „ — „
Ganzjährige Interessen der gemeinsamen Notenrente per 13.000 K	562 „ 80 „
Ganzjährige Interessen des Franz Metelkoschen Legates und der Dr. Ahazhizschen Stiftung, zusammen 1600 K, Notenrente Nr. 6426	67 „ 20 „
Ganzjährige Interessen der Obligationen Nr. 445.974 und Nr. 848.761 à 200 K	16 „ — „
Ganzjährige Interessen der Obligation Nr. 416.782 per 200 K	8 „ — „
Ganzjährige Interessen der Obligation Nr. 138.882 per 200 K	8 „ — „
Ganzjährige Interessen der Obligation Nr. 6877 per 100 K	4 „ — „
Ganzjährige Interessen der Obligation Nr. 23.299 per 100 K	4 „ 20 „
Ganzjährige Interessen der Obligation Nr. 20.883 per 100 K	4 „ — „

Zu den laufenden Einnahmen spendeten ferner:

Der krainische Landesausschuß für das Jahr 1913	500 „ — „
Kmetska posojilnica ljubljanske okolice	100 „ — „
Herr Dr. Ivan Zajec, Landesausschußbeisitzer usw.	80 „ — „
„ Ottomar Bamberg, Präsident der Krainischen Sparkasse etc.	60 „ — „
„ Dr. Johann Svetina, Ritter des Franz-Josef-Ordens, Ehren- domherr, k. k. Professor d. R., bei seinem Abschiede von der Anstalt	50 „ — „
„ Dr. Danilo Majaron, Präsident der Advokatenkammer usw.	40 „ — „
„ Dr. Josef Starè, Adjunkt der k. k. Fin.-Prokuratur u. Besitzer	20 „ — „
„ Dr. Ferdinand Čekal, Domherr	20 „ — „
„ Dr. Josef Furlan, Advokat und Besitzer	20 „ — „

Fürtrag 2667 K 20 h

	Übertrag . . .	2667 K 20 h
Herr Dr. Valentin Krisper, Advokat usw.	20	„ — „
„ Dr. Franz Tekavčič, Advokat	20	„ — „
Familie Tomè in Laibach	11	„ — „
Herr P. Dr. Alois Nastran, Präfekt des Missionshauses	10	„ — „
„ Adolf Robida, k. k. Gymnasialprofessor	10	„ — „
„ Ivan Bonač, Handelsmann usw.	10	„ — „
„ P. Alois Plantarič, Priester des Missionshauses	5	„ — „
„ Franz Kobal, suppl. Gymnasiallehrer	5	„ — „
„ Josef Osana, suppl. Gymnasiallehrer	5	„ — „
Ungenannt	1	„ 43 „
Abiturient Ernst Rosina	1	„ 30 „

Ergebnis der Neujahrssammlung:

a) der Lehrkörper: die Herren Joh. Grafenauer 1 K, Fr. Bradač und Dr. Korun à 2 K, Jos. Reisner 2 K 80 h, L. Lederhas, Dr. Jak. Žmavc à 4 K, Fr. Gnjezda, Fr. Verbič à 5 K, Dr. Jos. Debevec, Kuno Hočevar, Jos. Osana à 10 K, Direktor Dr. Požar 20 K, zusammen	90	„ 80 „
b) die Schüler* der Klasse I. a 33 K, I. b 28 K 9 h, I. c 16 K 28 h, II. a 36 K 20 h, II. b 24 K 12 h, II. c 27 K 54 h, III. a 32 K 14 h, III. b 14 K 60 h, IV. a 22 K 70 h, IV. b 39 K 37 h, V. a 24 K 10 h, V. b 10 K 80 h, VI. a 16 K, VI. b 13 K 10 h, VII. a 22 K 8 h, VII. b 13 K 52 h, VIII. a 12 K 20 h, VIII. b 10 K 30 h; zusammen	396	„ 09 „
Mehrere Schüler für beschädigte oder verlorene Lehrbücher	12	„ 50 „
Mehrere Klassen an Überschüssen beim Einkauf von Heften	13	„ 51 „
Der Lehrkörper den Überschuß von einer Kranzspende	4	„ 60 „
Die Schüler der II. a Klasse den Überschuß von einer Kranzspende für den Mittelschüler Hauptmann	2	„ — „
Überschuß vom Einkaufe von Besten für das Preisschießen	—	„ 60 „
Zinsen der Handkasse	30	„ 60 „
Zusammen	3316	K 63 h

* **I. a Klasse:** Golob 4 K; Dobnikar, Grobelnik, Nagode, Strnad, Švigelj, Trček, Verovšek, Priv. Pogačnik à 2 K; Albrecht, Češnovar, Maček, Majaron, Steindl, Zavodnik, Priv. Gajetta, Koprivec, Vadjal à 1 K; Fischer, Šenk à 60 h; Baša, Božič, Krmavnar, Smole à 50 h; Kačar 40 h; Florjančič Fr. und L. à 20 h. — **I. b Klasse:** Aumann 5 K; Bevc 2·30 K; Demšar 2 K; Branc 1·10 K; Arko, Cvetko, Dokler, Inglič, Kerme, Kočevar, Melliwa à 1 K; Oblak, Puntar, Štupar à 50 h; Gande, Gortnar, Grad, Horváth, Juvan, Kalan, Maucsecz, Šömen, Vidmar, Vrbič, Zupan 40 h; Ferlic 34 h; Jenko, Jernejčič, Pečlin, Rudolf, Snoj, Sušnik, Škofic à 30 h; Erjavec 24 h; Černič, Cik, Krašnja, Papež, Pogačnik, Prebil, Rebec, Zajec à 20 h; Dovč 16 h; Blažič, Možina, Studen à 10 h. — **I. c Klasse:** Kunc 1·80 K; Zor 1·50 K; Leskovic, Rus à 1·10 K; Jebačič, Premrov, Rozman à 1 K; Kokalj, Zagradnik à 60 h; Ravnikar, Strgar, Vremšak à 50 h; Čatar, Fettich-Frankheim, Lojk, Petrič, Svetič à 40 h; Galovič, Veršec, Žvan A. und V. à 30 h; Brodnik, Černič, Grilec Joh. und Jos., Hauptman, Kozlevčar, Sluga, Sojer à 20 h; Hočevar, Remškar à 12 h. — **II. a Klasse:** Golob 4 K; Rašica 3 K; Gerstenmayer, Knez, Pogačnik, Pompe, Rajar, Tomišek à 2 K; Dacar, Gračner, Edler v. Hofbauer, Malnar, Petrovar, Pleiweiss Karl und Lea (Priv.), Poženel, Rupnik, Savnik, Tavčar, Traun, Vesel, Vidic, Zalesjak à 1 K; Rus 50 h; Turšič 40 h; Babšek, Dernovšek, Pečar à 30 h; Aljančič, Deržaj Al. à 20 h. — **II. b Klasse:** Kanc, Petrič à 3 K; Bohinec, Cunder, Česen, Pirc, Vidic, Weibl à 1 K; Gostiša, Tomec à 90 h; Bano, Finžgar, Kloboves, Marn à 60 h; Lapajne 52 h; Gregorič, Lutschounigg, Novak, Potočnik à 50 h; Grabrijan, Malnar, Oblak, Penko, Zupan à 40 h; Hojkar, Janežič, Nachtigall, Ovca, Reisner, Žrjav à 30 h; Godina, Gogala, Mavec, Mlakar, Slana, Smolej,

B. Ausgaben.

Für Kleider und Schuhe zu zweimaliger Beteiligung	1160 K 02 h
Für Lehrbücher, Atlanten und sonstige Lernbehelfe	647 „ 05 „
Unterstützungen in Barem	190 „ 20 „
Zusammen	1197 K 27 h

C. Bilanz.

Einnahmen	3316 K 63 h
Ausgaben	1997 „ 27 „
Rest	1319 K 36 h

Štukelj, Törnar à 20 h. — **II. c Klasse:** Jelovšek, Šusteršič à 2 K; Ban, Černič, Goslar, Grahor, Horvat, Leskovic, Perko, Pribovšič, Robežnik, Vidmar à 1 K; Kovač, Šarec à 80 h; Puntar 70 h; Knez, Kos, Skulj, Uratarič, Zajc à 60 h; Tratnik, Kosmač, Wagner à 50 h; Habjan, Kavec, Janša, Korun, Marolt, Pirc, Potokar, Pristov, Rebolj, Sedevec, Srebrnič, Tičar, Turk à 40 h; Bajželj, Kregar, Zemljič à 30 h; Merčun 24 h; Tominec 20 h; Jevnikar, Smrekar à 10 h. — **III. a Klasse:** Kovač, Mantuani à 5 K; Klinar 3 K; Milohnoja 2 K; Bassin 1·50 K; Čermak, Inglič, Kanc, Kokalj, Ponebšek, Popovič, Rauter, Rus, Vreček, Priv. Globočnik, Pirc V. und Z. à 1 K; Beg, Debeljak, Kostanjevec, Markošek à 60 h; Bizjak 50 h; Noč 40 h; Ivanc 34 h. — **III. b Klasse:** Stor 2 K; Rozman 1·20 K; Poher, Steindl à 1 K; Gašparič 60 h; Krmavnar, Mayer K. und M. à 50 h; Čop, Drnovšek, Knez, Kosce à 40 h; Črne, Gorišek, Juvan à 30 h; Božič, Erjavec, Fric, Gillich, Hudolin, Kavčič, Kolarič, Konjar, Koritnik, Lah, Langerholc, Pavšič, Peršuh, Pirc, Potočnik, Prebil, Zajc, Zaletel à 20 h; Bilban, Cankar, Ceglar, Deržaj, Globočnik, Grebenc, Grimšič, Jerala, Logar, Ocvirk, Papov, Rozman M. à 10 h. — **IV. a Klasse:** Tekavčič 2 K; Edler v. Hofbauer, Karlin, Koritzký, Mejač, Omahen, Smerkolj, Sturm, Uršic, Vrtovec Vida (Priv.) à 1 K; Aljančič, Lilleg à 80 h; Bartol, Božič, Stele à 60 h; Bernik, Gregorin à 50 h; Ažman, Beguš, Kraljič, Kremžar, Pangršič, Polzelnik, Sušnik à 40 h; Hus, Kūhar, Kvartič, Kovačič, Mlakar, Ravnikar, Šega, Vörös, Vrečar à 30 h; Kravanja, Laznik, Miš, Mrvec, Paličar, Papler, Rozman, Tominec, Vreca à 20 h. — **IV. b Klasse:** Tavčar Ig. 5 K; Aumann, Geiger, Grobelnik, Hafner, Korbar, Papež, Šubic à 2 K; Bassin 1·60 K; Dokler, Gregorčič, Koželj, Križnik, Milavec, Perko, Rasteiger, Rupnik à 1 K; Bele, Sturm à 80 h; Tiran 75 h; Štrukelj 70 h; Vedral 62 h; Zavašnik 60 h; Božič, Kogovšek Fr. und L., Petrovčič, Pretnar à 50 h; Ambrožič I., Cerar, Florjančič, Javoršek, Kavčič, Košmrlj, Kovačič, Kunc, Novak, Tavčar St. à 40 h. — **V. a Klasse:** Zajec 3 K; Zelenka 2 K; Bežek, Fink, Plešič, Karlin, Kristan, Kropivnik, Kump, Petrič, Pirc, Steindl, Vesel, Vičič à 1 K; Sajovic, Vurnik à 60 h; Flis, Mejač, Zupan à 50 h; Fettich 46 h; Rapč 42 h; Cepuder, Lukesch, Struna à 40 h; Debevec 32 h; Ambrožič, Dernovšek, Faganel, Zbašnik à 30 h; Budič, Krašna, Lassbacher, Skala à 20 h. — **V. b Klasse:** Debevc, Parma à 1 K; Deisinger, Dimnik, Klatzer, Pfeifer à 60 h; Berlic, Lilleg, Lipovšek, Potokar, Pretnar à 50 h; Plevelj 40 h; Bezjak, Čeh, Galovič, Lenič, Pohar, Slana, Žvokelj à 30 h; Gunde, Junz, Kepec, Konjar, Soklič, Torelli à 20 h; Avšič, Kovič à 10 h. — **VI. a Klasse:** Šusteršič 5 K; Bohinec 2 K; Bahovec 1·20 K; Vadnal Angela (Priv.) 1 K; Bajc, Strnad, Žužek à 60 h; Kuntarič, Ravnikar, Vrančič, Wolf à 50 h; Bedžuh, Jekler à 40 h; Lah, Sedej à 30 h; Ambrožič, Aschmann, Brandsteter, Nečemar, Oblak, Turk, Turšič, Tušar à 20 h. — **VI. b Klasse:** Čekal, Demšar, Orožen, Vodušek à 1 K; Bregar 70 h; Sajovic 60 h; Banovec, Fettich-Frankheim, von Födransperg, Gogala, Hrast, Jurkovič, Kuralt, Podgornik à 50 h; Avšič, Fajdiga, Plehan à 40 h; Kejžar, Kušan, Lovšin, Maček, Turk, Žnidarič à 30 h; Andolšek, Maležič, Repnik, Šabec à 20 h. — **VII. a Klasse:** Majaron 4 K; Milavec, Pirc Milena (Priv.) à 2 K; Bloudek, Jaklič, Jemec, Josin, Kostanjevec, v. Lukanc, Petelin, Sinkovič, Tavčar Ž., Zupančič, Zupanec Alma (Priv.) à 1 K; Hirschmann 60 h; Janež 50 h; Šolar 30 h; Aljančič, Porenta, Prešern à 20 h; Ungenannt 8 h. — **VII. b Klasse:** Presker 2 K; Černe jun., Debevec St., Juvanc à 1 K; Pretnar, Zavašnik à 60 h; Češarek, Obreza, Vidic à 50 h; Bernik, Bregar, Černe sen., Pihlar, Turk à 40 h; Arh, Baloh, Čebin, Dolničar, Kos, Lovšin à 30 h; Mušič 22 h; Batagelj, Debevec A., Ferjančič, Marolt, Šmalc, Szillich, Volk, Vrhnjak, Vrhovec à 20 h. — **VIII. a Klasse:** Perušek Milena (Priv.) 2 K; Bloudek, Dobida, Florjančič, Komotar C. und M., Korošec, Kropivnik, Lavrin, Levec, Naglič, Pleiweiss, Sodnik, Širca, Tominec, Trdina, Žargj, Žvan à 60 h. — **VIII. b Klasse:** Javornik, Verbič à 2 K; Miklič 1·40 K; Grabner 1 K; Scherwitzl 60 h; Budinec, Pakiž, Žaren à 50 h; Aschmann, Blumauer, Lipovšek, Žnidarič à 40 h; Ponikvar 20 h.

Von diesem mit 1319 K 36 h ausgewiesenen Kassareste wurden 300 K dem Stammvermögen zugeschlagen und auf das Sparkassabüchel Nr. 76.002 der Städtischen Sparkasse in Laibach angelegt und werden dort verrechnet, worauf nur der Betrag von 1019 K 36 h als der für das nächste Schuljahr verfügbare Barrest weiter geführt wird.

Das Vermögen des Fonds besteht am Schlusse des Schuljahres 1913/14 aus 16.700 K in Obligationen, dem Sparkassabüchel Nr. 14.809 der Städtischen Sparkasse in Laibach mit der Einlage von 472 K, dem Sparkassabüchel Nummer 296.511 der Krainischen Sparkasse in Laibach mit der Einlage von 700 K (Maria Tomcsche Stiftung), dem Sparkassabüchel Nr. 70.136 der Städtischen Sparkasse in Laibach mit der Einlage von 805 K (Spende des Herrn Direktors Matthias Zamida), dem Sparkassabüchel Nr. 71.341 der Städtischen Sparkasse in Laibach mit der Einlage von 400 K (die am 2. Jänner 1909 und am 2. Jänner 1911 ausgelosten Obligationen des krainischen Anlehens), dem Sparkassabüchel Nr. 76.002 der Städtischen Sparkasse in Laibach mit der Einlage von 1700 K und schließlich aus der Barschaft von 1019 K 36 h.

Die Obligationen sind folgende: Nr. 158.448 der Allgemeinen Staatsschuld (auf Grund des Gesetzes vom 20. Juni 1868), am 1. August 1889 auf den Unterstützungsfonds des k. k. I. Staatsgymnasiums in Laibach vinkuliert, im Betrage von 13.400 K; Nr. 6426 der Allgemeinen Staatsschuld am 1. Februar 1869 auf das I. Staatsgymnasium in Laibach vinkuliert, im Betrage von 1600 K, wovon die Hälfte des Fonds der Metelkoschen, die andere Hälfte den der Dr. J. Ahazhizhschen Stiftung ausmacht; die auf den Unterstützungsfonds des Ersten Staatsgymnasiums am 11. November 1889, Z. 52, vinkulierte Schuldverschreibung des Herzogtums Krain vom 1. Juli 1888, derzeit im Betrage von 600 K; 2 Stück Papierrente vom 1. Juli 1868 (Nr. 445.974 und 848.761) à 200 K, 1 Stück Papierrente vom 1. August 1868 (Nr. 416.782) per 200 K, 1 Stück Papierrente vom 11. November 1868 (Nr. 6877) per 100 K, 1 Stück Silberrente vom 1. Oktober 1868 (Nr. 23.299) per 100 K, 1 Stück 4%ige Staats-Rentenobligation (Nr. 138.882) per 200 K, 1 Stück 4%ige Staats-Rentenobligation (Nr. 20.883) per 100 K.

Indem der Berichterstatter für alle diesem Fonds, der die Stelle eines Unterstützungsvereines oder einer sogenannten Schülerlade vertritt, gependeten Beiträge seinen wärmsten Dank ausspricht, erlaubt er sich, denselben den Angehörigen der Gymnasialschüler und anderen Jugendfreunden zu wohlwollender Förderung bestens zu empfehlen.

c) Auch während des Schuljahres 1913/14 erfreuten sich viele dürftige Gymnasialschüler von seiten der Konvente der PP. Franziskaner, FF. Ursulinen und Barmherzigen Schwestern, des hochwürdigen Diözesan-Seminars, der Missions-Kongregation, des hochwürdigen Deutschen Ritter-Ordens, der löbl. Direktion der Volks- und Studentenküche, des Vereines „Domovina“ u. a. sowie vieler Privaten, darunter in hervorragender Weise des hochwürdigen Herrn Kanonikus Andreas Kalan, durch Gewährung der Kost oder einzelner Kosttage edelmütiger Unterstützung.

Von besonders hervorragender Bedeutung für die Studierenden des I. Staatsgymnasiums, für ihr leibliches und geistiges Gedeihen ist auch das vom hochwürdigen Herrn Prälaten Andreas Kalan väterlich geleitete Studentenheim

im Collegium Marianum, in dem sich auch im verflossenen Schuljahre 73 Schüler der hiesigen Anstalt teils unentgeltlich, teils zu mäßigen Preisen der besten Obsorge erfreuten.

Im Namen der unterstützten Schüler spricht der Berichterstatter allen P. T. Wohltätern der Anstalt auch an dieser Stelle den verbindlichsten Dank aus.

VIII.

Maturitätsprüfungen.

A. Im Schuljahre 1912/13.

I. Im Sommertermine.

Die schriftlichen Prüfungen fanden am 9., 10., 11. und 12. Juni statt. Die Themata sind im vorjährigen Jahresberichte pag. 83 angeführt.

Die mündlichen Prüfungen unter dem Vorsitz des Gymnasialdirektors Herrn Anton Štritof wurden in der Zeit vom 5. bis 12. Juli abgehalten. Zu diesen sind 21 öffentliche Schüler der VIII. a und 27 öffentliche Schüler der VIII. b Klasse, zusammen 48 Kandidaten erschienen.

Von diesen erhielten im ganzen 12 ein Zeugnis der Reife mit Auszeichnung, 35 ein Zeugnis der Reife, während ein Kandidat auf ein ganzes Jahr reprobiert wurde.

II. Im Herbsttermine.

Die Prüfung fand nur in ihrem mündlichen Teile, und zwar unter demselben Vorsitzenden am 25. September statt. Dazu sind 3 öffentliche Schüler der VIII. a Klasse erschienen, nachdem sie vorerst die Wiederholungsprüfung aus je einem Gegenstande abgelegt hatten. Alle 3 Kandidaten wurden für reif erklärt.

III. Im Februartermine

wurden keine Reifeprüfungen abgehalten.

Verzeichnis der im Sommer- und Herbsttermine 1913 approbierten Abiturienten.

(Das Zeichen * und liegender Druck bedeutet reif mit Auszeichnung.)

Nr.	Name	Geburtsort	Geburtsjahr	Dauer der Gymnasialstudien	Gewählter Beruf, resp. angebl. künftige Studien
Abteilung A					
1	Bauer Andreas	Kuželj	1892	8 Jahre	Tierheilkunde
2	*Benedičič Franz	Eisnern	1892	8 Jahre	Bodenkultur
3	Černe Josef	Littai	1893	9 Jahre	Jus
4	Gjud Miroslav	Laibach	1893	10 Jahre	Medizin
5	Gliha Maximilian	Unec	1893	9 Jahre	Handelsakademie
6	Hrovat Alois	Wurzen bei Kronau	1893	8 Jahre	Tierheilkunde
7	*Ilc Alois	Dolenja vas b. Reifnitz	1892	8 Jahre	Medizin
8	Jakič Alexius	Laze bei Rob	1892	9 Jahre	Steueramt

Nr.	Name	Geburtsort	Ge- burts- jahr	Dauer der Gymnasial- studien	Gewählter Beruf, resp. angebl. künftige Studien
9	*Kobler Franz	Lees	1895	8 Jahre	Medizin
10	Kopřiva Johann	Laibach	1893	9 Jahre	Medizin
11	Leiler Hubert	Reifnitz	1894	8 Jahre	Bahnwesen
12	Lukanc Maximilian, Edl. v. Savenburg	Laibach	1895	8 Jahre	Exportakademie
13	Malešič Matthias	Tschernembl	1891	9 Jahre	Theologie
14	Mehle Augustin	Laibach	1892	9 Jahre	Bahnwesen
15	*Novak Leo	Laibach	1894	8 Jahre	Technik
16	Orožen Franz	Laibach	1894	8 Jahre	Jus
17	Pirkovič Johann	Gorenje Vrhpolje bei St. Barthelmä	1894	8 Jahre	Theologie
18	Pogačnik Johann	Cilli	1893	8 Jahre	Bahnwesen
19	*Prezelj Josef	Nova vas bei Rakek	1894	8 Jahre	Mod. Philologie
20	Ramovš Johann	Črnuče	1892	9 Jahre	Klass. Philologie
21	*Rosina Ernst	Ratschach b. Steinbrück	1895	8 Jahre	Medizin
22	Schöner Ferdinand	Leskovec b. Gurkfeld	1892	10 Jahre	Kaufmannsstand
23	*Štajmer Vladimir	Laibach	1895	8 Jahre	Technik
24	Tominšek Stanislaus	Cilli	1895	8 Jahre	Jus
25	Traven Stephan	Vodice	1891	8 Jahre	Theologie
26	Vrančič Wladimir	Laibach	1895	8 Jahre	Bahnwesen
27	Wrinskele August	Großlaschitz	1894	8 Jahre	Tierheilkunde
Abteilung B					
1	Ambrožič Josef	Goriča vas bei Reifnitz	1890	11 Jahre	Theologie
2	Arko Leopold	Dane bei Reifnitz	1892	9 Jahre	Theologie
3	Beniger Guido	Laibach	1894	9 Jahre	Medizin
4	Čapek Peter	Pettau (Steiermark)	1894	8 Jahre	Medizin

Nr.	Name	Geburtsort	Geburtsjahr	Dauer der Gymnasialstudien	Gewählter Beruf, resp. angebl. künftige Studien
5	Čehun Franz	Laibach	1893	10 Jahre	Post- oder Bahnwesen
6	Čerček Johann	Bischoflack	1895	8 Jahre	Marinekommissariat
7	* <i>Drnovšek Dominik</i>	Loke bei Trifail (Steiermark)	1893	8 Jahre	Medizin
8	Dujc Alois	Zavrhek (Küstenland)	1894	8 Jahre	Bahnwesen
9	Gorše Friedrich	Köflern bei Gottschee	1891	9 Jahre	Theologie
10	Gregorn Anton	Rečica (Steiermark)	1890	9 Jahre	Medizin
11	Hafner Wladimir	Podgorica bei Gutenfeld	1894	9 Jahre	Theologie
12	Hirschman Heribert	Laibach	1895	8 Jahre	Konservatorium
13	* <i>Hudnik Albin</i>	Šiška	1895	8 Jahre	Handelskurs für Abiturienten
14	Kržič Anton	Rakitna	1891	9 Jahre	Kaufmannsstand
15	* <i>Likar Stanislaus</i>	Laibach	1893	9 Jahre	Jus
16	Mesesnel Franz	Cervignano (Küstenland)	1894	8 Jahre	Architektur
17	Novak Karl	Vrhpolje bei Stein	1890	8 Jahre	Marinekommissariat
18	Požlep Anton	Laibach	1894	8 Jahre	Exportakademie
19	Preželj Ferdinand	Littai	1894	8 Jahre	Tierheilkunde
20	* <i>Rejic Heinrich</i>	Idria	1891	9 Jahre (krankheitshalber)	Theologie
21	* <i>Sajovic Dušan</i>	Hrastje b. St. Peter a. K.	1895	8 Jahre	Jus
22	* <i>Strukel Franz</i>	Laibach	1893	9 Jahre	Post- oder Bahnwesen
23	Šimnic Friedrich	Krainburg	1893	10 Jahre	Theologie
24	* <i>Vrhunec Vinzenz</i>	Laibach	1895	8 Jahre	Jus
25	Žagar Friedrich	Laibach	1892	9 Jahre	Bahnwesen
26	* <i>Žitnik Alois</i>	Karolinengrund	1891	8 Jahre	Medizin

B. Im Schuljahre 1913/14.

Im Sommertermine meldeten sich zur Reifeprüfung und wurden zugelassen:

- a) sämtliche 22 öffentliche Schüler und 1 hospitierende Privatistin der VIII. a, b) sämtliche 30 öffentliche Schüler der VIII. b Klasse, c) 1 Externist und 2 Externistinnen, zusammen 56 Kandidaten und Kandidatinnen.

Die schriftlichen Prüfungen fanden am 3., 4., 5. und 6. Juni statt.

Zur Bearbeitung lagen hiebei folgende Themata vor:

a) Aus dem Deutschen zur freien Wahl: 1.) Wien als Literaturstadt. (Auch die slowenische Literatur ist miteinzubeziehen!) — 2.) Die Zweckmäßigkeit im Natursein und Naturgeschehen. — 3.) Zivilisation ohne Kultur zerstört Völker und Staaten. (Begriffsbestimmung der Zivilisation als äußerer, materieller, der Kultur als innerer, ethischer Fortschritt.)

b) Aus dem Lateinischen: Tacitus, Annal. XV. 38 (Roms Brand).

c) 1.) Aus dem Griechischen: Platon, Gorgias, c. 79, "Ὅσπερ γὰρ Ὀμηροῦ λέγει — ἐκ τῆς Ἐδρώπης, Αἰακόν" (Homerische Sage vom Gerichte in der Unterwelt).

2.) Aus dem Französischen für 1 Externistin (anstatt des Griechischen): Le cours de mes études.

d) Aus dem Slowenischen zur freien Wahl: 1.) Kulturni razvoj Avstrije za cesarja Franca Jožefa I. s posebnim ozirom na Slovence. — 2.) Kako so preobrazili tehnični izumki naše socijalno življenje? — 3.) Qui studet optatam cursu contingere metam, Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit. Horacij.

Der Erfolg der mündlichen Prüfungen, die am 4. Juli beginnen sollen, wird im nächsten Jahresberichte bekanntgegeben werden.

IX.

Wichtige Erlässe der k. k. Unterrichtsbehörden.

U.-Min.-Erl. vom 13. Juni 1913, Z. 2444, bestimmt zunächst in provisorischer Weise, daß beim griechischen Unterrichte in der VI. Klasse der Gymnasien die schriftlichen Übersetzungsarbeiten aus der Unterrichtssprache in das Griechische als Schularbeiten (Kompositionen) in Hinkunft durchaus zu entfallen haben. An ihre Stelle treten ausschließlich Übersetzungen aus dem Griechischen in die Unterrichtssprache, und zwar aus den Autoren dieser, erforderlichen Falles aus dem Prosaiker der vorhergehenden Klasse. (L.-Sch.-R.-Erl. vom 26. Juni 1913, Z. 3961.)

L.-Sch.-R.-Erl. vom 5. Juli 1913, Z. 4162, macht die Lehrerschaft auf die Verordnungen aufmerksam, denen zufolge das unbefugte Waffentragen durch jugendliche Personen bis zum 16. Jahre verboten ist und beauftragt sie, die Jugend zu belehren und zu warnen.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 22. Juli 1913, Z. 4511, bringt zur Kenntnis, daß die Volksschulleitungen angewiesen worden sind, Schülern mit nicht genügenden oder kaum genügenden Leistungen in der Religionslehre, den Sprachen und im Rechnen die Ausstellung von Frequentationszeugnissen behufs Bewerbung um die Aufnahme in die I. Klasse einer Mittelschule zu versagen, und daß solche Schüler zur Aufnahmsprüfung nicht zuzulassen sind.

U.-Min.-Erl. vom 15. Juli 1913, Z. 29.528, wornach Gesuche um Gewährung von Reisebegünstigungen für Studienreisen nach dem Auslande im vorgeschriebenen Dienstwege vorzulegen sind.

L.-Präs.-Erl. vom 11. August 1913, Z. 2269, betreffend die Erweiterung der Gültigkeit der Beamtenlegitimationen auf den k. k. Staatsbahnen.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 19. Juli 1913, Z. 4249, erteilt Weisungen, betreffend die Stempelung der Rechnungsbelege.

U.-Min.-Erl. vom 7. September 1913, Z. 358, macht die Mitteilung, daß die Errichtung von Funkentelegraphanlagen an eine staatliche Konzession gebunden ist. (L.-Sch.-R.-Erl. vom 25. September 1913, Z. 6383.)

L.-Sch.-R.-Erl. vom 24. September 1913, Z. 6418, verlangt bei der Konkursausschreibung von Supplentenstellen die Angabe der Unterrichtssprache der Anstalt.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 25. September 1913, Z. 6359, läßt dem Wortlaute der Disziplinarordnung keine Differenzierung zwischen den gewöhnlichen Gasthäusern und „alkoholfreien Restaurants“ zu.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 5. Oktober 1913, Z. 4631, empfiehlt auch den Mittelschulen, namentlich beim Geographieunterrichte, die Förderung des Fremdenverkehrs.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 23. Oktober 1913, Z. 7336, eröffnet, daß nach einer Entscheidung des Ministeriums für Kultus und Unterricht mit der Eröffnung von Parallelabteilungen zu Klassen, welche weniger als 50 Schüler zählen, ohne vorherige Genehmigung nicht vorgegangen werden darf.

U.-Min.-Erl. vom 22. Oktober 1913, Z. 1163, empfiehlt wiederum erhöhte Förderung der Redegewandtheit in der Mittelschule und erteilt hiezu eingehende Instruktionen.

U.-Min.-Erl. vom 20. November 1913, Z. 10.180 (L.-Sch.-R.-Erl. vom 29. November 1913, Z. 8229), betreffend die ärztlichen Gutachten bei Gesuchen von Lehrpersonen um Urlaub oder Versetzung in den Ruhestand.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 1. Dezember 1913, Z. 8230, macht auf den U.-Min.-Erl. vom 29. Oktober 1913, Z. 37.004, betreffend die Stempelbehandlung der bei den Direktionen der Mittelschulen vorkommenden Eingaben und Urkunden, aufmerksam.

U.-Min.-Erl. vom 9. Dezember 1913, Z. 53.317, mit dem die Teilung des I. Kurses für den nicht obligaten Freihandzeichnenunterricht an der hiesigen Anstalt genehmigt wird. (L.-Sch.-R.-Erl. vom 15. Dezember 1913, Z. 8566.)

L.-Sch.-R.-Erl. vom 1. Jänner 1914, Z. 8875 ex 1913, und vom 2. März 1914, Z. 1014, regeln den Besuch der kinematographischen Vorstellungen seitens der studierenden Jugend und die Überwachung derselben.

L.-Sch.-R.-Erl. vom 13. Mai 1914, Z. 3205, demzufolge das Ministerium für Kultus und Unterricht gestattet, daß den am fakultativen Schießunterricht teilnehmenden Schülern auf besonderes Verlangen Bestätigungen über den Besuch und den Erfolg des Unterrichtes ausgestellt werden.

X.

Förderung der körperlichen Ausbildung.

Der Gesundheitspflege der Jugend widmete die Anstalt auch heuer volle Aufmerksamkeit. Zu Beginn des Schuljahres beriet der Lehrkörper im Sinne des hohen Ministerialerlasses vom 15. September 1890, Z. 19.097, in einer besonderen Konferenz über zweckentsprechende Maßregeln zur Förderung des körperlichen Gedeihens der Schüler.

Es wurden hygienische Maßnahmen getroffen, die sich auf Reinigung, gehörige Lüftung und Beheizung der Schulräume bezogen. Die Fußböden wurden regelmäßig allwöchentlich gründlich gereinigt und öfters im Jahre mit Stauböl eingelassen. In den Pausen um 10 und 11 Uhr mußten sämtliche Schüler ihre Klassenzimmer verlassen und begaben sich bei günstiger Witterung in den geräumigen Schulhof, bei Regenwetter und im Winter aber benützten sie die Aula und die Gänge zum Promenieren. Während dieser Zeit wurden die Fenster in den Lehrsälen geöffnet.

Die Kommission zur Revision der Schülerquartiere waltete unverdrossen ihres Amtes. Sie besichtigte sämtliche Schülerwohnungen im Rayon des I. Staatsgymnasiums und sah sich nicht selten veranlaßt, zur Behebung der wahrgenommenen Anstände in hygienischer Hinsicht energisch einschreiten zu müssen.

Im heurigen Schuljahre wurde zum ersten Male der Versuch gemacht, den ganzen obligaten Unterricht in den Sommermonaten auf den Vormittag zu verlegen. Der Unterricht begann um 7 Uhr früh und dauerte mit den vorgeschriebenen Pausen bis 11 oder 12 Uhr. Auf die Weise gewannen die Schüler zwei freie Nachmittage, die auch den Jugendspielen zugute kamen.

Die Jugendspiele, unter der Leitung des Professors *Kuno Hočevar*, wurden auf der vom löblichen Stadtmagistrate überlassenen Wiese an der Šiška-Allee mit demselben Betriebe wie im Vorjahre wieder aufgenommen und nach Maßgabe der Wettergunst fleißig gepflegt. Leider war heuer das Wetter meist recht ungünstig; es gab im Herbst, Frühling und Sommer gar viele verregnete Nachmittage. Die Spiele nahmen am 24. September ihren Anfang und fanden wöchentlich zweimal, an Mittwochen und Samstagen, statt. Die Teilnahme seitens der Schüler war eine sehr rege, namentlich zu Beginn des Schuljahres und im Frühling; weniger zahlreich erschienen die Schüler zum Spiel im letzten Monate. Besonderer Beliebtheit erfreuten sich das Croquet- und Ballenspiel. Die sogenannten freien Spiele fanden bei den Schülern wenig Interesse. Dagegen wächst von Jahr zu Jahr die Begeisterung für die sportmäßigen Spiele, weshalb sich denn auch der Fußballsport an unserer Anstalt der größten Beliebtheit erfreut. Es wurden gleich zu Beginn des Schuljahres zwei Fußballmannschaften aufgestellt, die dem Spiele mit großem Eifer huldigten. Zu besonders großer Gewandtheit brachte es im Laufe des Jahres die erste Mannschaft, als deren rühriger Kapitän der Septimaner *L. Pretnar* fungierte. Am 2. Juni traf die Fußballmannschaft des Rudolfswerter Gymnasiums in Laibach ein, um mit den hiesigen Spielern ein regelrechtes Wettspiel auszutragen. Zu diesem Zwecke stellte der hiesige Verein „Ilirija“ seinen Sportplatz zur Verfügung, wofür ihm der gebührende Dank ausgesprochen sei. Dem Wettspiele, das mit 2 : 12 zugunsten der Laibacher Mannschaft ausfiel, wohnten der Direktor, mehrere Professoren, Sportfreunde

und Schüler bei. Am 27. Juni findet in Rudolfswert ein Revanchespiel der beiden Mannschaften statt, über dessen Ergebnis im Programm des nächsten Schuljahres berichtet werden wird.

Eine unangenehme Unterbrechung erlitten die Jugendspiele vom 16. April bis 16. Mai. In dieser Zeit mußte der Betrieb ruhen, da die Spielwiese anderweitig zur Benützung überlassen wurde. An Stelle der Jugendspiele traten daher Ausflüge in die Umgebung Laibachs. Meistens wurden sie gemeinsam mit den Schülern des II. Staatsgymnasiums unternommen, wobei Übungen mit Gegenseitigkeiten stattfanden, für welche die Jugend das lebhafteste Interesse bekundete.

Für die Wintersporte herrschten recht günstige Verhältnisse. Der Winter war grimmig kalt und der Tivoliteich mehrere Wochen lang zugefroren. Gegen ermäßigte Eintrittsgebühr huldigte die Jugend dem gesunden Eislaufsport. Da auch der Schneefall heuer ausgiebig war, bot sich auch für den Rodel- und Skisport reichliche Gelegenheit.

Der Schwimmsport konnte jedoch wegen kühler Witterung und Regenwetters fast gar nicht gepflegt werden.

Die Durchführung der Jugendspiele ist aus nachstehender Tabelle ersichtlich.

Übersicht der Jugendspiele.

24./IX.	3—7	Spielplatz	120	Schüler
27./IX.	3—7	"	100	"
1./X.	3—7	"	90	"
8./X.	3—6	"	100	"
11./X.	2—5	"	30	"
28./III.	2—5	"	30	"
1./IV.	2—5	"	30	"
4./IV.	3—6	"	40	"
16./IV.	2— $\frac{1}{2}$ 6	Ausflug auf den Rožnik	60	"
23./IV.	2— $\frac{1}{2}$ 6	" " " Golovec	110	"
29./IV.	3—6	" " " Rožnik	60	"
30./IV.	$\frac{1}{2}$ 4— $\frac{1}{2}$ 7	" " " Golovec	100	"
23./V.	3—7	Spielplatz	50	"
29./V.	4—7	"	11	"
2./VI.	3—6	"	11	"
3./VI.	3—7	"	50	"
10./VI.	3—7	"	50	"
13./VI.	3—7	"	50	"
17./VI.	3—7	"	40	"
20./VI.	3—7	"	80	"

XI.

Schießübungen.

Die Schießübungen wurden am 11. Oktober 1913 eröffnet und dauerten bis 27. Juni 1914. Unterrichtet wurde an jedem nicht schulfreien Samstag nachmittags zwei bis drei Stunden. Die Oberleitung des freiwilligen Schießwesens an den Mittelschulen Krains hatte heuer Herr Hauptmann *Franz Dobnik* vom k. k. 27. Landwehrintanterieregimente inne. Den Unterricht erteilte anfangs Herr Hauptmann *Josef Rus* desselben Regiments; nach dessen Beurlaubung vertrat ihn Herr Oberleutnant *Anton Křepelka* und nach dem Abmarsche des k. k. 27. Landwehrintanterieregimentes in die Sommerstation leitete den Unterricht Herr Oberleutnant *Emanuel Suflaj* vom k. u. k. 17. Infanterieregimente. Die Instruktionsoffiziere wurden anfangs von der Landwehr, später vom k. u. k. 17. Infanterieregimente beige stellt. Für die Aufrechthaltung der Disziplin sorgten die supplierenden Gymnasiallehrer *Rudolf Grošelj* und *Alois Sodnik*, die sich auch am theoretischen und praktischen Unterrichte beteiligten. Die Gesamtzahl der Schüler, die am freiwilligen Schießunterrichte teilnahmen, betrug 54.

Der Schießunterricht umfaßte: 1.) die Vorschule, 2.) das Kapselschießen, 3.) das Scharfschießen, 4.) Demonstrationen, 5.) das Bestschießen.

Die Vorschule und das Kapselschießen wurden erledigt im Schulgebäude, wozu der Turnsaal, die beiden Höfe, die Gänge und einige Schulzimmer benützt wurden, das Scharfschießen auf der hiesigen k. u. k. Militärschießstätte.

Die Vorschule umfaßte den Unterricht über das Gewehr (Benennung und Zweck der einzelnen Bestandteile, Konservierung des Gewehres) und die Munition (scharfe und Exerziermunition), die Theorie des Schießens (Zielpunkt, Treffpunkt, Streuung, Flugbahn, Flugbahngarbe), den Unterricht im Zielen (Fehlerdreieck) und die dabei zu vermeidenden Fehler, das Abziehen des Züngels, die Übungen des Fertigmachens und Anschlages in verschiedenen Körperlagen, die Elemente des Exerzierens.

Am 25. Oktober wurde auf der k. u. k. Militärschießstätte ein Belehrungsschießen veranstaltet, wobei die Wirkung und Durchschlagskraft des Geschosses an verschiedenen Materialien demonstriert wurde.

Am 8. November marschierten die Jungschützen mit klingendem Spiele an der Tête des Landwehrintanterieregimentes auf den Exerzierplatz, wo ihnen der Angriff einer Kompagnie vorgeführt wurde. Bei dieser Gelegenheit wurden auch verschiedene militärische Termina erklärt, wie: Sicherung, Anmarsch, Renkontregefecht, festhaltende Gruppe, Kampf um Feuerüberlegenheit, Sturm usw.

Am 17. Jänner wurde mit dem Kapselschießen begonnen. Geschossen wurde mit dem Mannlicher-Repetiergewehre M. 90 und 95 und mit dem Repetierstutzen auf die Distanz von 15 Schritten. Die Treffergebnisse wurden eingetragen.

Am 14. März begann das Scharfschießen. Zur Behebung der Feuerscheu ließ man die Schüler, die noch nie mit scharfen Patronen geschossen haben, einige Schüsse mit Exerzierpatronen abgeben. Verwendet wurde nur die „Scheibenschußpatrone M. 8 für Elementarschießplätze“. Geschossen wurde auf die kleine Schulscheibe auf 200 und 300 Schritte, die Vorübung liegend aufgelegt, die Hauptübung liegend frei. Die Treffergebnisse wurden in Trefferhefte eingetragen. Jeder Schüler verfügte über 40 Patronen, die von der Militärbehörde unentgeltlich überlassen wurden.

Am 4. April beteiligten sich die Schützen an einer überaus lehrreichen Garnisonsübung, zu welchem Zwecke die Teilnehmer vom Schulunterrichte befreit wurden. Die Schüler beobachteten von einer Erhöhung bei Kamna gorica (bei Draule) aus den Verlauf des Gefechtes, an dem sich alle Laibacher Waffengattungen beteiligten. Dabei wurden sie besonders auf die Wichtigkeit des Nachrichten- und Sicherungsdienstes durch Kavallerie- und Infanteriepatrouillen aufmerksam gemacht und über die Verproviantierung im Kriegsfall (Fahrküchen, Kochkisten) belehrt.

Am 2. Mai versammelten sich die Schüler im Hofe der alten Landwehrkaserne. Demonstriert wurde ein kriegsmäßig ausgerüsteter Halbzug des k. u. k. Feldkanonenregimentes Nr. 5. Bei dieser Gelegenheit wurde erklärt die Feldkanone, die Artilleriemunition (Granate, Schrapnell, Kartätsche), der Munitionswagen, der Gerätewagen (Beobachtungsleiter, Wurfbrücke), der Proviantwagen und der Bagagewagen. Vorgeführt wurde auch eine Maschinengewehrabteilung, die Telephon- und Signalpatrouille, eine Sanitäts- und Truppenpionierabteilung in voller Adjustierung.

Am 9. Mai rückten die Schüler mit Gewehren und Exerziermunition ausgerüstet auf den Exerzierplatz aus und führten, in eine Kompagnie formiert, selber einen Angriff auf die von Markierern verteidigten Schanzen aus. Nach der Übung wurden die bei Tag und Nacht gebräuchlichen Signaleinrichtungen erklärt.

Heuer wurde bei passenden Gelegenheiten auch das Kartenlesen betrieben. Zu dem Zwecke wurden Umgebungskarten von Laibach (Spezialkarte 1:75.000) angeschafft und vom k. u. k. Militärgeographischen Institute zu ermäßigten Preisen bezogen.

Am 24. Juni versammelten sich sämtliche 54 Schützen im Turnsaale, wo in Anwesenheit des Schießleiters, Herrn Oberleutnant *Šujlaj*, und der beiden die Aufsicht führenden Lehrer den vier besten Schützen die mit Allerhöchster Genehmigung vom Ministerium für Landesverteidigung gewidmeten Schützenmedaillen in würdiger Weise überreicht wurden. Nachdem der Direktor den bezüglichen Erlaß verlesen und die Stiftung dieser Medaille als einen ganz besonderen Beweis der Liebe des erlauchten Monarchen für die studierende Jugend bezeichnet hatte, übergab er die silberne Medaille dem Schüler *Josef Černe* sen. der VII. b und die drei bronzenen den Schülern *Pihlar* der VII. b, *Kejžar* und *Plehan* der VI. b Klasse. Er beglückwünschte die Dekorierten und belobte alle Jungschützen wegen ihrer fleißigen Teilnahme und drückte auch dem Leiter des Schießunterrichtes, Herrn Oberleutnant *Šujlaj*, für seine Mühewaltung den Dank der Anstalt aus.

Am 27. Juni wurde der Schießunterricht durch ein gemeinsames Bestschießen aller Mittelschulen von Krain und der Lehrerbildungsanstalt auf der Militärschießstätte in großartiger Weise beschlossen. Über 400 Jungschützen wetteiferten da von 1 bis 5 Uhr nachmittags um die zur Schau ausgestellten wertvollen dreißig Preise, die in munifizenter Weise vom Lande Krain, von der Stadt Laibach, vom 3. Korps- und Landwehrkommando, von Seiner Exzellenz dem Stationskommandanten und von den Herren Offizieren der Garnison Laibach gewidmet worden waren. Geschossen wurde auf die zwölfkreisige Scheibe auf 300 Schritte. Jeder Schütze verfügte über fünf Patronen, zwei Probeschüsse waren erlaubt; die größtmögliche Trefferzahl betrug somit 300.

Das Fest beehrten mit ihrem Besuche Seine Exzellenz Herr Landespräsident Baron *Schwarz*, Seine Exzellenz Feldmarschalleutnant *Králíček* mit mehreren

Stabs- und Oberoffizieren, der Herr Landeshauptmann *Dr. Šusteršič*, der Herr Bürgermeister *Dr. Tavčar*, Hofrat *Ritter von Kaltenecker*, die Herren Landes-
schulinspektoren Hofrat *Hubad*, Hofrat *Levec* und *A. Belar* und die Direktoren
aller Mittelschulen von Krain und zahlreiche Professoren.

Nach dem Schießen bildeten die Schüler vor der Schießhalle ein Karree, in
dessen Mitte die Ehrengäste vortraten.

Da ergriff zunächst Herr Hauptmann *Dobnik* als Oberleiter des Schieß-
wesens an Mittelschulen das Wort und wies auf die Entwicklung und den Fort-
schritt, den das Schießwesen an den Mittelschulen des Landes in den wenigen
Jahren gemacht hat; denn während es im ersten Jahre (1911) im ganzen nur
116 Schützen gegeben habe, betrage im laufenden Jahre die Zahl der Jung-
schützen bereits über 400. Dies sei deshalb möglich geworden, weil alle maß-
gebenden Faktoren diesen nicht nur gesunden, sondern auch patriotischen Sport
nach ihren besten Kräften fördern. Er dankt daher der obersten Landesschul-
behörde, den Direktoren und Schießleitern und speziell noch den Spendern der
vielen wertvollen Ehrenpreise. — In ähnlichem Sinne sprach sich auch Seine
Exzellenz der Herr Stationskommandant *Králíček* über die schönen Erfolge des
heurigen Bestschießens aus, welche deutlich beweisen, welche feste Wurzeln das
Schießwesen hierzulande gefaßt hat. Nachdem er allen Förderern des Schieß-
wesens, namentlich der Oberleitung, den Instruktoren, die ihre freie Zeit der
Ausbildung der Jugend widmeten, gedankt hat, fordert er alle Anwesenden auf,
auf Seine Majestät den Kaiser, der durch die Stiftung einer besonderen
Medaille für die Jungschützen die Bedeutung des Schießunterrichtes für die
studierende Jugend anerkannt hat, ein dreimaliges Hurra auszubringen. Begei-
stert stimmte die vielhundertköpfige Schar in den Ruf, und die Militärkapelle into-
nierte die Volkshymne, die von allen mit entblößtem Haupte angehört wurde. —
Schließlich beantragte der Direktor der Staatsoberrealschule, Herr Regierungsrat
Dr. Junowicz, als Senior der Mittelschuldirektoren, in rührenden Worten, an die
Stufen des Allerhöchsten Thrones im Namen sämtlicher Mittelschulen und der
Lehrerbildungsanstalt von Krain ein Telegramm abzusenden, in welchem der
Freude über die Wiedergenesung Seiner Majestät unseres vielgeliebten Kaisers
und der unerschütterlichen Treue und Ergebenheit Ausdruck gegeben wurde.
Mit einem dreimaligen Hurra und unter wiederholten Klängen der Volkshymne
wurde dem aus aller Herzen kommenden Antrage zugestimmt.

Nun wurden zunächst die 30 Ehrenpreise überreicht. Das I. Staatsgymna-
sium konnte wiederum die Ehre verzeichnen, daß ein Angehöriger desselben die
Palme — den ersten Preis mit 280 Treffern — errungen hat. Unter freudigen
Zurufen seiner Kommilitonen empfing *Kejžar* der VI. b Klasse den ersten Preis.
Ihm folgten in weiteren Abständen noch vier weitere Sieger der Anstalt.

Außerdem verfügte die Anstalt noch über 16 eigene Beste. Wertvolle Beste,
teils Geldbeträge zur Anschaffung derselben, wurden gespendet von folgenden
Damen und Herren: Frau Grobelnik, Frau Pleiweis, Frau Dr. Tavčar, Bürger-
meistersgattin, Fr. Pipa Tavčar, Frau Dr. Šusteršič, Landeshauptmannsgattin,
Herrn Fr. Aumann, Obersteuerverwalter i. R., Herrn Dr. R. v. Bleiweis, Herrn
Dr. Furlan, Advokat, Herrn Javornik, Großgrundbesitzer in Žalna, Herrn Knez,
Handelskammerpräsident, und Frau Gemahlin, Herrn Landesgerichtsrat Dr. Otto
Papež, der Direktion und dem Direktor der Anstalt, Frau Ferdinanda Dr. Ma-
jaron, Advokatensgattin, Professoren und Schülern der Anstalt, denen allen hie-
mit der wärmste Dank ausgesprochen wird.

XII.

Zur Chronik des Gymnasiums.

Im Schuljahre 1913/14 zählte die Anstalt, wie schon einige Jahre hindurch, wiederum 18 Klassenabteilungen und hatte zu Beginn 712 öffentliche Schüler und 23 Privatistinnen (von diesen 22 hospitierte), im ganzen also 735 Schüler.

Das Schuljahr wurde am 19. September mit dem feierlichen *Veni Sancte* um 9 Uhr in der Anstaltskapelle und der hierauf folgenden Lehrerkonferenz eröffnet.

Einschreibungen und Aufnahmeprüfungen für die I. Klasse fanden im Herbstterminen nicht statt, da bereits im Julitermine die Schülerzahl für die I. Klasse voll war.

Die Nachtrags- und Wiederholungsprüfungen wurden am 16., 17. und 18. September abgehalten.

Am 4. Oktober wurde das Allerhöchste Namensfest Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät des Kaisers Franz Josef I. durch einen gemeinsamen Gottesdienst, an dem alle Lehrer und Schüler teilnahmen, und mit der Absingung der Volkshymne gefeiert. Der Direktor wohnte mit einer Abordnung des Lehrkörpers auch dem feierlichen Hochamte in der Domkirche bei. Der Tag war schulfrei.

Auch bei dem durch ein Hochamt gefeierten Allerhöchsten Geburtstagsfeste Seiner Majestät am 18. August sowie beim Seelenamte für weiland Ihre Majestät die Kaiserin Elisabeth am 10. September und weiland Kaiser Ferdinand am 30. Juni war die Anstalt durch den Direktor und Mitglieder des Lehrkörpers vertreten, während der Namenstag der verewigten Kaiserin am 19. November durch einen gemeinsamen Schulgottesdienst begangen wurde.

Am 18. Oktober beging die Anstalt eine patriotische Gedenkfeier zur Erinnerung an den Sieg bei Leipzig und zugleich vornehmlich auch an die Wiedervereinigung Krains mit Österreich, eine Feier, die durch ihre Art und Weise die gewöhnlichen Schulfestlichkeiten weit übertraf.

Nach einem gemeinsamen Gottesdienste versammelten sich Lehrer und Schüler vollzählig im Turnsaale, in dessen Vordergrund eine regelrechte Theaterbühne errichtet war. Nach dem einleitenden Liede „*Lepa naša domovina*“ legte der Direktor in seiner Eröffnungsrede die Bedeutung des Tages auseinander, indem er hervorhob, daß Krain besonders noch das hundertjährige Jubiläum seiner Wiedervereinigung mit dem erlauchten habsburgischen Herrscherhause feiere; denn die vierjährige Herrschaft Napoleons habe trotz manch Gutem, das sie dem slowenischen Volke gebracht, dennoch schwer auf ihm gelastet, weshalb es sich auch selbst an der Vertreibung der Franzosen allerorts kräftig beteiligt und wiederum aufgetatmet habe, als es mit der angestammten Dynastie vereint wurde. Nun trug der Sängerkorps das von Prof. *Dr. Debevec* eigens für diesen Tag verfaßte und vom Domchordirigenten Herrn *St. Premrl* vertonté Lied „*Kranjska zopet z Avstrijo*“ mit Klavierbegleitung, die der Komponist selbst besorgte, vor und erntete lebhaften Beifall. Darauf erhob sich der Vorhang und auf der Bühne zeigte sich das lebende Bild „*Ilirija oživljena*“, arrangiert nach einem Gemälde des hiesigen Museums. In der darauffolgenden Festrede schilderte an der Hand der Geschichte, mit lebhaften, stellenweise fein pointierten, oft vom Beifall unterbrochenen Worten Prof. *Dr. Debevec* Napoleons schwindelnde Höhe

und tiefen Fall als ein Drama mit tragischer Schuld und schließlicher Katastrophe und ging passend über auf die glückliche Vereinigung der von den Franzosen okkupierten Länder mit Österreich und ihr Gedeihen unter dem jetzigen Herrscher. Mit erhobener Stimme forderte er zum Schlusse die Versammelten auf, treu ergeben, wie einst die Vorfahren, zum Reiche und zum Kaiser zu halten. Nicht endenwollender Beifall folgte der Rede. Da ging wieder der Vorhang auf und den Augen bot sich ein unvergeßliches lebendes Bild, wie dem im Hintergrunde zwischen Pflanzenschmuck sich erhebenden Bilde des Kaisers die verschiedenen Vertreter der krainischen Stände ihre Huldigung darbringen und Klio das Haupt des Herrschers mit einem Lorbeerkranze bekränzt. Inzwischen ertönte vom ganzen Sängerkhor mit Klavierbegleitung die Volkshymne. Immer wieder mußte der Vorhang gehoben werden und immer wieder wurde das herrliche Bild mit lautem Jubel begrüßt. Welch mächtigen Eindruck die lebenden Bilder gemacht und wie meisterhaft sie dargestellt wurden, zeigt der Umstand, daß sie auf vielfachen Wunsch photographisch aufgenommen und in Form von Ansichtskarten von den Schülern zu Hunderten an Angehörige und Bekannte verschickt wurden. Das vortreffliche Gelingen dieser so eigenartigen Feier war nur dadurch möglich, daß vor allem die Professoren *Dr. A. Debevec* und *Fr. Kobal* ihren Kunstsinne und ihr Talent in den Dienst der guten patriotischen Sache gestellt haben und daß die auserlesensten Schüler und Schülerinnen mit Begeisterung mitwirkten und von verschiedenen Freunden der Anstalt die schönsten Kostüme bereitwilligst überlassen wurden.

Der Jahresbericht pro 1912/13 wurde vom hohen k. k. Landesschulrate mit dem Erlasse vom 3. Dezember 1913, Z. 8267 ex 1913, unter Anerkennung des pflichteifrigen Wirkens der Direktion und des Lehrkörpers zur Kenntnis genommen.

Am 18. Jänner verschied nach längerem Leiden der Schuldienner *Ignaz Vakselj*, der nahezu 20 Jahre an der hiesigen Anstalt treu und unsichtig seinen Dienst versehen hat und der Anstalt und ihrem Leiter stets vom Herzen zugetan gewesen ist. Außer dem Lehrkörper und den Schülern gaben ihm das letzte Geleite auch die Herren Hofräte *R. v. Kaltenegger* und Landesschulinspektor *Hubad*, der gewesene Direktor des I. Staatsgymnasiums Regierungsrat *Senekovič* und mehrere Professoren des Ruhestandes.

Am 13. Februar nach dem nachmittägigen Unterrichte veranstaltete das Gymnasium, durch die anerkennenswerte Bemühung der Professoren *Dr. A. Debevec* und *Franz Kobal*, versuchsweise eine Schülerakademie mit einem reichhaltigen, den verschiedenen Altersstufen angemessenen Programm, wobei Reden, Vorträge, Referate und Deklamationen in fünf Sprachen abwechselten und mit großem Interesse angehört und mit Beifall begleitet wurden. In manchem Schüler erwacht so sein Talent und Freude zur Beredsamkeit.

Am 14. Februar wurde das I. Semester mit einer gemeinsamen Schulmesse geschlossen und am 18. darauf der Unterricht des II. Semesters begonnen.

Am 2. März verabschiedete sich der Lehrkörper von seinem langjährigen Mitgliede und Senior Ehrendomherrn Prof. *Dr. Johann Svetina*, der mit Ende November in den Ruhestand versetzt, noch bis 1. März suppletorisch den Dienst weiter versehen hat. Nach dem Vormittagsunterrichte versammelten sich sämtliche Kollegen und Herr Landesschulinspektor Hofrat *Hubad* im Konferenzzimmer, worauf der Direktor in längerer Rede die Verdienste hervorhob, die sich der Scheidende im Laufe von 32 Jahren nicht nur als Lehrer weltlicher Wissenschaften,

der Mathematik, Physik und Propädeutik, sondern auch ewiger göttlicher Wahrheiten als Katechet um die Anstalt und die studierende Jugend sowie um Kirche und Staat erworben hat, dankte ihm schließlich für die vielseitige Unterstützung, auf die die Direktion jederzeit rechnen konnte und wünschte ihm noch viele recht zufriedene Jahre im verdienten Ruhestande. Im Namen der Kollegen verabschiedete sich von ihm Professor *Lederhas*, indem er des schönen Einvernehmens mit den Amtsgenossen und der Güte und des Wohlwollens gedachte, die der Scheidende der studierenden Jugend stets bewiesen hat. Als ehemaliger Schüler und jetziger Kollege sprach auch Religionslehrer Professor *Dr. Levičnik* sein Bedauern über dessen Scheiden aus, worauf noch die Deputationen der obersten Klassen ihrem bisherigen guten Lehrer und Katecheten für seine Lehren und für alles erwiesene Gute den Dank aussprachen. Sichtlich ergriffen dankte Ehren-domherr *Dr. Svetina* für die ihm stets entgegengebrachte Kollegialität und Unterstützung bei seinem schwierigen Amte eines Katecheten und ermunterte schließlich die Schüler zur Beobachtung der ihnen erteilten Lehren und zur gewissenhaften Arbeit, damit sie sich auch einst mit dem Bewußtsein erfüllter Pflicht zur Ruhe begeben können.

Aber noch ein zweitesmal und feierlicher sollte der tüchtige Schulmann von der Anstalt scheiden. Am 23. April wurde ihm der von Seiner Majestät allergnädigst verliehene Franz-Joseph-Orden in feierlicher Weise überreicht. In der entsprechend dekorierten Aula, in deren Vordergrunde sich zwischen Draperien und Pflanzen die Büste des Kaisers erhob, versammelten sich nach dem Unterrichtsschlusse der Lehrkörper und die Schüler der oberen Klassen. Den seltenen Akt beehrten im Namen des Landesschulrates der Landesschulinspektor Hofrat *Hubad*, ferner die Domherren *Dr. Gruden*, *Dr. Čekal* und *Kajdiž* und der Direktor des II. Staatsgymnasiums Herr *A. Stritof*. Nachdem der Sängerkhor mit dem passenden Liede „Zadõni nam“ mit Orgelbegleitung die Anwesenden festlich gestimmt hatte, ergriff Herr Hofrat *Hubad* das Wort und schilderte im Ausgezeichneten das Vorbild der treuesten Pflichterfüllung, als einen Mann, der sein ganzes Leben hindurch wie der Horazische „vir integer“ und „impavidus“ die erhabenen Ziele seines doppelten Berufes erfüllt habe. Ehren-domherr *Dr. Svetina* habe inmitten der Kriegsgreuel der bosnischen Okkupation dem Tode ins Gesicht gesehen und den fürs Vaterland Streitenden unerschrocken die Tröstungen der Religion gespendet, hierauf aber seine geistliche Fürsorge der studierenden Jugend seines engeren Vaterlandes gewidmet und ihr als Berater und Helfer in jeglichen Nöten und als vorbildlicher Erzieher zur Seite gestanden. Er habe sein Lehramt mit außerordentlicher Gewissenhaftigkeit versehen und sich als Lehrer und Staatsbürger, wie nicht minder als treuer Sohn seines Volkes ein dauerndes Denkmal gesetzt. Die Allerhöchste Auszeichnung erfülle nicht nur seine Kollegen, sondern auch die oberste Schulbehörde des Landes mit freudigem Stolz. Dem Redner aber gereiche es zur besonderen Ehre, einem solchen Manne an die bereits mit Kriegsmedaillen geschmückte Brust das Ritterkreuz heften zu können. Mit dem Wunsche, der Gefeierte möge sich noch lange der Auszeichnung erfreuen, heftete ihm der Redner das Ritterkreuz an die Brust und wandte sich hierauf mit warm empfundenen und ernsten Worten an die Jugend und forderte sie auf, sie möge sich das Vorbild dieses ihres Lehrers zum leuchtenden Beispiel für ihr Leben nehmen und mit gründlichem Wissen und rastloser Tätigkeit ihr Ziel verfolgen.

Im Namen der Anstalt beglückwünschte den Ausgezeichneten zuerst der Direktor, indem er dessen Verdienste hervorhob, für die er als den schönsten Lohn

eines wahren Lehrers das süße Bewußtsein erfüllter Pflicht und die Dankbarkeit unzähliger Schüler in den Ruhestand hinübernehme; es sei ihm jedoch auch ein sichtbares Zeichen der Allerhöchsten Anerkennung zuteil geworden, das auch der Anstalt und dem ganzen Lehrstande zur Ehre gereiche. — Herr fürstbischöflicher Kommissär Kanonikus *Dr. Gruden* überbrachte dem Ausgezeichneten die Glückwünsche des hochwürdigsten Fürstbischofs und würdigte, anschließend an die Worte des großen Johannes Chrysostomus über den hohen Beruf des Lehrers: „Was ist erhabener, als die Charaktere der Jugend nach dem eigenen Charakter zu formen?“, dessen Verdienste, versicherte ihn als gewesener Schüler seiner Achtung und der Dankbarkeit aller übrigen ehemaligen Schüler. — Nachdem im Namen der Kollegen Professor *Lederhas* in einigen zum Herzen gehenden Worten den Gefeierten beglückwünscht hatte, entbot Direktor *Stritof* dem ehemaligen mehrjährigen Kollegen die Glückwünsche des II. Staatsgymnasiums, das als Tochteranstalt aus dem I. Staatsgymnasium hervorgegangen ist. — Schließlich brachte noch ein Oktavaner die Wünsche der studierenden Jugend zum Ausdruck. — Ganz gerührt dankte *Dr. Svetina* zunächst den Vorgesetzten, die seine Tätigkeit einer so hohen Auszeichnung für würdig befunden haben und besonders dem hohen k. k. Landesschulrate und dessen Abgesandten Herrn Landesschulinspektor Hofrat *Hubad* und sodann allen Vorrednern für die ehrenden Glückwünsche und wandte sich schließlich an die Jugend mit wohlmeinenden Worten und legte ihr den Spruch ans Herz: „Deum timete, regem honorificate, fraternitatem diligite“ und schloß mit einem dreifachen „Zivio“ und „Slava“ auf Seine Majestät den Kaiser, in welchen Ruf die ganze Versammlung begeistert einstimmte. — Anknüpfend an diesen Ausdruck der Loyalität betonte der Anstaltsdirektor, daß es während seiner Leitung für die Anstalt noch keine so eigenartig passende Gelegenheit gegeben habe, dem erlauchten Monarchen ihre Dankbarkeit und Freude zum Ausdruck zu bringen wie jetzt, wo eben ein Strahl seiner Huld auch auf dieses Gymnasium gefallen ist und wo eben nach vielen bangen Tagen, als alle Welt besorgt um das Leben des greisen Friedensfürsten nach Wien blickte, der geliebte Herrscher wieder einer glücklichen Genesung entgegengeht. Mit dem Wunsche, es möge den allgeliebten Vater der Völker die göttliche Vorsehung noch lange erhalten, schloß der Redner, worauf der Sängerkhor unter Orgelbegleitung die Volkshymne anstimmte und die erhebende Feier beendete.

Am 4., 5. und 6. April wurden gesondert für die Schüler des Unter- und Obergymnasiums die üblichen österlichen Andachtsübungen mit Beichte und Kommunion abgehalten, wobei für die ersteren der Katechet *Dr. Alfons Levičnik*, für die letzteren der Konsistorialrat Prof. *Dr. Franz Perne* die entsprechenden Exhorten hielt.

Im übrigen hatten die Schüler an Sonn- und Feiertagen in der Hauskapelle ihren gemeinsamen Gottesdienst, und zwar die des Obergymnasiums um 8, bzw. (vom Mai an) um 7, die des Untergymnasiums um 9, bzw. um 8 Uhr. Den Kirchengesang leitete der Gesangslehrer suppl. Gymnasiallehrer *Markus Bajuk*, das Orgelspiel besorgten der Oktavaner *Iv. Žargi* und der Tertianer *Iv. Noč*.

Bei der Auferstehungsprozession am 11. April war die Anstalt durch den Direktor und zwei Mitglieder des Lehrkörpers vertreten. An der Fronleichnamsprozession nahm die ganze Anstalt mit dem Lehrkörper teil.

Das Sakrament der hl. Firmung erhielten, vom Katecheten Prof. *Dr. Levičnik* vorbereitet, zu Pfingsten 20 Schüler und 6 Privatistinnen.

Vom 11. Mai an wurde der ganze obligate Unterricht auf den Vormittag verlegt und täglich um 7 Uhr begonnen.

Am 19. und 20. Mai fand der von der Ortsgruppe Laibach des Österreichischen Flottenvereines veranstaltete Schülerausflug der ersten Hälfte an die Adria statt, an dem 100 Schüler und Schülerinnen der Anstalt, 6 Professoren und 22 Angehörige der hiesigen Schüler, im ganzen aber über 700 Personen, teilnahmen. Schon lange vorher wurden von dem rührigen Vereinsausschusse die nötigen Vorbereitungen getroffen, um für eine so große Teilnehmerzahl einen Separatzug und einen Separatdampfer zu bestellen und die Verköstigung und Unterkunft zu besorgen. Vor dem Antritt der Reise hielt am 15. April an der Anstalt Prof. Dr. Šarabon für die hiesigen Schüler einen sehr interessanten Vortrag über die Bedeutung der Schifffahrt im allgemeinen, im besonderen aber für unsere Monarchie und die hohe Wichtigkeit einer tüchtigen Kriegsflotte und über die Sehenswürdigkeiten der zu befahrenden Strecken. Am 19. Mai um 5 Uhr früh führte nun ein Sonderzug die Ausflügler zunächst nach Fiume, wo die Stadt mit dem Hafen besichtigt wurde. Um 1½ Uhr bestiegen sie den schon bereit stehenden Separatdampfer der Ungaro-Croata und fuhren nach Abbazia, wo sie freundlich empfangen, den Weltkurort besichtigten und das Mittagmahl einnahmen. Hierauf wurde die Reise längs der ganzen Ostküste Istriens fortgesetzt bis Pola, wo übernachtet wurde. Am nächsten Vormittage wurden alle Sehenswürdigkeiten, das Forum romanum, das Amphitheater, der Kriegshafen mit dem Arsenal und den Kriegsschiffen besichtigt, wobei die Schüler von den Herren der k. u. k. Kriegsmarine in der zuvorkommendsten Weise geführt und über alles unterrichtet wurden. Nach dem Mittagessen, wobei in begeisterter Ergebenheit Telegramme an Seine Majestät und Seine Hoheit den Erzherzog Thronfolger abgesandt wurden, ging die Fahrt zunächst nach Brioni, wo dem in neuester Zeit so modern gewordenen klimatischen Kurort ein kurzer Besuch abgestattet wurde, dann wurde die Reise längs der ganzen Westküste Istriens bis Triest fortgesetzt, wo die Ausflügler um 8 Uhr abends eintrafen, und von wo sie endlich nach einer zweistündigen Rast und Einnahme des Nachtmahls mit dem Separatzuge die Rückreise antraten. Um 2 Uhr in der Früh am 21. Mai langten sie alle wieder wohlbehalten in Laibach an und konnten die folgenden Tage nicht genug erzählen von der schönen und lustigen Fahrt und dem vielen Interessanten, was sie gesehen. — Dem löblichen Ausschusse der Ortsgruppe drückt die Direktion für die große mühevollen Arbeit des ganzen Arrangements sowie für die Spende von 100 K, wodurch auch einigen ärmeren Schülern die Teilnahme ermöglicht wurde, ihren aufrichtigsten und innigsten Dank aus.

Jene Schüler, die nicht an diesem großen Ausfluge teilnehmen konnten, machten unter Führung ihrer Lehrer am 19. Mai ihre gesonderten kleineren Ausflüge in die nähere oder weitere Umgebung von Laibach.

Der Unterricht wurde auch im verflossenen Schuljahre durch vielfache instruktive Exkursionen belebt und vertieft.

Die sechs Zensurkonferenzen fanden in den durch die hohen Erlässe bestimmten und von der Direktion nach Beginn des Schuljahres angesetzt und durch Anschlag bekanntgegebenen Tagen statt.

In der Zeit vom 20. Juni bis zur Schlußkonferenz wurden die Versetzungsprüfungen abgehalten.

Der Gesundheitszustand der Gymnasialjugend war auch im verflossenen Schuljahre ein günstiger, namentlich blieb die Anstalt von etwaigen epidemischen Krankheiten völlig verschont. Nur einzelne Schüler mußten den Schulbesuch krankheitshalber unterbrechen, einige auch am Ende des Jahres ungeprüft bleiben. — Drei Schüler jedoch wurden leider ihren Eltern und der Anstalt durch

den Tod entrissen. Kaum ins Gymnasium getreten, starb am 13. Dezember an den Folgen einer Operation der Schüler der I. a Klasse *Dušan Hauptmann*, am 27. März folgte ihm nach langer Krankheit *Josef Verovšek* der V. b Klasse und am 28. Juni verunglückte der Schüler der III. b Klasse *Franz Zajc*, indem er, als er sich ahnungslos seinen zwei Mitwohnenden, die im Hofe ihrer Wohnung mit Speerwerfen spielten und ihn gar nicht bemerkten, zu sehr genähert hatte, tödlich getroffen wurde und nach zwei Tagen den Verletzungen erlag. Den beiden ersten legten die Mitschüler Kränze auf den Sarg und gaben ihnen mit ihren Lehrern das letzte Geleite, den drittgenannten hatten die Eltern jedoch in seine Heimat übergeführt, so daß eine Teilnahme am Begräbnis nicht möglich war. Der zu früh Heimgegangenen wurde beim Schulgottesdienste gedacht und den durch den Verlust schwer getroffenen Eltern das Beileid ausgedrückt.

Am 27. Juni nachmittag fand das Preisschießen der Mittelschüler des Landes statt, über dessen Erfolge im Kapitel X. unter dem Titel „Schießübungen“ berichtet wurde.

Knapp vor dem Schlusse des Schuljahres und des vorliegenden Jahresberichtes, am Sonntag, den 28. Juni nachmittag traf plötzlich die schreckliche Nachricht ein,

**Seine k. u. k. Hoheit Erzherzog Thronfolger
Franz Ferdinand und Seine erlauchte Gemahlin
Ihre Hoheit die Herzogin Sophie von Hohenberg**

sind die Opfer eines fluchwürdigen Verbrechens geworden. Ein entmenschetes, unreifes Individuum hat durch zwei wohlgezielte Schüsse dem Leben der zwei idealsten Menschen, zu denen so viele Millionen mit Verehrung und Liebe aufblickten, auf die ganze Völker ihre Hoffnungen bauten, ein jähes Ende gemacht, das ganze Reich in die tiefste Trauer versetzt und jegliches Menschenherz mit namenlosem Schmerz erfüllt.

Anläßlich dieses unbeschreiblichen Unglückes begab sich der Berichterstatter im Namen seiner Anstalt mit den übrigen Direktoren der hiesigen Mittelschulen am 30. Juni zu Seiner Exzellenz dem Herrn Landespräsidenten unter Führung des Landesschulinspektors Hofrates *Hubad* mit der Bitte, den Ausdruck des tiefsten Beileides und die Versicherung unwandelbarer Treue und Ergebenheit an die Stufen des Allerhöchsten Thrones gelangen zu lassen. Am 1. Juli wohnte der Direktor mit noch zwei anderen Professoren in Vertretung der Anstalt dem feierlichen Seelenamte für die Verewigten in der Domkirche bei, Freitag den 3. Juli um 8 Uhr aber wurde an der Anstalt selbst ein Trauergottesdienst abgehalten, an dem Lehrer und Schüler korporativ teilnahmen und den Konsistorialrat Professor *Dr. Perne* mit einer angemessenen Ansprache einleitete. Der Tag wurde darauf den Schülern freigegeben.

Am 4. Juli wurde das Schuljahr mit einer gemeinsamen Schulmesse und der darauffolgenden Zeugnisverteilung geschlossen. Noch an demselben Vormittage haben die Aufnahmsprüfungen für die I. Klasse begonnen.

XIII.

Alphabetisches Schülerverzeichnis am Schlusse des
Schuljahres 1913/14.*

I. a Klasse.

- Albrecht Vinzenz aus Hotedršica.
Baša Franz aus Trnovo bei Ill.-Feistritz.
Božič Johann aus Loke bei Trifail.
Bradaška Leo aus Laibach.
Cimperman Maximilian aus Laibach.
Čepon Franz aus Laibach.
Česnovar Viktor aus Laibach.
Dobnikar Johann aus Ježica.
Dular Alois aus Graz.
Fischer Josef aus Volosca im Küstenlande.
Florjančič Friedrich aus Laibach.
Florjančič Ludwig aus Laibach.
Göderer Stanislaus aus Dule b. Vel. Poljane.
Golob Hubert aus Laibach.
Grobelnik Emmerich aus Laibach.
Hus Dušan aus Wippach.
Janša Josef aus Lengenfeld.
Jenko Bogomir aus Laibach.
Jerman Josef aus Möttling.
Kačar Ivan aus Laibach.
Košca Franz aus Laibach.
Krmavnar Dušan aus Laibach.
Legat Cyrill aus St. Gregor.
Maček Stanislaus aus Laibach.
Majaron Ferdinand aus Laibach.
Mehle Franz aus Vel. Račna.
- Mrzlikar Rudolf aus Laibach.
Nagode Črtomir aus Möttling.
Ponebšek Alois aus Volosca im Küstenlande.
Potočnik Franz aus Laibach.
Prezelj Wladimir aus Cerkovska vas bei Loitsch.
Rapč Wladislaus aus Smednik.
Smole Wladimir aus Laibach.
Steindl Marzell aus Vrgorac in Dalmatien.
Strnad Stanislaus aus Laibach.
Šenk Ivan aus Laibach.
Švigelj Zdenko aus Laibach.
Trček Alois aus Laibach.
Vakselj Seraphin aus Laibach.
Verovšek Milan aus Laibach.
Vrtačnik Ivan aus Laibach.
Zavodnik Wladimir aus Graz.

Privatistinnen:

- Gajetta Dorothea* aus Laibach.
Konvalinka Kamilla aus Žamberk in Böhmen.
Koprivec Maria aus Sagor a. d. S.
Pirc Gabriele aus Laibach.
Pogačnik Rajfelo Nikolaja aus Laibach.
Vadnjak Maria Anna aus Rudolfswert.

[42+6]

I. b. Klasse.

- Arko Wenzeslaus* aus St. Martin bei Littai.
Aumann Viktor aus Gurkfeld.
Bevc Josef aus Laibach.
Blažič Heinrich aus Eisenerz in Steiermark.
Branc Johann aus Podkuže bei Kronau.
Čvetko Miran aus Möttling.
Černic Bogumil aus St. Peter bei Görz.
Čik Alois aus Vič bei Laibach.
Demšar Josef aus Eisern.
Dokler Marijan aus Krainburg.
Dovč Franz aus Stožice bei Laibach.
Erjavec Michael aus Bratoncei in Ungarn.
Ferlic Paul aus Draga bei Sora.
Gande Bogomir aus Neumarktl.
Gortnar Franz aus Rudno bei Eisern.
Grad Boris aus Podraga.
Horváth Matthias aus Čerenšovci in Ungarn.
Inglič Anton aus Laibach.
Jenko Josef aus Jama bei Krainburg.
Jernejčič Anton aus Lase bei Planina.
Juvan Alois aus Ratschach in Oberkrain.
- Kalan Jakob aus Suha bei Bischofflack.
Kermc Stanislaus aus Planina bei Rakek.
Kočevar Franz aus Adelsberg.
Krašnja Franz aus Glince bei Laibach.
Maucsecz Johann aus Gančani in Ungarn.
Oblak Stanislaus aus Smednik.
Papež Franz aus Zagradec bei Seisenberg.
Pogačnik Johann aus Ljubno bei Podnart.
Prebil Ludwig aus Brezovica.
Puntar Franz aus Neumarktl.
Rudolf Viktor aus Črni Vrh bei Idria.
Snoj Franz aus Toplice bei Sagor a. d. S.
Studen Franz aus Žablje bei Krainburg.
Sušnik Stanislaus aus Bischofflack.
Šömen Matthias aus Brezovica in Ungarn.
Štupar Johann aus Hudo bei Radomlje.
Vidmar Vinzenz aus Ambrus.
Vrbič Johann aus Sodražica.
Zajec Vinzenz aus Taccn unter dem Großkahlenberg.
Zupan Heinrich aus Laibach.

[41]

* *Liegende* Schrift bedeutet: zum Aufsteigen in die nächste Klasse vorzüglich geeignet, bezw. die Klasse mit vorzüglichem Erfolge beendet.

I. c. Klasse.

- Brodnik Johann aus Videm bei Gutenfeld.
 Čatar Alois aus Glince bei Laibach.
 Černič Stanislaus aus Laibach.
 Feticch-Frankheim Otto aus Adelsberg.
Galovič Johann aus Laibach.
 Grilec Johann aus Šiška.
 Grilec Josef aus Šiška.
 Ham Johann aus Laibach.
 Hauptman Josef aus Cerovec bei Littai.
 Hočevar Anton aus Rudolfswert.
 Hudnik Dragotin aus Laibach.
 Jebačin Johann aus Stephansdorf.
 Jonke Josef aus Laibach.
Klemenčič Anton aus Praproth bei Semič.
 Kokalj Josef aus Zalag bei Krainburg.
 Kozlevčar Anton aus Polica bei Weixelburg.
Kramarič Alois aus Rudolfswert.
 Kunc Viktor aus Laibach.
 Leskovic Viktor aus Rojan bei Triest.
 Lojk Josef aus Laibach.
- Novak Andreas aus Plešivica bei Brezovica.
 Petrič Bogomir aus Laibach.
 Premrov Karl aus Großubelsko.
Ravnihar Anton aus Laibach.
 Remškar Philipp aus Glince bei Laibach.
 Rozman Franz aus Vrzedenc bei Horjul.
 Rus Franz aus Hrib bei Laserbach.
 Skerbič Johann aus Podgrad bei Lusttal.
 Sluga Johann aus Laibach.
 Sojer Martin aus Vnanje Gorice.
 Svetič Anton aus Wien
 Štukelj Cyrill aus Motnik.
 Veršec Johann aus Drenovec bei Rann in
 Steiermark.
 Vremšak Cyrill aus Stein.
 Zagradnik Stanislaus aus Šiška.
 Zor Albin aus Šiška.
 Zupan Albert aus Laibach.
 Žvan Andreas aus Steinbüchl.
 Žvan Viktor aus Laibach.

[39]

II. a Klasse.

- Aljančič Lambert aus Altenmarkt bei Treffen.
 Babšek Milan aus St. Marein bei Großslupp.
 Dacar Robert aus Laibach.
 Dekleva Peter aus Laibach.
Dernovšek Albin aus Trifail.
 Deržaj Alois aus Mötting.
 Deržaj Emmerich aus Laibach.
Gerstenmayer Stojan aus Adelsberg.
Golob Franz aus Laibach.
 Gračner Josef aus Cilli.
Hofbauer Hugo, Edler von Hohenwall, aus
 Loitsch.
 Hudnik Dušan aus Laibach.
 Jeram Franz aus Laibach.
 Klešnik Anton aus Zg. Kašelj bei Mariafeld.
 Knez Thomas aus Laibach.
 Kosec Alois aus Laibach.
 Kozlevčar Josef aus Sittich.
 Malnar Anton aus Maltinišče bei Osilnica.
Pečar Johann aus Kronau.
Patovar Franz aus Hl. Kreuz bei Luttenberg.
 Pleiweiß Karl aus Weixelburg.
- Pogačnik Fridolin aus Laibach.
Pompe Janko aus Cilli.
 Poženel Franz aus Laibach.
Rajar Johann aus Gradec bei Littai.
 Rašica Marko aus Dubrovnik in Dalmatien.
Rupnik Dušan aus Loitsch.
Rus Stanislav aus St. Marein bei Großslupp.
 Savnik Roman aus Laibach.
 Strel Alois aus Nassenfuß.
 Strohsack Josef aus Rakek.
 Tavčar Richard aus Laibach.
Tominšek Gajmir aus Laibach.
 Traun Janko aus Glince bei Laibach.
 Turšič Alois aus Neumarkt.
 Vesel Alois aus Großlaschitz.
 Zalesjak Daniel aus Sinj in Dalmatien.

Privatistin:

Pleiweiß Lea aus Ratschach bei Steinbrück.

[37+1]

II. b Klasse.

- Bano Milan* aus Mötting.
 Bohinec Anton aus Zbilje bei Zwischenwässern.
 Cunder Wilhelm aus Stožice bei Laibach.
 Česen Johann aus Laibach.
 Finžgar Alois aus Bischoflack.
Godina Josef aus Bistrica in Ungarn.
 Gogala Franz aus Laibach.
 Gostiša Engelbert aus Adelsberg.
 Grabrijan Miloš aus Görz.
- Gregorič Johann aus Toplice bei Sagor
 a. d. Save.
 Hojkar Josef aus Glince bei Laibach.
 Hrešćak Angelo aus Triest.
 Janežič Josef aus Laibach.
 Jerala Josef aus Zwischenwässern.
Kano Paul aus Laibach.
 Kloboves Franz aus Poljane bei Bischoflack.
Lapajne Viktor aus Graz.
Lutschounigg Heinrich aus Laibach.

Malnar Franz aus Hudi konec bei Reifnitz.
Marn Josef aus Laibach.
Mavec Anton aus Krainburg.
Malakar Alois aus Divača im Küstenlande.
Nachtigall Viktor aus Laibach.
Novak Ignaz aus Vnanje Gorice.
Oblak Johann aus Smednik.
Ovca Anton aus Stob bei Mannsburg.
Penko Michael aus Nova Sušica bei Košana.
Petrič Josef aus Laibach.
Pirc Josef aus Veliki Trn bei Gurkfeld.

Potočnik Franz aus Sv. Lenart b. Bischoflack.
Reisner Anton aus Wien.
Slana Ignaz aus Vnanje Gorice.
Šmolej Vinzenz aus Sv. Križ bei Aßling.
Štukelj Alois aus Motnik.
Tomec Cyrill aus Moräutsch.
Törnär Stefan aus Gomilica in Ungarn.
Vidič Viktor aus St. Veit ob Laibach.
Weibl Julius aus Laibach.
Zupan Josef aus Laibach.
Žrjav Anton aus Aßling. [40]

II. c Klasse.

Bajželj Johann aus Završje in Istrien.
Ban Wladislaus aus Laibach.
Černič Johann aus Laibach.
Goslar Branko aus Nassenfuß.
Grahor Anton aus Dol. Bitinje bei Prem.
Habjan Johann aus Dolenja vas bei Bischoflack.
Horvat Johann aus Podzemelj.
Janša Viktor aus Lengenfeld.
Jelovšek Franz aus Verd bei Oberlaibach.
Jevnikar Anton aus Laibach.
Kavec Ignaz aus Breg bei Radmannsdorf.
Knez Leo aus Nassenfuß.
Korun Franz aus Stein.
Kosmač Josef aus Laibach.
Kovač Cyrill aus Knežak.
Kregar Josef aus Kleče bei Laibach.
Kresovic Stanislaus aus Laibach.
Lukič Zvonimir aus Pola.
Marolt Johann aus Laibach.
Merčun Alois aus Novi Udmat.
Perko Anton aus Goriče bei Krainburg.
Pirc Johann aus Podklanec bei Sodražica.
Potokar Paul aus Radomlje bei Stein.

Pribovič Franz aus Vič bei Laibach.
Pristov Anton aus Laibach.
Puntar Wilhelm aus Neumarkt.
Rebolj Franz aus Ponova vas bei St. Marein.
Robežnik Vinzenz aus Vič bei Laibach.
Sedevec Anton aus Rakek.
Skulj Stanislaus aus Tržišče bei Nassenfuß.
Srebrnič Wladimir aus Gabrije im Küstenlande.
Šulič August aus Gradiska.
Šarec Franz aus Črnuče.
Šusteršič Johann aus Laibach.
Terpin Richard aus Laibach.
Tičar Konrad aus Laibach.
Tominec Wladimir aus Laibach.
Tratnik Franz aus Laibach.
Turk Josef aus Žigmarice bei Sodražica.
Uratařič Wladimir aus Hohenegg in Steiermark.
Vidmar Cyrill aus Laibach.
Wagner Nikolaus aus Laibach.
Zajc Ladislaus aus Laibach.
Zemljčič Anton aus Luče in Steiermark. [44]

III. a Klasse.

Bassin Rainer aus Wippach.
Beg Dušan aus Laibach.
Bizjak Johann aus Stožice bei Laibach.
Čerar Peter aus Laibach.
Čermák Franz aus Laibach.
Černič Johann aus Boginja vas bei Podzemelj.
Debeljak Albert aus St. Veit ob Laibach.
Furlan Josef aus Laibach.
Golmajer Method aus Laibach.
Gruden Josef aus Laibach.
Hartmann Alois aus Laibach.
Inglíč Franz aus Laibach.
Ivanc Adolf aus Sodražica.
Kanc Max aus Laibach.
Kermavner Johann aus Mala vas bei Laibach.
Klinar Peter aus Laibach.
Kokalj Zdenko aus Laibach.
Korenini Josef aus Laibach.
Kostanjevec Boris aus Laibach.

Kovač Josef aus Šiška.
Kovič Johann aus Šiška.
Kramaršič Vinzenz aus Ratschach bei Steinbrück.
Krisch Otto aus Laibach.
Ločniškar Adolf aus Laibach.
Lukanc Leopold aus Mannsburg.
Lužar Silvester aus Adelsberg.
Mantuani Josef aus Wien.
Markošek Emil aus Podkraj.
Marn Rudolf aus Laibach.
Milohnoja Theobald aus Laibach.
Noč Johann aus Laibach.
Pate Rudolf aus Laibach.
Pogačnik Vinzenz aus Laibach.
Ponebšek Božidar aus Volosca im Küstenlande.
Popovič Johann aus Zirknitz.
Rauter Franz aus Montpreis in Steiermark.
Rožič Leopold aus Sava bei Aßling.

Rožmanec Josef aus Glince bei Laibach.
 Rus Franz aus Laibach.
 Seliškar Anton aus Laibach.
 Škerjanc Luzian aus Graz.
 Štrus Ivan aus Laibach.
 Vertačnik Albert aus Laibach.
 Vreček Franz aus Laibach.
 Vrhovc Ivan aus Laibach.
 Zavašnik Josef aus Vič bei Laibach.

Privatistinnen:

Globočnik Franziska aus Laibach.
 Kolar Maria aus Sittich.
 Konvalinka Anna aus Žamberk in Böhmen.
 Konvalinka Ludowika aus Prag.
Pirc Veronika aus Franzdorf.
 Pirc Zvezdana aus Laibach. [46+6]

III. b Klasse.

Bebar Johann aus Kompolje.
 Bilban Vinzenz aus Dobruša bei Vodice.
 Božič Josef aus Kobile bei Gurkfeld.
 Cankar Franz aus Šid in Slavonien.
 Čeglar Johann aus Šiška.
 Čop Max aus Laibach.
 Črne Franz aus Laibach.
Dernoušek Leopold aus Ojstro bei
 Hrastnik.
 Držaj Anton aus Möttling.
Erjavec Ernst aus Glince bei Laibach.
 Fric Ivan aus Prebolje in Steiermark.
 Gašparič Franz aus Laibach.
 Gillich Stanko aus Laibach.
 Gorišek Engelbert aus Sittich.
 Grebenc Anton aus Steinbüchl.
Grimšič Karl aus Dole bei Franzdorf.
 Hudolin Ivan aus Altwinkel bei Gottschee.
 Jerala Franz aus Glince bei Laibach.
 Juvan Franz aus Laibach.
 Kavčič Janko aus Bischoflack.
 Knez Johann aus Vič bei Laibach.
 Kolarič Rudolf aus Ilovci in Steiermark.

Koman Stanislaus aus Laibach.
 Konjar Stanislaus aus Motnik.
 Koritnik Viktor aus Lukovica.
 Krmavnar Boris aus Littai.
 Lah Andreas aus Nadanje Selo bei Košana.
 Langerholc Franz aus Žlebe bei Zwischen-
 wässern.
 Logar Blasius aus Eisern.
 Ocvirk Franz aus Laibach.
 Papov Ignaz aus Neumarktl.
 Pavšič Stephan aus Jama bei Mavčiče.
Peršuh Ivan aus Zg. Laže in Steiermark.
 Pirc Franz aus Žigmarice bei Sodražica.
 Poher Davorin aus Hrastje bei St. Peter
 am Karst.
 Potočnik Franz aus Lengenfeld.
Prebil Franz aus Sežana im Küstenlande.
 Rebolj Johann aus Ponova vas bei St.
 Martin.
Rozman Konrad aus Laibach.
Steindl Wilim aus Vrgorac in Dalmatien.
 Stor Anton aus Laibach.
 Zaletel Josef aus Neumarktl [42]

IV. a Klasse.

Aljančič Emil aus Altenmarkt bei Treffen.
 Ažman Franz aus Podgora in Kärnten.
 Bartol Albin aus Reifnitz.
 Beguš Jakob aus Boh. Bela.
 Bernik Leopold aus Šiška.
 Božič Adalbert aus Loke bei Trifail.
 Fajfar Bogomir aus Oberlaibach.
 Gregorin Franz aus Vnanje Gorice.
 Hofbauer Bogomir, Edler von, aus Loitsch.
 Hus Branko aus Gonobitz in Steiermark.
 Karlin Miroslav aus Laibach.
 Koritzký Josef aus Rudolfswert.
 Kovačič Stanislaus aus Triest.
Kraljič Franz aus Lukovica.
 Kravanja Viktor aus Zirknitz.
 Kremžar Josef aus St. Veit bei Sittich.
 Kühar Johann aus Bratonci in Ungarn.
 Kuntarič Johann aus Naklo bei Landstraß.
 Kvartič Bogomil aus Schönstein in Steier-
 mark.
 Laznik Johann aus Glince bei Laibach.
 Lilleg Johann aus Gurkfeld.

Marchiotti Josef aus Laibach.
 Marinček Johann aus Cerklje bei Gurkfeld.
 Mejač Leopold aus Laibach.
 Miš Johann aus Šiška.
Mlakar Ernst aus Divača im Küstenlande.
Mruvec Franz aus Vodice.
 Omahen Johann aus Adelsberg.
 Paličar Alois aus Selo bei Lipoglav.
Pangršič Johann aus Zalog bei Laibach.
 Papler Viktor aus Lipnica bei Veldes.
Polzelnik Johann aus Vel. Slevica.
 Prezelj Albin aus Cerkovska vas bei Loitsch.
 Ravnikar Anton aus Križna gora bei Bischof-
 lack.
Rozman Franz aus Predoslje.
 Smerkolj Johann aus Podkraj bei Sagor
 a. d. Save.
 Stele Johann aus Stein.
Sturm Heinrich aus Möttling.
 Sušnik Paul aus Bischoflack.
Šega Franz aus Ravní dol bei Sodražica.
 Tekavčič Johann aus Laibach.

Tominec Leo aus Laibach.
 Uršič Franz aus Möttling.
 Vakselj Anton aus Laibach.
 Vörös Viktor aus Belatinci in Ungarn.
 Vrečar Johann aus Dobrunje bei Laibach.
 Vreue Franz aus Zagorice bei Veldes.

Privatistinnen:

Vrtovec Vida aus Laibach.

Krankheitshalber ungeprüft:

Kuklja Božena aus Laibach. [47+2]

IV. b Klasse.

Ambrožič Franz aus Goriča vas bei Reifnitz.
 Ambrožič Johann aus Jarše bei Domžale.
 Aumann Bruno aus Wippach.
 Bassin Egon aus Wippach.
 Bele Marzell aus Wippach.
 Boštjančič Albin aus Laibach.
 Božič Franz aus Laibach.
 Cerar Rudolf aus Laibach.
 Dokler Zvonimir aus Krainburg.
 Florijančič Milan aus Laibach.
 Geiger Baldomir aus Laibach.
 Gregorčič Milan aus Laibach.
 Grobelnik Alexander aus Laibach.
 Hafner Johann aus Laibach.
 Javoršek Franz aus Košana.
 Kavčič Johann aus Glince bei Laibach.
 Kavec Johann aus Breg bei Radmannsdorf.
 Kavec Paul aus Breg bei Radmannsdorf.
 Kogoušek Franz aus Šiška.
 Kogoušek Johann aus Šiška.
 Konobelj Josef aus Zagon bei Adelsberg.
 Korbar Franz aus Hrušica bei Laibach.
 Korenini Alexander aus Laibach.
 Košmrl Alois aus Sodražica.
 Kovačič Karl aus Zigmariče bei Sodražica.
 Koželj Alois aus Laibach.
 Kramaršič Wladimir aus Ratschach bei Steinbrück.

Križnik Anton aus Lees.
 Kunc Mathias aus Laibach.
 Levec Anton aus Tuhinj bei Stein.
 Milavec Albin aus Seisenberg.
 Novak Franz aus Laibach.
 Pančur Valentin aus Laibach.
 Papež Zdenko aus Adelsberg.
 Perko Milan aus Littai.
 Petrovčič Anton aus Laibach.
 Poljanec Anton aus Gabrovšec bei Gurk.
 Potrato Josef aus Laibach.
 Pretnar Bogomir aus Krainburg.
 Rasteiger Theodor aus Lichtenwald in Steiermark.
 Robida Franz aus Laibach.
 Rupnik Wladimir aus Loitsch.
 Sever Philipp aus Ig.
 Štruhelj Stanislaus aus Laibach.
 Šturm Bartholomäus aus Laibach.
 Šubič Miroslav aus Laibach.
 Tavčar Igor aus Laibach.
 Tavčar Stanislaus aus Laibach.
 Tiran Ernst aus Laibach.
 Vedral Bogomil aus Laibach.
 Zavašnik Franz aus Vič.
 Znidarič Franz aus Podgradje bei Luttenberg. [52]

V. a. Klasse.

Ambrožič Franz aus Domžale.
 Bežek Josef aus Bischoflack.
 Budič Friedrich aus Laibach.
 Cepuder Ivo aus Laibach.
 Debevec Franz aus Brunnndorf bei Ig.
 Drnovšek Johann aus Loke bei Trifail.
 Faganel Josef aus Gradiska.
 Fettich-Frankheim Ludwig aus Adelsberg.
 Flis Martin aus Sava bei Čilli.
 Karlin Paul aus Laibach.
 Krašna Johann aus Dolga Poljana bei Wippach.
 Kropivnik Stanko aus Laibach.
 Kump Bogdan aus Golnik bei Neumarkt.
 Laßbacher Karl aus Leoben in Steiermark.
 Lukesch Rudolf aus Laibach.
 Mejač Franz aus Laibach.
 Petrič Heinrich aus St. Peter bei Steinbrück.
 Rapč Stanislaus aus Olševek bei Krainburg.

Sajovic Karl Zdenko aus St. Peter am Karst.
 Skala Johann aus Wippach.
 Steindl Udalrich aus Vrgorac in Dalmatien.
 Struna Leopold aus Treffen.
 Vesel Bogomil aus Laibach.
 Vičič Emil aus Laibach.
 Vurnik Stanislaus aus St. Veit bei Sittich.
 Zajec Stanislaus aus Domžale.
 Zbašnik Franz aus Dolenja vas bei Reifnitz.
 Zelenka Johann aus Laibach.
 Zupan David aus Laibach.

Privatistinnen:

Fink Maria aus Laibach.
 Hošič Ljudmila aus Laibach.
 Kristan Miroslava aus Schwarzenberg bei Idria.
 Pirc Valoska aus Laibach. [29+4]

V. b. Klasse.

Avšič Ludwig aus Kleče bei Laibach.
 Berlic Simon aus Ribče bei Littai.
 Bezjak Miroslav aus St. Thomas bei Friedau
 in Steiermark.
 Čeh Franz aus Nedeljica in Ungarn.
 Debevc Dušan aus Laibach.
 Deisinger Milan aus Altlack.
 Dimnik Cyrill aus Mariafeld bei Laibach.
 Galović Adalbert aus Glince bei Laibach.
 Gunde Anton aus Orehovec bei Landstraß.
 Hiti Franz aus Rudolfswert.
 Javoršek Karl aus Šiška.
 Kepec Johann aus Ihan.
 Klatzer Rudolf aus Triest.
 Konjar Johann aus Motnik.
 Kovič Josef aus Šiška.
 Lilleg Branko aus Gurkfeld.

Lipovšek Franz aus Krašnja bei Moräutsch.
 Mejač Anton aus Laibach.
 Parma Bruno aus Laibach.
 Pfeifer Josef aus Laibach.
 Plevel Ludwig aus Šiška.
 Pohar Max aus Studenci bei Marburg.
 Potokar Johann aus Radomlje bei Stein.
 Pretnar Kasimir aus Velika Dolina bei Gurk-
 feld.
 Slana Johann aus Vnanje Gorice.
 Soklič Ernst aus Laibach.
 Torelli Albin aus Laibach.
 Žvokelj Johann aus Vrhpolje bei Wippach.

Krankheitshalber ungeprüft:
 Lenič Ludwig aus Slivnica bei Großlupp.
 [29]

VI. a Klasse.

Ambrožič Franz aus Slavina.
 Aschmann Josef aus Laibach.
 Bahovec Cyrill aus Laibach.
 Bajec Anton aus Billichgraz.
 Bedžuh Franz aus Ježica.
 Bohinec Walter aus Volosca im Küstenlande.
 Brandsteter Ignaz aus St. Lorenz.
 Jekler Franz aus Bodešiče bei Veldes.
 Kordin Anton aus Laibach.
 Kuntarič Anton aus Naklo bei Gurkfeld.
 Kvas Franz aus Stob bei Domžale.
 Lah Johann aus Štrukljeva vas bei Zirknitz.
 Nečemar Ferdinand aus Šiška.
 Oblak Franz aus Bischoflack.
 Pakiž Josef aus Sodražica.

Poljak Johann aus Javornik bei Aßling.
 Puci Johann aus Ratschach in Oberkrain.
 Ravnikar Karl aus Rudolfswert.
 Sedej Laurenz aus Notranje Gorice.
 Strnad Josef aus Cesta bei Dobrepolje.
 Šusteršič Ferdinand aus Laibach.
 Turk Jakob aus Svibno bei Steinbrück.
 Turšič Alois aus Bezovljak.
 Tušar Josef aus Nova vas bei Žiri.
 Vrančič Stanislaus aus Laibach.
 Wolf Anton aus Laibach.

Privatistin:

Vadnal Angela aus Laibach. [26+1]

VI. b Klasse.

Andolšek Johann aus Male Lipljene bei
 Turjak.
 Avšič Jakob aus Kleče bei Laibach.
 Banovec Matthias aus Doblíče bei Tschern-
 embl.
 Bregar Josef aus Kronau.
 Čekal Franz aus Vobratan bei Tabor in
 Böhmen.
 Demšar Karl aus Zalilog bei Eisern.
 Fajdiga Eduard aus Laibach.
 Fettich-Frankheim Odo aus Adelsberg.
 Födransperg Gregor, Ritter von, aus Hudo
 bei Sittich.
 Gogala August aus Laibach.
 Hrast Ivan aus Laibach.
 Jurkovič Slavomir aus Petrinja bei Fara
 bei Kostel.

Kejžar Miroslav aus Rakek.
 Kuralt Alois aus Laibach.
 Kušlan Andreas aus Laze bei Rakek.
 Lovšin Stephan aus Adelsberg.
 Maček Josef aus Laze bei Planina.
 Maležič Peter aus Reifnitz.
 Orožen Janko aus Laibach.
 Plehan Bogomir aus Laibach.
 Podgornik Dušan aus Laibach.
 Repnik Franz aus Weixelburg.
 Sajovic Srečko aus Hrastje bei St. Peter
 a. Karst.
 Šabec Felix aus St. Peter a. Karst.
 Turk Josef aus Laibach.
 Vodušek Theobald aus Trifail.
 Žnidaršič Franz aus Zdenska vas bei Guten-
 feld. [27]

VII. a Klasse.

Aljančič Alfons aus Trnovo bei Illyrisch-Feistritz.
 Baričević Josef aus Pola in Istrien.
Bloudek Boleslaw Leo aus Krainburg.
 Golobič Matthias aus Laibach.
 Hirschmann Karl aus Laibach.
 Jaklič Wladimir aus St. Veit bei Laibach.
 Janež Josef aus Laibach.
 Jemec Eduard aus Laibach.
 Josin Emanuel aus Laibach.
Kostanjevec Wladimir aus Laibach.
 Lukanc Johann, Edler von Savenburg, aus Laibach.
 Mahkovec Franz aus Prežganje.
 Majaron Danilo Boris aus Laibach.
 Milavec Wladimir aus Zirknitz.
 Mohorič Franz aus Repnje bei Vodice.
 Oven Josef aus Gunclje bei St. Veit ob Laibach.
Petelin Bogdan aus Rudolfswert.
 Porenta Anton aus Slape bei Mariafeld.
Prešern Rudolf aus Marburg.
 Rode Anton aus Rodica bei Mannsburg.
 Schiffrer Stephan aus Attlack.

Sinkovič Milko aus Laibach.
 Šerjak Josef aus Blato bei St. Marein.
 Šolar Jakob aus Rudno bei Eisnern.
 Tavčar Bartholomäus aus Moškrin bei Bischoflack.
 Tavčar Živko aus Laibach.
 Tominec Cyrill aus Laibach.
 Walland Martin aus Hlebee bei Lees.
 Zorko Josef aus St. Veit bei Egg.
 Zupančič Josef aus Zavrtače bei Weixelburg.
Žgur Leopold aus Goče.

Krankheitshalber ungeprüft:
 Gologranc Stanislaus aus Gaberje bei Cilli.

Privatist:

Novak Johann aus Notranje Gorice.

Privatistinnen:

Pirc Milena aus Laibach.
Zupanec Maria Alma aus Laibach.

[32+3]

VII. b Klasse.

Arh Josef aus Bohinjska Česnjica.
 Baloh Michael aus Laibach.
 Batagelj Anton aus Šturije bei Wippach.
 Bernik Valentin aus Laibach.
 Bregar Stanislaus aus Kronau.
 Čebin Dominik aus Trifail.
 Černe Josef aus Laibach.
 Černe Josef aus Breg bei Littai.
Česarik Franz aus Nemška vas bei Reifnitz.
Debevec Anton aus Brunndorf.
 Debevec Stanislaus aus Laibach.
 Dolničar Franz aus Hrastje bei Laibach.
 Ferjančič Josef aus Manče bei Wippach.
Juvanc Max aus Gurkfeld.
 Kos Stanislaus aus Laibach.
 Kurent Philipp aus Črnuče.
 Marolt Matthias aus Gorenje Podpoljane.
 Mušič Max aus Cerkovska vas bei Loitsch.
 Obreza Cyrill aus Kolk bei Littai.

Pihlar Franz aus Ragoznica in Windischbüheln.
 Presker Max aus Gurkfeld.
 Pretnar Ladislaus aus Velika Dolina bei Gurkfeld.
 Szillich Josef aus Dolenja vas bei Loitsch.
 Smalc Leopold aus Reifnitz.
Turk Alois aus Gradnje im Küstenlande.
 Vidic Milan aus Glince bei Laibach.
 Volk Alois aus Velika Bukovica bei Illyrisch-Feistritz.
 Vrhnjak Alois aus Pameče bei Windischgraz.
 Vrhovec Anton aus Rudolfswert.
 Zavašnik Franz aus Glince bei St. Veit ob Laibach.

Krankheitshalber ungeprüft:
 Lovšin Josef aus Sušje bei Reifnitz. [31]

VIII. a Klasse.

Bertoncelj Valentin aus Dobrava bei Podnart.
 Bloudek Slavoj aus Krainburg.
Dobida Karl aus Krainburg.
Florjančič Johann aus Laibach.
 Komotar Cyrill aus Oberlaibach.
 Komotar Method aus Oberlaibach.
 Korošec Anton aus Koprivnik i. d. Wochein.

Kropivnik Rudolf aus Laibach.
 Lavrin Johann aus Laibach.
 Levec Ivan aus Laibach.
 Likar Stanislaus aus Rakek.
Naglič Vladho aus Šiška.
 Pleiweiss Mirko aus Laibach.
Sodnik Rudolf aus Laibach.

Suger Vaso aus Laibach.
Širca Franz aus Šturije bei Wippach.
Tominec Maximilian aus Laibach.
Trdina Johann aus Laibach.
Urbančič Anton aus Loitsch.
Vidmar Josef aus Laibach.

Žargi Ivan aus Stein.
Žvan Leo aus Steinbüchl.

Privatistin:

Perušek Milena aus Laibach. [22+1]

VIII. b Klasse.

Adamič Silvester aus Žlebič bei Reifnitz.
Aschmann Cvetko aus Laibach.
Blumauer Robert aus Laibach.
Budineh Josef aus Kronau.
Čop Matthäus aus Rodine bei Breznica.
Engelsberger Viktor aus Raka.
Grabner Paul aus St. Oswald.
Habjan Johann aus Peč bei Weixelburg.
Javornik Stanislaus aus Žalina.
Komar Max aus Laibach.
Kos Johann aus Pristava bei St. Hemma
 in Steiermark.
Krašna Rudolf aus Laibach.
Lipovšek Wilhelm aus Laibach.
Lojk Bernhard aus Črniče im Küstenlande.
Mihelič Mirko aus Videm in Steiermark.
Miklič Johann aus Reifnitz.
Pakiž Silverius aus Dane bei Reifnitz.

Pirnat Franz aus Gašpinovo.
Pitschmann Eduard aus St. Marein.
Ponikvar Adolf aus St. Veit bei Zirknitz.
Pretnar Josef aus Poljšica bei Veldes.
Prezelj Johann aus Nova vas bei Rakek.
Scherwitzel Matthäus aus Udmat bei
 Förderlach in Kärnten.
Škubic Anton aus Dolenje Duplice.
Šavli Andreas aus Laibach.
Traven Elias aus Kupinac bei Agram.
Verbič Bogomir aus Oberlaibach.
Žaren Franz aus Vrhulje bei Gurkfeld.
Žnidarič Dragotin aus Križevci bei Lutten-
 berg in Steiermark.

Krankheitshalber ungeprüft:

Dokler Martin aus Podrečje. [30]

XIV.

Mitteilungen, den Beginn des Schuljahres 1914/15 betreffend.

Das Schuljahr 1914/15 wird am 18. September mit dem heiligen Geistamte um 9 Uhr vormittag eröffnet werden.

Der regelmäßige Unterricht beginnt am 19. September.

Bezüglich der Schüleraufnahme gelten nachfolgende Bestimmungen:

a) Schüler, welche in die I. Klasse neu eintreten wollen, müssen das zehnte Lebensjahr vollendet haben oder noch im Jahre 1914 vollenden und sich hierüber durch Beibringung des Tauf- oder Geburtsscheines ausweisen. Sie haben sich in Begleitung der Eltern oder deren Stellvertreter bei der Gymnasialdirektion persönlich zu melden und, wenn sie ihre Vorbildung an einer Volksschule genossen haben, ein Frequentationszeugnis (Schulnachrichten) vorzulegen, welches unter ausdrücklicher Bezeichnung seines Zweckes die Noten aus der Religionslehre, der Unterrichtssprache und dem Rechnen zu enthalten hat.

Die wirkliche Aufnahme in die I. Klasse erfolgt auf Grund einer gut bestandenen Aufnahmeprüfung, bei welcher folgende Anforderungen gestellt werden: In der Religion jenes Maß von Wissen, welches in den ersten vier Jahreskursen einer Volksschule erworben werden kann; in der Unterrichtssprache (slowenisch, resp. deutsch) Fertigkeit im Lesen und Schreiben (der lateinischen und deutschen Schrift), Kenntnis der Elemente aus der Formenlehre,

Fertigkeit im Analysieren einfach bekleideter Sätze, Bekanntschaft mit den Regeln der Orthographie; im Rechnen: Übung in den vier Grundrechnungsarten in ganzen Zahlen.

Für diese Aufnahmeprüfung sind zwei Termine bestimmt; der erste fällt auf den 4. Juli, der zweite auf den 16. September. Anmeldungen hiezu werden in der Direktionskanzlei am 28. Juni, resp. am 15. September entgegengenommen.

In jedem dieser Termine wird über die Aufnahme endgültig entschieden. Eine Wiederholung der Aufnahmeprüfung, sei es an derselben oder an einer anderen Anstalt, ist unzulässig.

Diejenigen Schüler, welche im Julitermin in die I. Klasse aufgenommen wurden, haben erst zu dem feierlichen Hochamte am 18. September zu erscheinen.

b) Die Aufnahme in die II. bis VIII. Klasse neu eintretender Schüler erfolgt am 16. September von 10 bis 12 Uhr. Dieselben haben den Tauf- oder Geburtschein, die beiden letzten Zeugnisse und etwaige Schulgeldbefreiungs- oder Stipendiendekrete beizubringen.

c) Die diesem Gymnasium bereits angehörenden Schüler haben sich am 17. September vormittag mit dem Jahreszeugnisse zu melden.

Die Nachtrags- und Wiederholungsprüfungen sowie die eventuellen Aufnahmeprüfungen für die II. bis VIII. Klasse finden am 15., 16. und 17. September statt.

Jeder Schüler erlegt einen Lehr- und Spielmittelbeitrag von 2 K 40 h und einen ausschließlich für die Schülerbibliothek bestimmten Beitrag von 1 K (zusammen 3 K 40 h), außerdem hat jeder neu aufgenommene Schüler eine Aufnahmegebühr von 4 K 20 h zu entrichten (zusammen 7 K 60 h).

Das Schulgeld beträgt halbjährlich 40 K und muß von den Schülern der I. Klasse im I. Semester in den ersten drei Monaten, in allen übrigen Fällen aber, d. h. von Schülern aller übrigen Klassen und auch jenen Schülern der I. Klasse, die um keine Stundung angesucht haben, in den ersten sechs Wochen eines jeden Semesters entrichtet werden. Von der ganzen oder halben Zahlung desselben können nur solche wahrhaft dürftige oder mittellose Schüler befreit werden, welche im letzten Semester einer Staats-Mittelschule als öffentliche Schüler angehört und im „Betragen“ die Note „sehr gut“ oder „gut“ und im Fortgange im I. Semester in allen obligaten Lehrgegenständen wenigstens die Note „genügend“, im II. Semester aber mindestens die „allgemeine Eignung“ zum Aufsteigen in die nächste Klasse zuerkannt erhalten haben. Solche Schüler, wenn sie um ganze oder halbe Schulgeldbefreiung bittlich einschreiten wollen, haben ihre diesbezüglichen, an den k.k. Landesschulrat gerichteten Gesuche mit dem letzten Semestralzeugnisse und dem legal ausgestellten Mittellosigkeitsausweise, welcher nicht über ein Jahr alt sein darf, in den ersten acht Tagen eines jeden Semesters bei der Direktion zu überreichen. Spätere Gesuche werden nicht mehr angenommen.

Öffentlichen Schülern der I. Klasse kann die Zahlung des Schulgeldes für das I. Semester bedingungsweise bis zum Semesterschlusse gestundet werden, wenn ihnen in bezug auf das „Betragen“ eine der beiden ersten Noten der Notenskala und in bezug auf die Leistungen in allen obligaten Lehrgegenständen mindestens die Note „genügend“ zuerkannt wird. Um diese Stundung zu erlangen, ist binnen acht Tagen nach Beginn des Schuljahres bei der Direktion ein an den k.k. Landesschulrat gerichtetes Gesuch zu überreichen, welches mit einem vor nicht mehr als einem Jahre legal ausgestellten Mittellosigkeitszeugnisse belegt sein muß.

Wer von jenen Schülern, die infolge des schlechten Klassifikationsergebnisses (in beiden Semestern in der Hälfte der Gegenstände die Note „nicht genügend“ oder als Repetent „zum Aufsteigen nicht geeignet“) die hiesige Anstalt zu verlassen haben, die Wiederaufnahme anstrebt, hat das gestempelte und mit Zeugnissen belegte Gesuch an den k. k. Landesschulrat gerichtet, längstens bis zum 15. Juli der Direktion zu überreichen.

* * *

Nach den Bestimmungen des Erlasses des k. k. Landesschulrates für Krain vom 28. August 1894, Z. 2354, dürfen Schüler, welche nach ihrem Geburtsorte und nach ihren Familienverhältnissen dem Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaften Krainburg, Radmannsdorf, Rudolfswert und Tschernembl und dem Bereiche der k. k. Bezirksgerichte Landstraß, Nassenfuß, Weixelburg und Stein angehören, hieort nur ausnahmsweise in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen mit Genehmigung des k. k. Landesschulrates aufgenommen werden.

Die P. T. Angehörigen jener Schüler, welche einer solchen Genehmigung bedürfen, werden daher aufgefordert, sich dieselbe vom k. k. Landesschulrate rechtzeitig zu beschaffen.

Die Direktion.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1914/15.

Solsko leto 1914/15 se začne dne 18. septembra s slovesno sveto mašo ob 9. uri, redni pouk pa 19. septembra.

Za sprejem učencev veljajo te-le določbe:

a) Učenci, ki žele *nanovo vstopiti v I. razred*, se morajo, spremljani od staršev, s krstnim ali rojstnim listom dokazati, da so že dopolnili deseto leto svoje starosti ali ga dopolnijo še v letu 1914. Oni, ki so se dosedaj poučevali v ljudski šoli, naj se izkažejo z obiskovalnim izpričevalom in redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva.

Sprejet pa je učenec v I. razred šele tedaj, ko je prebil z dobrim uspehom sprejemno izkušnjo, pri kateri se zahteva to-le: Iz veroznanstva toliko znanja, kolikor si ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v učnem jeziku (slovenskem, oziroma nemškem) spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih naukov iz oblikoslovja, spretnost v analiziranju prosto razširjenih stavkov, poznavanje pravopisnih pravil; v računstvu izvežbanost v štirih osnovnih računskih načinih s celimi števili.

Sprejemne izkušnje se bodo vršile v dveh obrokih: prvi obrok je dne 4. julija, drugi obrok dne 16. septembra. K tem izkušnjam naj se učenci oglase v ravnateljevi pisarni dne 28. junija, ozir. dne 15. septembra. V vsakem teh obrokov se o sprejemu končno določi.

Sprejemno izkušnjo na istem ali kakem drugem zavodu ponavljati ni dovoljeno.

Učencem, ki so bili meseca julija v I. razred sprejeti, je priti šele k slovesni sveti maši dne 18. septembra.

b) V II. do VIII. razred nanovo vstopajoči učenci se bodo sprejemali dne 16. septembra od 10. do 12. ure. S seboj naj prinese krstni (rojstni) list, šolski izpričevali zadnjega leta in, ako so bili šolnine oproščeni ali so dobivali ustanove, tudi dotične dekrete.

c) Učencem, ki so doslej obiskovali ta zavod, se je javiti dne 17. septembra dopoldne s šolskim izpričevalom zadnjega polletja.

Dodatne in ponavljalne izkušnje, istotako sprejemne izkušnje za II. do VIII. razred se bodo vršile dne 15., 16. in 17. septembra.

Vsakemu učencu je plačati 2 K 40 h prispevka za učila in igrala in 1 K izključno dijaški knjižnici namenjenega doneska (skupaj 3 K 40 h), vrhutega pa mora vsak nanovo sprejeti učenec plačati še 4 K 20 h sprejemščine (skupaj 7 K 60 h).

Šolnina znaša za pol leta 40 K. To morajo učenci I. razreda za prvo polletje plačati v prvih treh mesecih, v vseh drugih slučajih pa, t. j. učenci vseh drugih razredov in tudi tisti učenci I. razreda, ki niso prosili odloga, v prvih šestih tednih vsakega polletja. Cele ali polovične šolnine se morejo oprostiti le učenci, ki so revni ali nimajo nobene podpore, ki so bili v zadnjem polletju javni učenci kake državne srednje šole ter so dobili v vedenju red „prav dobro“ (sehr gut) ali „dobro“ (gut), v učnem napreduku pa v I. polletju v vseh obveznih predmetih vsaj red „zadostno“ (genügend), v II. polletju pa vsaj splošno sposobnost, da prestopijo v višji razred. Učencem, ki hočejo prositi celega ali polovičnega oproščanja šolnine, je vložiti dotično na c. kr. deželni šolski svet naslovljeno prošnjo pri gimnazijskem ravnateljstvu v prvih osmih dneh vsakega polletja. Prošnji je pridejati šolsko izpričevalo zadnjega polletja in zakonito izdelano ubožno izpričevalo, ki pa ne sme biti starejše kot eno leto. Poznejše prošnje se ne sprejmo.

Javnim učencem I. razreda se more plačanje šolnine za prvo polletje pogojno odložiti do sklepa prvega polletja, ako imajo v vedenju red „prav dobro“ ali „dobro“, glede na napredek pa v vseh obveznih predmetih vsaj red „zadostno“. Kdor hoče to odložitev doseči, mora v osmih dneh po pričetku šolskega leta pri gimnazijskem ravnateljstvu vložiti na c. kr. deželni šolski svet naslovljeno prošnjo, kateri je pridejati zakonito izdelano, ne več kot eno leto staro ubožno izpričevalo.

Kdor želi izmed tistih učencev, ki morajo zaradi neugodne klasifikacije (v obeh polletjih v polovici predmetov red „nezadostno“ ali kot *repetent* „za višji razred nesposoben“) tukajšnji zavod zapustiti, zopetnega sprejema, mora izročiti dotično kolkovano, z izpričevali opremljeno prošnjo, naslovljeno c. kr. deželnemu šolskemu svetu, najkasneje do dne 15. julija ravnateljstvu.

* * *

Po naredbi c. kr. deželnega šolskega sveta od dne 28. avgusta 1894, št. 2354, se smejo učenci, ki po svojem rojstvu ali po rodbinskih razmerah pripadajo ozemlju c. kr. okrajnih glavarstev v Črnomlju, Kranju, Novem mestu in Radovljici in ozemlju c. kr. okrajnih sodišč v Kamniku, Kostanjevici, Mokronogu in Višnji gori, na tukajšnji gimnaziji sprejemati le izjemoma v posameznih, posebnega ozira vrednih slučajih in to le po dovoljenju c. kr. deželnega šolskega sveta.

P. n. starši onih učencev, ki potrebujejo takega dovoljenja, se torej opozarjajo, da si ga pravočasno po posebni prošnji priskrbe pri c. kr. deželnem šolskem svetu.

Ravnateljstvo.

1870. 1.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Note über die mehrfachen und willkürlichen Werte einiger bestimmten Integrale.
 2.) *B. Knapp*: Emendationsversuch zu Tacitus' Annalen XVI. 26.
1871. *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Die Philosophie in verschiedenen Schulen.
1872. *M. Wurner*: Niederschlagsverhältnisse Oberkrains, aus den Beobachtungen der Jahre 1864 bis 1869 dargestellt.
1873. 1.) *Anton Heinrich*: Zur Geschichte von Krain, Görz und Triest.
 2.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Über philosophische Propädeutik.
1874. *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Ein Beitrag zur Auflösung unbestimmter quadratischer Gleichungen.
1875. 1.) *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Die Erfahrung als Problem der Philosophie.
 2.) *M. Pleteršnik*: Vodnik, učitelj ljubljanske gimnazije.
1876. *Fr. Šaklje*: Die Entstehung und Bedeutung des Verduner Vertrages vom Jahre 843 n. Chr.
1877. *Dr. K. Ahn*: Kleon. Versuch einer Ehrenrettung.
1878. *Dr. H. M. Gartenauer*: Der naturwissenschaftliche Materialismus.
1879. *M. Vodusek*: Neue Methode für die Berechnung der Sonnen- und Mondesparallaxe aus Planetenvorübergängen und Sonnenfinsternissen.
1880. *M. Vodusek*: Beiträge zur praktischen Astronomie.
1881. *A. Zeehe*: Anastasius Grüns „Schutt“.
1882. *Dr. Jos. Joh. Nejedli*: Zur Theorie der Sinneswahrnehmung. I.
1883. *Anton Heinrich*: Der österreichische Feldzug im Jahre 1812. (Mit einer Karte.)
1884. *Friedrich Žakelj*: Homerische Euphemismen für „Tod“ und „Sterben“.
1885. *Dr. Oskar Gratzy*: Über den Sensualismus des Philosophen Protagoras und dessen Darstellung bei Plato.
1886. 1.) *J. Šabic*: Ljubljansko barje. (8 petimi prilogami.)
 2.) *J. Šuman*: Bemerkungen zu einigen Stellen der Platonischen Apologie des Sokrates.
1887. 1.) *M. Pleteršnik*: Slovenščina na ljubljanskem liceju.
 2.) *J. Šuman*: Weitere Bemerkungen zu einzelnen Stellen der Platonischen Apologie.
1888. *Jul. Wallner*: Nikodemus Frischlins Entwurf einer Laibacher Schulordnung aus dem Jahre 1582.
1889. *Jos. Šorn*: Der Sprachgebrauch des Eutropius II.
1890. *Jos. Šorn*: Die Sprache des Satirikers Persius.
1891. *Fl. Hintner*: Der Pflichtenstreit der Agamemnonskinder in Sophokles' Elektra und seine Lösung. I.
1892. *Fl. Hintner*: Der Pflichtenstreit der Agamemnonskinder in Sophokles' Elektra und seine Lösung. II.
1893. 1.) *M. Vodusek*: Die geodätische Linie.
 2.) *Dr. Karlin*: Profesor Josip Marn. (Životopisna črtica.)
1894. *Dr. Jos. Šorn*: Über den Gebrauch der Präpositionen bei M. Junianus Justinus.
1895. *M. Vodusek*: Die astronomische Strahlenbrechung.
1896. *Dr. Joh. Matthäus Klimesch*: Zur Geschichte des Laibacher Gymnasiums.
1897. 1.) *Fran Ilešič*: Dramatika in slovensko slovstvo.
 2.) *Fl. Hintner*: Professor Franz Seraphin Gerdinič.
1898. *R. Perušek*: Die Aberkios-Inschrift.

1899. *M. Vodušek*: Neue Theorie der Mondbewegung.
1900. 1.) *M. Vodušek*: Ebbe und Flut.
 2.) Beschreibung des Neubaues des k. k. Staats-Obergymnasiums in Laibach.
1901. *Dr. Jos. Šorn*: Einige Bemerkungen zum „Liber memorialis“ des L. Ampelius.
1902. *Dr. Jos. Šorn*: Weitere Beiträge zur Syntax des M. Iunianus Iustinus.
1903. 1.) *Prof. Dr. Val. Korun*: Katalog der Lehrerbibliothek des k. k. I. Staatsgymnasiums in Laibach. I.
 2.) *Prof. R. Perušek*: Ivan Vrhovec. (Životopisna črtica.)
1904. *Prof. Dr. Val. Korun*: Katalog der Lehrerbibliothek des k. k. I. Staatsgymnasiums in Laibach. II.
1905. *Prof. Dr. Val. Korun*: Katalog der Lehrerbibliothek des k. k. I. Staatsgymnasiums in Laibach. III.
1906. *Prof. A. Paulin*: Die Farne Krains.
1907. *Prof. A. Paulin*: Übersicht der in Krain bisher nachgewiesenen Formen aus der Gattung *Alchemilla* L.
1908. *Prof. Dr. Franz Riedl*: Der Sophist Prodikus und die Wanderung seines „Herakles am Scheidewege“ durch die römische und deutsche Literatur.
1909. 1.) *Dr. Jos. Šorn*: Bemerkungen zum Texte des M. Iunianus Iustinus.
 2.) *Dr. Jos. Tominšek*: Aforizmi o klasičnem pouku.
1910. *Prof. Rajko Perušek*: O rabi dovršnih in nedovršnih glagolov v novi slovenščini.
1911. *Rudolf Grošelj*: Das Webersche Gesetz der Psychophysik und seine relationstheoretische Deutung.
1912. *Dr. J. Matth. Klimesch*: Heinrichs I. von Rosenberg Verwandtschaft mit dem Habsburger Albrecht I.
1913. *Dr. J. Debevec*: Grška drama. S 4 slikami.
1914. *Dr. J. Debevec*: Grška drama. (Nadaljevanje.) Z 2 slikama in 1 prilogo.

